

การเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง:
ศึกษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาว ภัสนิณ รามวงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MATE SELECTION OF MIDDLE CLASS WORKING WOMEN IN URBAN AREAS :
A CASE STUDY OF WORKING WOMEN IN THE BUSINESS SECTOR IN BANGKOK

Miss Patsarin Ramwong

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง:

โดย

ศิษษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร

สาขาวิชา

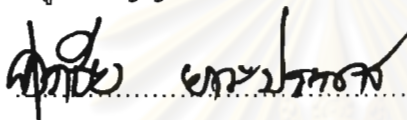
นางสาวภัสริน รามวงศ์

สังคมวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาวดี มิตรสมหวัง

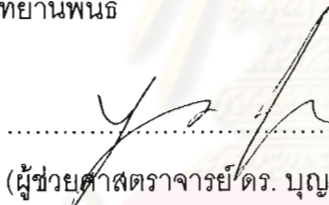
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตศึกษา

คณบดีคณะรัฐศาสตร์

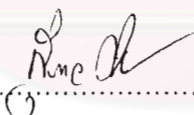
(ศาสตราจารย์ ดร. สุขชัย ยาวะประภาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

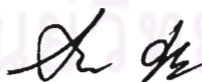
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุชยง ชื่นสุวิมล)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาวดี มิตรสมหวัง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภัสรินทร์ รามวงศ์ : การเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง: ศึกษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร. (MATE SELECTION OF MIDDLE CLASS WORKING WOMEN IN URBAN AREAS: A CASE STUDY OF WORKING WOMEN IN THE BUSINESS SECTOR IN BANGKOK) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. สุภาวดี มิตรสมหวัง, 230 หน้า.

การวิจัยเรื่องการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง: ศึกษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครองสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนทั้งสิ้น 10 ราย ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า การเลือกคู่ครองเป็นไปในรูปแบบของการเลือกคู่ครองแบบเสรี กลุ่มตัวอย่างนิยมการเลือกคู่ครองด้วยตนเองโดยมีความรักต่อกันเป็นพื้นฐานในการเลือกคู่ครองพร้อมกับปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกคู่ครอง ได้แก่ ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยบุคลิกลักษณะ ปัจจัยเศรษฐกิจ ปัจจัยการศึกษาและปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันยังพบว่าการเลือกคู่ครองสัมพันธ์กับเงื่อนไขของปัจจัยดังกล่าวโดยแสดงถึงมุมมองทัศนคติและพฤติกรรมต่อการมีคู่ครองที่เกิดขึ้นในด้านการแต่งงานและครอบครัว ไม่ที่จะเป็นการเลือกคู่ครองและการแต่งงานเป็นสิ่งจำเป็น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแต่งงาน เช่น การสมรสอยู่กิน การมีคู่ครองโดยไม่จำเป็นต้องแต่งงาน เป็นต้น ผลการวิจัยนี้จึงมีส่วนสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของสตรีที่เกิดขึ้นในการเลือกคู่ครองท่ามกลางสังคมปัจจุบัน

ภาควิชา...สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา... ลายมือชื่อนิสิต.....ภัสรินทร์...รามวงศ์.....
 สาขาวิชา.....สังคมวิทยา..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2553.....

5180734624 : MAJOR SOCIOLOGY

KEYWORDS : MATE SELECTION OF MIDDLE CLASS

PATSARIN RAMWONG : MATE SELECTION OF MIDDLE CLASS WORKING
WOMEN IN URBAN AREAS: A CASE STUDY OF WORKING WOMEN IN THE
BUSINESS SECTOR IN BANGKOK. THESIS ADVISOR: ASST. PROF.
SUPARVADEE MITRSOMWANG, Ph.D., 230 pp.

The main objectives of this qualitative research were to 1) study the patterns of mate selection of middle-class working women in the business sector and 2) study the factors which influenced these women in choosing their mates. The subjects were 10 middle-class working women in the business sector and in-depth interviews were used as the research tool. Content analysis was used to analyze the data.

It was found that the subjects preferred to choose their own mates based on love. Factors which influenced their decision were family, personality, economy, education and society/culture. It should be noted that attitudes and behavior regarding marriage are changing. Some subjects decided to live together before getting married or cohabitation while others decided to live together without getting married. This research reflects the role of women in their mate selection in modern society.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department Sociology and Anthropology

Field of Study : Sociology

Academic Year : 2010

Student's Signature Patsarin Ramwong

Advisor's Signature Suparadee Mitr

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี มิตรสมหวัง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เป็นทั้งผู้เปิดโลกสังคมวิทยา ผู้ให้ความคิด ความรู้ ความรักที่อาจารย์มีให้ลูกศิษย์เสมอมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยง ชื่นสุขวิมล ผู้เป็นกรรมการและประธานวิทยานิพนธ์ที่ร่วมชี้แนะแนวทางเพิ่มเติมให้กระจ่างชัดเพื่อการวิจัยที่สมบูรณ์และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่วางเอาไว้ รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ กรุณารับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ที่ได้ช่วยตั้งคำถามและชี้แนะประเด็นต่างๆ แนะนำสิ่งที่ควรแก้ไขเพื่อให้ผลงานมีความหมายทางวิชาการยิ่งขึ้น และข้าพเจ้าขอขอบคุณอาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ถ่ายทอดมุมมอง ความเข้าใจ ให้เรียนรู้ว่าห้องเรียนของนักเรียนสังคมวิทยามานุษยวิทยาไม่ใช่ห้องเรียนอื่นไกลที่ไหนหากแต่เป็นสังคมที่เราอยู่ ทุกสิ่งที่เราเป็น ทุกสิ่งอย่างที่เข้ามาปะทะสังสรรค์ล้วนก่อเกิดขึ้นเป็นตัวเรานั้นเอง

ขอขอบคุณหญิงสาวหัวใจทั้งสิบดวงกับข้อมูลภาคสนามทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ เปิดใจ เจาะใจกับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบคุณ ขอใจเพื่อนทุกคน ทั้งคอยเป็นกำลังใจและพร้อมเป็นเพื่อนในยามที่เหนื่อยล้า ถ้ามาได้และรับฟังมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ชาย คุณยายและครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งดังเช่น ความหมายในชื่อของข้าพเจ้าที่ครอบครัวเรียกเสมอมา ทุกสิ่งทุกอย่างที่ข้าพเจ้าเป็นตั้งแต่เด็กจนโตเพราะความรักที่ครอบครัวมีให้ตลอดมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
โจทย์การวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎี.....	8
ความหมายของมโนทัศน์ “การเลือกคู่ครอง”	
ที่อยู่ในกรอบของการศึกษา	8
มุมมองในเชิงประวัติศาสตร์ของการเลือกคู่	11
ทฤษฎีการเลือกคู่ครองในทางสังคมวิทยา.....	18
กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง.....	20
การเลือกคู่ครองของชาติพันธุ์ต่างๆในเขตกรุงเทพมหานคร.....	33
แนวคิดเรื่องการแต่งงาน	37
แนวคิดเรื่องเพศวิถี.....	42
แนวคิดผู้กระทำ-โครงสร้าง	53
แนวคิดชนชั้นกลาง.....	58
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
นิยามศัพท์.....	76

บทที่	หน้า
3	ระเบียบวิธีวิจัย..... 78
	แนวทางการวิจัย..... 78
	กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... 80
	บทบาทของผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัย..... 82
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 83
	หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล..... 85
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 86
	การนำเสนอข้อมูล..... 88
4	ข้อมูลพื้นฐานและเรื่องราวของกลุ่มตัวอย่าง..... 88
	คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง..... 89
	ประวัติชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง..... 95
5	บทวิเคราะห์..... 148
	รูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงาน ในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร..... 149
	การเลือกโดยผู้ใหญ่อัดฉีดให้..... 149
	การเลือกคู่ครองด้วยตนเอง..... 153
	ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานภาคธุรกิจ..... 167
	ปัจจัยครอบครัวและบทบาทของครอบครัว..... 168
	ปัจจัยบุคลิกลักษณะ..... 173
	ปัจจัยเศรษฐกิจ..... 178
	ปัจจัยการศึกษา..... 186
	ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม..... 189
6	บทสรุป อภิปราย ข้อค้นพบ จริยธรรมการวิจัยและข้อเสนอแนะ..... 203
	บทสรุป..... 203
	อภิปรายผล..... 211

บทที่

หน้า

จริยธรรมการวิจัย..... 218

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย..... 219

รายการอ้างอิง..... 221

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 230

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางบางข้อแบบทวีลักษณะนิยามที่สำคัญ 3 รูปแบบ.....	56
2	อายุของกลุ่มตัวอย่างอาชีพ ตำแหน่ง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	89
3	ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง.....	91
4	ภูมิฐานะของกลุ่มตัวอย่างและสถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน.....	92
5	ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม.....	93
6	ตารางสรุปชีวิตและเรื่องเล่าของผู้หญิง.....	139
7	ตารางสรุปชีวิตและเรื่องเล่าของผู้หญิง(ต่อ).....	140
8	ตารางสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง.....	141
9	ตารางสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง(ต่อ).....	142
10	ตารางสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง(ต่อ).....	143
10	ตารางรูปแบบการเลือกคู่ครองและการเลือกคู่ครองกับการแต่งงาน.....	144
11	ตารางปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง.....	145

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแต่งงานมีความหมายถึงการเริ่มต้นการสร้างครอบครัวและการสร้างรูปแบบครัวเรือน เครือญาติเป็นความสัมพันธ์ทางเพศโดยมีเงื่อนไขทางสังคมพิธีกรรมเป็นกลไก ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสร้างครอบครัวและการเจริญพันธุ์ของมนุษย์ซึ่งในแต่ละสังคมและวัฒนธรรมย่อมมีรูปแบบการแต่งงาน กฎเกณฑ์ทางสังคม (social norms) ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมไม่ว่าจะเป็นทัศนคติแบบแผนควบคุมพฤติกรรมทางเพศ การเลือกคู่ครอง (mate selection) การเกี้ยวพาราสี (courtship) ไปจนถึงการแต่งงาน (marriage) การเลือกคู่ครองจึงถือเป็นการจัดระเบียบทางสังคม (social organization) ในรูปแบบหนึ่งที่ทำให้สังคมมีกลไกควบคุมสมาชิกในสังคมให้ดำเนินตามแนวทางที่สังคมต้องการการเลือกคู่ครองจึงมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมและครอบครัวถือเป็นกระบวนการสำคัญขั้นหนึ่งในวงจรชีวิตของปัจเจกบุคคล เป็นพื้นฐานแรกของการก้าวไปสู่การเริ่มต้นชีวิตครอบครัว

เมื่อการเลือกคู่ครองคือการแสวงหาคู่จัดเป็นพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของคนในสังคมนั้นๆ ในสังคมไทยไม่มีธรรมเนียมประเพณีกำหนดไว้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวแต่อย่างไรก็ตามจะต้องแต่งงานกับใครหรือมีสิทธิในการเลือกคู่ครองเป็นลักษณะกฎเกณฑ์หากเปรียบในสังคมบางสังคมที่ธรรมเนียมประเพณีกำหนดเรื่องคู่ครองที่พึงประสงค์หรือคู่ครองที่ตนมีสิทธิแต่งงานด้วยไว้ เช่น สังคมชาวอาหรับในตะวันออกกลางและสังคมระดับเผ่าพันธุ์ในอเมริกาเหนือ (อินเดียนแดงบางเผ่า) และสังคมอื่นๆ อีกบางสังคมที่นิยมให้ลูกพี่ลูกน้องแต่งงานกัน เป็นต้น (สนิท สัมครการ, 2543: 72) โดยทั้งนี้ นักสังคมวิทยาได้จำแนกรูปแบบของการเลือกคู่ครองในสังคมออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ ของการเลือกคู่ครองได้แก่ การแต่งงานโดยผู้ใหญ่อุปถัมภ์หรือจัดสรรให้ (arrangement marriage) และรูปแบบการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง (free choice marriage) ในรูปแบบแรกนั้นคำนึงถึงการตั้งเอาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่าง 2 ฝ่ายเข้าด้วยกันเป็นหลัก ในขณะที่รูปแบบของการเลือกคู่ครองด้วยตนเองยึดเอาอิสระเสรีในการเลือกบุคคลด้วยตนเองเป็นที่ตั้ง

การเลือกคู่ครองในสังคมไทยนั้นไม่ได้มีธรรมเนียมปฏิบัติว่าใครจะต้องแต่งงานกับใครหรือมีกฎเกณฑ์ตายตัวในการเลือกคู่ครองในเหมาะสมกับชนชั้นฐานะของตน ในการเลือกคู่ครองของชนชั้นสามัญในอดีตการเลือกคู่ครองในสังคมไทยให้อิสรภาพในการเลือกคู่ครองคู่ชีวิตเสมอมา ดังเช่น ในฎีกาของอำแดงเหมือนกับนายริด พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งถึงการออกเรือนเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ พ่อแม่จะทำการให้ลูกสาวเอาผัวโดยขัดขืนใจจะกระทำมิได้ เป็นต้น หากแต่พ่อแม่มีส่วนในการตัดสินใจเพราะในสังคมไทยถือว่า พ่อแม่เป็นทิศเบื้องหน้าของลูก การเลือกคู่ครองให้เหมาะสมถือเป็นหน้าที่พ่อแม่อย่างหนึ่ง ตลอดจนระบบความสัมพันธ์ของคนในอดีตที่แนวคิดดั้งเดิมถือว่าการแต่งงานเป็นเรื่องผลประโยชน์ในครอบครัว เป็นการเพิ่มแรงงานหรือจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่าที่จะเป็นเรื่องความรัก ความรู้สึกส่วนตัวของหนุ่มสาว การเลือกคู่ครองอย่างวรรณกรรมในเรื่องขุนช้างขุนแผนที่กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นคู่ครองว่า “มีมีดพริ้วขัดหลังมาจะยกให้” เป็นความหมายที่กล่าวถึงลูกเขยว่าเป็นคนขยันทำมาหากิน พร้อมจะก่อร่างสร้างบ้านครอบครัวต่อไป ในขณะที่การแต่งงาน สิทธิของการเลือกคู่ครองในชนชั้นสูงในอดีตที่ค่อนข้างจำกัดนั้นก็มีมากเพราะมีความเหลื่อมล้ำทางฐานะ เศรษฐกิจ การเมืองระหว่างตระกูล การแต่งงานจึงหมายถึงการสร้างพันธมิตรทั้งในทางเศรษฐกิจ และการเมืองระหว่างกัน พ่อแม่ ผู้ใหญ่จึงต้องวางแผนกันอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วยทุกฝ่าย(นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2548: 16)

ประเพณี พฤติกรรมการเลือกคู่ครองนั้นสอดคล้องปรับเปลี่ยนอย่างช้าๆตามยุคตามสมัย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมาระบบทุนนิยมโลกเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยพร้อมกับการก่อตัวของชนชั้นกรฎฎพีและแนวคิดอิทธิพลของชาติตะวันตก อย่างแนวคิดศีลธรรมทางเพศแบบวิกตอเรียน (victorian sexuality) ไม่ว่าจะเป็นการเป็นผู้หญิงควรจะเป็นเมียที่ดีแม่ที่ดี รูปแบบการแต่งงานอย่างผัวเดียวเมียเดียว ตลอดจนแนวคิดความเป็นผู้หญิงควรรักนวลสงวนตัว อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนถูกสร้างเป็น “ภาพลักษณ์” ของกุลสตรี(ยศ สันตสมบัติ, 2548: 98) ที่เป็นดังกรอบแน่นอนหนาดังชุดตรรกะของสังคมในการควบคุมความประพฤติจนกลายเป็นกรอบแนวคิดหลักในเรื่องเพศวิถีของชนชั้นกลางเป็นต้นมา

การเปลี่ยนแปลงการปรับโครงสร้างของสังคมเศรษฐกิจในสังคมไทยเป็นต้นมา เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าพฤติกรรมการแต่งงานของคนเราตอบสนองกับความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงที่กระทบโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในสังคมไทยปัจจุบันโดยความเชื่อ

ค่านิยม ทักษะมุมมองต่อการแต่งงานเปลี่ยนไป ความเชื่อของสังคมที่คาดหวังให้ผู้หญิงควรแต่งงานเป็นฝั่งฝา ดังเช่น “สามีคือฉัตรแก้วกันเกศ งามหน้างามเนตรเป็นหนักหนา” (เวชสันดรชาดก) สังคมกำหนดกรอบคาดหวังให้ยึดถือไม่ว่าจะเป็นการให้คุณค่าพรหมจรรย์ รักษาผลสงวนตัว คาดหวังให้ผู้หญิงจำเป็นต้องแต่งงาน เป็นแม่ที่ดีเมียที่ดี การมีผัวเดียวเมียเดียว ตลอดจน การที่สังคมกล่าวถึงการอยู่กินก่อนแต่งงานเป็นเรื่องที่ไม่สมควรนัก แต่ในขณะเดียวกันสภาพสังคมเมืองสภาวะการครองโสด การไม่แต่งงานมีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสมรสอยู่กินด้วยกัน (unmarried cohabitation) เพื่อตอบสนองความต้องการหลายอย่าง ยกเว้นการแต่งงานและความผูกพันที่ตามมาจากการแต่งงาน ความเชื่อมโยงกันระหว่างโครงสร้างของสังคม (structure) และการกระทำ(action)ของปัจเจกบุคคลในสังคม การควบคุมของโครงสร้างทางสังคม ไม่ว่าจะเป็ นสถาบัน ผลผลิตทางวัฒนธรรม (เช่น ภาษา ความรู้ ความเชื่อ) ที่ผลิตซ้ำเป็นโครงสร้างของสังคม ในขณะที่สังคมปัจจุบัน agentหรือผู้กระทำการโดยในที่นี้ agent หรือตัวกระทำผู้หญิงสามารถ กำหนดกฎเกณฑ์ ค่อยๆกำหนดรูปแบบความหมายของปฏิสัมพันธ์ สถาบันครอบครัว ชุมชน ชีวิต การงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่เกิดขึ้นเพราะปัจเจกนั่นเอง เงื่อนไขพื้นฐานของชีวิตในสังคมแบบใหม่ แต่ละคนมีอิสระจากความคาดหวังทางสังคม ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ไม่สนใจที่จะมีสามี ล้มเลิกโครงการหาสามี ในขณะที่เดียวกันการหาสามีในสังคมสมัยใหม่ก็มีช่องทาง รูปแบบที่เข้มข้นมากขึ้นตลอดจนการที่สังคมอธิบายถึงสถานะในแง่ลบของผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน ยังหาสามีไม่ได้ ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่สร้างตัวตน อัตลักษณ์ของตัวเองขึ้นมา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต โครงสร้างทางสังคมที่เกิดขึ้นตามมาในอนาคต ดังเช่น ค่านิยม ทักษะคติต่อการเลือกคู่ครอง ทักษะคติของการแต่งงาน สิ่งเหล่านี้ครอบคลุมการกำหนด ความสัมพันธ์ของคน เมื่อโครงสร้างที่ควบคุมเราอ่อนลงเกิดเป็นผู้กระทำ (agent) ได้มากขึ้น ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพและทางเลือกในการดำเนินชีวิตที่หลากหลายมากขึ้นโครงสร้างทางสังคม จึงปรับเปลี่ยนไปอย่างซ้ำๆเพื่อสอดรับในวิถีชีวิตของคนในสังคม

ในสังคมปัจจุบันท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนผ่านการดำรงอยู่อย่างหน่วยทางสังคม อย่าง “ครอบครัว” และ วิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบันนั้นเชื่อมโยงปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทักษะคติ พฤติกรรมต่อการมีคู่ครองในสังคมไทย ที่ผันตามกับสังคมยุคใหม่ อาทิ พฤติกรรมการเลือกคู่ครองในสังคมเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ที่ผู้คนมักมีแนวโน้มที่จะแต่งงานช้าลง มีการชะลอการแต่งงานมากขึ้น (delayed marriage) ตลอดจนการครองตนเป็นโสด (permanent celibacy) ที่นับวันยังมีอัตราเพิ่มมากขึ้น, การอยู่กินร่วมกันโดยไม่สมรส (unmarried

cohabitation) ตลอดจนรูปแบบวิธีการหาคู่ครองผ่านทางโลกไซเบอร์หรือผ่านทางบริษัทหาคู่ เป็น ต้น หลักฐานทางสถิติบ่งบอกถึงการแต่งงานของคนไทยที่เริ่มสร้างครอบครัวในอายุที่สูงขึ้น สถิติ การหย่าร้าง ตลอดจนรูปแบบการแต่งงานที่เคยปฏิบัติมาในสังคมไทย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้ เห็นถึงชีวิตและการดำรงอยู่ของสภาพสังคมในปัจจุบัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน ด้านการแต่งงาน การเลือกคู่ครองแม้จะเป็นจุดประจักษ์แรกของการมีครอบครัว (family formation) แต่จุดประจักษ์ที่ร้อยเรียงเชื่อมต่อตั้งเส้นรูปแบบของการแต่งงาน ครอบครัว จนรวมไปถึงโครงสร้าง ทางสังคมล้วนโยงใยเชื่อมต่อกันถึง ความเชื่อ ทศนคติของคนในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้จึงแสดงถึง พฤติกรรมของวิถีคนเมืองกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคปัจจุบัน

สังคมภายใต้โลกเสรีนิยมความรักประจักษ์เสรีภาพในการเลือกของปัจเจกบุคคล ความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม การแต่งงานจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคล เริ่มจากการ เลือกคู่ครอง ไปจนถึงการตั้งครอบครัว อีกทั้งเรานั้นไม่อาจปฏิเสธถึงระบบเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อให้ เป็นฐานของปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแต่งงานของคนในสังคมในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ ศึกษาถึงรูปแบบการเลือกคู่ครองของผู้หญิงชนชั้นกลางในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ด้วยเหตุผล ที่ว่ากรุงเทพมหานครนั้นเป็นศูนย์รวมแห่งความเจริญเกือบทุกด้านในประเทศไทย ลักษณะ ดังกล่าวที่ทำให้กรุงเทพมหานครดึงดูดประชากรจากส่วนต่างๆ ให้เคลื่อนย้ายตั้งถิ่นฐานทั้งถาวร และชั่วคราว กฎเกณฑ์ต่างๆของวิถีชีวิตประจำวันในเมืองใหญ่จึงต้องปรับตามสภาพความเป็นไป ของสังคม การเลือกคู่ครอง รูปแบบของการเลือกคู่ครองตลอดไปจนถึงการแต่งงานในปัจจุบันจึงมี เงื่อนไขหลายประการที่แตกต่างกันไป

กระบวนการที่สำคัญทางสังคมอย่างการเลือกคู่ครองแม้มองโดยภาพรวมอาจหมายถึง การเริ่มต้นการสร้างครอบครัวการเลือกใครมาเป็นคู่ครอง เลือกอย่างไรแล้วเหมาะสมกับตัวเรานั้น จึงมีความหมายที่มากกว่าว่าการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติของมนุษย์ถูกจัดร้อยด้วยรูปแบบวิธีการ ประเพณีของการแต่งงานในสังคมนั้นๆ การสร้างครอบครัวของคนยุคหนึ่งถูกปรับให้เข้ากับ สถานการณ์สภาพสังคมที่เป็นอยู่คนหนุ่มสาวแต่งงานช้าลงก็ดี ตัดสินใจอยู่เป็นโสดก็ดีตลอดจน การหย่าร้างล้วนบ่งบอกถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในสังคมไทย รวมไปถึงบทบาทของผู้หญิงใน ปัจจุบันที่สามารถพึ่งพาตนเอง มีแนวคิดนโยบายเป็นของตนเอง มีอิสระในวิถีของปัจเจกบุคคล ปรัชญาการณที่พบเห็นหรือรูปแบบการแต่งงานใหม่ๆ จึงเกี่ยวข้องกับครอบครัวที่เป็นหน่วยพื้นฐาน

ทางสังคมตลอดจนเป็นพื้นฐานข้อมูลด้านประชากรที่จำเป็นต้องถูกอธิบาย พิจารณาในแง่มุมใหม่ๆที่แตกต่างออกไปจากเดิมเพื่อให้สอดคล้องก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร

1.3 ใจหายการวิจัย

1. สตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจมีการเลือกคู่ครองแบบใด
2. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษากลุ่มของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจโดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในการวิจัยนี้เป็นสตรีที่ทำงานอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 รายโดยจำกัดช่วงอายุ 25- 35 ปีโดยกำหนดกลุ่มประชากรเริ่มต้นที่อายุ 25 ปีเนื่องจากเป็นวัยที่เพิ่งจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นวัยที่เริ่มการทำงานระยะหนึ่ง มีปฏิสัมพันธ์กับคนในที่ทำงานเดียวกัน เริ่มที่จะมีรายได้ที่สม่ำเสมอ มีงานประจำส่วนในการเลือกถึงอายุ 35 ปี เนื่องจากยังอยู่ในภาวะที่มีบุตรได้ ตลอดจนอายุที่มากขึ้นอาจมีโอกาที่จะสมรสน้อยลงเนื่องจากภาวะการเจริญพันธุ์ลดลงหรือจะอยู่ในภาวะของการครองโสด อีกทั้งสถานภาพการแต่งงานจากสถิติช่วงอายุ 25-34 ปี เป็นช่วงอายุที่ผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานครนิยมแต่งงานมากที่สุด(สสช,2549)และเหตุผลที่

ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครนี้เนื่องจากกลุ่มสตรีในระดับชนชั้นกลางที่ทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานครเป็นนครที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เป็นศูนย์กลางทางการค้าพาณิชย์ อุตสาหกรรม การเมือง การศึกษา ศาสนาและอื่นๆ อีกทั้งมีความแปรเปลี่ยนของวิถีชีวิตผู้คนในเมืองตลอดจนการเลือกคู่ครอง คำ ผกา (2553:87) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่าการเลือกคู่ครองของหญิงสมัยใหม่ว่า ความรักและการแต่งงานมีหน้าที่ของมันเองในแต่ละสังคม การที่ความรักที่เกิดขึ้นในชายหญิงสมัยใหม่ ก็คือความรักที่เกิดขึ้นใน “พื้นที่” ที่ได้รับการจัดวาง ไม่ว่าจะเป็น ค่าสมาชิกสปอร์ตคลับ บ้านพักตากอากาศ การเลือกคู่ของชายหญิงในโลกสมัยใหม่ภายใต้เปลือกของเสรีนิยมจึงเป็นไปอย่างละมุนละม่อมพร้อมใจ

เมื่อความรักเป็นหัวใจหลักสำคัญในการเลือกใครสักคนที่จะมาร่วมใช้ชีวิตด้วยกันในสังคมสมัยใหม่ ความรักที่เกิดขึ้นใน “พื้นที่” ที่ได้รับการจัดวางด้วยโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความหมายทางสังคมที่ชุกช่อน้อย่างแนบเนียนไม่ว่าจะเป็นการให้ความหมายในการเลือกคู่ครองแต่ละคน หรือในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนกระบวนการสู่การแต่งงานที่ถูกปรับให้เข้ากับสภาพสังคมภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่สะท้อนถึงครอบครัวในรูปแบบใหม่โดยอิงกับสภาพในสังคมปาคอนกรีตชนชั้นกลางนั้นมีบทบาทอย่างมากในสังคมเมืองที่ต่างมีวิถีชีวิตเร่งรีบสอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคจ่ายตามเกณฑ์ของเงินเดือน การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยถือว่าสำคัญอย่างยิ่งเป็นสิ่งที่นำไปสู่การประกอบอาชีพตลอดจนแบบแผนการใช้ชีวิต รายได้ ชนชั้น อายุ การศึกษา บุคลิกภาพ การเลือกคู่ครองของชนชั้นกลางภายใต้สังคมเสรีนิยมจึงเกี่ยวโยงแนบแน่นไปสู่การแต่งงานที่เป็นทั้งลักษณะเชิงนามธรรม อุดมคติภายใต้โครงสร้างทางสังคมปัจจุบัน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การเลือกคู่ครองย่อมมีผลสำคัญในพฤติกรรมการแต่งงานของคนในสังคม ข้อมูลที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่องานวิจัยสำหรับการศึกษาหรือการวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ทศนคติการเลือกคู่ครองตลอดจนสถาบันของครอบครัวไทย

1. ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกคู่ครองของสตรีไทยในสังคมสมัยปัจจุบัน

2. ผลการศึกษาสามารถนำมาเผยแพร่ให้เห็นมิติของการเลือกคู่ครอง การแต่งงาน ทักษะชีวิต และมุมมองความคิดเห็นของการเลือกคู่ครองและการแต่งงานของสตรีชั้นกลางวัยทำงาน ในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยนำเสนอ แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการศึกษาเรื่อง “การเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง: ศึกษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎี

- 2.1.1 ความหมายของมโนทัศน์ “การเลือกคู่ครอง” ที่อยู่ในกรอบของการศึกษา
- 2.1.2 มุมมองในเชิงประวัติศาสตร์ของการเลือกคู่
- 2.1.3 ทฤษฎีการเลือกคู่ครองในทางสังคมวิทยา
- 2.1.4 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง
- 2.1.5 การเลือกคู่ครองของชาติพันธุ์ต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.1.6 แนวคิดเรื่องการแต่งงาน
- 2.1.7 แนวคิดเรื่องเพศวิถี
- 2.1.8 แนวคิดผู้กระทำ- โครงสร้าง
- 2.1.9 แนวคิดของชนชั้นกลางที่อยู่ในข่ายของการศึกษา

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 นิยามศัพท์แนวคิดเรื่องการแต่งงาน

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดการเลือกคู่ครอง (Concepts of Mate Selection)

การเลือกคู่ครอง (mate selection) ถือเป็นกระบวนการทางสังคม (social process) ในรูปแบบหนึ่ง เป็นกระบวนการสำคัญขั้นหนึ่งในวงจรชีวิตของปัจเจกบุคคล มีผลกระทบไประบบสังคมส่วนรวม (อัจฉรา ภาติกะวัยวัฒน์, 2522:1) ในหลายวัฒนธรรมยอมรับว่าการเลือกคู่ครอง เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญของชีวิตที่เริ่มต้นจากการที่หนุ่มสาวมา ปฏิสัมพันธ์กันและฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ใช้รูปแบบวิธีการเกี่ยวพาราตี (courtship) จนไปถึงการ

แต่งงาน (marriage) ตลอดจนถึงการก่อเกิดตั้งครอบครัวในที่สุด การเลือกคู่ครองจึงถือว่าเป็นกระบวนการที่จะเริ่มไปสู่การมีครอบครัวเป็นขั้นตอนที่เราต้องเรียนรู้อย่างรอบคอบ อาจไม่ตั้งอยู่บนฐานของความรักรักก็เป็นได้ เช่น การแต่งงานที่แต่งเพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือการชักนำของผู้อื่นก็อาจเป็นเหตุผลหนึ่งสู่การตัดสินใจเลือกคู่ครองก็เป็นได้

ในสังคมไทยการแต่งงานถือเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นมงคลอย่างยิ่ง เป็นข้อผูกพันทางประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การออกเรือนเมื่อถึงวัยหรือช่วงหนึ่งที่หญิงชายพึงจะต้องแต่งงาน มีคู่ครองมีเนื้อคู่ในชีวิต เช่น การอธิบายถึงคู่ครองว่าเป็นเนื้อคู่มาแต่ชาติปางก่อน หรือการอธิบายเรื่องของพรหมลิขิตของสังคมไทยต่อการเลือกคู่ครองเมื่อไม่สามารถอธิบายได้โดยหลักเหตุผลเป็นต้น นักวิชาการจึงได้ให้ทัศนะของการเลือกคู่ครองไว้ดังนี้

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2519:133) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกคู่ครองเป็นการสร้างความสัมพันธ์ก่อนที่จะมีครอบครัว การมีครอบครัวหรือการแต่งงานกัน ย่อมเป็นสิ่งที่คนจำนวนมากปรารถนามูลเหตุที่ทำให้คนแต่งงานมีอยู่หลายประการ มูลเหตุใหญ่ได้แก่ การแต่งงานเพื่อสนองความต้องการทางเพศ การแต่งงานเพราะอิทธิพลของวัฒนธรรมในสังคม และการแต่งงานเพื่อสนองความต้องการส่วนตัวอย่างอื่น

กมลลา แสงเทียน (2525 อ้างถึงในสุดสวาท ผลสนอง 2548: 25-28) การเลือกคู่ครองเป็นขั้นตอนหนึ่งในการดำเนินชีวิตครอบครัวจึงมีนักวิชาการทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยาให้ความสนใจศึกษาการเลือกคู่ครองของคนในสังคมต่างๆ แล้วนำมาตั้งเป็นคำกฎเกณฑ์ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการเลือกคู่ครองมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างสังคม และมีหน้าที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคม ในสังคมต่างๆเท่าที่มีการศึกษากันมาว่าด้วย เรื่องครอบครัวล้วนแล้วแต่มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง ซึ่งโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นประเพณี สมาชิกในสังคมที่จะยอมรับปฏิบัติตาม เนื่องจากสมาชิกในสังคมได้รับการถ่ายทอดความคิดดังกล่าวมาตั้งแต่เด็ก อีกทั้งสภาพแวดล้อมสังคมก็ผลักดันให้รู้สึกคล้อยตาม

บุญลือ วันทายนต์ (2520: 119) การที่หญิงชายจะเกิดความพอใจยินดีที่จะอยู่ร่วมกันแบบสามีภรรยา จนเกิดสภาพครอบครัวนั้น มีลักษณะอันเป็นส่วนประกอบบางประการที่ต่างฝ่ายจะต้องมีลักษณะที่พอจะสามารถจูงใจฝ่ายตรงข้ามให้เกิดความสนใจได้ ลักษณะดังกล่าวนี้มัก

เรียกว่าคุณสมบัติส่วนตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งคุณสมบัตินี้ถือเป็นของเฉพาะตัวอันจะสามารถจูงใจฝ่ายตรงข้ามให้เกิดความสนใจอีกฝ่ายหนึ่งได้ ซึ่งข้อนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละฝ่ายจะเป็นผู้เลือก และพิจารณาเอาเองตามสมัณนิยมของแต่ละคน

ทั้งนี้ความหมายสอดคล้องเช่นเดียวกับที่นียบพรวณ วรณศิริ (2540: 66) กล่าวถึงการเลือกคู่ไว้ว่า การเลือกคู่ครองตั้งอยู่บนพื้นฐานอะไรนั้นตอบยาก หากแต่ขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละสังคมที่หล่อหลอมบุคคลมา แต่หลักเกณฑ์สากลที่คนเลือกคู่ครองนั้นคำนึงถึงส่วนใหญ่มักได้แก่บุคลิกภาพ เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา ความถูกต้องกันเป็นส่วนตัว ความใกล้ชิดเห็นอกเห็นใจกัน

เมื่อการเลือกคู่ครอง คือ การแสวงหาคู่จัดเป็นพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของคนในสังคมนั้นๆ ในสังคมไทยนั้นไม่มีธรรมเนียมประเพณีกำหนดไว้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวแต่อย่างใดว่าใครจะต้องแต่งงานกับใคร อย่างไรก็ดี เรามักนิยมเลือกคู่จากครอบครัวที่รู้จักกันคุ้นกันมากกว่าที่จะเลือกคู่ครองจากครอบครัวที่ไม่รู้จักกันเสียเลย การเลือกคู่ระหว่างครอบครัวที่รู้จักกันดีจึงเป็นแนวนิยมปฏิบัติทั่วไป (สนิท สมัครงการ, 2543: 72) เมื่อการเลือกคู่ครองเกิดจากตนเองก็ดีหรือคนรอบข้างก็ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลได้ตัดสินใจเลือกคนคนหนึ่ง โดยใช้หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่คิดว่าเหมาะสมกับตนมากที่สุดเพื่อที่จะเลือกบุคคลนั้นมาเป็นคู่สมรส หนึ่งในบรรดาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเลือกคู่สมัยปัจจุบันที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เรียกว่า romantic doctrine (เป็นการตั้งดูระหว่างหญิงและชาย) มีพื้นฐานมาจากความรักใคร่ หรือบางทีเรียกว่า soul mate ซึ่งเป็นการอธิบายถึงความหมายที่ว่า ในบรรดาจำนวนคนเป็นล้านๆ คนในโลกนี้นั้น มีคนสองคนที่มีชะตาชีวิตกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะเป็นคู่ครองกันอย่างมีความสุข (Burgress และ Locke, 1950 อ้างถึงใน ศิริสุข ยืนหาญ, 2537 : 7)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเลือกคู่ครอง (mate selection) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีคุณสมบัติที่น่าพึงปรารถนามาเป็นคู่ชีวิต และไม่ว่าจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขหรือไม่มีความสุขก็ตามแต่การเลือกคู่ครองก็ยังเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องเชื่อมความสัมพันธ์ของทั้งตนเอง คู่ครอง และคนรอบข้างความสำคัญของการเลือกคู่ครองในสังคมไทยถือเป็นเรื่องสำคัญ เช่นในค่านิยมต่างๆ ในสังคมไทยก็ยังให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ครองให้ดี ให้ถูกใจตน หรือตามบรรทัดว่ามีคู่ที่นั่นดีกว่าการอยู่เป็นโสดขึ้นคาน เช่น การกล่าวถึง “ปลุกเรื้อนตามใจผู้อยู่” “ปลุกเรื้อนผิด คิดจนเรื้อนทลาย มีคู่ผิดคิดจนตัวตาย” หรือ “เป็นโสดทำไมตายไปเจอ

ยมบาลท่านรู้ว่าไม่แต่งงานเดี๋ยวจะพาลไม่ให้เกิด...” เป็นต้น ตลอดจนให้ทัศนคติในแง่ลบต่อการครองตนเป็นโสดของผู้หญิง เช่น “ขึ้นคาน” หรือ “สาวที่นทีก” เป็นต้น

2.1.2 มุมมองในเชิงประวัติศาสตร์ของการเลือกคู่ (Historical Views of Mate Selection in Thailand)

ในการเลือกคู่ครองในสังคมไทยนั้นมีแบบแผน ประเพณีนิยมที่คนในสังคมปฏิบัติยึดถือกันมา สามารถแบ่งพฤติกรรมในการเลือกคู่ครองซึ่งจะแบ่งตามลำดับชนชั้นที่ผูกติดกับผู้คนในขณะนั้น เช่นการจัดลำดับชนชั้นของประชากรโดยยึดระบบศักดินามาเป็นตัวชี้วัด ถือเป็น การควบคุมพฤติกรรมของการเลือกคู่ครองไปในตัว จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการเลือกคู่ครองในสังคมไทยสามารถแบ่งได้ตามยุคสมัย อีกทั้งวิธีการเลือกคู่ครองมีเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องไปสู่พฤติกรรมในการเลือกคู่ด้วย โดยจำกัดขอบเขตการศึกษาในบริเวณภาคกลางของประเทศนั้นโดยแบ่งได้ดังต่อไปนี้ (สุมาลี บำรุงสุข, 2536: 38-58)

1) ประเพณี พฤติกรรม การเลือกคู่ครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ตามธรรมเนียมการแต่งงานในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2393 แสดงให้เห็นว่าตามขนบธรรมเนียมการแต่งงานในสมัยก่อน การแต่งงานไม่ใช่เรื่องของลำพังบ่าวสาวหรือเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่เป็นเรื่องครอบครัว ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีอำนาจและความชอบธรรมในการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรหลานของตน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น กฎหมายพระไอยการลักษณะฝัวเมียในกฎหมายตราสามดวงนั้นสะท้อนถึงขนบธรรมเนียมการแต่งงานในสังคมไทยว่าการแต่งงานเป็นเรื่องของครอบครัวมากกว่าปัจเจกชน นั่นคือพ่อแม่มีอำนาจที่จะจัดให้ลูกสาวของตนเองแต่งงานกับผู้ใดก็ได้ กฎหมายยอมรับหญิงชายที่ปลุกเรือนอยู่กินกันฉันฝัวเมียถือว่าหญิงชายคู่นั้นเป็นฝัวเมียกันถูกต้อง ไม่จำเป็นต้องมีขันหมากมาสู่ขอแต่มีเงื่อนไขโดยที่พ่อแม่ฝ่ายหญิงต้องรับรู้ ถ้าหากไม่เห็นด้วยถือว่าหญิงชายคู่นั้นตามกฎหมายเป็นเพียง “ซู้” เท่านั้น

ธรรมเนียมการแต่งงานของไทยแทบทุกถิ่น ฝ่ายเจ้าบ่าวมักย้ายไปอยู่กับครอบครัวของเจ้าสาวช่วยทำมาหากินอยู่ระยะหนึ่งก่อนที่จะแยกครอบครัวออกมา ซึ่งมักตั้งบ้านเรือนใหม่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับครอบครัวของฝ่ายหญิงนั่นเอง อาจเป็นด้วยเหตุนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองฝ่ายหญิงจึงจำเป็นต้องเป็นธุระพิถีพิถันในการคัดเลือกสมาชิกใหม่ในครอบครัวด้วยตนเอง เพื่อให้แน่ใจว่าได้

คนดี ชยัน เข้ากันได้กับสมาชิกดั้งเดิมในครอบครัว อีกทั้งคำสอนในพุทธศาสนามีส่วนสนับสนุนความชอบธรรมของพ่อแม่และผู้ปกครองในการเลือกคู่ครองให้บุตรหลานด้วยตามหลักปฏิบัติในฐานะที่พ่อแม่เป็นเสมือนทิศเบื้องหน้าหรือเป็นผู้มาก่อนมีหน้าที่ช่วยสงเคราะห์บุตรธิดาอยู่หาประการหน้าที่ประการหนึ่งในห้าข้อคือ “เป็นธุระในเรื่องจะมีคู่ครองที่สมควร”

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการแต่งงานในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในฎีกาของอัครราชทูตออสเตรีย ทำให้หญิงสามัญมีสิทธิเลือกคู่ได้ตามใจชอบโดยไม่ต้องตามใจบิดามารดาแต่สำหรับบิดามารดาที่มีศักดิ์มากกว่า 400 ขึ้นไป การเลือกคู่นั้นยังต้องเป็นไปด้วยความเห็นชอบของบิดามารดาและญาติพี่น้องของหญิงนั่นเอง

ในพฤติกรรมการเลือกคู่ของสามัญชนนั้น วิธีการทำมาหากินที่ยังต้องพึ่งแรงงานหญิงในครัวเรือน ไนไร่นา และไปค้าขายตามตลาดเปิดโอกาสให้หญิงสาวที่ทำงานในนอกบ้าน ได้พบปะชายรุ่นเดียวกันโดยไม่ต้องรอถึงช่วงงานรื่นเริงตามเทศกาลและวันนักขัตฤกษ์ต่างๆ เมื่อการพบปะระหว่างหนุ่มสาวเป็นไปได้ การติดพันเกี่ยวพาราสี การรักใคร่ชอบพอรหว่างหนุ่มสาว จึงนำไปสู่การเลือกคู่แต่งงานกันเองของหนุ่มสาวจึงเกิดเป็นเรื่องธรรมดา หรือการเลือกคู่เพลงยาวได้ตอบระหว่างชายหญิง การมีแม่สื่อและการเล่นเพลง เป็นหลักฐานอีกประการหนึ่งที่แสดงว่าหนุ่มสาวมีบทบาทในการเลือกคู่ครองของตนเองด้วย ไม่ใช่เป็นภาระหน้าที่ของบิดามารดาและผู้ใหญ่เท่านั้น ในวรรณคดีพื้นบ้าน เช่น ขุนช้างขุนแผน แม้จะกล่าวถึงชนบที่ว่าการเลือกคู่นั้นเป็นหน้าที่ผู้ปกครองแต่ในทางปฏิบัติตัวเอกหนุ่มสาวส่วนใหญ่จะเลือกคู่ครองด้วยตนเอง ได้มาพบปะชอบคอกันมาก่อน

กฎหมาย วรรณคดี และนิทานพื้นบ้านในช่วงเวลานั้นต่างแสดงให้เห็นการยอมรับอำนาจของพ่อแม่ในการเลือกคู่ครองให้แก่ลูกหลานน่าจะสืบเนื่องมาจากแนวคิดดั้งเดิมที่ถือว่าการแต่งงานเป็นเรื่องของผลประโยชน์ในครอบครัวเป็นการเพิ่มแรงงานหรือจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่าเป็นเรื่องความรัก ความรู้สึกส่วนตัวของหนุ่มสาว ดังเพลงกลองยาวที่กล่าวว่า

ใครมีมะกรูดมาแลกมะนาว ใครมีลูกสาวมาแลกลูกเขย
 เอาจะเอาเหวย ลูกเขยกลองยาว
 ต้อนไว้ต้อนไว้ เอาไปบ้านเรา บ้านเราคนจน ไม่มีคนหุงข้าว
 ต้อนไว้ต้อนไว้ เอาไปบ้านข้า บ้านข้าคนจน ไม่มีคนไถนา

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง เช่น สุภาสิตสอนหญิงของสุนทรภู่ ซึ่งเน้นให้เป็นบทเรียนของหญิงสามัญในเมือง กำชับให้หญิงนั้นรักษาวลสงวนตัว ไม่คบชายและให้การเลือกคู่ครองเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ “หญิงไม่ดี” คือหญิงที่รับเพลงยาวจากผู้ชาย หญิงที่คบหาสมาคมกับผู้ชายแต่งตัวห่มแพรเปลาะด้าออกเที่ยวกลางคืน คบเพื่อนหรือเชื้อพี่แม่สื่อแม่ชักที่มักรับสินบนจากชายอีกทอดหนึ่งหรือเพลงยาวได้ต่อระหว่างหญิงชาย การมีแม่สื่อละการเล่นเพลงเป็นหลักฐานอีกประการหนึ่งที่แสดงว่าหนุ่มสาวมีบทบาทในการเลือกคู่ครองของตนเองด้วย ไม่ใช่เป็นภาระหน้าที่แต่ผู้ใหญ่นั้น สุภาสิตสอนหญิงนี้จึงเป็นความพยายามของผู้ใหญ่ในชนชั้นกรรมพีที่จะควบคุมการเลือกคู่ครองของหญิงสาวในชนชั้นตนให้เป็นไปตามต้องการ การควบคุมดังกล่าวนี้สะท้อนถึงว่าในทางปฏิบัติ หญิงสาวไม่น้อยในชนชั้นกรรมพีน่าจะมีส่วนเลือกคู่ครองด้วยตนเองจึงเป็นเหตุให้ต้องมีการแต่งหนังสือบรมมารยาทหญิงขึ้น

2) ประเพณี พุทธกรรม การเลือกคู่ครองในรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลที่ 7

ข้อสังเกตในช่วงของสมัยการเปลี่ยนแปลงโดยในหมู่ปัญญาชนในช่วงรัชกาลที่ 5-7 นั้น จะพบเห็นในรูปของสิ่งพิมพ์ เรื่องสั้นและนวนิยาย ที่แสดงถึงความเป็นปัจเจกชนโดยแสดงถึง ความรัก ตลอดจนสิทธิที่จะรักชอบพอกับใครก็ได้ (เป็นสัญลักษณ์ของความมีเสรีภาพของบุคคล) นิยายส่วนใหญ่จึงกล่าวในเรื่องของความสำเร็จในชีวิตแต่งงานจำเป็นต้องมีความรักก่อนแต่งงานหรือการอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมการอ่าน สิ่งพิมพ์หรืออุดมคติเหล่านี้ชนชั้นกลางถือเป็นผู้รับสื่อประเภทนี้มากที่สุด

ในสมัยรัชกาลที่ 6 นี้ หนุ่มสาวเริ่มมีการพบปะกันมากขึ้นในหมู่ของชนชั้นสูงตามงานรื่นเริงต่างๆ เช่นที่งานออกร้านในวัดเบญจมบพิตร (การแสดงภาพเขียน หรืออย่างตามโรงละคร) สุมาลี บำรุงสุข (2538) เสนอว่าเมื่อกระนั้นก็ตามความเป็นอิสระยังเป็นของใหม่ที่ไม่นิยมยอมรับกันอย่างแพร่หลาย สนิท เจริญรัฐ นักหนังสือพิมพ์นามปากกาว่า ลีลาศาสตร์เขียนบทความแนะนำสตรีให้

คบหาสมาคมกับชายหลายคนก่อนเลือกเฟ้นให้เหมาะเจาะว่าคนไหนถูกใจเธอเป็นที่สุด โดยคำนึงถึงชีวิตหลังการแต่งงานว่าเป็นเช่นไร ตลอดจนแนะนำให้หญิงนั้นคบเพื่อนให้มาก ๆ เพื่อที่จะมีเพื่อนชายกว้างขวางมากขึ้น ควรจัดงานปาร์ตี้ เชิญเพื่อนบ้านฝึกเป็นแม่บ้านรับแขก พี่ชายก็ควรที่จะหาคู่ให้น้องสาวสอดส่องหาคนที่ดี แนะนำให้เข้าสมาคม ข้อสังเกตที่พบเห็นของการหาคู่ในช่วงสมัยนี้มักจะเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดตัว ไม่ว่าจะป็นญาติพี่น้องเพื่อนสนิททั้งหลายโดยที่ความเห็นชอบหรือวิธีที่จะนำไปสู่การมีคู่นั้นก็ต้องผ่านความเห็นชอบจากกลุ่มคนใกล้ชิดด้วยเป็นส่วนมาก หรือหากอยากได้คนที่(คิด)ว่าดี ก็จำเป็นที่จะต้องรู้ที่มาที่ไป แหล่งของอีกฝ่าย หรือ รู้จักหัวหน้าครอบครัว ทำ ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งที่ผู้ศึกษาพบคือ แม้พวกสิ่งพิมพ์จะยังไม่กว้างขวางในการรับรู้ อ่านออกของคนในสมัยก่อนก็ตาม เราจะเห็นว่านักเขียนโดยมากเป็นกลุ่มคนชนชั้นสูง หรือได้รับการศึกษาตลอดจนพวกกระฎุมพีจนพัฒนาต่อมาเป็นพวกชนชั้นกลางนั่นเอง การเพิ่มขึ้นของนักเขียนในยุคสมัยนั้นมีส่วนผลักดันต่อ การที่จะแสดงความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ในสมัยนั้น และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญอย่างค่อยเป็นค่อยไป

การเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชการที่ 5 เป็นต้นมา เราจะพบเห็นการเปลี่ยนแปลงสิทธิของการเลือกคู่ครองเนื่องจากการพยามแก้ไขชำระกฎหมายเดิมในสังคมของเราให้เป็นที่ยอมรับของตะวันตก กฎหมายที่พบของการแต่งงานนี้ไม่ว่าจะเป็น ชายไทยแต่งงานได้เมื่ออายุ 17 ปี หญิง 15 ปีบริบูรณ์ และไม่ได้ระบุด้วยว่าจะต้องได้รับการยินยอมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองแต่อย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้ การแต่งงานจึงเป็นเรื่องของปัจเจกชน หากแต่ลดความสำคัญของการขึ้นอยู่กับอำนาจครอบครัวลงไปแต่ในสังคมไทยไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบันอิทธิพลของการยอมรับอำนาจของพ่อแม่ในการเลือกคู่ก็ยังมีอิทธิพลอยู่เสมอมา

ในทางพฤติกกรรมของการเลือกคู่ครอง พ่อแม่นั้นยังมีบทบาทอยู่ไม่น้อย แต่บทบาทของพ่อแม่ก็แตกต่างกันออกไปตามแต่ละกลุ่ม ในแต่ละท้องที่ ตามแต่ละยุคสมัย ธรรมเนียมไทยการแต่งงานของไทยเน้นอยู่ว่าการแต่งงานเป็นเรื่องที่พ่อแม่ของคู่บ่าวสาวจำเป็นจะต้องร่วมรับรู้กันทั้งสองฝ่าย พ่อแม่หรือผู้ปกครองของฝ่ายชายต้องเป็นผู้มาสู่ขอหญิงสาวจากพ่อแม่ผู้ปกครองของหญิง ไม่ใช่ธรรมเนียมที่คนหนุ่มสาวจะมาขอหญิงสาวที่ตนรักจากพ่อแม่ของฝ่ายหญิงด้วยตนเองดังธรรมเนียมตะวันตก

ธรรมเนียมของหมู่คนชนชั้นสูง พ่อแม่จะจ้างวานแม่สื่อ go-between (คำว่าแม่สื่อนี้ตามศัพท์หมายถึง หญิงชรา) เมื่อตนต้องการอยากให้ลูกชายแต่งงานหรือเมื่อลูกชายประสงค์ที่จะแต่งงาน แม่สื่อซึ่งเป็นคนคุ้นเคยกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงที่เห็นว่าเหมาะสม หรือ พ่อแม่ของหญิงที่ลูกชายได้ตกลงรักให้ไปช่วยพูดคุยทาบถามเรื่องนี้กับพ่อแม่ฝ่ายหญิง ถ้าไม่มีเหตุขัดข้อง พ่อแม่ฝ่ายชายจะเลือกผู้เฒ่าผู้แก่หลายคน ที่เป็นเพื่อนสนิททั้งสองครอบครัว ทั้งชายและหญิงต้องเป็นคนมีสติสุขุมรอบคอบและที่สำคัญ ต้องสามารถทางเจรจาความด้วย เชิญมาปรึกษาหารือเรื่องสำคัญนี้กันที่บ้าน เมื่อปรึกษาหารือให้กำหนดวันมงคลที่ผู้เฒ่าผู้แก่เหล่านี้จะไปหาพ่อแม่ฝ่ายหญิง...”

จากชีวิตประวัติของเจ้านายผู้ใหญ่ชนชั้นสูงในสมัยนั้นจะแต่งงานหลายคู่ที่เกิดจากความพึงพอใจของฝ่ายชายที่พอใจในตัวหญิงสาว และก็ดำเนินตามขั้นตอนที่ให้ผู้ใหญ่มาขอ มีทั้งไม่รู้จักกันมาก่อนหรือเคยเห็นแต่เด็ก หญิงนั้นอาจไม่รู้ตัว แต่ก็ไม่รังเกียจ การแต่งงานที่ผู้ใหญ่บังคับ โดยที่ทั้งฝ่ายหญิงและชายไม่รู้จักกันมาก่อน และอาจไม่สมัครใจ ซึ่งเรียกกันว่า “คลุมถุงชน” ในรัชกาลที่ 5 หรือจนกระทั่งถึงรัชกาลที่ 7 แต่ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็น จารีตประเพณีการแต่งงานของไทยก่อน พ.ศ.2475 คำที่ใช้เรียกขานการแต่งงานแบบนี้ว่า “คลุมถุงชน”

ข้อสังเกตบางประการหนึ่งต่อการเลือกคู่ที่ปัจเจกมีสิทธิเลือกได้มากกว่าแต่เดิม เช่น ข้อกฎหมายที่มักจำกัดในการเลือกคู่อีกด้วย เช่น หญิงที่ศักดิ์สูงกว่ายากมากที่จะมาแต่งงานกับชายที่ศักดิ์ต่ำ (ต่างจากชายไปรักกับหญิงสามารถได้) แต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ได้มีการแก้ไขมณฑลเสวยบาล หากหญิงที่สูงกว่าต้องการจะแต่งงานกับชายสามัญนั้นสามารถทำได้ แต่ต้องลาออกจากฐานันดรศักดิ์ก่อน

อีกทั้งการปรับประเทศให้ทันสมัยดังเช่นตะวันตกในรัชกาลที่ 5 การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพยายามที่จะทำให้ประเทศเป็นตะวันตก การเลิกไพร่ และการขยายตัวทางการศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางชนชั้นสามัญชนบางกลุ่มเขยิบเลื่อนฐานะเป็นชนชั้นกลางในสังคมอาชีพ การงาน วิถีชีวิตและการสมาคมอย่างใหม่เปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางได้พบปะสมาคมกับชนชั้นสูงเพิ่มขึ้น

ชนชั้นกลางระดับล่าง ชาวนาชาวสวนเจ้าของที่ดินและ ชนชั้นกลางระดับสูงในการเลือกคู่ครองนั้นการเลียนแบบพฤติกรรมกรรมการเลือกคู่ครองของชนชั้นสูง ทั้งนี้แบ่งได้เป็นสองพวกคือ พวกที่ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดและเห็นชอบกับคู่ครองของบุตรหลานตามแบบชนชั้นสูงที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีการหาคู่ครองให้บุตรหลานเอง อีกทั้งการเลียนแบบพฤติกรรมของชนชั้นสูงหัวสมัยใหม่ ที่ให้โอกาสแก่ลูกหลานเลือกคู่ได้เองตามใจชอบ ยอมให้ลูกหลานหญิงได้พบปะสมาคมกับเพื่อนชายในงานสังคมนาต่าง ๆ

ในขณะที่ประเทศมีการกระจายตัวทางเศรษฐกิจ การยกเลิกระบบไพร่และการเกณฑ์แรงงานราษฎรต่าง ๆ เข้ามา เช่น ในภาคกลางต้องการกำลังแรงงานทำนาชาวนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางกลุ่มเดินทางมารับจ้างทำนาในบางจังหวัดในภาคกลางเป็นครั้งคราว ตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 5 เป็นแรงงานที่จำเป็นต่อการผลิตข้าวในภาคกลางอย่างมาก เมื่อตลาดแรงงานขยายตัว คนหนุ่มมีอิสระมากขึ้นที่จะไม่ต้องทำงานผูกพันอยู่กับครอบครัวเท่านั้น อาจเลือกทำงานที่อื่น ๆ ได้ ถ้าไม่รับราชการ เป็นลูกจ้าง ตามโรงแรม โรงสี โรงเลื่อย คู่อต่อเรือ ร้านค้า การมีอิสรภาพทางเศรษฐกิจ การเลี้ยงตัวเองได้นี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนหนุ่มสาวสมัยนี้ใช้สิทธิเลือกคู่ครองของตนเองได้

ในส่วนครอบครัวของสามัญชนที่เป็นสังคมนาชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ชาวประมง เจ้าของที่ดิน เจ้าของกิจการการค้าหรือให้บริการรายย่อย ตลอดจนผู้ใช้แรงงานรับจ้างทั่วไป มีแนวโน้มว่าหนุ่มสาวจะมีอิสระในการเลือกคู่ครองได้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้พ่อแม่ผู้ใหญ่เป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือเห็นชอบบทบาทพ่อแม่ผู้ใหญ่บางส่วนที่ยังคงควบคุมกำหนดการเลือกคู่ของลูกหลานได้นั้น เมื่อไม่มีกฎหมายรับรองอำนาจ ก็ได้อาศัยค่านิยมเรื่องความกตัญญูเชื่อฟังของบุตรเป็นเครื่องต่อรองให้ลูกหลานทำตามประสงค์ได้

3) ประเพณี พฤติกรรม การเลือกคู่ครองในรัชกาลที่ 8 จนถึงปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ในสังคมนาชนชั้นสูงในรัชกาลปัจจุบัน การที่ผู้ใหญ่จัดหาคู่ครองให้แก่ลูกหลานไม่ได้เป็นขนบธรรมเนียมที่ยอมรับกันอีกต่อไป กาลสมัยได้เริ่มเปลี่ยนไป และเห็นชัดเจนขึ้นตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การเปลี่ยนแปลงประเพณีการแต่งงานนั้นเป็นกระบวนการที่ใช้เวลายาวนานจึงไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันฉับพลัน หากมองในแง่ของชนชั้นสูงกับความเปลี่ยนแปลงซึ่งมักจะมีหลักฐานข้อมูลมากกว่าในคนสามัญ

ธรรมดา จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่สุ่มมาลีนำเสนอนี้ เป็นผลหรือได้อิทธิพลจากแบบแผนการเลือกคู่ครองของตะวันตก ปัญญาชนในสมัยรัชกาลที่ 5-7 ที่วิพากษ์วิจารณ์ว่าชนบการเลือกคู่ครองของไทยต่างอ้างอิงธรรมเนียมการปฏิบัติใน "อารยประเทศ" ว่าเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้เลือกคู่ครองกันเอง ไม่ใช่ ควบคุมดูชน มัดมือชก เห็นว่าความรักเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของชีวิต การแต่งงาน หนุ่มสาวจึงต้องพบปะสมาคมให้รู้จักใครกันก่อน จึงควรแต่งงานกัน ซึ่งเท่ากับเป็นการปฏิเสธบทบาทการจับคู่ครองของพ่อแม่โดยสิ้นเชิง นอกจากนี้การต่อต้านธรรมเนียมการมีเมียมากซึ่งเริ่มตั้งแต่ตอนกลางรัชกาลที่ 5) เป็นสาเหตุหนึ่งที่หนุ่มสาวต้องการมีผัวเดียวเมียเดียว เห็นความจำเป็นในการเลือกคู่เพื่อที่จะได้คู่ครองที่เหมาะสมถูกใจตนมากที่สุด

ในช่วงเวลานี้ การเลือกคู่ครองด้วยตนเองเป็นทั้งประเพณีและพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันจริง ใน พ.ศ.2512 การสำรวจลักษณะการแต่งงานในชนบททั่วประเทศ พบว่าการเลือกคู่ครองเองเป็นวิธีการที่ทำกันมากที่สุด(เพ็งอ่าง,56) แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าพ่อแม่ทุกคนจะไม่เลือกคู่ครองให้หนุ่มสาวเลย บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการกำหนดชี้้นำการเลือกคู่ครองของบุตรในปัจจุบัน มักจะอยู่ในรูปอิทธิพลแอบแฝงซึ่งเกิดจากการเลี้ยงดู ปลูกฝังค่านิยม รสนิยมความต้องการให้แก่บุตร การเลือกทำเลที่อยู่ โรงเรียน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ กีฬา งานอดิเรกต่างๆให้บุตร การแนะนำบุคคลที่น่าสนใจงานเลี้ยงเมื่อบุตรอยู่ในวัยอันควร ล้วนเป็นการควบคุมที่แฝง ซึ่งก็มีอิทธิพลในการเลือกคู่ครอง

จะเห็นว่าจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ในการเลือกคู่ครองในสังคมไทยแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมในหมู่สามัญชน หนุ่มสาวคู่แต่งงานเองนั้นมีการเลือกคู่ครองโดยเสรี (free-choice marriage) นับตั้งแต่อดีตแต่ในเขตเมืองที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจการเลือกคู่จึงต้องอยู่ในสายตาของพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย ในกลุ่มของชนชั้นสูง พ่อแม่ยังคงมีอำนาจและบทบาทในการควบคุมกำหนดการเลือกคู่ครองของบุตรหลานอย่างถูกกฎหมายจนกระทั่งพ.ศ.2478 มายาคติในเรื่องการแต่งงานในสมัยก่อนว่าด้วยเรื่องการแต่งงานในลักษณะคลุมถุงชนจึงไม่ใช่ประเพณีของไทยตั้งแต่ดั้งเดิม การเลือกคู่ของสามัญชนปัจเจกนั้นสามารถมีสิทธิส่วนบุคคลในการเลือกคู่ครองที่มีมานานและก่อนสังคมของชนชั้นสูง กระบวนการเลือกคู่ครองตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาที่แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวเข้าสู่การมีอิสระในการเลือกคู่ครองของปัจเจกบุคคลอย่างเห็นได้ชัดแต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าพ่อแม่ทุกคนจะไม่เลือกคู่ครองให้หนุ่มสาว บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการกำหนดชี้้นำการเลือกคู่ครองของบุตรในปัจจุบันมักจะอยู่ในรูปอิทธิพลแอบแฝงซึ่งเกิดจากการเลี้ยง

ดู ปลุกฝังค่านิยม รสนิยมความต้องการให้แก่บุตร การเลือกทำเลที่อยู่ โรงเรียน สถานที่พักผ่อน หย่อนใจ กีฬา งานอดิเรกต่างๆ ให้บุตร การแนะนำบุคคลที่น่าสนใจเมื่อบุตรอยู่ในวัยอันควร ล้วน เป็นการควบคุมที่แฝง อิทธิพลในการเลือกคู่ครองจึงไม่ใช่เรื่องแปลกนักในชาวสังคมที่มีเรื่อง การ แต่งงานของคนในตระกูลที่คุ้นเคยกันแต่งงานกัน(ชนชั้นเดียวกัน)

2.1.3 ทฤษฎีการเลือกคู่ครอง(Theories of Mate Selection)

ทฤษฎีการเลือกคู่ครองในมุมมองทัศนคติของนักสังคมวิทยากับการอธิบายทฤษฎีการเลือก คู่ครองในขอบข่ายทางด้านสังคมวิทยา กล่าวคือ การเลือกคู่ครองเป็นเรื่องปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนด (อรุณลักษณ์ เนตรศิริ, 2551: 14) โดยมีการอธิบายการ เลือกคู่ครองบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่บุคคลมีต่อกันทางสังคม 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีความ คล้ายคลึง (homogamy theory) ทฤษฎีความแตกต่าง (heterogamy theory) และทฤษฎีความ ใกล้ชิด (propinquity theory) การเลือกคู่ครองของคนในสังคมทั่วไปจึงไม่แตกต่างจากชนชั้นที่อยู่ มากนัก

1) ทฤษฎีความคล้ายคลึง (homogamy theory)

การเลือกคู่ครองนั้นบุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกผู้ที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองตลอดจนมี ความเหมือนกันในลักษณะต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น ความคล้ายคลึงเกี่ยวกับบุคคล (personal homogamy) และความคล้ายคลึงเกี่ยวกับสังคม (social homogamy) แนวโน้ม “ความชอบที่คน จะแต่งงานกับคนที่มีลักษณะคล้ายกันหรือเหมือนกัน” ความคล้ายคลึงเกี่ยวกับบุคคลสามารถแบ่ง ออกได้ 5 หลักประเด็น ซึ่งได้แก่

- (1) ความคล้ายคลึงทางกายภาพ (physical traits) ได้แก่ ส่วนสูง น้ำหนัก ความงามทาง กายภาพ และสุขภาพ
- (2) ความคล้ายคลึงด้านสติปัญญา (intellectual ability) บั้จเจกบุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือก คู่สมรสที่มีระดับการศึกษาเท่าเทียมกับตน
- (3) ความคล้ายคลึงทางทัศนคติ (attitudes) เป็นลักษณะความคล้ายของทัศนคติระหว่างคู่ สมรสที่มีต่อเรื่องๆ เช่น ศาสนา เศรษฐกิจ ความคิดในเรื่องการแต่งงาน

(4)ความคล้ายคลึงทางด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ (temperament and personality characteristics)

(5)ความคล้ายคลึงเกี่ยวกับสังคม (social homogamy) ได้แก่ ความคล้ายคลึงทางชาติพันธุ์ (ethnic homogamy) ความคล้ายคลึงทางถิ่นที่อยู่อาศัย (locality homogamy) ความคล้ายคลึงทางสถานภาพการแต่งงาน (marital status homogamy) ความคล้ายคลึงทางอาชีพ (occupational homogamy) ความคล้ายคลึงทางการศึกษา (educational homogamy) และความคล้ายคลึงทางสถานภาพทางสังคม

2)ทฤษฎีความแตกต่าง (heterogamy theory)

ชายหญิงจะเลือกคู่ครองที่ไม่มีความคล้ายกับตนเองในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นด้านเชื้อชาติ อายุ การศึกษา ศาสนา ภูมิหลังหรือชนชั้นทางสังคม โดยแล้วแต่ความพอใจของบุคคล เช่น คนไทยแต่งงานกับคนอเมริกัน คนรวยแต่งงานกับคนจน หรือคนต่างศาสนาและความเชื่อมาแต่งงานกัน (จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ อ้างถึงใน อรุณลักษณ์ เนตรศิริ, 2551: 15) หรือความแตกต่างทางด้านบุคลิกลักษณะและลักษณะทางกายภาพ เช่น คนเรียบร้อยกับคนช่างเจรจา คนผิวดำกับคนผิวขาว (สุพัตรา สุภาพ, 2545:68)

3)ทฤษฎีความใกล้ชิด (propinquity theory)

การเลือกคู่ครองที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านความใกล้ชิด เป็นการศึกษาทางด้านสังคมวิทยาพฤติกรรมครอบครัว ทั้งนี้บุคคลมักจะเลือกคู่ครองที่อยู่ใกล้ชิดมากกว่าอยู่ห่างไกล เช่น อยู่บ้านละแวกเดียวกัน โรงเรียนหรือสถานที่ทำงานเดียวกัน เคยเป็นเพื่อนเล่นกัน (อัจฉรา ภาติกะ วิทยวัฒน์, 2522:9) ซึ่งสามารถสรุปตามการให้ความหมายของสังคมวิทยาดังนี้

(1)ความใกล้ชิดทางถิ่นที่อยู่อาศัย (residential propinquity) หมายถึง การมีบ้านใกล้เรือนเคียง คือ ที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกัน ทำให้มีโอกาสพบกันบ่อยครั้ง

(2)ความใกล้ชิดที่เป็นลักษณะความใกล้เคียง (homogamy) หมายถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันทางเชื้อชาติ ศาสนา สถานะทางการศึกษา ซึ่งมีไม่มีความใกล้ชิดกันในเรื่องที่อยู่อาศัย

(3)ความใกล้ชิดในแง่ของกลุ่มเดียวกัน (endogamy)คือความใกล้เคียงกันในฐานะของกลุ่มเผ่าพันธุ์เดียวกัน โดยเลือกคู่ครองอยู่เฉพาะเผ่าพันธุ์เดียวกันเท่านั้น

(4)ความใกล้ชิดกันในเรื่องการทำงาน (occupational) จะเป็นไปได้ในลักษณะที่มีที่ทำงานอยู่ในที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ทำให้หนุ่มสาวมีโอกาสพบปะชอบพอกัน และเลือกคู่ครองจากผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานที่ใกล้เคียงกันกับตนมากกว่าผู้ที่ทำงานห่างไกล และไม่มีโอกาสพบกันเลย

เราจะพบว่าทั้งสามทฤษฎีนั้นเป็นการอธิบายการเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ต่างๆของเรา เช่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากร ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายหรือเป็นความพอใจของปัจเจกที่มีต่อบุคคลนั้นๆ ตามหลักที่ 3 ประการนั้น แม้วานักสังคมวิทยาจะแบ่งทฤษฎีการเลือกคู่ครองเอาไว้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้งสองฝ่ายเพราะหลักการเลือกคู่แต่งงานทั้ง 3 ทฤษฎีเป็นเพียงหลักที่กำหนดไว้ในทางวิชาการแต่ความพอใจของแต่ละฝ่ายนั้นจะนับว่าอยู่ที่ทั้ง 3 ประการหรือไม่ก็ได้ ฉะนั้นการเลือกคู่ครองจึงต้องขึ้นอยู่กับข้อที่ว่า หญิงชายพร้อมที่จะอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาอีกด้วย

2.1.4กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง(Rules of Mate Selection)

สังคมได้วางระเบียบบรรทัดฐาน (social norm) เกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน สมาชิกทุกคนจึงจะต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานเหล่านั้นในการเลือกคู่ครอง แต่ละชุมชน แต่ละสังคมก็มีความแตกต่างกัน สังคมบางแห่งบังคับให้สมาชิกแต่งงานภายในกลุ่มของตัวเอง (endogamy) หรือแต่งงานนอกกลุ่มของตัวเอง (exogamy) (งามพิศ สัตย์สงวน,2545:16)

ในสังคมไทยที่ไม่ได้มีการบังคับว่าใครจะต้องแต่งงานกับใครเป็นต่างจากสังคมที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีกำหนดเรื่องคู่ครองที่พึงประสงค์หรือคู่ครองที่ตนมีสิทธิแต่งงานไว้ (สนธิสมัครการ,2543:72)อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานแบบใดสิ่งสำคัญคือ ต้องการยอมรับจากสังคมปัจเจกบุคคลเป็นสมาชิกเพื่อมิให้เกิดความเดือดร้อนหรือประสบปัญหายุ่งยากภายหลัง เพราะการแต่งงานนั้นถือเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนส่วนรวม ไม่สามารถทำโดยไม่มีขีดจำกัดได้ สังคมจึงต้องเข้ามาเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการเลือกคู่ครองของปัจเจกบุคคลด้วย โดยเป็นไปได้

ได้ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม โดยจะเห็นได้ชัดเจนคือข้อจำกัดการเลือกคู่ครองที่มีอยู่ในทุกสังคม เช่น ข้อห้ามการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้สืบสายโลหิตเดียวกัน (incest taboo) หรือจะเป็นความเชื่อที่ว่าชาติพันธุ์หรือวิถีการดำเนินชีวิตของตนดีกว่ากลุ่มอื่นๆ (ethnocentrism) ค่านิยม กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ จารีตประเพณี เป็นต้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ไม่สงบสุขหรือสังคมเสียระเบียบ (อัจฉรา ภาติกะวัยวัฒน์, 2522: 47)

1) ประเภทการเลือกคู่ครอง

สังคมไทยนั้นไม่มีธรรมเนียมประเพณีที่กำหนดไว้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวแต่อย่างใดว่าใครจะต้องแต่งงานกับใครไม่เหมือนในสังคมบางสังคมที่ธรรมเนียมประเพณีกำหนดเรื่องคู่ครองที่พึงประสงค์หรือคู่ครองที่ตนมีสิทธิแต่งงานด้วยไว้เช่น สังคมชาวอาหรับในตะวันออกกลางและสังคมระดับเผ่าพันธุ์ในอเมริกาเหนือ (อินเดียแดงบางเผ่า) และสังคมอื่นๆ อีกบางสังคมที่นิยมให้ลูกพี่ลูกน้องแต่งงานกัน (สนิท สมัครการ, 2543: 72) แต่อย่างไรก็ตามสังคมไทยมีค่านิยมควบคู่ไปกับการให้อิสระในการเลือกคู่คือทั้งหนุ่มสาวจะต้องได้รับความเห็นชอบเห็นดีจากผู้ใหญ่ เช่น บิดา มารดา

การพิจารณาหลักเกณฑ์ทางสังคมวิทยา ในการเลือกคู่ครองนั้นกล่าวถึงการเลือกคู่ครองมีอยู่ 2 ประการ ได้แก่

- (1) การแต่งงานกับคนนอกเขตนอกวงศ์ (exogamy) หมายถึงการแต่งงานกับคนต่างตระกูล ต่างอาชีพ ต่างสายโลหิต ตลอดจนต่างเขตแดนการสมรสในลักษณะนี้อาจจะมีเหตุผลสองประการ คือ ความเชื่อด้านพันธุศาสตร์ และเพื่อเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองกับคนนอกกลุ่มตัวเอง
- (2) การแต่งงานกับคนในเขตหรือในวงศ์ (endogamy) หมายถึงการแต่งงานภายในตระกูลเดียวกัน สายเลือดเดียวกัน ชนชั้น อาชีพ ตลอดจนเชื้อชาติ ศาสนา และฐานะเดียวกัน หรืออาจเป็นการแต่งงานระหว่างลูกพี่ลูกน้อง เป็นต้น

การทบทวนเอกสารทางประวัติศาสตร์มีเนื้อหาที่แฝงถึงการเลือกคู่ครอง ไม่ว่าจะเป็น สุภาวิตสอนหญิง วรรณกรรมพระอภัยมณี หรือนิทานพื้นบ้านอย่างขุนช้างขุนแผน สังข์ทอง เป็นต้นสังคมไทยนั้นมีประเพณีการแต่งงานนอกโคตร นอกวงศ์สกุล หากแต่มีข้อยกเว้นสำหรับกษัตริย์

และขุนนางชั้นสูงที่มักจะนิยมแต่งงานกันในวงศ์วานด้วยความเชื่อถึงการรักษาความบริสุทธิ์ในสายเลือดในวงศ์วานของตนนั่นเอง ตัวอย่างในวรรณกรรมเช่นในบทละครเรื่องสังข์ทองแสดงให้เห็นถึงการเลือกคู่ครองแบบวงศ์วานที่อยู่ในฐานะเดียวกัน แต่ไม่ใช่สายเลือดเดียวกัน (ปิยะนาถ บุนนาคและ มรรยาท กิจสุวรรณ, 2526:3-5) ดังตัวอย่างในงานวรรณกรรม เช่น

...พี่คิดดูจะประชุมให้พร้อมพรั่ง	กษัตริย์ร้อยเอ็ดหัวเมืองใหญ่
ให้บุตรเราเลือกตามชอบใจ
แต่บรรดาเมืองขึ้นของเราไซ้	ทั้งร้อยเอ็ดเวียงชัยเคยไปมา
ผู้ใดมีโอรสรูปร่างมา	แต่ในสามสิบเศษชันษา
ที่ยังไม่มีภริยา	ให้จัดแจงแต่งมาทุกธานี....

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยบทประพันธ์ สังข์ทอง)

สำหรับระดับชนชั้นสามัญชนจะมีการเลือกคู่ครองแบบการแต่งงานกับคนนอกเขตหรือนอกวงศ์ (exogamy) ซึ่งจะเห็นได้จากเรื่องขุนช้างขุนแผน คู่ขุนไกรกับนางทองประศรีขุนศรีวิชัยกับนางเทพทอง พันศรโยธากับนางศรีประจัน พลายแก้วกับนางพิมพิลาไล แม้ว่าจะบางคู่จะใกล้ชิดกัน เพราะเป็นเพื่อนบ้านกันมา มีความคุ้นเคยสนิทสนมกันแต่ก็ได้เป็นญาติพี่น้องกันเช่นคู่พลายแก้วกับนางพิมพิลาไล หรืออยู่ห่างไกลกันแต่พบปะรักใคร่กันเมื่อฝ่ายชายมีภาระหน้าที่ทางราชการเช่นคู่พลายงามกับศรีมาลา ล้วนเป็นการแต่งงานแบบนอกวงศ์วานว่านเครือทั้งสิ้น

จากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน จะเห็นการแต่งงานนอกวงศ์วานระหว่างบิดาของขุนแผนสามคู่ คือระหว่างขุนไกรพลพ่ายกับนางทองประศรี ขุนศรีวิชัยกับนางเทพทอง และพันศรโยธากับนางศรีประจัน บุคคลทั้งหมดนี้บ้านอยู่ใกล้เคียงกัน แต่มิได้เป็นวงศ์วานเครือเดียวกัน จึงถือว่าเป็นการสมรสนอกวงศ์วานได้

...ขุนไกรพลพ่ายอยู่บ้านพลับ	มีทรัพย์เงินทองของน้อยใหญ่
นางทองประศรีนั้นอยู่วัดตะไกร	ทั้งสองนี้ได้เป็นคู่กัน
.....
มาจะกล่าวบทไป	ถึงขุนศรีวิชัยคนขยัน
เป็นนายกรมช่างกองนอกนั้น	บ้านอยู่สุพรรณหารา

เป็นเศรษฐีมีทรัพย์นับร้อย	บ่าวไพร่ใหญ่ไม่น้อยก็นักหนา
ได้นางเทพทองเป็นภรรยา	อยู่ท่าสิบเบี้ยเมืองสุพรรณ
จะกล่าวกลอนถึงพันศรโยธา	เพื่อนได้ภรรยาก็คมสัน
ชื่อว่านางฉวีประจัน	เป็นเศรษฐีมีพันคู่ด้วยกันมา
อยู่ท่าพี่เลี้ยงเมืองสุพรรณ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย : ขุนช้างขุนแผน)

แม้ว่าสังคมไทยจะไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนสำหรับการเลือกคู่ครองเอาไว้อย่างชัดเจน หากมีแต่มีแนวคิดค่านิยม และพฤติกรรมในการเลือกคู่ครองที่คู่สมรสยอมจะทราบบุญหลังทางเศรษฐกิจและสังคม การเลือกคู่ครองที่รู้จักดีหรือฐานะ ชนชั้นที่ใกล้เคียงกันจึงเป็นแนวโน้มที่ปฏิบัติทั่วไป

การแต่งงานอาจมีรูปแบบและพิธีการแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมวัฒนธรรม ในสังคมวัฒนธรรมบางแห่ง การแต่งงานเป็นเรื่องของความสมัครใจและความรักระหว่างชายหนุ่มหญิงสาว แต่ในบางสังคมวัฒนธรรม การแต่งงานเป็นการตัดสินใจเด็ดขาดของครอบครัวและวงศ์ตระกูล การแต่งงานเป็นการสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างครอบครัวสองครอบครัว อันอาจเป็นรากฐานนำไปสู่การเป็นพันธมิตร และการทำการค้าแลกเปลี่ยนร่วมกันต่อไปในอนาคต (ยศสันติสมบัติ, 2548 : 118) กฎเกณฑ์ต่างๆ ในแต่ละสังคมนั้นจะบังคับคู่แต่งงานในการปรับตัวเข้าหากันใหม่และบุคคลใหม่ๆ และจะควบคุมพฤติกรรมทางพันธุกรรม (genetics) อันจะมีผลส่งไปถึงลูกหลาน กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแต่งงาน (นิยพวรรณ วรณศิริ, 2540:67-68)

นักสังคมวิทยาจึงได้จำแนกรูปแบบใหญ่ๆ ของลักษณะการเลือกคู่ครองเพื่อสะดวกต่อการศึกษาไว้ 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

2) รูปแบบการเลือกคู่แต่งงาน(selection of mates)

(1)การแต่งงานโดยผู้ใหญ่วางใจ (arranged marriage)

การแต่งงานโดยผู้ใหญ่วางใจให้เน้นเป็นกฎเกณฑ์และข้อกำหนดซึ่งผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม เช่น เหมาะสมทางฐานะเศรษฐกิจ เหมาะสมทางการศึกษา ทางตระกูล อายุ บุคลิก หน้าตา เป็นต้น ในการเลือกคู่ครองแบบนี้คู่สมรสไม่มีสิทธิ์ต่อรองหรือแสดงความไม่เห็น

ด้วยใจที่ทั้งสิ้น ทุกอย่างอยู่ที่ผู้ใหญ่และญาติทั้ง 2 ข้าง การเลือกคู่แบบนี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ใหญ่ผ่านโลกผ่านประสบการณ์มาก่อนมากย่อมมองเห็นการณ์ไกล อนาคตของการแต่งงานจะมั่นคงกว่า โดยที่หญิงและชายบางครั้งยังไม่เคยเห็นหน้าค่าตากันมาก่อนอำนาจสิทธิขาดการรับผิดชอบต่างๆ จึงตกอยู่กับบิดามารดาของทั้งสองฝ่ายซึ่งอาวุโสและประสบการณ์ แต่การครองชีวิตคู่แต่งงานทั้งหญิงชายนั้น จะราบรื่นหรือไม่ต้องขึ้นอยู่กับการปรับตัวทั้งสองโดยมี หลักสำคัญของ การเลือกคู่ครองในลักษณะนี้ได้แก่

- 1) บิดามารดาหวังความสัมพันธ์กับเครือญาติอื่น ไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีต่อกันระหว่างครอบครัวด้วยกัน
- 2) มักปรากฏในสังคมเกษตรกรรม
- 3) มุ่งความบริสุทธิ์ทางเพศค่านิยมความเชื่อเป็นหลัก
- 4) ฐานะและคุณสมบัติเป็นสิ่งสำคัญ
- 5) ความเป็นอิสระในการครองชีพของคุณสมรสยังไม่เป็นไปด้วยตนเองขึ้นอยู่กับครอบครัวของบิดามารดาเป็นสำคัญ

การแต่งงานในลักษณะนี้จึงมุ่งถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก นิยมทำกันมากในสังคมสมัยเก่า ซึ่งสมาชิกรุ่นหลังถูกอบรมเลี้ยงดูมาแบบให้พึ่งพาสมาชิกผู้มาก่อนระบบอาวุโสมีบทบาทสูงมากในสังคม ดังนั้น การแต่งงานแบบผู้ใหญ่เลือกให้จึงเหมาะสมแก่บุคคลทั้ง 2 วงศ์ตระกูล ครั้นมาถึงสมัยใหม่เมื่อคนในสังคมมีระบบเศรษฐกิจของสังคมอุตสาหกรรมบังคับให้แยกกันยืนอยู่บนขาของตนเอง มีความรับผิดชอบตนเองไม่ได้พึ่งพิงเศรษฐกิจจากเครือญาติอีกทั้งกระแสของความเป็นปัจเจกนิยม ดังนั้น การเลือกคู่ครอง การแต่งงานจึงเป็นสิ่งที่ตนเองตัดสินใจตัดสินใจเลือกเอง การที่ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่เลือกให้จึงไม่เป็นที่นิยมนักในสังคมสมัยใหม่

สังคมและวัฒนธรรมมากมายหลายแห่งทั่วโลก การแต่งงานไม่ได้เป็นผลมาจากความรักใคร่ชอบพอกันของหนุ่มสาวเป็นสำคัญหากแต่การแต่งงานถูกกำหนดด้วยกฎเกณฑ์ทางสังคมหลายประการ ในรูปแบบของการแต่งงานโดยผู้ใหญ่จัดหาหรือจัดสรร (arranged marriage) ที่ตั้งเอาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายเข้าด้วยกัน ประเพณีการแต่งงานในลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการเจรจาต่อรองและตกลงใจระหว่างครอบครัวเครือญาติทั้งคู่ โดยอาจมีคนกลางอย่างที่เรียกว่า “แม่สื่อ” มาทำหน้าที่เป็นคนกลางจัดการต่อรูปแบบการแต่งงานในลักษณะนี้

ระบบพ่อสื่อแม่สื่อในการแต่งงาน

การแต่งงานรูปแบบคลุมถุงชนมีการใช้พ่อสื่อแม่สื่อ (go-between) (Emder, 1973 อ้างถึงใน นิยพวรรณ วรณศิริ, 2528: 68) นิยมทำกันมากในระบบ Hindu ในประเทศอินเดีย จีน ญี่ปุ่น ยุโรปตะวันออก และยุโรปตอนใต้และในพวกอินเดียแดงของอเมริกาบางเผ่า เช่น พวกอินเดียแดงเผ่าคอมแบนซี มีการแต่งงานตามแบบอุดมคตินิยมให้พี่ชายยกน้องสาวให้ผู้ชายที่เป็นฝ่ายเลือกผู้หญิง โดยที่ผู้หญิงไม่มีส่วนรู้เห็น ผู้ชายที่จะแต่งงานมักจะเป็นผู้ที่มีอายุสูงกว่ามาก ผู้หญิงจะต้องเรียนรู้ถึงความรักและความเคารพนับถือต่อผู้ที่จะเป็นสามี เป็นต้น (ดำรง สุานดี, 2520: 90)

การแต่งงานในลักษณะเช่นนี้คู่หนุ่มสาวไม่มีโอกาสเห็นหน้ากันในระยะแรก เพราะการแต่งงานจะเริ่มต้นด้วยการจัดคู่และการเจรจาต่อรองทั้งสองฝ่ายโดยคนกลางซึ่งเป็นแม่สื่อการจัดคู่อาจถูกริเริ่มโดยตัวแม่สื่อเอง เป็นผู้จุดความสนใจฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดขึ้นแล้วก็ดำเนินการสานต่อ หรืออาจเกิดจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อน ส่วนมากฝ่ายชายอาจแอบไปเห็นและติดใจฝ่ายหญิงก่อนแล้วให้แม่สื่อดำเนินการต่อไป หรือพวกญาติๆ ของคู่หนุ่มสาวจ้างหรือวานแม่สื่อดำเนินการ ระบบแม่สื่อนี้มีขึ้นเพื่อป้องกันการเสียหน้า เสียศักดิ์ศรี และเป็นการเพิ่มความมั่นใจ ความหวัง และความสำเร็จ

ในกลุ่มของชนชั้นสูงและพวกเจ้านายต้องอาศัยการแนะนำเชื้อเชิญจากญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงเสมอ ภาวะเช่นนี้ บทบาทของแม่สื่ออาจมีความสำคัญมาก หญิงไทยภายใต้ภาวะดังกล่าวมักจะซื่อสัตย์และมักจะยอมตามประสงค์ของญาติผู้ใหญ่ฝ่ายตนเสมอ ด้วยเหตุนี้ การแต่งงานจึงมักจะเป็นแบบ “คลุมถุงชน” (arranged marriage) พ่อแม่นั้นเป็นฝ่ายจัดการให้ตามที่ตนเห็นเหมาะสม สมควร หญิงจะพอใจหรือไม่ก็ยากที่จะขัดขึ้นเนื่องจากโอกาสที่ตนจะรู้จักพบปะผู้ชายเพื่อรู้จักใคร่จริงๆ นั้นไม่ได้เป็นไปได้สะดวกมากนัก (สนิท สมัครการ, 2543: 73)

ยศ สันตสมบัติ (2548: 106) การแต่งงานถูกกำหนดด้วยกฎเกณฑ์ทางสังคมหลายประการด้วยกัน ชาวฮินดูในอินเดีย ชาวจีน ญี่ปุ่น และสังคมอีกหลายแห่งในยุโรปตะวันออกและยุโรปใต้มีประเพณีการแต่งงานแบบคลุมถุงชน (arranged marriage) การแต่งงานเป็นการเจรจาต่อรองและตกลงใจระหว่างครอบครัวหรือวงศ์ตระกูล 2 ฝ่าย โดยอาจมี “พ่อสื่อแม่สื่อ” (go-between) ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการเจรจา การตกลงแต่งงานอาจถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นเวลานานหลายปีตั้งแต่เจ้าบ่าวและเจ้าสาวยังเป็นเด็กทารก และทั้งคู่อาจไม่เคยมีโอกาสพบหน้ากันมาก่อนจนกระทั่งถึงวันแต่งงานกฎเกณฑ์การแต่งงานในลักษณะนี้ เน้นการกระชับ

ความสัมพันธ์ระหว่างวงศ์ตระกูลและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยไม่คำนึงถึงความสมัครใจหรือความรักใคร่ชอบพอรหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาวแต่ประการใด

ก้อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2519: 128) ในสังคมโบราณหนุ่มสาวมักไม่ได้พบปะกันบ่อยๆ พ่อสื่อแม่สื่อจึงเป็นประโยชน์ไม่น้อย ถึงแม้ในสมัยนี้หนุ่มสาวจะไม่ต้องอาศัยพ่อสื่อแม่สื่อมากเหมือนในสมัยก่อน แต่ก็ยังมีการชักนํ้ากันอยู่บ้าง สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์บางฉบับ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้หนุ่มสาวบางคนติดต่อกัน

เสถียรโกเศศ (2526:155-156) ก่อนการสู่ขอฝ่ายหญิง ฝ่ายชายมักสืบถามชาวบ้านหรือคนที่รู้จักมักคุ้นกับฝ่ายหญิงว่าเป็นอย่างไร เช่น เป็นคนเรียบร้อยขยันขันแข็ง ไม่มีชื่อเสียง หรือมีสิ่งใดสิ่งอื่น ตามที่นิยมหรือเห็นกันว่าดีในสมัยหรือในท้องถิ่นนั้นๆ จึงวานผู้ซึ่งรู้จักมักคุ้นกับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง เป็นสื่อไปพูดจาตลาดเล่าว่า ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจะเต็มใจยอมยกให้หรือไม่ทางผู้ใหญฝ่ายหญิง ถ้าเต็มใจจะพูดจาเรื่องนี้ด้วย ก็มักสอบถามดูว่า ฝ่ายชายเป็นลูกเต้าเหล่าใคร เป็นคนเรียบร้อย รู้จักทำมาหากินหรือไม่ เคยบวชเรียนและมีลูกเมียแล้วหรือยังหรือเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องการจะทราบ เช่น ไม่กินเหล้าเล่นเบี้ย ฯลฯ การเป็นแม่สื่อจึงอยู่ที่ความสามารถของผู้ที่จะมาเจรจา เรียกว่า พ่อสื่อหรือแม่สื่อขึ้นอยู่กับว่าจะเป็นหญิงหรือชาย

ความหมายของพ่อสื่อแม่สื่อ

ในเรื่องการขอการทาบทามนั้นก็เป็นการขอร้องการขึ้นตอนการแต่งงานอย่างหนึ่ง ในสังคมไทยด้วยเช่นกันโดยแบ่งการทาบทามมีหลักฐานปรากฏใช้ 2 วิธีคือ (ปิยะนารถ บุนนาคและมรรยาท กิจสุวรรณ, 2526: 57-58)

2.1 สื่อ หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่ติดต่อหญิงสาวให้กับชายหนุ่มโดยตรง ผู้เป็นสื่อนี้นิยมให้เห็นหน้าที่ของหญิง จึงมักเรียกกันว่า “แม่สื่อ” แต่ในบางโอกาสก็ใช้ผู้ชาย เช่น ในวรรณกรรมเรื่องพระอภัยมณี พระอภัยมณีใช้สินสมุทรเป็นสื่อติดต่อนางสุวรรณมาลี และในบทละครเรื่องอิเหนา อิเหนาใช้สียะตราเป็นสื่อให้ติดต่อนางบุษบา เป็นต้น สื่อนี้อาจได้รับค่าจ้างหรือของรางวัลจากชายหนุ่ม

2.2 ถ้าแกหมายถึงผู้ใหญ่ฝ่ายชายซึ่งได้รับการไหว้วานจากฝ่ายชายให้ไปติดต่อกับบิดามารดาของฝ่ายหญิง เพื่อจะสู่ขอบุตรสาว ตามแนวทางสันนิษฐานว่าเดิมประเพณีไทยคง

มีสื่อสำหรับการแต่งงานกัน ต่อมาสื่อจึงเลื่อนฐานะเป็นเจ้าแกซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือของทั้งสองฝ่าย จะช่วยเป็นพยานหลักฐานในพันธะสัญญาต่างๆ ที่ทั้งสองฝ่ายได้กระทำกัน

สำหรับสื่อที่มีปรากฏในเรื่องขุนช้างขุนแผน คือนางสายทอง ซึ่งเป็นสื่อติดต่อทางพิมพิลาไลยให้พลายแก้ว ลักษณะของสื่ออาจจะพิจารณาจากคำพูดของนางสายทองที่พูดกับนางพิมพิลาไลยถึงพลายแก้ว ดังนี้

...เป็นเพื่อนเล่นเห็นหน้ามาด้วยกัน	เมื่อกระนั้นน้อยน้อยกับนวลนาง
.....
ถึงคุณยายฝ่ายแม่ศรีประจัน	ก็ชอบกันกับคุณแม่ทองประศรี
ก็รู้เช่นเห็นทั่วว่าชั่วดี	จงปรานีเอนรแก้วผู้คนจน
แม่นมั่นรับเรื่องถูกรัก	ขอพบพัศตรพิมพุดแต่สักหน
สั่งมาว่าวอนให้ผ่อนปรน	หมายกุศลเสียดสร้างสำคัญมา
.....
เมื่อวันเทศน์สังเกตุด้วยนิมิต	ก็คิดจิตให้แม่พิมผจญผัน
ต่อจะคู่สู่สมภิรมย์กัน	แม่นมั่นแม่อย่างแหม่งอย่าแคลงใจ...

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย: ขุนช้างขุนแผน)

สื่อนี้มีบทบาทสำคัญมากในการที่จะเปลี่ยนใจหรือโน้มน้าวใจของสตรีให้หลงรักชายผู้ที่ตนรับเป็นสื่อให้ สังเกตได้จากการที่แม่สื่อใช้คำพูดหวานล่อม แม่สื่อจึงมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของสตรีที่จะปลงใจร่วมชีวิตสมรส สุนทรภู่ได้เขียนเตือนสติสตรีไว้ในสุภาษิตสอนหญิงเรื่องแม่สื่อว่า

...อันแม่สื่ออย่าได้ถือเป็นบรรทัด	สารพัดเขาจะพูดนี้สุดอย่าง
แต่ล้วนดีมีบุญลูกขุนนาง	มาอวดอ้างให้องค์หลงอาลัย
อันร้ายดีมิได้เห็นเป็นแต่ว่า	จะคาดหน้าแหล่งที่ตรงไหน
เหมือนเขาหลอกบอกลามถึงเมืองไกล	อย่าควรไปตามคำเขารำพัน
ทางไกลตาอุปมาเหมือนเสียเนตร	สุดสังเกตเท็จจริงทุกสิ่งสรรพ
เขาจะนำไปให้ตายก็ตายพลัน

อันแม่สื่อคือปีศาจที่อาจหาญ
อย่าเชื่อนักมักตบจะคับโครง

ใครบนบานเข้าสักหน่อยก็พลอยโง่
มันชักโยงอยากกินแต่สินบน...

(นายภู: สุภาษิตสอนหญิง)

ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนนั้นจะเห็นได้ว่าก่อนที่ฝ่ายหญิงจะตกปากรับคำเรื่องแต่งงาน ต้องเริ่มต้นด้วยผู้ใหญ่ฝ่ายชายไปทาบทามผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงก่อน ผู้ใหญ่ฝ่ายชายก็ควรต้องมีแม่สื่อไปด้วย แม่สื่อั้นควรเป็นผู้ที่ฝ่ายหญิงรู้จักดี เพราะจะได้ช่วยสนับสนุนคำพูดของผู้ใหญ่ฝ่ายชาย เช่น ตอนพลายแก้วไปสู่ขอนางพิมพิ์ นางทองประศรีก็มีแม่สื่อหรือเฒ่าแกชื่อตาเสา ยายมิ่ง ยายเฒ่า เป็นต้น

ในประเทศไทยนั้นจากการค้นพบผู้ที่ทำเป็นอาชีพแม่สื่อเลยนั้นเริ่มจากใครยังไม่สามารถระบุได้ หากแต่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีการกล่าวถึงแม่สื่อปรากฏในวรรณกรรมและในบางโอกาสก็ใช้ผู้ชาย เช่น ในวรรณกรรมพระอภัยมณีหรือในบทละครอิเหนาใช้สีเขียวเป็นสื่อให้ติดต่อนางบุษบา เป็นต้น แม่สื่อพ่อสื่อคือผู้ทำหน้าที่จับคู่ในหนุ่มสาวได้นัดพบเที่ยวแต่งงานกันโดยที่บุคคลที่เป็นแม่สื่อมีลักษณะวาทศิลป์ดี มนุษย์สัมพันธ์ดี รู้จักคนมาก แม่สื่อในสังคมต่างๆจึงถือเป็นอาชีพที่มีมานานแล้วทั้งในตะวันตก(เช่น ในประเทศรัสเซีย เรียกว่า การ์ลิน)และเอเชีย อาชีพแม่สื่อในสังคมสมัยก่อนจะอยู่ในรูปแบบของแม่สื่อตามชุมชนคอยจับคู่ให้หนุ่มสาว ดังปรากฏในหลักฐานสมัยปลายรัชกาลที่ 4

“ หนึ่งข้าพเจ้าได้ยินข่าวลือกันว่า ยังมีคนๆหนึ่ง ชื่อยายแถม บ้านอยู่แขวงถนนมหารพาราม,คือถนนบ้านตะนาว, แลยายแถมคนนี้เป็นคนที่เยวชักเมียชักผัวอยู่ทุกวัน, แลเที่ยวสืบไปทุกบ้านทุกเรือน ถ้าแม่นบ้านไหนผัวตายเปนแม่หม้าย, ก็ไปภาเอาผู้ชายมาให้เปนผัวแล้วก็ได้นายนำกินทุกครั้ง, แล้วยายแถมคนนี้เป็นคนกว้างด้วย, แลมีคนที่รู้จักมากด้วยแลยายแถมคนนี้หากินด้วยแม่สื่อ ตาปี, ไม่ได้หากินด้วยสิ่งอื่นเลย.”

จดหมายเหตุคือบางกอกกรีกอเอด หน้า 279 เล่มที่ 2 พ.ศ.2410

(หนังสือพิมพ์บางกอกกรีกคอร์เดอร์, 1867 อ้างถึงใน อเนก นาวิกมูล, 2547: 28-29)

ส่วนเด้าแก่นั้น เสถียรโกเศศ (2526: 155-158) กล่าวว่าคือ ผู้ใหญ่ที่ฝ่ายชายไหว้วานให้ไปเจรจาทาบทาม กับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเท่านั้นเอง โดยมากจะเป็นที่รู้จักคุ้นเคยสนิทสนมกับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงอยู่ก่อนแล้ว เช่นเดียวกันกับแม่สื่อที่คัดเลือกมา ในการทาบทามนั้นผู้ใหญ่ฝ่ายชายมักสืบถามชาวบ้านหรือคนที่รู้จักมักคุ้นกับฝ่ายหญิงเสียก่อนว่า หญิงที่ตนจะไปทาบทามสูxonนั้นเป็นหญิงเช่นไร มีความประพฤติอย่างไร ตลอดจนรูปร่างลักษณะหน้าตาท่าทาง ฐานะ และวิชาความรู้เป็นอย่างไร เมื่อสืบถามจนเกิดความรู้สึกว่ารู้จักดีพอแล้ว จึงจะเข้าไปเจรจากับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง เพื่อจะดูลาดเลาว่าบิดามารดาหรือผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงจะรังเกียจฝ่ายชายหรือไม่ ส่วนผู้ใหญ่ทางฝ่ายหญิงก็มักจะสอบถามบ้างว่า ฝ่ายชายเป็นลูกเต้าเหล่าใคร มีความประพฤติอย่างไร เพราะความประพฤตินี้ประเพณีไทยถือว่ามีความสำคัญมากต่อชีวิตการครองเรือนต่อไป และอาจจะถามว่าบวชเรียนหรือยัง ทั้งนี้เพื่อจะได้มั่นใจว่าบุตรสาวของตนจะได้อยู่กับคนดีมีศีลธรรม และถามต่อไปถึงการรู้จักการทำมาหากินของฝ่ายชาย เพื่อที่จะได้ปกครองชีวิตให้ตลอดรอดฝั่ง หากผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงยังลังเลไม่แน่ใจว่าชายที่เป็นลูกเขยจะเป็นคนดีจริง ก็มักจะขอเวลาตรึกตรองก่อน หรือขอวันเดือนปีเกิด ของฝ่ายชายไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ตรวจดูก่อนว่าดวงชะตาจะถูกกันกับของฝ่ายหญิงหรือไม่

การทาบทามนี้นับว่าผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะต้องมีฝีมือมากในการเจรจาหว่านล้อมให้ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเห็นว่าฝ่ายชายของเขานั้นเป็นคนดีจริงๆ เรื่องนี้นับว่าต้องอาศัยความสามารถอยู่มาก เพราะการทาบทามนั้นเป็นขั้นตอนก่อนการสูxon ถ้าไม่ได้ทาบทามกันมาก่อนและข้ามขั้นไปสูxonเลยนั้น ถ้าผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงไม่ตกลงก็นับว่าผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะเสียหายมาก ฉะนั้นการทาบทามจึงถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการแต่งงานในสังคมไทย

การแต่งงานในลักษณะผู้ใหญ่เป็นธุระจัดหาให้ นั้นมักเกิดขึ้นในสังคมศักดินาที่ต้องอาศัยแม่สื่อเป็นคนกลาง แม่สื่อจึงมักเป็นคนกลางเชื่อมโยงให้กลุ่มคนทั้งสองหรือในสังคมศักดินาที่ต้องอาศัยแม่สื่อเป็นคนกลางชักนำก็ลดน้อยลงไป ในสังคมปัจจุบันหนุ่มสาว สามารถพบปะกันในสถานที่ต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา สถานที่ทำงาน งานเลี้ยงระหว่างเพื่อนฝูง ตลอดจนตลาดและสถานให้ความบันเทิงต่างๆ สภาพสังคมที่เอื้ออำนวยให้คนรู้จักและอยู่ร่วมกัน รวมทั้งการทำงานกิจกรรมต่างๆ ส่งผลต่อการเลือกคู่ของคนในสังคมไม่น้อย สังคมต่างๆ กลายเป็นสภาพเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ชีวิตผู้คนได้ปรับเปลี่ยนภายใต้ความเป็นสังคมอุตสาหกรรม อีกทั้งการเชิดชู

สิทธิเสรีภาพแสดงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีต่อความรัก ทำให้การเลือกคู่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตปัจเจกเป็นการปรับตัวเข้าสู่การมีอิสระในการเลือกคู่ครองนั่นเอง

สังคมในเมืองที่ต่างมีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตทุกคนล้วนแข่งขัน มีชีวิตแบบเร่งรีบ ความเป็นอยู่ของคนเมืองอาจเรียกได้ว่าเป็นแบบตัวใครตัวมันไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันมากนักหากเปรียบกับในอดีตหรือในสังคมชนบท พฤติกรรมการเลือกคู่หรือภาวะของการครองโสดจึงเปลี่ยนไปจากเดิม สภาพความเป็นโสด สังคมต่างๆ ในปัจจุบันพบว่า มีสัดส่วนของคนที่ไม่แต่งงานเพิ่มมากขึ้น และสังคมยอมรับชีวิตแบบคนโสดมากขึ้นด้วย (วารุณี ภูริสนธิ์, 2543: 73) อีกทั้งการใช้ชีวิตที่แปลกหน้าซึ่งกันและกันทำให้โอกาสในการมีครอบครัวเป็นไปได้ยากขึ้น คนในวัยทำงานที่คิดจะมีครอบครัวแต่ด้วยข้อจำกัดของเวลา หน้าที่การงาน ที่บีบไม่ให้มีโอกาสเอื้ออำนวยมากนักที่จะได้พบปะสังสรรค์กับผู้คน

เมื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของการเลือกคู่ครองได้ปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ในปัจจุบันการเกิดธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่มารองรับความต้องการของคนในสมัยปัจจุบันเช่น “ธุรกิจหาคู่ (matchmaker)” จึงเปรียบเสมือนสื่อกลางเพื่อตอบสนองสำหรับกลุ่มคนที่ไม่มีความหาคู่ แม้สื่อจึงเป็นผู้ที่ทำหน้าที่จับคู่ให้หนุ่มสาวที่ยังโสดได้พบและได้แต่งงานกันซึ่งยังคงมีบทบาทสำคัญนับตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันโดยผ่านคนกลางอย่างแมสสื่อในยุคสมัยใหม่ แม้ว่าวิธีการจะแตกต่างและเปลี่ยนไปในสังคมปัจจุบัน

(2) การแต่งงานโดยการเลือกด้วยตนเอง (free choice marriage)

การเลือกโดยเสรีคือการแต่งงานของหนุ่มสาวในสังคมสมัยใหม่หรืออาจเป็นสังคมบุพกาลบางสังคมก็ได้ การเลือกคู่แบบนี้เป็นการพอกพอกใจ ตริ้งตาตริ้งใจกันเอง ต่อมาศึกษาเรื่องความเหมาะสม ความเข้ากันได้หรือไม่ได้ การเลือกคู่แบบนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ เช่น การอยู่ใกล้กันในอาณาบริเวณเดียวกันเป็นต้นการเลือกโดยเสรี (free selection by young person) จึงเป็นการเลือกโดยสมัครใจของชายหญิงส่วนใหญ่เกิดจากความใกล้ชิดพิศมูตจากเกี่ยวพาราสิ (courtship) (บุญลือ วันทา ยนต์, 2520: 113) หลักสำคัญของการเลือกคู่ครองลักษณะนี้ได้แก่

- 1) ขึ้นอยู่กับความพอใจของหญิงชายที่จะแต่งงานเป็นสามีภรรยา
- 2) การเลือกคู่ครองในลักษณะเช่นนี้โดยมากมักเป็นอิสระในการครองชีพ เช่น ในสังคมอุตสาหกรรม
- 3) หลักประกันชีวิตแต่งงานขึ้นอยู่กับตัวคู่แต่งงานเอง จะหย่าหรือจะอยู่ด้วยกันต่อไปมักขึ้นอยู่กับตัวคู่แต่งงานเท่านั้น

ในสังคมปัจจุบันที่ปัจเจกมีอำนาจอิสระในการตัดสินใจมากขึ้น ความเป็นอิสระที่อาจไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยทางเศรษฐกิจจากกลุ่มเครือญาติเช่นในอดีต ฯลฯ การเกี่ยวพาราสีจึงหมายถึงการเน้นย้ำเรื่องความเป็นปัจเจกนิยม (individualism) เราจึงไม่อาจปฏิเสธว่าพฤติกรรมกรรมการแต่งงานของคนเราตอบสนองกับความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม สังคมภายใต้การพัฒนาในระบบทุนนิยมที่เข้มข้นก็เป็นพลังหล่อหลอมให้คนในสังคมมีค่านิยมแบบปัจเจกนิยมมากขึ้นด้วย เช่น การเลือกคู่ครองโดยเสรีมักจะมีเรื่องของการเกี่ยวพาราสีเข้ามาเกี่ยวข้องหรือประเพณีการออกนัดเดท (date) ซึ่งก็สามารถเป็นการอธิบายถึงเรื่องการต่อรองทางเพศได้เช่นกัน ความรักแบบสมัคใจ (free love) ความรักแบบโรแมนติก (romantic love) ถูกหยิบยกขึ้นมาอธิบายเพื่อบอกว่าคนนั้นคือคนที่ใช่ คนที่เรารออยู่ หรือคนที่เกิดมาเพื่อเรา การเลือกคู่จึงมีความหมายซับซ้อนมากกว่าการเลือกคนที่มาช่วยทำมาหากินเป็นแรงงานหักล้างถ่วงดุลดังเช่นในอดีต ความรักและการแต่งงานจึงถือเป็นกรอบความคิดที่สำคัญที่โยงไปสู่การเลือกคู่ครองแบบเสรีที่ใช้ความรักและปัจจัยอื่นๆมาเป็นเกณฑ์สำหรับชีวิตคู่

แม้ในบางสังคม การแต่งงานมิได้เป็นผลมาจากความรักชอบพอของหนุ่มสาวเป็นสำคัญ หรือในขณะที่ยังสังคมหนึ่งการแต่งงานเป็นเรื่องอิสระ ไม่ได้ผูกติดกับศาสนาหรือข้อกำหนดต่างๆ เช่นในสังคมไทยให้ความสำคัญในการเลือกคู่ครองถือเป็นเรื่องสำคัญในชีวิต เลือกร้อยอย่างไรเลือกให้ดีดังเช่น “ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่” หรือ “การมีคู่ดีกว่าอยู่คนเดียว” ในบทเพลงที่มีเนื้อหาลอยๆ “เป็นโสดทำไมตายไปเจอยมบาลท่านรู้ว่าไม่แต่งงานเดี๋ยวจะพาลไม่ให้มากเกิด” เมื่อเป็นเช่นนี้เราอาจกล่าวถึงการแต่งงานนั้นถูกขีดด้วยกฎเกณฑ์ทางสังคมหลายอย่างให้ดำเนินตามแนวทางที่สังคมต้องการเมื่อการเลือกคู่ครองเป็นกระบวนการสำคัญในการเลือก ใครคนหนึ่งที่มีคุณสมบัติพึงปรารถนามาเป็นคู่ชีวิตเลือกใครมาเป็นคู่จึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องเชื่อมความสัมพันธ์ของทั้งตนเอง คู่ครอง ดึงเอาครอบครัว ชุมชนทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน ความหมายของความรักในการเลือกคู่ครอง ความเชื่อบุญธรรมกรรมแต่ง รูปแบบของชีวิตคู่ของการแต่งงานนั้นจึงเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไข

ของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจอย่างแยกไม่ออกที่มีใช้เรื่องธรรมชาติหรือเป็นกฎของธรรมชาติ ล้วนๆไม่หากแต่เป็นกรอบแห่งสังคมวัฒนธรรมที่มีการปรับเปลี่ยนตามกาลเวลานั่นเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครองในลักษณะใหญ่ๆทั้งสามลักษณะนี้ ทั้งกฎการเลือกคู่ที่มาจากผู้ใหญ่ บิดา มารดา ระบบแม่สื่อ หรือการเลือกคู่โดยเสรีก็ตามในสังคมไทยเราสามารถพบเห็นกฎเกณฑ์ลักษณะแบบนี้ได้ทั้งสามลักษณะหากแต่มีความเข้มข้นมากน้อยแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาในบริบทของสังคมไทยนั่นเอง เช่น ในระบบแม่สื่อมีสังคมที่นิยมยึดถือเป็นอาชีพปักแผ่นมาก (นิยพวรรณ ศิริพวรรณ, 2550: 68) เช่นในประเทศญี่ปุ่นเมื่อนั้น พี่งเศษฐกิจจากอาชีพนี้และมีรายได้จากทั้ง 2 ฝ่ายอย่างเป็นกอบเป็นกำ แต่ในสังคมอื่น เช่น ในสังคมไทยนั้นมีระบบแม่สื่อใช้กันบ้างแต่ไม่เป็นปักแผ่นนักไม่ยึดถือเป็นอาชีพเพียงแต่เป็นการสมัครเล่น สนุก และช่วยเหลือกันเท่านั้น ทางด้านที่ผู้ใหญ่อเลือกให้เป็นการเลือกคู่ครองที่เป็นแบบดั้งเดิมที่อิทธิพลในครอบครัวตกอยู่กับบิดามารดา เข้าลักษณะคลุมถุงชน(บุญลือ วันทายนต์ , 2520 : 119) การเลือกคู่ครองแบบนี้ เช่น ความคาดหวังความสัมพันธ์กับครอบครัวอื่น โดยประสงค์จะเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน ระหว่างครอบครัวด้วยกัน ความอิสระในการครองชีพของคู่สมรสที่ยังต้องพึ่งครอบครัวของบิดามารดาเป็นสำคัญ ค่านิยมทางสังคม เช่น แต่ละฝ่ายมุ่งความบริสุทธิ์ทางเพศ ฯลฯ การตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับบิดามารดาเป็นที่ตั้ง

การเลือกโดยคู่ครองโดยเสรี เช่น ชายหญิงมักจะเป็นอิสระในการครองชีพ ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับครอบครัวของบิดามารดาเดิม ดังเช่น ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์พบว่าการค้าสำเภารุ่งเรืองเป็นอย่างมากและก่อให้เกิดมีชนชั้นกรรมกรที่มีอาชีพค้าขายเป็นหลัก การต้องช่วยเหลือครอบครัวในการค้าขายเป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อให้ผู้หญิงกรรมกรที่มีอิสระมากขึ้นในการเลือกคู่ตามไปด้วย (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2538 อ้างถึงใน วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2542: 263) หรือในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การกระจายตัวทางเศรษฐกิจ การยกเลิกระบบไพร่และการเกณฑ์แรงงานราษฎรต่างๆเข้ามา เช่นภาคกลางต้องการกำลังคน แรงงานจากชาวนาภาคอีสาน คนจำนวนเหล่านี้เดินทางมารับจ้างทำนาตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 5 (สุมาลี บำรุงสุข, 2538: 56) เมื่อเกิดการอพยพแรงงานเข้ามาเพื่อต้องการการผลิตข้าว คนหนุ่มสาวมีอิสระมากขึ้นที่จะเลือกคู่ครองโดยไม่ต้องผูกพันทำงานกับครอบครัวหรืออาจเลือกทำงานที่อื่นก็ได้ เช่น ลูกจ้างตามโรงแรม โรงเลื่อย คู่ต่อเรือ ร้านค้า การมีอิสระภาพทางเศรษฐกิจที่เลี้ยงตัวเองได้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนหนุ่มสาว

ใช้สิทธิในการเลือกคู่ครองของตนเองได้ หากเปรียบเทียบกับสังคมสมัยเดิมที่อาจจะต้องผูกพันกับอาชีพของตนตลอดจนการเลือกคู่ครองจึงถือเป็นการเพิ่มแรงงานให้กับครอบครัวนั่นเอง

ในสังคมไทยนับตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์นั้นพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครถือพื้นที่ที่มีสังคมที่มีหลากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม เข้ามาอาศัยตั้งรกรากอยู่มาด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น จีน มอญ เขมร ลาว ไทยพวน ญวน เป็นต้น ซึ่งในแต่ละเชื้อชาตินี้ต่างมีวัฒนธรรมมีขนบธรรมเนียมในการแต่งงาน การเลือกคู่ครองต่างแตกต่างกันออกไป เช่น ไทยพวนหรือลาวเวียงจันทร์มีธรรมเนียมในการจับหรือ “แฉ้วสาว” ได้ที่บ้านสาวในเวลาเย็นหลังจากที่เสร็จงานจากไร่นา(สุมาลี บำรุงสุข,2536: 50-53) หรือประเพณีการแฉ้วสาวของภาคเหนือ เว้าสาวของอีสานก็เป็นประเพณีที่จะนำไปสู่การเลือกคู่ครอง ชุมชนที่หลากหลายที่มาอยู่ร่วมกันจึงเกิดการรวมตัวกันความผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม

2.1.5 การเลือกคู่ครองของชาติพันธุ์ต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร

ในอดีตสังคมภาคกลางในสมัยต้นรัตนโกสินทร์เป็นสังคมที่อยู่หลายเชื้อชาติต่างๆ ตั้งรกรากอาศัยอยู่ด้วยกัน เช่น ชนมอญ เขมร ลาว ไทยพวน ญวนและจีน เป็นต้น แต่ละกลุ่มจะมีการเลือกคู่ครองการแต่งงานของตนตามแต่ละชน เช่น ไทยพวน ลาวเวียงจันทร์ มีธรรมเนียมให้ชายหนุ่มมา “แฉ้วสาว” ได้ที่บ้านสาวในเวลาเย็นๆ หลังเสร็จจากงานในไร่ นา เมื่อชุมชนต่างๆ มาอยู่ใกล้กันความผสมผสานทางวัฒนธรรมก็เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการเลือกคู่ที่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนเชื้อชาติที่เข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย (เพ็งอ่าง,2536: 53)สังคมไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพและมาตั้งรกรากกันตั้งแต่ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เช่น จีน มอญ เขมร ชิกซ์ ลาวโซ่ง เป็นต้น

(1) การเลือกคู่ครองในกลุ่มคนไทยเชื้อสายญวนในเขตกรุงเทพมหานคร

ในการเลือกคู่ครองของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกรุงเทพมหานครโครงสร้างครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ ญวน ในชุมชนญวนสามเสนนั้น การแต่งงานในชุมชนญวนสามเสนมีธรรมเนียมที่เห็นชอบจากผู้ใหญ่ทั้ง 2 ฝ่าย หรือมีคนชักนำเช่นแม่สื่อ(งามพิศ สัตย์สงวน,2545:257) โดยจะเป็นคนคอยดูว่าลูกสาวบ้านไหนที่มีความประพฤติดี ขยันทำงานก็จะแนะนำให้กับบ้านที่มีลูกชาย ซึ่งส่วนใหญ่ต่างก็รู้จักกันเนื่องจากอยู่ในชุมชนเดียวกัน ต่อมาในสมัยปัจจุบันผู้ใหญ่ให้อิสระแก่คน

หนุ่มสาวในการเลือกคู่ครองมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหนุ่มสาวก็มักจะปรึกษาญาติผู้ใหญ่ เนื่องจากทำให้ความสำคัญของผู้อาวุโสและญาติผู้ใหญ่จะต้องไปสว่ขอและจัดการแต่งงานให้ตาม ประเพณีศาสนาคริสต์คาทอลิกเพื่อให้การแต่งงานดังกล่าวเป็นที่ยอมรับของชุมชน

(2) การเลือกคู่ครองในกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนในเขตกรุงเทพมหานคร

จากงานวิจัยเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนกับ ประวัติศาสตร์ โดย บุญยง ชื่นสุวิมล(2551)ในเรื่องการเลือกคู่ครองและการแต่งงานพบว่าในกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนโบ๊เบ๊นั้น การเลือกคู่ครองของแต่ละคนมีอิสระในการตัดสินใจเลือกคู่ครองเป็นของตนเอง มีส่วนน้อยที่พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นฝ่ายจัดหาแต่งงานให้ ความสัมพันธ์คบหาก่อนการแต่งงานนั้นพบว่ารู้จักกันเอง ในสถานที่ทำงาน หรือเรียนหนังสือด้วยกัน และไม่จำเป็นที่จะต้องเลือกคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน (เฟิงอ่าง,2551:124)การตัดสินใจเลือกคู่ครองของชาวไทยเชื้อสายจีนในโบ๊เบ๊นั้นส่วนใหญ่จึงเป็นการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยมีส่วนน้อยที่กล่าวว่าผู้ใหญ่เป็นผู้แนะนำและชักจูงให้แต่งงานกัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ แต่ถึงอย่างไรก็ตามอำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายก็อยู่ที่ตัวหนุ่มสาวนั่นเอง

(3) การเลือกคู่ครองในกลุ่มคนไทยเชื้อสายไทยลาวโซ่งในเขตกรุงเทพมหานคร

การเลือกคู่ของครอบครัวไทยโซ่งในกรุงเทพมหานคร การเลือกคู่ในอดีตในหมู่ไทยโซ่งรุ่นเก่าจะทำการเลือกคู่โดยผู้ใหญ่จัดการให้หนุ่มสาว บางครั้งแทบไม่เคยเจอหน้ากันแต่อาศัยการชักนำของผู้ใหญ่ จึงแต่งงานกันได้ ผู้ใหญ่มีบทบาทมากในการเลือกคู่แต่งงานให้หนุ่มสาวเพราะผู้ใหญ่เชื่อว่าสะใภ้จะต้องมาอยู่กับพ่อแม่ พ่อแม่จึงต้องเลือกคนที่มีความสามารถ พร้อมทั้งจะฝากฝังดูแลได้ สำหรับการเลือกคู่ในชาวไทยโซ่งปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมาก เนื่องจากการแต่งงานแบบคลุมถุงชนเป็นลักษณะเด่นของการเลือกคู่ในอดีตของไทยโซ่งได้ลดความสำคัญลงไปอย่างมาก มีการเลือกคู่โดยหนุ่มสาวเองเป็นส่วนมากแต่อย่างไรก็ตาม คู่บ่าวสาวก็ยังให้ความสำคัญในระบบเครือญาติอยู่ เช่น มาไหว้ผีบ้านผีเรือนที่บ้านเพื่อให้บรรพบุรุษและญาติๆ รับรู้ว่แต่งงานแล้ว(งามพิศสัยสงวน,2544:298)

(4) การเลือกคู่ครองในกลุ่มคนไทยเชื้อสายไทยซิกข์ในเขตกรุงเทพมหานคร

การเลือกคู่ครองของชาวไทยซิกข์ ตามหลักของศาสนาซิกข์แล้วจะไม่มี การแบ่งชั้นวรรณะ ถือว่าทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อชาติใด ศาสนาใดล้วนเท่าเทียมกันหมด ดังนั้นการเลือกคู่ครองของ ไทยซิกข์จึงเป็นไปตามหลักความเท่าเทียมกัน คือชายและหญิงให้เลือกได้เองตามความพึงพอใจ ส่วนบุคคล แม้ว่าการเลือกคู่ครองจึงอยู่ที่ความพอใจส่วนบุคคล แต่ในทางปฏิบัติของการเลือก คู่ครองในชาวไทยซิกข์ก็ต้องขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของพ่อแม่ผู้ใหญ่ อีกทั้งการแต่งงานมักจะ แต่งงานในหมู่คนศาสนาซิกข์ด้วยกัน ทำให้แนวโน้มการเลือกคู่ครองจะเป็นในลักษณะการเลือก คู่ครองที่อยู่ภายในกลุ่มศาสนาเดียวกัน (religious endogamy) การเลือกคู่ครองภายในกลุ่ม ศาสนาเดียวกันนี้ จัดอยู่ในกลุ่มของการแต่งงานแบบผู้ใหญ่จัดหาให้ (preferential marriage) นั้นเอง กล่าวคือมีการกำหนดแล้วว่าควรที่จะเลือกคู่ครองในกลุ่มใด เพียงแต่ในสังคมของซิกข์นั้น ไม่ได้มีเป็นข้อบังคับอย่างชัดเจน แต่ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติเท่านั้น (สุภาวดี มิตรสมหวัง ,2544:97) อย่างไรก็ตามการเลือกคู่ครองของชาวไทยซิกข์นั้นไม่ได้มาจากการบีบบังคับ คุกคามข่มขู่ แต่อำนาจของพ่อแม่ก็ยังคงแฝงอยู่ในการเลือกคู่ครองโดยส่วนใหญ่การเลือกคู่ครองก็มักมาจาก ความพอใจของคู่บ่าวสาว

(5) การเลือกคู่ครองในกลุ่มคนไทยเชื้อสายไทยมอญในเขตกรุงเทพมหานคร

ในกลุ่มชาติพันธุ์มอญชาวไทยเชื้อสายมอญการแต่งงานในอดีตส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการ จัดการของผู้ใหญ่เป็นผู้หาคู่ครองให้เหมาะสมให้ โดยที่ผู้หญิงมักจะไม่ได้รับอนุญาตให้ไปไหนมา ไหนตามลำพังนักแต่จะมีโอกาสที่พบปะเพศตรงข้ามเช่น การเล่นสะบ้ามอญทะเลมอญ การไป ร่วมกิจกรรมที่วัด พิธีบวช พิธีแต่งงาน ฯลฯของคนในหมู่บ้านเดียวกัน (เพ็งอ่าง,125) เป็นการเปิด โอกาสให้หนุ่มสาวได้พบปะรู้จักกัน หากฝ่ายชายเกิดชอบต้องตาต้องใจก็จัดฝ่ายผู้ใหญ่ไปสู่ขอและ หากฝ่ายหญิงไม่ปฏิเสธก็จะทำการแต่งงานโดยที่ไม่มีพิธีกรรมกรรมมั่นหมายต่อไป

ในสังคมไทยปัจจุบันที่ผู้หญิงมีกิจกรรมภายนอกบ้านครัวเรือนมากขึ้น การพบปะจึง เป็นไปได้มากหากเปรียบเทียบกับสังคมของชาวไทยเชื้อสายมอญในอดีตการเลือกคู่ครองของคน ไทยสายมอญนั้นจึงมีทั้งแบบเลือกคู่ครองเองและจากญาติผู้ใหญ่เป็นผู้เลือกให้ ปัจจุบันมีการ แต่งงานนอกกลุ่มมากขึ้น เนื่องจากมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไป กลุ่มชาวไทยเชื้อสายมอญจะ มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมผ่านการแต่งงานกับคนไทยค่อนข้างมากตั้งแต่ในอดีต เนื่องจากมี

วัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับคนไทย เกณฑ์การเลือกคู่ครองของชายหญิงชาวไทยเชื้อสายมอญจึงมักจะพิจารณาคุณสมบัติเรื่องความขยันขันแข็งในการทำมาหากินมากกว่าคุณสมบัติอื่น (เพ็งอ่าง, 126) นับถือผีบรรพบุรุษเช่นเดียวกัน การเลือกคู่ครองคุณสมบัติของสามีที่ดีคือการที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้ว มีอายุมากกว่าภรรยา มีความสามารถซ่อมเครื่องมือ อดออม ไม่เที่ยวเตร่ เป็นต้น

(6) การเลือกคู่ครองในกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรโปรตุเกสและเขมรบ้านคร้วในเขตกรุงเทพมหานคร

การเลือกคู่ครองของในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมรโปรตุเกส ในอดีตจะเป็นการเลือกโดยผู้ใหญ่อำนาจให้เป็นส่วนใหญ่ โดยเน้นหลักความเหมือนกัน(homogamy) ชาวไทยเชื้อสายเขมรในอดีตมักจะแต่งงานกับผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิกด้วยกันเท่านั้น หรือหากคู่แต่งงานไม่ได้นับถือก็จะเปลี่ยนตามคู่ครองหลังการแต่งงาน การเลือกคู่ครองและการแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายเขมรโปรตุเกสจึงมีเรื่องของศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในหลักเกณฑ์การเลือกคู่ครองด้วย อีกทั้งความรักเป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญเมื่อชายหญิงจะแต่งงานกัน ชาวไทยเชื้อสายเขมรจึงมักมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองเป็นของตนเอง หากแต่พ่อแม่ก็ยังมีอิทธิพลอยู่บ้าง เช่น การตัดสินใจ ปลูกฝังความเชื่อ เป็นต้น ในปัจจุบันหลักเกณฑ์การเลือกคู่ครองที่คำนึงถึงศาสนาเดียวกันนั้นเริ่มลดน้อยลง ในสังคมเมืองมีการแต่งงานกับบุคคลนอกศาสนามากขึ้นโดยที่คู่ครองไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนศาสนาเดิมของตนมาเข้าในกลุ่มเหมือนดั้งสมัยก่อน แต่ลูกที่เกิดมาในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายเขมรโปรตุเกสนั้นก็นับถือศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิกโดยปริยาย ในกลุ่มของเขมรจามหรือเขมรบ้านคร้วนั้นเข้ามาตั้งรกรากในเขตปทุมวัน ตั้งแต่เจริญผลฝั่งตรงข้ามสนามกีฬาแห่งชาติไปจนถึงอูรุพงษ์ คนไทยเชื้อสายเขมรจามนั้นส่วนใหญ่ก็นับถือศาสนาอิสลาม ศาสนาจึงเข้ามามีส่วนในการเลือกคู่ครองและประเพณีในการดำเนินชีวิตของคนเขมรจาม ในอดีตมักเป็นการเลือกโดยพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ดำเนินการจัดหาให้โดยยึดถือหลักเกณฑ์การเลือกที่จะต้องมาจากศาสนาอิสลามเช่นเดียวกับคู่แต่งงาน เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่มีกฎเกณฑ์ชัดเจนในเรื่องการแต่งงาน

กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในเขตกรุงเทพมหานครการเลือกคู่ครองจะมีหลักในการเลือกแตกต่างกันไปตามแต่ในช่วงเวลา ตามแต่ละห้วงประวัติศาสตร์แต่ถึงอย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์การเลือกคู่ครองทั่วไปของคนในสังคมก็มักจะเลือกคนที่เป็นคนที่มีความขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้าน ไม่ติดการพนัน มีฐานะทางชนชั้นที่เศรษฐกิจมักจะเท่าเทียมกัน ระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันมากนัก

ตลอดจนสถานะภาพทางสังคม ฯลฯ การเลือกคู่ครองยังคงเน้นการเลือกคู่ครองในกลุ่มของตนเอง หรือชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาที่มีข้อเคร่งครัดในการแต่งงานนอกศาสนา เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ชีกี และเขมร แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกคู่ครองของชาวไทยเชื้อสายต่างๆ ส่วนใหญ่มักจะเป็นการเลือกด้วยตนเองเอง (free choicemarriage) หากแต่การตัดสินใจเลือกคู่ครองในอดีตพ่อแม่ของทุกกลุ่มชาติพันธุ์มักจะมีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกคู่ในบุตรเข้มนั้นแตกต่างกันออกไปภายใต้สังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ

2.1.6 แนวคิดเรื่องการแต่งงาน(marriage)

การแต่งงานเป็นการเริ่มต้นของการตั้งครอบครัวและการสร้างรูปแบบครัวเรือน เครือญาติต่อไปในชุมชนการแต่งงานจึงเป็นการที่หญิงชายมีความสัมพันธ์ทางเพศโดยมีเงื่อนไขทางสังคม พิธีกรรมเป็นกลไก ประกาศให้สังคมรับรู้และยอมรับการได้เดียนั้นเพื่อเป็นการประกันความเป็นปึกแผ่นที่ตามหลังจากการแต่งงาน

การแต่งงานแม้ว่าจะประกอบด้วยการสัมพันธ์ทางเพศเป็นหลัก แต่การแต่งงานไม่ใช่ความสัมพันธ์ทางเพศ (sexual intercourse) หรือการที่หญิงชายได้เดียนั้นเป็นการสมสู่ทางร่างกาย (mating) อันเกิดจากแรงผลักดันทางเพศตามธรรมชาติของมนุษย์แต่การแต่งงานเป็นเรื่องของพิธีกรรม ระเบียบประเพณีในสังคม ในการแต่งงานคู่แต่งงานที่ให้ข้อสัญญาว่าจะอยู่กินร่วมทุกข์ร่วมสุขภายใต้ร่มชายคาเดียวกันอย่างน้อยระยะเวลาหนึ่งของชีวิต ส่วนใหญ่มักจะเป็นระยะเวลาานตลอดชีวิตของคู่แต่งงานนั้นๆ การแต่งงานมิได้มีหน้าที่เฉพาะความพอใจของคู่แต่งงานเท่านั้น แต่เป็นการกระทำร่วมของคนทั้งสังคมหรืออย่างน้อยกลุ่มญาติสนิท (ดำรง ฐานดี ,2520 : 90-92)

Malinoski(อ้างถึงใน บุญลือ วันทายนต์, 2520: 113) กล่าวถึงการแต่งงานว่า “การแต่งงาน” นั้น เป็นสัญญาที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าจะมีบุตรและร่วมเลี้ยงดูบุตรนั้นสืบต่อไปมากกว่าที่จะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ การแต่งงานจึงเป็นประเพณีที่แสดงออกให้ปรากฏในสังคมว่า หญิงชายได้ตกลงที่จะมีเพศสัมพันธ์ต่อกัน เกิดเป็นครอบครัวเกิดขึ้นจะเป็นวิถีใดตามแต่สังคมนั้นๆ จะตกลงยอมรับการกระทำนั้นว่าเป็นการแต่งงาน

การแต่งงานในความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายว่า “การทำพิธีเพื่อให้ชายหญิง อยู่กินเป็นผัวเมียกันตามประเพณี” การแต่งงานถือเป็นการเริ่มต้นชีวิตครอบครัวของมนุษย์ในสังคม การแต่งงานจึงเป็นการผูกคนทั้งสองเข้าด้วยพิธีกรรม ด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี อีกทั้งด้วบทกฎหมายของสังคม ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย พิธีกรรมตลอดจนค่านิยมเรื่องการแต่งงานนั้นจึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ตามคตินิยมของแต่ละท้องถิ่นหรือสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ ดังคำกล่าวของนักวิชาการที่ให้ความหมายของการแต่งงานไว้ ดังนี้

ยศ สันตสมบัติ (2548: 99) การแต่งงานเป็นปรากฏการณ์ที่เราสามารถพบเห็นได้ในทุกสังคม เป็นการประกาศให้สังคมรับรู้และเห็นชอบในการใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างสามีกับภรรยา การแต่งงานจึงเป็นทั้งความสัมพันธ์ทางเพศ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ กฎหมายและการเมืองระหว่างสามีภรรยา และครอบคลุมความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดที่เคยมีอยู่และจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ (2539:8)การแต่งงานมีหน้าที่ทางสังคม (social functions) ที่สำคัญยิ่งกว่าเรื่องเพศอีกหลายประการ เช่น การแต่งงานจะเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อยู่กันด้วยกันอย่างเปิดเผยเป็นที่รับรู้ของคนทั่วไป โดยที่สังคมคาดหวังที่จะเห็นคู่แต่งงานร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันหรือบางครั้งยังขยายวงออกไปถึงญาติพี่น้องของแต่ละฝ่ายด้วย

สอดคล้องกับคำอธิบายของGeorge P.Murdock (1949 อ้างถึงใน นียพรธณ วรณศิริ ,2540: 203) การแต่งงานจึงต้องมีเรื่องของเศรษฐกิจควบคู่ไปกับเรื่องเพศสัมพันธ์เสมอ “การมีเพศสัมพันธ์มารวมกับเรื่องของเศรษฐกิจเมื่อนั้นจะมีการแต่งงานและการตั้งครอบครัว”ตามมา

บุญลือ วันทายนต์ (2520: 113) การแต่งงานเป็นอาการที่แสดงออกให้ปรากฏในสังคมว่าชายหญิงตกลงที่จะมีเพศสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อก่อให้เกิดสภาพครอบครัวขึ้น จะโดยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้ อันสามารถทำให้สังคมนั้นๆยอมรับการกระทำที่เรียกว่าการสมรสนั้น เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ถือว่าเป็นสัตว์ชั้นสูง สำนึกสูงกว่าสัตว์ประเภทอื่น จึงทำให้มนุษย์สร้างแบบอย่างด้วยความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ทางเพศ และอื่นๆให้สูงและประณีตกว่าสัตว์ประเภทอื่นๆ ฉะนั้นการแต่งงาน

ของมนุษย์จึงเป็นวิธีการมีเพศสัมพันธ์ลักษณะหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมีแบบแผนการแต่งงานแตกต่างจากสัตว์โลกประเภทอื่น

โดยหน้าที่ของการแต่งงานแบ่งได้ออกเป็นดังนี้

1) เฉพาะคู่แต่งงาน

(1) เพื่อสนองความต้องการทางเพศ สังคมที่เจริญแล้วการร่วมเพศจึงต้องเป็นเรื่องชอบธรรม การตอบสนองความต้องการทางเพศที่ไม่ใช่การแต่งงาน หรือ เพศนอกการแต่งงานสังคมยังไม่ยอมรับ การแต่งงานจึงเป็นวิธีที่สังคมสนับสนุน

(2) สอนองความต้องการทางด้านสังคม อิทธิพลของวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของคนเราย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นการอยู่เป็นโสดไม่แต่งงานนั้นสังคมก็ไม่ได้สนับสนุนเท่าไรนัก หรือการแต่งงานที่ถือว่าเป็นการมีเพื่อนร่วมชีวิตเพื่อนร่วมทุกข์สุข คู่ชีวิต คู่ทุกข์คู่ยาก

2) กลุ่มสังคม

(1) การจัดพิธีแต่งงาน เพื่อต้องบอกว่าคนสองคนนี้ได้แต่งงานกันแล้วเป็นการประกาศให้สังคมยอมรับ ยินดีที่จะเป็นสามีภรรยาโดยปฏิบัติตามกติกาสังคมการเกิดสิทธิและหน้าที่จึงเป็นไปโดยปริยายหลังจากการแต่งงาน

(2) รวมคนสองกลุ่มคือเครือญาติทางฝ่ายหญิงและฝ่ายชายเป็นญาติกันและกัน เป็นการกระจายฐานะทางเศรษฐกิจแก่กัน

(3) สิทธิที่ชายหญิงจะได้รับที่เกิดขึ้นหลังการอยู่ร่วมเป็นสามี ภรรยา เช่น เป็นพ่อเป็นแม่(ที่ดี) ตามมา ได้สิทธิเป็น ภรรยา(ที่ดี) ตามมา หน้าที่อันเกิดจากการได้สิทธินั้น อันเป็นหน้าที่ที่แต่ละฝ่ายจะพึงดำเนินบทบาทหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนพึงมีอยู่ถือเป็นกฎ เป็นบรรทัดฐานของสังคมให้ทำตาม หน้าที่เหล่านี้จึงเป็นผลอันเกิดจากสิทธิที่ต่างฝ่ายต่างก่อสภาพขึ้น

(4) เพื่ออบรมสั่งสอนแก่ลูกที่จะเกิดมาใหม่ให้รู้จักการปฏิบัติทางการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป

ดังนั้นการสร้างครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่มีความจำเป็นที่สุดสำหรับมนุษย์ในสังคม คู่แต่งงานก็ไม่ได้หมายความว่ามิเพียงเฉพาะแค่บุคคลสองคนเท่านั้น การแต่งงานนั้นจึงเป็นการตั้ง

เอาครอบครัวและชุมชนของทั้งสองฝ่ายให้มามีส่วนช่วยเสริมความมั่นคงของสถาบันการแต่งงานด้วย อีกทั้งการดำรงชีวิตของมนุษย์ย่อมต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สังคมจัดตั้งวางไว้ เมื่อสังคมกำหนดประเพณีว่าบุคคลที่โตแล้วมีอายุพร้อม สถานภาพพร้อมเหมาะสมแล้วสมควรจะแต่งงาน ออกเรือนและสร้างครอบครัวของตนขึ้นสิ่งเหล่านี้เองที่ชี้ให้เห็นว่า อิทธิพลของสังคมวัฒนธรรม ย่อมทำให้คนคิดจะแต่งงานมากกว่าคิดที่จะครองตนเป็นโสด

นอกจากนี้ Anthony Giddens(1989: 8) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งงานเอาไว้ว่า ความรักและการแต่งงานนั้นว่า เราอาจจะเข้าใจเรื่องการแต่งงานเป็นเรื่องที่ควบคู่มากับความรัก หรือรักโรแมนติกที่จะสามารถเติมเต็มสร้างความผืนซึ่งกันและกัน หากแต่ความรักก็ไม่ใช่การอธิบายถึงการแต่งงานว่าประสบการณ์ของคนในสังคม ความรักโรแมนติกถือกำเนิดขึ้นมาได้ไม่นานนักในสังคมตะวันตก ความรักโรแมนติกก็ไม่ได้เกิดขึ้นในทุกๆสังคม ความรักโรแมนติกจึงมากับช่วงเวลายุคสมัยใหม่ที่ถูกนำมาอธิบายถึงการแต่งงานและเพศสภาพ

ช่วงเวลาในยุคกลาง (middle ages) การแต่งงานของคนส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อเหตุผลทางด้านการรวมทรัพย์สินเข้าด้วยกันหรือประโยชน์ทางด้านทรัพย์สินที่ดิน การแต่งงานจึงมีเรื่องของ การรวมความสัมพันธ์จากคนในแต่ละวงศ์เอาไว้ด้วยกัน ความรักโรแมนติกจึงไม่ใช่ฐานของการแต่งงานมาตั้งแต่ในอดีต Giddens ให้ความคิดว่าทั้งชนชั้นที่ร่ำรวยและยากจน การแต่งงานนั้นไม่ใช่เรื่องของปัจเจกบุคคลที่จะมีอำนาจตัดสินใจโดยลำพังได้ หากแต่การตัดสินใจนั้นรวมเอาคน 2 ฝ่ายเข้าด้วยกันเป็นเรื่องของพ่อแม่ตลอดจนญาติพี่น้องเข้ามาเกี่ยวข้อง

ในมายาคติของสภาวะสมัยใหม่ที่มีต่อเรื่องครอบครัวในประวัติศาสตร์ยุโรป เช่น ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 การแต่งงานไม่ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ในช่วงวัยรุ่น การแต่งงานซ้ำจึงไม่ใช่คุณลักษณะของสังคมสมัยใหม่เสมอไปหรือถ้าหากจะพิจารณาในเรื่องของการให้มรดกแก่ลูกคนโต จำกัดอยู่ในพวกที่ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเท่านั้น ในขณะที่พวกเลี้ยงสัตว์ ที่ดินจะเป็นของส่วนรวมของตระกูล เป็นต้น(ธเนศ วงศ์ยานนาวา,2548:17) เมื่อสังคมมีแบบแผนคาดหวังให้คนในสังคมพึงต้องแต่งงานไม่ว่าจะเป็นความต้องการของรัฐ ศาสนาที่นิยามความหมายของความรัก การแต่งงาน ความต้องการเป็นอันหนึ่งอันเดียวของพลเมือง การแต่งงานที่ข้ามเผ่าพันธุ์ ย่อมมีผลไม่มั่นคงต่อรัฐชาติ เช่นเดียวกันหากเรื่องของรักเพศเดียวกันก็ย่อมจะไม่ใช่ผลดีต่อสังคมเพราะไม่ก่อให้เกิด

ประชากร พลเมือง ขยายเผ่าพันธุ์ไปไม่ได้ การแต่งงานจึงเป็นเรื่องของเงื่อนไขวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม

สำหรับประเพณีการแต่งงานในสังคมไทยนั้น ถือว่าเป็นงานมงคลอย่างหนึ่งที่มีมาแต่โบราณกาลถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของคนอย่างมาก เป็นการสิ้นสุดของภาวะของความเป็นโสด ในวัฒนธรรมของไทยผู้ชายควรจะตัดสินใจคิดถึงการแต่งงานภายหลังเมื่อได้บวชเรียนแล้ว เพราะเป็นเวลาที่ได้เรียนรู้มนุษยธรรมแล้วตามทางที่ชอบ จึงถึงเวลาที่จะคิดตั้งตนและวงศ์ตระกูลเองได้ เมื่อเลือกหาหญิงดีตามสมควรแก่ฐานะของตนเองได้แล้ว ฝ่ายชายก็จะให้ผู้ใหญ่ช่วยจะดูการสู่ขอต่อผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ครั้นพูดจากันเรียบร้อยแล้ว ฝ่ายชายก็จะให้ผู้ใหญ่ (ผู้เฒ่าแก่กลายเป็นคำว่าเฒ่าแก่ต่อมา) นำเงินสินสอดและทองหมั้นให้แก่ฝ่ายหญิงเป็นการประกันสัญญาว่าจะไม่ทิ้งขว้างหย่าร้าง อีกประการหนึ่งการแต่งงานถือเป็นการตั้งตัว คือผู้ชายรู้จักของพ่อแม่บ้านและผู้หญิงก็รู้จักของแม่บ้าน และมีบ้านที่จะต้องเป็นแม่ของบ้านได้จริง เป็นเวลาที่เรียกว่าพ้นอกพ่อแม่หมายความว่าผู้ใหญ่ไม่ต้องห่วงใยแล้ว ฉะนั้นจึงจำเป็นให้มีบ้านมีเรือน(พิสมัย ดิศกุล,2522: 28-29)

“ ร่ำคะนิงถึงนุชสุตวิตก	ถึงเดือนหกแล้วหนาเจ้าข้าเฮ้ย
เขาแต่งงานปลุกหอซอกันเซย	เราจะเฉยอยู่ก็เห็นไม่เป็นการ
เขาแรกนาแล้วมานักชตฤกษ์	เอิกเกริกโกนจุกทุกสถาน
ที่กำดัดจัดแจงกันแต่งงาน	มงคลการตามเล่ห์ประเพณี”

(นิราศเดือน)

การแต่งงานถือเป็นการเริ่มต้นแห่งชีวิตครอบครัวชีวิตคู่ตามประเพณี เมื่อได้บวชเรียนซึ่งเรียกว่าเป็นคน “สุก” หรือผ่านการศึกษาบรมมาดีแล้ว ผู้ใหญ่ก็จะเสาะแสวงหาคู่ครองมาให้ร่วมชีวิตเพื่อช่วยสร้างฐานะและครอบครัวสืบวงศ์ตระกูลต่อไปหรือเมื่อชายหนุ่มได้พบหญิงสาวที่มีลักษณะต้องตามอุปนิสัยใจคอของตนก็จะบอกทางผู้ใหญ่ให้ทราบและเมื่อผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย คือทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเห็นว่าหนุ่มสาวทั้งสองมีความรักใคร่ชอบพอกันด้วยความจริงใจแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการทำพิธีสู่ขอเพื่อการแต่งงานอยู่กับกันเป็นสามีภรรยาเป็นหลักฐานถูกต้องตามประเพณีในสังคมไทย

ตลอดจนเพื่อความคุ้มครอง เพื่อปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเลือกคู่ครองในสังคมที่แตกต่างกันก็จะมีกฎเกณฑ์ที่จำเพาะออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า ใครเป็นผู้เหมาะสมกับปัจเจกมากน้อยเพียงไรในสังคม

2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศวิถี (sexuality)

การใช้แนวคิดเรื่องเพศวิถีในการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากกรอบเพศวิถีกระแสหลักในสังคมนั้นเป็นเพศวิถีแบบชนชั้นกลางถือเป็นชนชั้นที่ได้รับอิทธิพลมากที่สุด การศึกษาผู้หญิงชนชั้นกลางจะทำให้เข้าใจรูปแบบวิถีชีวิตและการทำงานของกลไกโครงสร้างสังคม เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดนี้มากที่สุด ผู้หญิงชนชั้นระดับสูงและชนชั้นกลางจะถูกควบคุมในเรื่องเพศอย่างเข้มงวดในเรื่องเพศมากกว่า เนื่องจากผู้หญิงถูกทำให้เป็นกลไกในการสืบทอดผลประโยชน์และอำนาจระหว่างชนชั้น อย่างแนวคิดของสังคมในเรื่อง “การรักษานวลสงวนตัว” และ “ความบริสุทธิ์” เป็นต้น (ยศ สันติสมบัติ, 2548: 98)

เพศวิถี (sexuality) นั้นเป็นแนวประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกามารมณ์ รวมไปถึงแรงปรารถนาจากส่วนลึกจากกายภาพและเป็นการแสดงออก, ความคาดหวังของบุคคลนั้นๆ ในเรื่องเพศ เพศวิถีเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นด้วยแรงขับเคลื่อนจากร่างสรีระ และในขณะเดียวกันก็ถูกกำกับด้วยกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมวัฒนธรรม (เสนาะ เจริญพร, 2548: 216) เพศวิถีจึงเป็นพื้นที่ที่แผ่เงา “รหัส” ทางสังคมหลายอย่างเข้าด้วยกันเป็นเนื้อเดียวกับประเด็นทางศีลธรรมทำให้คนที่ทำตัวออกนอกกรอบกรอบในเรื่องเซ็กส์ชวลลิตีจะถูกมองว่าเป็นคนมีตราบาป เป็นผู้หญิงไม่ดี เป็นต้น (วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2542: 245)

Michel Foucault เสนอแนวคิด Sexuality แสดงให้เห็นถึง “อำนาจแห่งความรู้ และเรื่องราวเกี่ยวกับเพศ” ความพึงพอใจทางเพศในสังคม “ทุนนิยม” การผลิตซ้ำทรัพยากรมนุษย์ เป็นอำนาจแห่งชีววิทยาที่เป็นเสมือนชนชั้นผู้ปกครองคอยคุมให้การจำแนกแยกแยะ ซึ่งจำเพาะ ความเป็นเพศเชิงชีววิทยามองว่ามนุษย์ควรมีความพึงพอใจทางเพศอยู่บนพื้นฐานของความจำเป็น ดังนั้นจึงเป็นไปตามบทบาททางสังคมกำหนดให้ความเป็นหญิงและความเป็นชาย ความเป็นแม่ ความเป็นพ่อ ความเป็นเด็ก (กฤติกา โภคากร, 2548: 28) เพศวิถีจึงเปรียบเสมือนอิทธิพลต่อการคิดเรื่องเพศ

ในสังคมไทยแนวคิดเรื่องเพศวิถีส่งผลต่อความเชื่อ กระบวนทัศน์วัฒนธรรมSexualityจึงเป็นผลของการสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (social and cultural construction of sexuality)

เพศวิถีจึงเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาทางเพศในแต่ละระบบสังคมเป็นของปัจเจกบุคคลเป็นมากกว่าพฤติกรรมตามธรรมชาติ ความปรารถนาที่ดีที่เหมาะสม มโนนึก อุดมคติ ความปรารถนาทางเพศเป็นเรื่องของการสร้างความหมายทางสังคม การควบคุมทางสังคมและการเมือง ในระดับต่างๆไม่ว่าจะจะเป็นระดับปัจเจกครอบครัวชุมชน สังคมและประเทศ เพศวิถีในสังคมมีการควบคุม โดยวิธีการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับกาลเทศะ ความสัมพันธ์ทางเพศบางรูปแบบเท่านั้นที่จะก่อให้เกิดการสืบพันธุ์ คือ ความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างหญิงและชาย ที่เรียกกันทั่วไปว่า “รักต่างเพศ”(heterosexuality)สถาบันที่รัฐจะให้การรับรองและให้รางวัลเป็นสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ทางสังคมและการเมืองแก่ผลผลิตของ “รักต่างเพศ” ที่เหมาะสม เช่น ช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตร การศึกษาฟรี บริการสาธารณสุขที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนภาษี เป็นต้น

ประเทศไทยหรือสยามในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ “รักต่างเพศ”ที่เหมาะสมของผู้นำประเทศ คือ การมีเมียหลายคนของผู้ชาย หลัง พ.ศ.2478 “รักต่างเพศ” ที่เหมาะสมในกรอบแนวคิดของรัฐบาลไทย คือการมีผัวเดียวเมียเดียว ในหนังสือ History of Sexuality พูโกต์แย้งความเชื่อทางทฤษฎีที่มีมาช้านานต่อแนวคิด Repressive Hypothesis ซึ่งมองอำนาจในมิติของการกดขี่ บังคับ ปิดกั้น เป็นหลัก แนวคิดนี้ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 หรือในยุควิกตอเรียเป็นต้นมา มนุษย์ตกอยู่ภายใต้อำนาจการกดขี่ปิดกั้นของอำนาจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆมา โดยเฉพาะในปัญหาเกี่ยวกับเพศ (ธีรยุทธ บุญมี, 2551: 170) การขยายตัวทางวาทกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องเพศจึงเป็นเป้าหมายของการบริหารการจัดการของรัฐ พูโกต์มองการบริหาร การจัดการเป้าหมายเกี่ยวกับเพศของรัฐ เกี่ยวข้องของแนวคิดเรื่องประชากร ซึ่งทำให้รัฐต้องคำนึงถึงภารกิจต่างๆ ที่ตัวเองมีต่อประชากร เป็นกลไกของรัฐที่คำนึงถึงภารกิจต่างๆที่ตัวเองมีต่อประชากรหรือควบคุมประชากรตลอดจน อัตราการเกิด การหย่าร้าง การแต่งงาน ฯลฯเมื่อเพศวิถี Sexuality คือความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก แรงกระตุ้นในเรื่องของเพศหญิงและเพศชาย หญิงชายถูกขัดเกล่าในเรื่องเพศที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลทำให้เพศหญิงเพศชายในแต่ละสังคมวัฒนธรรมนั้นแตกต่างกันออกไปด้วย ในสังคมปัจจุบันวาทกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงที่ดีต้องเป็นอย่างไร อย่งไรถึงจะเรียกว่าประสบความสำเร็จในชีวิตในการดำรงเป็นเพศหญิง วาทกรรมฝั่งแฝงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโฆษณา เช่น ผิวขาวแล้วสามีจะรู้สึกหลงรักคุณในเวลาไม่กี่วัน หนังสือ How To ต่างๆมากมาย ที่ทำอย่างไร

คุณถึงจะมีคู่ มีผู้ชายมาสนใจ หรือทำอย่างไรจะได้พิชิตใจหนุ่มหล่อ รวย ตามที่สังคมได้กำหนดกรอบขีดเส้นสร้างแบบแผนให้คนในสังคมส่วนใหญ่ปฏิบัติตามเอาไว้

ในเรื่องเพศวิถีแบบชนชั้นกลางนั้นผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นหัวข้อสามส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้คือ ประการที่หนึ่ง ผัวเดียวเมียเดียวซึ่งเป็นรักต่างเพศระหว่างหญิงชายการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องจึงอยู่ในสถาบันการแต่งงานเท่านั้นประการที่สอง แนวคิดรักรวมดวงตัวที่เป็นดังกรอบแนวคิดในการปฏิบัติตน ประการที่สาม ความเป็นเมียที่ดีแม่ที่ดีและการมีสามีที่เปรียบเสมือนความเชื่อ ทศนคติในการเลือกคู่ครองและประการสุดท้ายพื้นที่แห่งความรักโรแมนติกและการแต่งงาน

(1) “ ผัวเดียวเมียเดียว ”

ระบบความสัมพันธ์แบบพวกเดียวเมียเดียวนั้นเป็นระบบของ “เพศสัมพันธ์” ที่เป็นที่มาของระบบ “ผัวเดียวเมียเดียว” (monogamy) ที่แพร่หลายในโลกปัจจุบันโดยมีแนวคิดเพศวิถีมาจาก victorian sexuality หรือกรอบแนวคิดศีลธรรมทางเพศแบบวิคตอเรียนซึ่งแนวคิดนี้ถือเรื่องเพศที่ต้องสะอาด เน้นความเป็นอารยชน ความถูกต้องตามหลักศาสนาเมื่อสังคมเปิดรับแนวคิดตะวันตกที่ลงความเห็นว่า การมีเมียมากหรือผัวเดียวหลายเมีย (polygamy) ในสังคมไทยโดยตะวันตกมองว่าการที่ชายมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนนั้นไม่มีความเป็นอารยชน ไม่ศิวิไลซ์ การมีผัวเดียวหลายเมียสังคมไทยนั้นมักมีในชนชั้นผู้ปกครองอันได้แก่พวกเจ้านายตระกูลเก่าแก่ พวกผู้ดีเก่า และชนชั้นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไปจนถึงพวกที่เรียกว่ามั่งคั่ง มักมีการแต่งงานแบบพหุคู่ครอง (polygamous marriage) แบบชายคนเดียวมีภรรยาได้หลายคนในขณะเดียวกันหรือแบบ Polygyny นั้นเอง (สนิท สัมภการ, 2543: 60) ในขณะที่ครอบครัวสามัญชน ชาวนาในชนบทนั้นมักเป็นระบบความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวมาตั้งแต่ต้นเนื่องด้วยปัจจัยทางสมบัติที่ดิน ความเป็นอยู่ การมีเมียมากนั้นจึงไม่เลือกอันวยไปโดยปริยาย การที่ชายมีภรรยาได้หลายคนนั้น (หลวงวิจิตรวาทการ, อ้างถึงใน ปิยะฉัตร และ มรรยาท, 2526: 54) ได้แสดงทัศนะว่า ค่านิยมการแต่งงานในสมัยก่อนถือว่าการเป็นภรรยาของขุนนางแม่จะเป็นภรรยาน้อยก็ตามดีกว่าเป็นเมียหลวงของชาวบ้าน โดยที่บิดามารดาของฝ่ายหญิงไม่ถือสาว่าขุนนางผู้นั้นจะมีเมียและลูกหรือยังเพราะอยากได้ลูกเขยที่เป็นขุนนางซึ่งลูกสาวก็ต้องยอมขัดไม้ได้ถือเป็นบุญวาสนาบุญธรรมกรรมแต่งมากกว่า อีกทั้งการรับเอาธรรมเนียมเจ้าที่ที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดียและวัฒนธรรมจีนที่ยอมรับการมีเมียมากในระบบความสัมพันธ์ของหญิงชายก็ยังฝังแฝงอยู่ในสังคมไทยสมัยนั้น

การจัดระเบียบทางสังคมในระบบความสัมพันธ์ในเรื่องผัวเมียนั้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับแกัรัฐชาติในช่วงนั้น การรับรองในกฎหมายให้สิทธิในความสัมพันธ์แบบชายหญิง ผัวเดียวเมียเดียว หน้าที่ของผู้ชายทำงานเพื่อประเทศชาติ หญิงนั้นเป็นแม่ของชาติ คือมีหน้าที่ผลิตพลเมืองให้กับรัฐ มีหน้าที่ดูแลพลเมืองชายให้อยู่ดีกินดีเพื่อที่จะได้ทำงานให้รัฐได้ดี ดูแลพลเมืองหญิง(ลูกสาว) ให้เป็นแม่พันธุ์ที่ดีของชาติต่อไป (คำ ผกา, 2551: 120) การปลูกฝังค่านิยม แขนงธรรมเนียมดั้งเดิมนำมาปรับใช้ จนกระทั่งมีประมวลประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัวยอมรับเรื่องการมีภรรยาโดยชอบธรรมด้วยกฎหมายเพียงคนเดียว (ชลิดาภรณ์ ส่งเสริมพันธ์, 2549: 50) โดยเริ่มประกาศใช้กฎหมายผัวเดียวเมียเดียวครั้งแรกในปี พ.ศ. 2482 หรือเมื่อ 70 ปีที่ผ่านมา

(2) “รักษานวลสงวนตัว”

ประการที่แรก แนวคิดรักษานวลสงวนตัวคติแนวคิดการรักษานวลของไทยนั้นไม่เกี่ยวกับพรหมจารีหรือหน้าที่ของผู้หญิง แต่เป็นเรื่องของสิทธิ ของหญิงไทยทุกคน กฎหมายเดิมเรียกสิทธินี้ว่าเป็น “สัตริภาพ” หมายความว่า “อย่าให้มีชายมาสัมผัสถูกต้องถึงสอง” คือห้ามชายอื่น ๆ มาลวนลามผู้หญิง ถือเป็นหน้าที่ของผู้ชายที่มีให้ไปอวแก่กับเมียของคนอื่น ซึ่งไม่มีการจำกัดว่าหญิงนั้นจะมีสถานภาพเป็นอย่างไรเป็น “ลูกไอ้หลานอี” หรือ “ลูกท่านหลานเธอ” สิทธิในการรักษานวลสงวนตัวของหญิงไทยจึงสัมพันธ์กับครอบครัวเป็นหลัก คือ ห้ามไม่ให้ชายอื่น ๆ มาล่วงละเมิดสิทธินี้ ทำให้ผู้หญิงซึ่งมีสามีมีลูกยังสามารถ “รักษานวลสงวนตัว” ได้ตลอดชีวิต และยังเป็นสิทธิส่วนตัวของหญิงไทยทุกคน สิทธิของการรักษานวลสงวนตัวจึงเป็นการที่ห้ามใครมาล่วงล้ำก้าเกินได้ เช่น ห้ามไม่ให้นายเงินล่วงเกิน พ่อแม่บังคับลูกให้เอาผัว เป็นต้น (ธาวิต สุขพานิช, 2544: 29-34) แนวคิดของการรักษานวลสงวนตัวนี้จึงไม่เกี่ยวกับเรื่องพรหมจรรย์ที่เป็นหน้าที่ที่ต้องรักษา และไม่ได้เป็นแนวคิดที่สังคมไทยมีมาตั้งแต่ดั้งเดิมหากแต่ถูกปรับใช้สอดคล้องไปกับอิทธิพลของแนวคิดแบบวิคตอเรียนในเวลาต่อมา

ประการที่สอง แนวคิดรักษานวลสงวนตัวการจำกัดอิสรภาพในการเลือกคู่ครองเมื่อการแต่งงานที่ถือว่าเป็นการรวมเศรษฐกิจสังคมของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน การแต่งงานจึงเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นแนวคิดของกลุ่มชนชั้นสูงและชนชั้นกระฎุมพีตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ การพยายามจำกัดผู้หญิงไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศนอกเหนือการแต่งงานก็เพื่อจะเป็นหลักประกันว่าลูกสาวนั้นจะได้คู่ครองที่ดีสามารถเกื้อหนุนเอื้อประโยชน์ต่อกันและกันได้ หากแต่

ในสังคมระดับล่าง ผู้หญิงชาวบ้านมีอิสระในการเลือกคู่ครองที่ยังคงมีมากเพราะไม่ได้มีทุนหรือ เลื่อมล้ำทางฐานะเศรษฐกิจและสังคมเท่ากับผู้หญิงชนชั้นสูงหรือแม้กระทั่งผู้หญิงในเขตเมืองแม้ ไม่ได้มาจากครอบครัวชนชั้นสูงก็ตาม

ในมิติของชนชั้นผู้หญิงชนชั้นสูงจึงมักมีอิสระน้อยกว่าในการเลือกคู่ครองและการ แต่งงานจึงเรียกได้ว่าเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจและการเมือง เหตุผลนี้เองที่ส่งผลให้พ่อแม่ญาติ ผู้ใหญ่มีสิทธิ ความชอบธรรมในการเข้ามาจัดการเรื่องการแต่งงานของลูกสาวอีกทั้งปัจจัยของการ แต่งงานเข้าบ้านผู้ชายซึ่งเป็นธรรมเนียมจีนหรือธรรมเนียมเจ้าชนชั้นสูงที่รับเอาอิทธิพลอินเดียเข้า มาการเลือกจึงต้องเลือกให้ดีเพราะไม่มีอะไรจะมาควบคุมความประพฤติของลูกเขย ธรรมเนียม การเลือกคู่ครองจึงเน้นคุณสมบัติของฝ่ายชายมากเป็นพิเศษ(นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2548: 15-18) ในทางกลับกันการที่จะได้รับเลือกหรือถูกเลือกนั้นความเป็น “หญิงที่ดี” จึงมีคุณค่าจึงถูกกำกับอยู่ ในตัวของมันเอง การที่จะควบคุมความประพฤติของผู้หญิงให้อยู่ในรูปในรอย สังคมจึงกำหนด กรอบขึ้นมาดังเช่น ในสุภาษิตสอนหญิงว่า

“...จงรักนวลสงวนงามห้ามใจไว้	อย่าหลงไหลจำคำที่ร่ำสอน
คิดถึงหน้าบิดาและมารดร	อย่ารีบร้อนเร็วนักมักไม่ดี
เมื่อสูงอมหอมหวานจึงควรหล่น	อยู่กับต้นอย่าให้พรวดไปจากที่
อย่าชิงสุกก่อนห้ามไม่งามดี	เมื่อบุญมีคงจะลาอย่างปรารมภ์..”

(นายภู่: สุภาษิตสอนหญิง)

คำสอนหรือค่านิยมในลักษณะเช่นนี้ปรากฏขึ้นในสุภาษิตสอนหญิงของสุนทรภู่ (พ.ศ.2380) ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสภาพชีวิตของชั้นกระฎุมพีในสมัยนั้นที่ พุดถึงคำสอนเกี่ยวกับ ให้ผู้หญิงนั้นรักนวลสงวนตัว ถือเป็นการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่ การหาคู่ครอง หรือคำสอนเกี่ยวกับการที่ผู้หญิง “ท้องก่อนแต่ง” ก็ถือเป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับ เช่นกัน

“...ชนิดนางอย่างนี้มีชุนนักร	เป็นโรครักมักเกิดมารศีระชน
ต้องกินยาเข้าสู่ราพริกไทยปน	หมายประจัญจะให้ดับที่อัปอาย
รักสนุกครั้นได้ทุกข์แล้วถอยคิด	จะปกปิดเปลวไฟเห็นไม่หาย

เทพเจ้าท่าไม่เข้าด้วยคนร้าย	คงก่อกายขึ้นให้เห็นไว้เป็นตรา
ครั้นคิดล้างอย่างไรก็ไม่สูญ	ก็อาดูรพุนเกิดสหัส
ทำอย่างไรมันก็ไม่มรณา	เป็นเวรบาปนั้นไม่บรรเทา”

(สุภาสิตสอนหญิง)

ประการสุดท้ายแนวคิดรกรกนวลสงวนตัวในอิทธิพลแนวคิดศีลธรรมทางเพศแบบวิคตอเรียน ค่านิยมเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ก่อนการแต่งงาน รกรกนวลสงวนตัว การผูกคอตายของผู้หญิงในเรื่อง “ความบริสุทธิ์” ปรากฏจากเรื่องเพศ จึงไม่ได้เป็นความเชื่อของไทยมาตั้งแต่ดั้งเดิม ส่วนหนึ่งสังคมรับเอาอิทธิพลของศีลธรรมทางเพศของยุควิคตอเรียนเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่สี่และรัชกาลที่ห้าเป็นต้นมา เป็นค่านิยมที่ยึดถือในหมู่มชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง จนในปัจจุบันจึงเชื่อไปโดยปริยายเข้าใจว่าเป็นค่านิยมของ “ความเป็นไทยแท้” ที่มีมาแต่โบราณแต่เป็นค่านิยมได้ถูกยึดถือกันโดยชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง (ข้อมูล ณ วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2553 อ้างถึงใน วารุณี ภูริสินสิทธิ์, <http://www.midnightuniv.org,online>) คำสอนในเรื่องรกรกนวลสงวนตัวจึงเป็นการกำกับความประพฤติหรือกรอบทางสังคมในการเลือกคู่ครองในสมัยต้นรัตนโกสินทร์อีกทั้งในช่วงเวลาที่มหาอำนาจตะวันตกทั้งหลายเข้ามาประเทศไทย เฝ้ามองเห็นว่าเรายังไม่ศิวิไลซ์ เช่นในสังคมไทยผู้หญิงยังเปลือยหน้าอก ผู้ชายมีเมียได้หลายคน เมียทาส เมียน้อย เป็นต้น การจัดระเบียบทางสังคมให้พัฒนาไปสู่ความทันสมัย (modernization) ระเบียบทางสังคมจึงถูกจัดขึ้นใหม่ หนึ่งในนั้นคือการสร้างอุดมการณ์ความเป็นกุลสตรีที่มุ่งความเป็นผู้หญิงบริสุทธิ์ โดยมีแนวคิดแบบวิคตอเรียนเข้ามากำกับในสังคมไทย เรายังคงยอมรับเรื่องเพศที่เน้นความสะอาด เน้นความอารยชน เน้นความถูกต้องตามหลักศาสนา ไปจนถึงความคิดที่ว่าเรื่องเพศและร่างกายเป็นเรื่องสกปรกนั้นมาจากแนวคิดลักษณะนี้ เพื่อที่จะได้ไม่ถูกตะวันตกดูถูกว่าเป็นพวกป่าเถื่อนหรือล้าหลังการเน้นอุดมการณ์ไม่ว่าจะเป็น แม่บ้านแม่เรือน การอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน อบรมดูแลลูก ความเป็นกุลสตรีถูกถ่ายทอดผ่านทางแม่ การเริ่มเล่นของเล่นตั้งแต่วัยเด็กแต่ละเพศให้แตกต่างกัน ผู้หญิงถูกสอนให้ยึดมั่นในความเป็นกุลสตรีโดยเฉพาะอุดมการณ์เรื่อง การรักษาพรหมจรรย์ การปลูกฝังความคิดเรื่องพื้นที่ของผู้หญิงว่าควรจะอยู่ในบ้าน ดังเช่น การปฏิบัติเป็นภรรยาและแม่ที่ดี และการยึดมั่นในอุดมการณ์เรื่องผัวเดียวเมียเดียว ซึ่งถือเป็นเรื่องทันสมัยในเวลานั้น ตามกระแสแนวคิดเรื่องเพศและเรื่องครอบครัวจากประเทศตะวันตก จากอิทธิพลแนวคิดทางเพศแบบวิคตอเรียน (victorian sexual attitudes) และคุณค่าเหล่านี้ได้เสนอสู่สังคมผ่านวิธีการต่างๆ เช่นวรรณกรรมหรืองานเขียนที่เผยแพร่ออกจากในสังคมชนชั้นสูง (เพ็งอึ้ง, 2543)

นิภา จีรภัทร์(2539, อ้างถึงในปลินดา ระมิงค์วงศ์, 2550) วิเคราะห์ว่า อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับผู้หญิงเหล่านี้เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมหลวง (great tradition) ถูกเผยแพร่ออกมาจากส่วนกลางเข้าสู่ระดับท้องถิ่น เป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความกลมกลืนและให้เกิดพื้นฐานของแนวคิดทางวัฒนธรรมเดียวกัน อันเป็นวิธีการสร้างอุดมการณ์ในเรื่องความเป็นอันหนึ่งเดียวกันของประเทศ (nationalization) การแพร่กระจายของการสร้างบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมเพื่อความทันสมัยและเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศเพื่อรักษาเอกราชของชาติไว้ นั้นได้กลายมาเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดชนชั้นใหม่ในหมู่ผู้หญิงขึ้น ซึ่งก็คือการแบ่งแยกระหว่าง “กุลสตรี” (ผู้หญิงที่ดี) กับ “ผู้หญิงชั่ว” โดยใช้บรรทัดฐานในเรื่องของการรักษาวงศ์วานตัวเป็นตัว ตัดสิน

ปัจจุบันแนวความคิดเรื่อง “รักษาวงศ์วานตัว” ยังคงตกทอดมาถึงปัจจุบันให้ผู้หญิงซึ่งมีหน้าที่ที่จะพึงปฏิบัติตนเป็นชุดความคิดไม่ให้ผู้หญิงไปยุ่งเกี่ยวเรื่องเพศนอกการแต่งงานเป็น “หญิงที่ดี” พื้นฐานความคิดในแนวคิดแบบวิคตอเรียนนี้ ผู้หญิงมีความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจสติปัญญาจึงมีหน้าที่ที่ต้องสงวนตัวจากการหลอกของผู้ชาย ชนชั้นสูงจึงรับมาผสมผสานกับแนวคิดรักษาวงศ์วานตัวของไทย แนวคิดนี้จึงถูกนำมาปรับใช้เรื่อง “รักษาวงศ์วานตัว” ของไทยที่ไม่มีเรื่องของพรหมจรรย์ แต่เป็นเพียงความต้องการจำกัดอิสรภาพในการเลือกคู่ครองของหญิงสาวที่มีมากขึ้นเรื่อยๆพร้อมกับการเกิดของชนชั้นกรรมพีสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ความคิดเช่นนี้จึงถูกปรับใช้ได้ดีกับศีลธรรมทางเพศสมัยวิคตอเรียนเป็นต้นมา (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2541 อ้างถึงใน วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2542: 256-257)

(3) เมียที่ดี แม่ที่ดี

อิทธิพลแนวคิดแบบวิคตอเรียน นอกจากกรอบของความเป็นกุลสตรี และ ความรักษาวงศ์วานตัวแล้วความเป็นเมียเป็นแม่ที่ดีนั้นเป็นคุณสมบัติที่สังคมนำไปเชื่อมโยงกับเพศสถานะ ผู้หญิงได้มากที่สุด ความเป็นเมียเป็นแม่ที่มีผลกระทบต่อบทบาท หน้าที่อย่างมากต่อผู้หญิงรวมไปถึงการกำหนดพื้นที่ขึ้นให้แก่ผู้หญิงอย่างเป็นระบบเตรียมเพื่อการเป็นเมียที่ดีและแม่ที่ดีต่อไป บทบาทความเป็นผู้หญิงในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็น “แม่ศรีเรือน” “อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน” บทบาทในครัวเรือน (domestic space) การกำหนดหน้าที่เป็นเมีย แม่บ้านดูแลรับใช้สามี ต้นทุนของผู้หญิงจำกัดอยู่ที่เรือนร่างกายและคุณสมบัติในการทำงานบ้าน เลี้ยงลูกเป็นภาระหน้าที่ตาม

ธรรมชาติไปโดยปริยาย ดูแลเด็ก ดูแลคนแก่ผู้สูงอายุ การดูแลสามรถ ดูแลเลี้ยงดูภาวะทุกอย่าง ทำงานบ้านต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่จำกัดพื้นที่ของผู้หญิงให้อยู่กับงานในบ้าน มีพื้นที่ในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่โดยที่หากขาดตกบกพร่องในหน้าที่ต่างๆเหล่านี้ แนวคิดอย่างแม่ที่ดีเมียที่ดี จะส่งผลให้ผู้หญิงรู้สึกผิดเอง สังคมจะเหลียวมองว่าผู้หญิงคนนั้นไม่มีความเป็น “ผู้หญิง” ที่ดีเพียงพอเพียงพอร้อมในหน้าที่ การสร้างคุณค่าให้กับตัวเองโดยการขัดเกลาที่จะนำไปสู่การเป็นเมียที่ดี แม่ที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นในคุณสมบัติของผู้หญิงหรือเราจะเห็นคุณสมบัติความเป็นแม่ศรีเรือน ความเป็นกุลสตรี ดังเช่นในงานวรรณกรรมสมัยใหม่ (เสนาะ เจริญพร, 2548: 41) ความเป็นเมีย ความแม่ที่สมบูรณ์แบบตกผลึกอยู่ในตัวละครอย่าง “แม่พลอย” ในสี่แผ่นดินซึ่งกลายมาเป็นแหล่งอ้างอิงที่สำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับ “กุลสตรีไทย” ผู้หญิงตามมายาคติจริตชนชั้นกลางไทย โดยสอดแทรกคติความเชื่อว่าเป็นหญิงตามแบบฉบับดั้งเดิมไทยแท้เป็นตัวอย่างที่ดีของประติษฐกรรมทางวัฒนธรรมของไทยที่ครอบงำและสร้างกรอบให้ผู้หญิงไทยในยุคปัจจุบัน (กุสุมาลย์ ณ กำพู และ คำ ผกา, 2552: 144)

นอกจากแนวคิดเรื่องเมียที่ดีและแม่ที่ดีที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้หญิงในสังคมไทยแล้ว “ค่านิยมเรื่องสามี” หรือ “ผู้หญิงไทยคือเมีย” ถือเป็นข้อปฏิบัติในการดำเนินชีวิตจำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับการเป็นเมียของผู้หญิง ผู้หญิงที่ไม่มีสามีจะดูไม่มีพื้นที่ใดๆทางสังคม และคงมีจำนวนน้อยมากในอดีตเนื่องจากการเป็นเมียเป็นชีวิตของผู้หญิง จึงมีคำสอนสั่งสอนมากมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมียที่ดี ประการสำคัญที่สุดของการเป็นเมียที่ดี คือ เคารพสามีและรับใช้สามี ดุจดั่งทาส (ข้อมูล ณ วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2553 อ้างถึงใน วารุณี ภูริสินสิทธิ์, <http://www.midnightuniv.org,online>) หรือในบทเช่นผีที่ชักลางงานพิธีแต่งงานก็มีบทกล่าวที่ว่า “เมื่อคำราตรี เข้าที่กราบเท้าผัว เป็นการดีแก่ตัว ไม่มีชั่วสักเวลา ฝ่ายข้างผัวก็อย่าช้า จงเร่งมาให้พรเมีย การให้ความเคารพผัวจึงถึงขั้นกราบเท่านั้น ไม่มีหลักฐานยืนยันว่ามีการปฏิบัติจริงเพียงใด โดยเฉพาะในหมู่สามัญชน แต่หลักฐานทางวรรณกรรมไม่ว่าจะเป็น สุภาสิตสอนหญิง วรรณกรรมเวชสันดรชาดก ฯลฯ หรือจะเป็นประเพณีการแต่งงานในสังคมไทย เช่น ในขั้นตอนของพิธีการแต่งงานในสังคมไทยนั้น การส่งตัวเจ้าสาวเจ้าบ่าวในห้องวิวาห์ซึ่งเป็นห้องนอนในคืนแรกที่มีพิธีการแต่งงานจะมีการจัดผ้าปูที่นอน มีผู้ใหญ่คอยพรให้เจ้าบ่าวสาวนั่งหรือนอนบนเตียง แล้วให้เจ้าสาวมากราบที่เท้าแสดงความคารวะผู้ที่จะมาเป็นสามีของตนเป็นการยอมรับว่าแต่เนิ่นไปชายคนนี้จะผู้นำของตน เป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ที่ตนจะต้องให้ความเคารพเชื่อฟังและตนเองจะต้องปรนนิบัติสามีตามแบบอย่างของภรรยาที่ดีตลอดไป ภาวะของการเป็น “ข้างเท้าหลัง” ได้

เริ่มขึ้นนับตั้งแต่ที่เจ้าสาวก้มลงกราบแทบเท้าของสามี (สนธิ สมัครการ, 2543: 77) ก็ยังมักปรากฏให้เห็นในธรรมเนียมลักษณะเช่นนี้ แม้ว่าการกราบเท้าผู้ก่อนนอน ไม่ได้รับการปฏิบัติโดยทั่วไป แต่การสั่งสอนเช่นนี้สังคมให้ความหมายว่า ผู้ในสังคมไทยเป็นของสูงที่ต้องเคารพ

“เป็นสตรีสุดดีแต่เพียงผู้
จะดีชั่วแต่ยังกำลังสาว
ลงจนสองสามใจไม่ยี่ดยาว
จะกลับหลังยังสาวสิเต็มครอง”
(สุภาวดีสอนหญิง)

“สามีคืออัครแก้วกั้นเกศ งามหน้างามเนตรเป็นหนักหนา”
(เวชสันดรชาดก)

การเคารพสามีและความเป็นใหญ่ของสามีจากวรรณกรรมและสภาพทางสังคมที่เป็นอยู่บอกให้ผู้หญิงระลึกเสมอว่าสามีเป็นเสมือนสิ่งเหนือหน้าชู้ตาและเป็นเกียรติยศอีกทั้งเราจะพบว่าในหมู่สามีภรรยาและในชนชั้นสูงมีความแตกต่างกันในระดับความเข้มข้นและคงเป็นอยู่เช่นนั้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ จนเมื่อรัฐดำเนินการเปลี่ยนการปกครอง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช อานาจักรปกครองจากส่วนกลางครอบคลุมไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น ค่านิยมของชนชั้นสูงในเรื่องการเคารพผู้และความเป็นใหญ่ของสามีที่เข้มข้นจึงได้กระจายสู่ส่วนภูมิภาค ผ่านการศึกษาแบบสมัยใหม่ที่ยังคงรักษาค่านิยมนี้ไว้อย่างเหนียวแน่น สะท้อนให้เห็นจากหนังสืออ่านธรรมจริยา พ.ศ. 2449 ที่ว่า “นอกจากสามีแล้ว ก็ไม่มีใครอุดหนุนผู้หญิงได้ถึงเพียงนี้ เพราะผู้หญิงต้องอยู่ในบังคับปกครองสามี ถือเป็นกรรมสิทธิ์พิเศษ(เป็นความสิทธิ์ขาดในที่จะทำอะไรก็ได้โดยชอบธรรม) คำสั่งสอนในเรื่องความเคารพและเชื่อฟังผู้ได้ถูกถ่ายทอดอย่างเป็นทางการจากส่วนกลางสู่ชนบท ผสมผสานกับคำสอนพื้นบ้านที่มีอยู่แล้ว และสอดคล้องกับการให้ความเคารพผู้อาวุโสในสังคม สามีถูกคาดหวังให้ต้องมีอายุมากกว่าภรรยา จึงเปรียบเสมือนผู้อาวุโสในชีวิตภรรยาด้วย ความเคารพและเชื่อฟังสามีจึงกลมกลืนกันได้ดีในวัฒนธรรมไทย และสามารถสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ (ข้อมูลณ วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2553 อ้างถึงใน วารุณี ภูริสินสิทธิ์ <http://midnightuniv.org,online>)

(4) พื้นที่แห่งความรักโรแมนติกและการแต่งงาน

นอกจากเพศวิถีจะเป็นการเชื่อมโยงความหมายในเรื่องเพศกับกระบวนการสร้างทางสังคมที่หล่อหลอมให้ผู้คนปฏิบัติตามแล้วไม่ว่าจะเป็นการเจริญพันธุ์ที่มีระบบความสัมพันธ์แบบหญิงชายภายใต้การแต่งงาน อย่างระบบผัวเดียวเมียเดียว แนวคิดที่ว่าด้วยการรักษานวลสงวนตัว เป็นผู้หญิงที่ดี แม่ที่ดีและเมียที่ดีด้วยแล้ว เพศวิทยังเน้นย้ำเกี่ยวข้องกับความรักที่เปรียบดังรากฐานสำคัญของ การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่มาพร้อมกับการแต่งงาน

ความรักแบบโรแมนติกเป็นเพศวิถีแบบชนชั้นกลางที่ให้ความสำคัญกับความรักแบบโรแมนติกอย่างยิ่งเป็นดังสิ่งที่มนุษย์จะไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้หากปราศจากจากความรัก กรอบแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนเข้าสู่สถาบันการแต่งงานที่ฉาบอบอวลไปด้วยความรัก คุณค่าของความรักแบบโรแมนติก (culture of romance) กับความสัมพันธ์ของระบบชายหญิง การมีความรักของผู้หญิงจึงเกี่ยวพันกับการให้ความหมายการแต่งงานว่าเป็นรากฐานสำคัญของ การอยู่ร่วมกันและความยืนยาวของชีวิตคู่ คนในสังคมเลือกจะใช้ชีวิตร่วมกันเพราะความรักซึ่งเป็นหลักประกันสำคัญของความสุขและราบรื่นของชีวิตคู่ เชื่อว่าความรักโรแมนติกเป็นพื้นฐานของการแต่งงานของคนในสังคมในทางกลับกันการแต่งงานตามความเป็นจริงยังเป็นสิ่งที่ตั้งอยู่บนเหตุผลอื่น เช่น ผลประโยชน์ทางสังคมเศรษฐกิจ นอกจากความรักแบบโรแมนติกยังเป็นสิ่งที่ผูกติดอยู่กับการมีเพศสัมพันธ์ภายใต้ความเชื่อที่ว่าด้วยการร่วมเพศมาพร้อมกับความรัก ทั้งที่ความเป็นจริงการร่วมรักเป็นสิ่งที่มาพร้อมกับแรงผลักดันของความต้องการมากกว่าความรัก ในขณะที่ผู้หญิงนั้นมีความรักเพราะต้องการความมั่นคงเป็นการแลกเปลี่ยน โดยผู้หญิงมักจะยึดติดกับรูปแบบความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียว ความรัก การเป็นเจ้าของ การพึ่งพิงและใส่ใจความสัมพันธ์มากกว่าการมีเซ็กส์ อุดมการณ์ความโรแมนติกนี้ ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อไม่ให้ผู้หญิงหลุดพ้นจากการผูกติดกับผู้ชายได้ ทำให้ผู้หญิงมีสภาพเป็นวัตถุแห่งรักหรือวัตถุทางเพศ(ปลินดา ระมิงค์วงศ์ ,2550: 18) ผู้หญิงส่วนใหญ่จึงไม่เคยหยุดที่จะมองหาความรักและการยอมรับจากผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงตกเป็นรองผู้ชายในเรื่องทางเพศ ผู้หญิงต้องพึ่งพาสำหรับความมั่นคงทางอารมณ์ และด้วยความเชื่อที่ว่าตัวเองควรจะอยู่เพื่อผู้ชายและเพื่อเซ็กส์ที่มาพร้อมกับความรักแบบโรแมนติกนั่นเอง

sexualityหรือเพศวิถีจึงเป็นระบบความคิดความเชื่อเรื่องเพศเป็นกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนดขึ้นจัดการกำกับควบคุมรวมทั้งการแสดงออกเกี่ยวกับรสนิยมทาง

เพศความปรารถนาความพึงพอใจในเรื่องเพศการแสดงท่าทีที่เกี่ยวกับเรื่องเพศตลอดจนถึงการแต่งกายและการสร้างจินตนาการที่เกี่ยวกับเรื่องเพศไปจนถึงการออกกฎเกณฑ์ระเบียบกฎหมายต่างๆที่มากควบคุมหรือกำกับดูแลเรื่องเพศของคนในสังคมกล่าวอีกนัยหนึ่งเพศวิถีหรือ sexuality คือวิถีทางเพศของคนทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคมโดยทั่วไปแล้วสังคมจะมีการสร้างบรรทัดฐานชุดหนึ่งที่ยอมรับหรือให้ความชอบธรรมกับเพศวิถีที่กำหนดขึ้นเท่านั้นบทบาททางเพศในสังคมจึงเป็นกรอบที่สังคมคาดหวังให้เราเชื่อ ยึดถือปฏิบัติตาม เช่น Sexuality ในสังคมที่เห็นว่าการมรดกเป็นเรื่องที่สปรก การถือพรหมจรรย์เป็นคุณค่าที่สุดของผู้หญิง เหตุทุนการมีผิวเดียวเมียวเดียว อิทธิแนวคิดศีลธรรมทางเพศแบบวิคตอเรียนที่เห็นว่าผู้หญิงไม่ควรยุ่งเรื่องเพศ เพศเป็นเรื่องที่ต้องปกปิดในทางตรงกันข้ามการเปิดเผยเรื่องเพศของผู้ชายแสดงออกได้มากกว่า (วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2542: 253-254) สังคมไม่ถือสาหากจะเป็นผู้ชายผู้หญิงจึงถูกสถาปนาให้เป็นแม่ของชาติมีหน้าที่เลี้ยงดูผลิตลูก การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการปฏิบัติอุตสาหกรรมส่งเสริมให้ครอบครัวมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อผู้ชายต่างออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงทวิบทบาทที่สำคัญภายในบ้านในฐานะเมียและแม่ ความรักโรแมนติก ความรักอันเป็นอมตะรักแล้วไม่มีวันจะเปลี่ยนแปลง ครอบครัวอันอบอุ่น ระบบผิวเดียวเมียวเดียว จึงค่อยๆถูกทำให้เป็นมาตรฐานของชีวิตครอบครัวในโลกตะวันตกนับตั้งแต่ วรรณกรรม ศิลปะ ความรู้ทางการแพทย์ และจิตวิทยาถูกผลิตขึ้นมาเพื่อสนับสนุนอุดมการณ์นี้จนกลายเป็นความจริงของสังคมตั้งแต่ทศวรรษที่ 19 เป็นต้นมา (คำ ผกา, 2552: 150)

พฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้หญิงถูกผ่านเครื่องมือทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ วรรณกรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่ช่วยให้สังคมสร้างรูปแบบของเพศวิถีรูปแบบหนึ่งขึ้นมา สังคมเองคาดหวังที่จะให้ผู้หญิงเป็นเพศต้องพึ่งพา เปรียบบาง เหตุทุนการมีผิวเดียวเมียวเดียว เป็นกุลสตรีประพฤติปฏิบัติตนให้ใครสักคนมาเลือกเข้าสู่สถาบันการแต่งงาน ความเชื่อโดยไร้คำถามที่คุ้นเคยและถือว่าเป็นเรื่องธรรมชาติในกรอบของเพศจึงไม่ใช่เรื่องของปัจเจก ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังเป็นเรื่องสาธารณะเป็นเรื่องของสังคม ยุคสมัยใหม่ที่เชื่อมั่นว่า จุดมุ่งหมายของชีวิตคือการได้มีงานดีๆ มีสามีที่น่ารักอบอุ่น มีบ้าน มีครอบครัวที่อบอุ่นเต็มไปด้วยความรัก และที่สำคัญอย่างยิ่งการที่ผู้หญิงไม่ได้แต่งงานและการที่ไม่มีโอกาสเป็นเมียเป็นแม่จึงเป็นเรื่องที่ไม่พึงปรารถนานักยังถือเป็นภาพลบที่สังคมได้ให้ไว้

2.1.8 แนวคิดทฤษฎี Structuration ของ Anthony Giddens

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แนวคิด Structuration ของ Anthony Giddens เข้ามาอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย แนวความคิด Agency – Structure สามารถเป็นแนวทางในการที่อธิบายถึงระเบียบโครงสร้างต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจารีตประเพณี สถาบันการสมรส กฎเกณฑ์ที่สังคมวางกรอบไว้ในรูปแบบของการสมรส เมื่อชุดความคาดหวังของสังคมเปลี่ยนไปโดยผู้กระทำการคือคนในสังคมนั้นเอง

Structuration theory ของ Anthony Giddens (1984) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาที่ว่าปัจเจกบุคคลหรือพลังทางสังคมที่เป็นตัวก่อรูปความจริงทางสังคม Giddens ปฏิเสธการอธิบายแบบสุดโต่งในลักษณะทวิลักษณ์นิยม (dualism) หรือวิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม (binary opposition)

1) Agency – Structure

(1) โครงสร้างสังคม

โครงสร้างในทัศนะของ Giddens คือ กฎเกณฑ์และทรัพยากรที่ผู้กระทำใช้ในการผลิตและการผลิตซ้ำทางสังคมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โครงสร้างและการผลิตซ้ำทางสังคมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โครงสร้างประกอบไปด้วยกฎและทรัพยากร (rules and resources) กฎเกณฑ์ปรากฏให้เห็นได้ในทุกรูปแบบ จะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ เป็นความคาดหวังพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นอย่างน้อยอย่างนั้น อาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ได้เป็นลายลักษณ์อักษร (สุภางค์ จันทวานิช, 2551:258) การใช้ชีวิตประจำวันในสังคมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันต่างๆ ทางสังคมคนทั่วไปจะนำเอากฎเกณฑ์ของการกระทำและการมีปฏิสัมพันธ์กันมาใช้ในการเป็นทรัพยากร ที่ช่วยให้พวกเขาทำสิ่งต่างๆ ในการใช้ชีวิตประจำวันได้ การนำกฎเกณฑ์จึงเปรียบเสมือนเป็นการผลิตซ้ำในลักษณะที่การกระทำและการมีปฏิสัมพันธ์กันจึงก่อให้เกิดเป็นตัวโครงสร้างขึ้นมาได้ กฎเกณฑ์จึงเป็นการตีกรอบจำกัดการกระทำ Structure ในแง่ของความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นตัวกำหนดบริบททางสังคมหรือสถานการณ์ที่มนุษย์กระทำอยู่ภายในนั้น ตามความหมายนี้ องค์การทางสังคม สถาบัน และผลผลิตทางวัฒนธรรม (เช่น ภาษา ความรู้) ล้วนเป็นเรื่องของ “Structure” ทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้หมายถึงลักษณะทางภาวะวิสัยของชีวิตทางสังคม

ในแง่ที่ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดระเบียบทางสังคมที่ดำรงอยู่ก่อนที่มนุษย์จะเกิดและยังดำรงอยู่ต่อไปหลังจากที่มนุษย์หมดสิ้นอายุขัยไปแล้ว สิ่งเหล่านี้จึงมีองค์ประกอบที่เป็นอัตวิสัยรวมอยู่ด้วยในแง่ที่มนุษย์เป็นผู้ทำให้การกระทำอันเป็นกิจวัตรทางสังคมเกิดขึ้นภายใต้ระเบียบที่มีอยู่แล้วนั้น ว่าเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและเหตุผลในการกระทำของมนุษย์ แม้ว่า activity (agency) และ structure ในที่นี้จะเน้นมิติในเชิงภาวะวิสัยอย่างเช่นสภาพการณ์ทางสังคมและบริบทของพฤติกรรม (เชษฐา, 2548 : 15)

ความหมายของ Structure จึงเป็นทั้งเรื่องของ กฎเกณฑ์และทรัพยากร ทรัพยากรในความหมายของ Structure จึงหมายถึงวัตถุวิธีการที่มนุษย์ผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ทักษะที่ใช้ในวิธีการดังกล่าวตลอดจนอำนาจในกระบวนการผลิต ทรัพยากรมี 2 ลักษณะคือ (กัญญาณัฐ เอ็งบ้านแก้ว, 2550:25) คือ ทรัพยากรที่ใช้ในการแบ่งสรร (allocative resources) ซึ่งได้แก่สิ่งที่เป็นวัตถุต่างๆ ทางสังคม เช่น ที่ดิน เงิน และทรัพยากรที่เกี่ยวกับสิทธิอำนาจ (authoritative resources) ซึ่งใช้คู่กับทรัพยากรที่ใช้ในการแบ่งสรร ได้แก่ บัญญัติต่างๆที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น สถานภาพหน้าที่การงาน เกิดอำนาจที่นำไปสู่การสร้างกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์และรูปแบบต่างๆของทรัพยากรช่วยให้มนุษย์มีความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ และมีการสร้างความรู้ขึ้นมาในโลกทางสังคม ทรัพยากรจึงช่วยให้การกระทำมีความเป็นไปได้ Giddens จึงได้อธิบาย Structure ในแง่ที่นักสังคมวิทยาให้ความคิดในลักษณะแบบอื่นทิ้งไป เช่น การที่ Karl Marx ได้อธิบายโครงสร้างของระบบทุนนิยมโดยเชื่อมโยงกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็น โรงงาน สลัม เครื่องจักรในการผลิต ความฟุ้งเฟ้อของชนชั้นนายทุน ความตกต่ำอย่างเลียดไม่ได้กับชนชั้นกรรมกร การก่อตัวของขบวนการเคลื่อนไหวและพรรคของชนชั้นกรรมกร เป็นต้น ในขณะที่ Emile Durkheim อธิบายโครงสร้างโดยทางอ้อมด้วยการเปรียบเทียบกับเซลล์และอวัยวะของสิ่งมีชีวิต โครงสร้างทางสังคมถูกยึดโยงเข้าด้วยกันด้วย “พันธะผูกพันทางสังคม” (social bonds) เป็นสิ่งที่นักสังคมวิทยามองเห็นลักษณะของนามธรรม (เชษฐา พวงหัตถ์, 2552: 51)

การก่อรูปความจริงทางสังคม Giddens ให้เหตุผลว่าแม้ว่ามนุษย์จะไม่มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการเลือกกระทำสิ่งต่างๆ ความรู้ของมนุษย์นั้นมีจำกัด แต่ก็สามารถเป็นผู้กระทำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ เรามีชีวิตในโลกที่กำหนดให้ทำตามสิ่งที่สังคมกำหนดให้เราทำตาม Giddens อธิบายว่าความเชื่อมโยงกันระหว่างโครงสร้าง Structure และการกระทำ action เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของทฤษฎีสังคม โครงสร้างและผู้กระทำการ agency จึงมีลักษณะเป็นทวี

ภาวะ duality ซึ่งไม่สามารถดำรงอยู่แยกออกจากกันได้ Giddens เรียกลักษณะเช่นนี้ว่า “ทวิภาวะของโครงสร้าง” (duality of structure) หมายความว่ามนุษย์สร้างสังคม แต่ในเวลาเดียวกันมนุษย์ก็ถูกตีกรอบจำกัดโดยสังคม การกระทำและโครงสร้างจึงไม่สามารถวิเคราะห์แยกออกจากกันได้ เนื่องจากโครงสร้างถูกสร้าง รักษาไว้และเปลี่ยนแปลงผ่านการกระทำ ขณะที่การกระทำได้ถูกให้ความหมายก็เฉพาะเมื่อมันอยู่ในโครงสร้างเท่านั้น (เพ็งอ้าง, 57)

เมื่อโครงสร้างสามารถสร้างข้อจำกัดให้กับการกระทำได้แต่โครงสร้างก็สามารถทำให้การกระทำเกิดขึ้นได้โดยเป็นตัวกำหนดกรอบในการให้ความหมาย Giddens ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างต่างๆ ทั้งจารีตประเพณี สถาบัน กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม รวมทั้งตลอดชุดของความคาดหวังเป็นตัวกำหนดให้คนในสังคมทำสิ่งต่างๆ โครงสร้างอาจมีลักษณะที่มั่นคง แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยเฉพาะจากผลของการกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ เมื่อคนละเลย แทนที่ หรือผลิตซ้ำมันด้วยวิธีการอื่นๆ ที่แตกต่างกันออกไป Structuration หรือการก่อตัวของโครงสร้างความสัมพันธ์ของระบบสังคมก็คือการดูที่ระบบนั้นถูกผลิต (social production) และถูกผลิตซ้ำ (social reproduction) ผ่านการนำเอากฎเกณฑ์และทรัพยากรไปใช้ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โครงสร้างจึงเป็น “ชุดกฎเกณฑ์และทรัพยากรซึ่งตัวแสดงทั้งหลายที่เป็นปัจเจกบุคคลนำมาใช้ในการกระทำซึ่งหมายถึงการผลิตซ้ำของระบบสังคม

(2) ผู้กระทำ Agency

เมื่อโครงสร้าง (structure) ไม่สามารถแยกกันออกจาก ผู้กระทำได้ (agency) ซึ่งผ่านการปฏิบัติการทางสังคม เป็นสิ่งที่เรากระทำอย่างสม่ำเสมอ เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของเรา โครงสร้างจึงไม่ใช่แค่นามธรรมลอยๆ ขึ้นมาเฉยๆ หากแต่เป็นสิ่งที่ผูกติดอยู่ในตัวของผู้กระทำ การ นั้นก็คือ “เรา” ในสังคมนั่นเอง

สิ่งสำคัญในการกระทำสำหรับผู้กระทำ คือ “ความสามารถที่จะรู้ว่าควรจะทำอะไร” (capacity to know how to act) มากกว่าเรื่องของแรงจูงใจหรือผลประโยชน์ ในการกระทำมีขั้นตอนเกี่ยวกับสำนึก (consciousness)

Structuration จึงเป็นการวิเคราะห์ทางสังคมถึงปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ความสำคัญจึงตกมาที่คนในสังคมนั่นเองที่มีกิจกรรมในการผลิตรูปแบบต่างๆ Giddens ไม่เห็น

ด้วยที่โครงสร้างจะมากับสังคมแต่ต้องให้ความสำคัญกับตัว agency เพราะคนที่กำหนดกฎเกณฑ์ที่สร้างเงื่อนไขออกมา ตัว agency คิดอะไร กระทบการใด จึงเป็นตัวกำหนดรูปแบบความหมายของปฏิสัมพันธ์ สถาบันครอบครัว ชุมชน ชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างเกิดขึ้นได้เพราะปัจเจก ได้แก่ การกระทำของมนุษย์ human action หรือ ผู้กระทำ agency ในขณะเดียวกันโครงสร้าง structure เป็นตัวกำหนดชีวิตทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นสองสิ่งนี้จึงต้องพึ่งพาเกี่ยวพันกัน Giddens เรียกว่า ทวิลักษณ์ของโครงสร้าง (duality of structure) คือโครงสร้างเป็นทั้งวิถีทางและผลลัพธ์ของการกระทำ (สุภางค์ จันทวานิช, 2551:258)

การแบ่งขั้วแบบทวิลักษณ์นิยมที่สำคัญ 3 รูปแบบ

Micro	-----	Macro
Agency (action)	-----	Structure
Individual	-----	Society

แหล่งที่มา (เชษฐา พวงหัตถ์, 2548:12)

ในทฤษฎี Structuration สามารถนำไปใช้อธิบายประเด็นปัญหาในระดับ micro และ macro ในระดับ micro ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกในความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ที่เกิดภายในของปัจเจกบุคคล เมื่อเรานำแนวคิดผู้กระทำ การ โครงสร้าง มาใช้อธิบายการกระทำของมนุษย์ เราได้ให้ความสำคัญกับวิธีการที่ปัจเจกเป็นผู้กำหนดชีวิตทางสังคมพร้อมกับได้รับอิทธิพลและถูกกำหนดโดยการจัดระเบียบทางสังคมที่มีอยู่ในโครงสร้างนั่นเอง พวกเขาสามารถที่จะกระทำสิ่งต่างๆซึ่งมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคมประชาชนคงไม่ได้เป็นเหยื่อรองรับแรงบีบและสภาพการณ์ทางสังคมแต่เพียงฝ่ายเดียว กิจกรรมและผลกระทบที่มีต่อความผูกพันและพันธะทางสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในรูปแบบของ action และ agency เช่น ในปัจจุบันเรามีอิสระมากขึ้นในการเลือกคู่ครองหรือเลือกเองว่าเราจะไปมีความสัมพันธ์กับใคร อะไร ในรูปแบบไหน ไม่ว่าจะเป็น มีกิ๊ก ซึ่งก็เป็นการเปิดโอกาสใหม่ๆ ให้กับเรา แต่เราเองก็ต้องมีงานต้องทำมากขึ้นเนื่องมาจากความสัมพันธ์กลายเป็นสิ่งที่จะต้องมีการใคร่ครวญไตร่ตรองสะท้อนคิด (reflexive project) (เชษฐา พวงหัตถ์, 2552:55) โดยจะต้องมีการตีความตลอดเวลา อย่างไรก็ตามการ

เปลี่ยนแปลงในระดับ micro นี้ก็ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยการพิจารณาที่ระดับปัจเจกบุคคลอย่างเดียว เนื่องจากคนทั่วไปไม่ได้ตัดสินใจหรือเปลี่ยนใจว่าจะใช้ชีวิตอย่างไร

สังคมไทยโครงสร้างที่มีความเชื่อ ทศนะ ค่านิยมที่อาจถือได้ว่าสำคัญของไทยอีกประการหนึ่งในเรื่องของการแต่งงานคือค่านิยมเรื่องสามี ประเพณีไทยถือว่าสตรีเมื่อยังเด็กต้องมีบิดามารดาเป็นผู้คุ้มครอง เมื่อโตเป็นสาวก็ควรออกเรือนไปเพื่อที่จะให้สามีเป็นผู้คุ้มครอง ดังนั้นหากปราศจากสามีเสียแล้วสังคมไทยเชื่อว่าสตรีเหมือนขาดที่พึ่งที่พึ่งพิง สตรีหม้ายที่ถูกสามีทอดทิ้งก็จะได้รับการเหยียดหยามและทอดทิ้งจากสังคม (ปิยะนาถ บุนนาคและ มรรยาท กิจสุวรรณ, 2526: 52) เช่นคำสอนสุภาพสตรีคำพึงเพยตลอดจนบัญญัติในกฎหมายมักบ่งบอกให้สตรีระลึกไว้เสมอว่าสามีเป็นเสมือนสิ่งเซ็ดหน้าชูตาและเป็นเกียรติยศเป็นต้น เช่น

ราชาภิราภฏเป็นปิ่น	นครินทร์เขตแขวง
สวามีเป็นศรีศักดิ์แสง	ศักดิ์สง่าแก่นารี
(กรมสมเด็จพระปรมาณูชิตฯ: กฤษฎาสอนน้องคำฉันท์)	
...สามีสีเป็นระตะนะเลิศ	และจุทามะณีของ
นารีและอภะระณะนอง	บมียิ่งสุภรรดา
.....
หญิงโสดจะเรื่องยะสะและศรี	ละก็แสนจะยากเย็น
(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ : มีทนะพาธา)	

หากมองปรากฏการณ์ที่ Giddens มองต่อปัจเจกบุคคลนั้น เจ็อนไขพื้นฐานของชีวิตในสังคมแบบใหม่ แต่ละคนมีอิสระจากความคาดหวังทางสังคม ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ไม่สนใจที่จะมีสามี ล้มเลิกโครงการหาสามี ในขณะที่เดียวกันการหาสามีในสังคมสมัยใหม่ก็มีช่องทางรูปแบบที่เข้มข้น มีโอกาสให้กับปัจเจกบุคคลมากขึ้น โครงสร้างทางสังคม เช่น การอธิบายถึงสถานะในแง่ลบของผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน ยังหาสามีไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่สร้างตัวตน อัตลักษณ์ขึ้นมา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดมากขึ้นในอนาคต ค่านิยม ทศนคติต่อการเลือกคู่ครอง สิ่งเหล่านี้จึงครอบคลุมการกำหนดความสัมพันธ์ของ

คนในสังคมอีกด้วย เมื่อโครงสร้างที่ควบคุมเราอ่อนลง บั๊จเจกจึงมีเสรีภาพและทางเลือกในการดำเนินชีวิตมากขึ้น เกิดเป็นผู้กระทำ agency ได้มากขึ้น

2.1.9 แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นกลาง

ชนชั้นกลางในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมเมืองมีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับการขยายตัวทางด้านการศึกษาและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมผ่านการปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่น ฯลฯ ชนชั้นกลางจัดว่าเป็นชนชั้นที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคม ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไม่ใช่เจ้าของปัจจัยทางการผลิตและไม่ใช่กลุ่มของผู้ใช้แรงงาน แต่เป็นชนชั้นที่อยู่ตรงกลางระหว่างนายทุนกับกรรมกร (วัลลภา หัสการณ, 2546:1)

การนำเสนอแนวคิดชนชั้นกลางค่อนข้างซับซ้อนในทางแนวคิดและทฤษฎี ในการแบ่งช่วงชั้นในสังคมบางครั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจมีคุณสมบัติหรือมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดในลักษณะที่ขัดแย้งกัน เช่น บุคคลนี้อาจมีรายได้สูงแต่อาจมีการศึกษาต่ำ หรืออาจมีการศึกษาสูง แต่รายได้ต่ำ เป็นต้น การพิจารณาดูว่าใครบ้างที่ควรจะอยู่ในชนชั้นกลางมักจะดูได้หลายทางทั้งอาชีพ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่มีรายได้ประจำ และดูจากพฤติกรรมการบริโภคซึ่งจะจับจ่ายใช้สอยตามเกณฑ์ของเงินเดือน ทั้งดูจากการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของบุคคลในชนชั้นนี้ ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งชนชั้นนี้ถือว่าการมีศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบอาชีพต่างๆ คุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นสิ่งที่จับต้อง มองเห็นได้ เช่น ทรัพย์สินสมบัติ เงินทอง ที่อยู่อาศัย และอาจเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง อำนาจ ฐานะตำแหน่ง เป็นต้น

การศึกษาชนชั้นกลางมีแนวคิดหลักอยู่ 2 แนวทางได้แก่ แนวคิดการวิเคราะห์แนวมาร์กซิสต์และแนวคิดการวิเคราะห์แบบเวเบอร์เรียน

1) ชนชั้นกลางในแนวคิดมาร์กซิสต์ในแนวคิดมาร์กซิสต์ เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตของชนชั้นกลางว่าเป็นพัฒนาการระบบทุนนิยมในสังคมสมัยใหม่ ภายใต้พัฒนาการของสังคมทุนนิยมที่ซับซ้อนอย่างมาก การกระจุกตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมิได้ทำลายธุรกิจรายย่อยที่หลากหลาย ซึ่งแสดงถึงการคงอยู่อย่างเป็นอิสระของชนชั้นกลางเก่า อันได้แก่ ผู้ประกอบการเอกชนขนาดกลางและเล็ก รวมถึงผู้บริหารในกิจการบริการสาธารณะอีกทั้งชนชั้นกลางใหม่ในกลุ่ม

แรงงานปกขาว (white-collar workers) และลูกจ้างในกิจการบริการสาธารณะ (public employees) เป็นกลุ่มชนชั้นแรงงาน (working class) ที่มีลักษณะแตกต่างกันในด้านการศึกษา อาชีพ รายได้ แนวคิด มาร์กซ ิสม์ จึงมองชนชั้นกลางคือ กลุ่มชนทุกอาชีพที่ไม่ได้ทำการผลิต ใช้แต่ความคิดและทำหน้าที่ดูแลกำกับควบคุม เป็นคนกลางในการสร้างความชอบธรรมของระบบทุนนิยมทางด้านการเมืองและอุดมการณ์

2) ในขณะที่แนวคิดกลุ่มเวเบอร์เรียนมองชนชั้นเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในการผลิต ในการตลาด วิถีชีวิต และการบริโภค โดยไม่ได้ถูกกำหนดจากรายได้หรือความเป็นเจ้าของในปัจจุบัน การผลิตเพียงด้านเดียว ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (อ้างถึงในสังคิต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2536:75) ได้กล่าวถึงแนวคิดชนชั้นกลางของ Max Weber ว่า ชนชั้นจะต้องมองทั้งมิติ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ผสมผสานกัน รวมไปถึงปัจจัยทางจิตวิทยา ความสัมพันธ์ในการผลิต การตลาดวิถีชีวิต ดังนั้นกลุ่มชนที่อยู่ตรงกลางของโครงสร้างการจัดลำดับความสูงต่ำทางด้านสภาพของสังคมส่วนใหญ่จะอยู่ในอาชีพ คนงานคอปกขาว มองจากแง่แล้ว ชนชั้นในการวิเคราะห์แบบเวเบอร์เรียน (weberian) จึงถูกกำหนดโดยตัวแปร 3 กลุ่มคือ

- (1) สถานการณ์ทางการตลาด (market situation) หมายถึง แหล่งที่มา และระดับรายได้ ความมั่นคงของงานโอกาสที่จะปรับปรุงฐานะ
- (2) สถานการณ์ทางการทำงาน (work situation) หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมในระบบการแบ่งงานทำ และตำแหน่งหน้าที่การงาน
- (3) สถานการณ์ทางสถานภาพ (status situation) หมายถึง ระดับสูงต่ำ ในโครงสร้างของการประเมินสถานภาพทางสังคม

สถานการณ์ทั้ง 3 แบบนั้นแตกต่างกันออกไปซึ่งแต่ละชนชั้นมีวิถีการดำรงอยู่ที่เป็นของตนเอง โดยเฉพาะทุนนิยมสมัยใหม่ต้องการชนชั้นกลางซึ่งก็คือ ชนชั้นที่มีความรู้ มีการศึกษา และความสามารถทางเทคนิค ถ้าไม่มีชนชั้นนี้แล้ว ทุนนิยมก็ดำรงอยู่ไม่ได้สำหรับเวเบอร์ชนชั้นเป็นอำนาจทางเศรษฐกิจที่ขึ้นอยู่กับตลาดกลุ่มสถานภาพอำนาจทางสังคมที่ขึ้นอยู่กับทำให้ความหมายตามบรรทัดฐานของสังคมนั้น ๆ และอำนาจได้รับการแจกแจงอย่างไม่เท่าเทียมกัน เกิดผลเป็นโอกาสให้ชีวิตที่แตกต่างกัน

วารุณี ฐิริสินสิทธิ์ (2543: 145) เสนอถึงมิติต่างๆของการจัดช่วงชั้นทางสังคม ว่ามีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่อไปนี้คือ

1) ทรัพย์สินและรายได้ ผู้มีทรัพย์สินและรายได้มากนำไปสู่การมีสิทธิในการครอบครองสินค้าและบริการต่างๆ ในสังคมได้มาก รวมทั้งการเข้าไปมีอำนาจในโครงสร้างทางสังคมอื่นๆ

2) ชื่อเสียงเกียรติยศ (prestige) หมายถึงการได้รับการเคารพ ความชื่นชม และการยกย่องทางสังคม ซึ่งจะสัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคมที่สูงในสังคม ชื่อเสียงอาจได้มาจากกำเนิดหรือการสืบสายโลหิต จากการศึกษา หรือจากการประกอบอาชีพบางอาชีพ แสดงให้เห็นผ่านทาง การได้รับตำแหน่งบางอย่างทางสังคม เช่น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เป็นต้นหรืออาจแสดงผ่านการใช้ชีวิตหรือพฤติกรรมการบริโภคที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การใช้รถยนต์หรือเสื้อผ้าบางยี่ห้อ การเล่นเครื่องดนตรีบางชนิด หรือกีฬาบางประเภท ชื่อเสียงเกียรติยศเป็นเครื่องมือบ่งบอกถึงความแตกต่างของกลุ่มคน มีพื้นฐานมากจากการใช้แนวคิดของ แม็กซ์ เวเบอร์ ในเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพ (status)

3) อำนาจ หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถแสดงความต้องการของตนเองในกิจกรรมทางสังคม แม้ว่าจะขัดกับความต้องการของผู้อื่นก็ตาม ผู้มีอำนาจจะมีความเหนือกว่าผู้อื่นในความสัมพันธ์ทางสังคม

แนวคิดของกลุ่มเวเบอร์เรียน ส่วนใหญ่นักสังคมวิทยาจะให้ความสนใจกับการจัดช่วงชั้นทางสังคม ซึ่งถือว่าอาชีพเป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานภาพที่ดีที่สุด โดยมีจุดเริ่มต้นทางความคิดจากการพิจารณาว่าการใช้อำนาจทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชั้นของมาร์กซยังขาดความสมบูรณ์ การอธิบายเกี่ยวกับอำนาจที่สมบูรณ์กว่าถูกเสนอในงานของเวเบอร์ โดยเฉพาะอำนาจทางสังคมซึ่งให้ความสำคัญกับการพิจารณากลุ่มทางสถานภาพจากเกียรติและศักดิ์ศรี (prestige) (ศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2538:5)

สุภาวศ์ จันทวานิช (2534:1-2) อาชีพเป็นปัจจัยที่สำคัญ และเหมาะสมต่อการกำหนดฐานะทางสังคมที่มากที่สุด เพราะอาชีพจะสะท้อนให้เห็นถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ พร้อมกันนั้นก็สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพทางสังคมด้วย เกียรติภูมิของอาชีพย่อมส่งผลไปยังผู้ที่ประกอบ

อาชีพนั้นๆ ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในสังคม นำไปสู่การจัดช่วงชั้นในสังคมการแบ่งช่วงชั้นทางสังคมในปัจจุบันเปิดโอกาสให้มีการสลับเปลี่ยนไปมา เฉพาะในระหว่างช่วงชั้นกลางกับช่วงชั้นสูงเท่านั้นแต่ในช่วงชั้นล่างไม่มีโอกาสดังกล่าว เพราะไม่มีปัจจัยใดมาเอื้อ ไม่ว่าจะเป็นรายได้ การศึกษา หรือภูมิหลังทางสังคม ชนชั้นล่างจึงมีโอกาสน้อยมากที่จะเหยิบฐานะทางสังคมของตน แต่ชนชั้นกลางโดยเฉพาะในกลุ่มอาชีพบริการ-ค้าขาย มีโอกาสที่จะเหยิบฐานะทางสังคมให้สูงขึ้น มากกว่ากลุ่มอื่น

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงในศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2538:24) แนวคิดวิเคราะห์การจัดช่วงชั้นตามระบบตำแหน่ง (ranking system) โดยกำหนดฐานะของบุคคลจากตำแหน่งทางอาชีพ อันเป็นส่วนหนึ่งในการจัดลำดับชั้นตามแบบระบบราชการ (bureaucratic hierarchy) ซึ่งบุคคลสามารถมีอำนาจ (authority) ตามสายงานบังคับบัญชา แนวคิดเช่นนี้สอดคล้องกับการวิเคราะห์เรื่องชนชั้นสถานภาพ และอำนาจอันเป็นแนวคิดของกลุ่มเวเบอร์เรียนนั่นเอง

C.Wright Mill (เพ็งอ้าง, 2538:15) อธิบายความแตกต่างระหว่างชนชั้นกลางเก่าไว้แก่นักธุรกิจขนาดเล็กที่มีอิสระซึ่งต่อสู้กับระบบผูกขาดนายทุนขนาดใหญ่ในโลกเก่าต้องมีปริมาณลดลงเรื่อย ๆ และชนชั้นกลางใหม่คือกลุ่มแรงงานรับค่าจ้างที่เกิดขึ้นและเติบโตเรื่อย ๆ ในกระบวนการพัฒนาของระบบทุนนิยมสมัยใหม่อาจเรียกว่าพวกแรงงานปกขาวโดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอาชีพที่ได้รับผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและผลของการพัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้สถานประกอบการของนักธุรกิจสามารถขยายขนาดส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานชนิดใหม่ ๆ นอกภาคการผลิตโดยเฉพาะแรงงานในส่วนของการส่งเสริมการขายการขนส่งการจัดการในภาคการเงินฯลฯ ซึ่งที่กล่าวถึงทั้งหมดคือแรงงานปกขาวหรือชนชั้นกลางเป็นกลุ่มชนผู้ไร้สมบัติคล้ายกับชนชั้นแรงงานและมีลักษณะงานที่หลากหลายแม้ว่าคนเหล่านี้จะไม่มีอำนาจเหนือทรัพย์สินต้องขายแรงงานและทำงานให้กับเจ้าของกิจการเพื่อให้ได้รับค่าจ้างเพื่อการครองชีพแต่การแบ่งฐานะทางชนชั้นโดยใช้อชีพเป็นตัวกำหนดชนชั้นสถานภาพและอำนาจสามารถทำให้เรามองเห็นชนชั้นกลางผู้มีอำนาจจากตำแหน่งหน้าที่การงานที่มีลักษณะของงานแบบเฉพาะตัวต้องใช้ใช้ทักษะ และมีความรู้ตรงกับงานซึ่งมีลักษณะหลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งนี้ อาชีพสามารถแสดงให้เห็นถึงอำนาจและสะท้อนให้เห็นถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของบุคคล

Jurgen Kocka (อ้างถึงใน ธเนศ วงศ์ยานาวา, 2550:18) คุณลักษณะสำคัญของชนชั้นกลางจะให้ความสำคัญกับการประสบความสำเร็จของปัจเจกชน เมื่อประสบความสำเร็จ คนเหล่านี้ก็ต้องการบรางวัลให้กับตัวเอง ชนชั้นกลางต้องการได้รับการยอมรับและต้องการจะมีอิทธิพลต่อสิ่งต่างๆ และเรื่องต่างๆ ชนชั้นกลางให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นหลักแหล่ง หรืองานประจำ งานที่เป็นหลักแหล่งและมั่นคง ชนชั้นกลางให้ความสำคัญกับRationality ชนชั้นกลางมีเป้าหมายต่อผู้ดีนรณเพื่อที่จะได้เป็นอิสระ ไม่ว่าจะป็นระดับของปัจเจกชนหรือกลุ่ม สิ่งที่สำคัญมากก็คือ คนเหล่านี้ให้ความสำคัญของการศึกษา เพราะการศึกษาจะเป็นจักรที่สำคัญที่จะทำให้คนเหล่านี้สื่อสารกันได้ และเลื่อนฐานะได้ โดยการศึกษานี้ก็ทำให้คนเหล่านี้สามารถเข้าถึงศิลปะวรรณคดี และดนตรี

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536:57-56) ชนชั้นกลางจึงเป็นกลุ่มใหม่ซึ่งมิได้สังกัดอยู่ในแวดวงของผู้ปกครอง (ข้าราชการ) และชาวนา เป็นกลุ่มเอกบุคคคที่มีทักษะหรือวิชาชีพเป็นทุนซึ่งมีมูลค่าในระบบการผลิตสมัยใหม่ และด้วยเหตุที่ความเป็นเอกบุคคคดังกล่าวขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในตลาด ทำให้พวกเขาต้องการกฎหมายที่เป็นระเบียบ และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้เป็นเครื่องมือกำหนดข้อผูกมัดพันธะสัญญาที่มีต่อกัน นอกจากนี้ คนชั้นกลางยังสามารถสืบทอดสถานะ(หรือดำรงความเป็นชนชั้น) ของตนไว้ด้วยทุนและ/หรือการศึกษาโดยไม่ต้องอาศัยชาติกำเนิดหรือวัฒนธรรมชุมชน ทำให้การเลื่อนชั้นภายในกลุ่มหรือออกไปจากกลุ่มมีอยู่มาก ส่งผลให้พวกเขาไม่ค่อยมีสำนึกในความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม และทำให้การมุงมั่นที่จะก้าวไปสู่ฐานะที่ดีขึ้นในวงสังคมอยู่เสมอกลายเป็นลักษณะเฉพาะของพวกเขา

ชนชั้นกลางจึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในการผลิต การตลาด วิธีชีวิต และการบริโภค ชนชั้นมีความสัมพันธ์กับโอกาสในชีวิต ตลอดจนแบบแผนการใช้ชีวิต การที่บุคคลในสังคมมีฐานะทางชนชั้นต่างกันมีผลต่อโอกาสที่จะได้รับสิ่งต่างๆ ในชีวิต (life chance) และต่อวิธีการหรือแบบแผนในการดำรงชีวิต (life style) ที่ต่างกัน ลักษณะการดำรงชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชนชั้นทางสังคม ซึ่งพบว่าคนชั้นสูงมักจะทำอะไรเพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานภาพที่เป็นอยู่ของตนเองเป็นสำคัญ เนื่องจากชีวิตของเขาเป็นชีวิตที่สำเร็จแล้ว การรักษาสถานภาพที่เป็นอยู่จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ส่วนคนชั้นล่างอยู่ในสภาพที่ตนเองค่อนข้างจะหมดหวัง และเชื่อว่าชีวิตของตนไม่มีอะไรดีขึ้นจากสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ แต่สำหรับชนชั้นกลางนั้นเป็นกลุ่มซึ่งกำลังเข้าสู่ประตูแห่งความสำเร็จ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร แต่ยังไม่ถึงกับถือได้ว่าได้

ประสบความสำเร็จในชีวิต (วัลลภา หัสการณ์, 2546:14) การพิจารณาว่าใครที่ควรจะอยู่ในชนชั้นกลางจึงมักดูจากอาชีพ (career) ซึ่งเป็นผู้ที่มีรายได้ประจำ มีพฤติกรรมในการบริโภคจ่ายตามฐานของเงินเดือน อีกทั้งการศึกษาเป็นหัวใจที่สำคัญเพราะถือว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญในการประกอบอาชีพหน้าที่การงานต่างๆ

นับตั้งแต่อิทธิพลแบบวิคตอเรียน(victorian sexuality) ที่สังคมไทยรับมาเพื่อพยายามปรับประเทศให้ทันสมัยมีอารยธรรมดังเช่นที่ตะวันตก นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา อีกทั้งแนวคิดการรวมเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ สังคมในหลายสังคมถูกทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันผ่านทางการศึกษาในแบบตะวันตก ความรู้ รูปแบบการปกครอง กฎหมาย วิถีชีวิตถูกคิดอยู่ในชุดตรรกะเดียวกันทั้งหมด นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดการใช้เครื่องจักรแทนแรงงาน เมื่อวิถีการผลิตเปลี่ยนจึงส่งผลให้เกิดกระแสความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นที่เห็นได้ชัดเจนคือกลุ่มนายทุน กลุ่มคนเหล่านี้จึงขึ้นมาสถาปนาอำนาจทางเศรษฐกิจรวมทั้งการเมืองแทนเจ้านายหรือชนชั้นสูง จารีตประเพณีดั้งเดิมจึงเสื่อมลงไปตามเจ้านายและขุนนาง ส่งผลให้เกิดช่องว่างของจารีตประเพณีและค่านิยม ชนชั้นกลาง ได้เสนอความเชื่อแบบตัวเอง เช่น ความมีประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ความเชื่อเรื่องความเป็นพลเมือง เป็นต้น ความคิดเหล่านี้ที่ชนชั้นกลางมองว่าชนชั้นของตนเป็นกลุ่มคนที่มีจารีตมากที่สุดเช่น ผู้หญิงไม่มีความต้องการทางเพศ ต้องรักษาวงศ์วานตัว(คนชั้นกลางใช้ศีลธรรมทางเพศมาแยกตัวเองออกจากคนชั้นล่าง แม้ว่าจะไม่มีรากเหง้าสายตระกูล แต่ก็มีการศึกษา มีจิตใจรู้ผิดชอบชั่วดี) เป็นต้น และจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า การค้าสำเภารุ่งเรืองเป็นอย่างมากและก่อให้เกิดชนชั้นกรรมกรที่มีอาชีพค้าขายเป็นหลัก การต้องช่วยเหลือครอบครัวในการค้าขายเป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อให้ผู้หญิงกรรมกรที่มีอิสระมากขึ้นในการเลือกคู่ครองตามไปด้วย(วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2542: 263) อีกทั้งแนวคิดในช่วงเวลานั้นคือ colonial modernity ในช่วงเวลาที่ล่าอาณานิคมซึ่งเทียบเคียงนับตั้งแต่ช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา รากฐานของครอบครัวแบบชนชั้นกลางจึงมาจากคริสต์ศาสนาที่มองเรื่องเพศเป็นทางลบ เรื่องเพศจึงเป็นกรอบในการควบคุม เราไม่สามารถถ่วงกันตามกองฟาง หรือต้องปกปิดหน้าอก ร่างกายตามวิถีคิดดังกล่าว ในครอบครัวของชนชั้นกลางการแต่งงาน (สถาบันการแต่งงานคือการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องและเป็นอย่างผัวเดียวเมียเดียว) มีสมาชิก พ่อ แม่ ลูก ซึ่งในอดีตครอบครัวเป็นไปลักษณะที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่กว้างขวาง ครอบครัวเดี่ยวถูกแทนที่เพราะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นกลางเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการผลิตจากระบบเกษตรกรรมสู่อุตสาหกรรม ครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนจึงไม่มีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจผู้ชายเป็น

หัวหน้าครอบครัวออกไปทำงานนอกบ้านเป็นผู้หารายได้เข้าบ้าน ผู้หญิงมีต้นทุนเป็นแม่บ้าน เลี้ยงลูกและความคิดเกี่ยวกับเด็กที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับชนชั้นกลาง แบ่งแยกความเป็นเด็กกว่าบริสุทธิ์ไร้เดียงสา ไม่มีความต้องการทางเพศ ความเชื่อดังกล่าวนี้นำมาซึ่งผลให้สังคมป้องกันเด็กจากอบายมุข ความแปดเปื้อน

เมื่อการทำให้ประเทศเป็นอารยชน อิทธิพลจากการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลก นับตั้งแต่สมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา การปรับประเทศให้ทันสมัยเป็นตะวันตก การขยายตัวทางการศึกษาแบบใหม่ที่แพร่หลายมากขึ้นในหมู่ประชาชน การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างอาชีพ วิถีชีวิตและระบบการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่เกิดขึ้นพร้อมชนชั้นกลางนี้มาพร้อมกับการขยายตัวของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมใหม่และงานที่มีมากขึ้นในเขตเมืองหรือในกรุงเทพมหานครและนอกเขตเมืองอย่างปริมาตรในเขตพื้นที่ภาคกลาง การขยายตัวของเศรษฐกิจมีผลให้ลักษณะครอบครัวและการใช้แรงงานในครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การขยายแรงงานจากนอกเมืองเข้ามาทำงานก่อนรังสร้างตัวเกิดเป็นชนชั้นกลาง โอกาสในการทำมาหากินในเมืองใหญ่จึงมีมากกว่าในชนบท จากครอบครัวที่อิงแรงงานในฐานะเกษตรกร ชาวสวน ชาวประมง แปรเปลี่ยนมาเป็นแรงงานและการศึกษาทำให้ผู้คนเกิดอาชีพใหม่ๆในสังคม ครู อาจารย์ นักบริหาร นักกฎหมาย เสมียน การขายบริการอื่นๆ (SumaleeBumroongsook, 1995: 183-185) การปรับประเทศให้ทันสมัย การเลิกไพร่ เลิกทาส การขยายตัวทางการศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชนชั้นสามัญชนบางกลุ่มเขยิบเลื่อนฐานะมาเป็นชนชั้นกลาง

การปรับโครงสร้างของสังคมเศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง สังคมสามัญชนจึงแบ่งได้อย่างกว้างๆ เป็นสามัญชนในกรุง ในเมือง และในชนบท สามัญชนในท้องที่เหล่านี้ยังแยกประเภทได้อีกเป็น ชนชั้นกลางระดับสูง ชนชั้นกลางระดับล่าง ชาวนาชาวสวนเจ้าของที่ดิน และผู้ใช้แรงงานรับจ้าง ขึ้นอยู่กับอาชีพ ฐานะการเงิน และประสบการณ์การศึกษา เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมความรู้สึกเรื่องประชาธิปไตย การก่อตัวความเสมอภาคในหมู่ปัญญาชน แนวคิดการแต่งงาน เชิดชูความรักที่มาร่วมเศรษฐกิจแบบทุนนิยมการเชิดชูความเป็นปัจเจก สามารถเห็นได้จากนวนิยาย เรื่องสั้น ในสมัยปลายรัชกาลที่ 7 เช่น นื้อหานวนิยายของ ศรีบูรพา มาลัย ชูพินิจ ดอกไม้สด หรือเรื่อง วนิดา จากบทประพันธ์ของวรรณศิริ เป็นต้น (สุมาลี บำรุงสุข, 2536: 60)

ค่านิยมของชนชั้นกลางที่สะท้อนออกมาในนวนิยายกระแสหลักของสังคมไทยกระแสปัจเจกนิยมจากตะวันตกในปัจจุบันช่วยให้ความรักกลายเป็นเสรีภาพในการเลือกของปัจเจกบุคคล ความรักแบบโรแมนติก ที่เผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ คนชั้นกลางซึ่งมักเป็นผู้รับสื่อประเภทนี้มากที่สุด (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2538: 66) ในลักษณะเช่นนี้ความรักแบบนี้มักจะมาในนวนิยายหนังสือพิมพ์ ที่วี ละคร เพลง เป็นต้น ความคิดมักจะออกมาในลักษณะที่เชื่อว่าจะมีคนหนึ่งที่เหมาะสมกับตน และในวันหนึ่งจะได้พบเอง หรือความรักโรแมนติกนั้น มีส่วนมาจากแนวคิดเรื่อง Free Love ที่ชนชั้นกลางในยุโรปนำมาใช้ต่อสู้กับชนชั้นสูง เนื่องจากความรักของชนชั้นสูงมาจากการส่งไปแต่งงานข้ามอาณาจักรโดยเป็นเรื่องของผลประโยชน์ ขณะที่ความรักโรแมนติกที่ชนชั้นแสดงออกคือรักที่ไม่มีชั้นหรือผลประโยชน์แต่มาจากใจจากความรู้สึกเท่านั้น การเลือกคู่ครองที่เกี่ยวข้องไปสู่การแต่งงานจึงอาจเป็นทั้งความฝันของชนชั้นกลางมีลักษณะเชิงนามธรรม อุดมคติ ไม่ว่าจะฝันอยากมีความครบครันที่อบอุ่น แสดงให้เห็นว่าชนชั้นกลางมีความเป็นปัจเจกชนเสรีนิยม เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ต้องการความสำเร็จ มีสังคมที่ดี มีสามีที่เพียบพร้อม มีครอบครัวที่อบอุ่น

ในสังคมปัจจุบันโลกาภิวัตน์เป็นอีกลักษณะหนึ่งของวัฒนธรรมชนชั้นกลางไทยในปัจจุบัน คนชั้นกลางสามารถเข้าถึงกระแสหลักของวัฒนธรรมได้ด้วยตนเองและเข้าถึงอย่างใกล้ชิดกว่าคนกลุ่มอื่นในสังคม ในขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์ครอบงำระบบการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศมากยิ่งขึ้น การติดตามวัฒนธรรมกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างใกล้ชิดจึงเป็นที่มาของอำนาจหรือการกลายเป็นพื้นฐานความคิดมุมมองของคนชั้นกลาง เป็นต้น ชนชั้นกลาง(วีระศักดิ์ สาเลยกานนท์, อ้างถึงใน ศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2538: 38-39)เช่น นักศึกษามหาวิทยาลัย เป็นกลุ่มที่แม้จะไม่มีรายได้ แต่เมื่อจบการศึกษาแล้วส่วนใหญ่ก็จะเป็นลูกจ้างเอกชนหรือรัฐบาล หรือที่เราเรียกคนงานปกขาวข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจชั้นผู้น้อย เป็นกลุ่มที่ถูกมองว่ามีทัศนคติด้านอำนาจนิยมอนุรักษ์นิยม และวางตัวเป็นชนชั้นปกครอง แต่โดยเนื้อแท้แล้วพวกเขาเหล่านี้มิได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต จึงถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของคนปกขาว ตลอดจนกลุ่มปัญญาชน อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิชาการ นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ และกลุ่มลูกจ้างเอกชน ประกอบด้วย ลูกจ้างบริษัท ห้างร้าน วิชาธุรกิจต่างๆ

การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมพร้อมกับการขยายตัวทางด้านประชากรนับตั้งแต่ พ.ศ.2503 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเช่นการศึกษาส่งผลให้เกิดชนชั้น

กลางเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การเข้ามาของแรงงานคนมาทำงานในเมืองความเป็นอิสระจากเครือญาติ มีมากขึ้น อีกทั้งการขยายตัวทางเศรษฐกิจมีผลให้ลักษณะครอบครัวและการใช้แรงงานในครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งมีผลกระทบต่อความสามารถการเลือกคู่ครองของหนุ่มสาวนั่นเองทัศนคติต่อการเลือกคู่ได้ผันแปรตามความแตกต่างของอายุ เพศ การศึกษา ชนชั้นทางสังคมและสถานะทางเศรษฐกิจสังคม การเปลี่ยนแปลงจากสังคมไทยที่จากเดิมเป็นชุมชนเกษตรกรรมอาศัยอย่างพอเพียงไปสู่ชุมชนที่เป็นเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ความทันสมัย ความเป็นเมือง และความเป็นอุตสาหกรรมได้มีผลต่อโครงสร้างของครอบครัว สิ่งเหล่านี้มีผลให้ระเบียบแบบแผนของการเลือกคู่ครองของคนในสังคม หรือที่เรียกว่าชนชั้นกลางซึ่งเป็นกลุ่มคนจำนวนมากได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการเลือกคู่ครองไปในลักษณะอย่างซ้ำๆ

ผู้หญิงชนชั้นกลางจึงถือเป็นกลุ่มคนที่มีความคิดเป็นอิสระ มีการศึกษา มีแนวคิดของตนเองมีนโยบายเป็นของตนเอง การเชื่อในความเท่าเทียม เชื่อในเหตุผลนิยมและมนุษยนิยมที่ยอมรับว่าคุณค่าและชะตาชีวิตของคนกำหนดและเปลี่ยนแปลงได้เพราะอยู่ที่การกระทำของคนๆ นั้นในชาตินี้ ไม่ใช่เรื่องของชาติกำเนิดหรือฐานะทางสังคม(นิธิ เอียวศรีวงศ์,2538 อ้างถึงใน วิจิตร ว่องวาริทิพย์,2542: 253) ภายใต้อุดมการณ์ทุนนิยมที่ขยายตัว แนวทางการเลือกคู่แต่งงานของคนชั้นกลางที่ใช้ความรักมาเป็นการอธิบายในการใช้ชีวิต ความเชื่อ ความฝัน ความหวัง สำนึกแบบรักโรแมนติกทำให้ความรักกลายเป็นเกณฑ์สำหรับชีวิตคู่เป็นพื้นฐานของการสร้างครอบครัวและสายสัมพันธ์ของชนชั้นกลาง สังคมภายใต้โลกเสรีนิยมความรักประดุจเสรีภาพในการเลือกของปัจเจกบุคคล การแต่งงานจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคล เริ่มจากการเลือกคู่ครองไปจนถึงการตั้งครอบครัวในชนชั้นกลางการศึกษาดี มีบ้าน มีรถ มีหน้าที่การงาน มีแฟนน่ารักอบอุ่นสัญลักษณ์เหล่านี้ที่แสดงถึงความสำเร็จ ความสามารถ ความฝัน ความหวัง ที่มีอยู่ในชนชั้นกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุมาลี บำรุงสุข (2536) ศึกษาเรื่อง “ใครเลือกคู่: พ่อแม่หรือบ่าวสาว? การเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกคู่ในสังคมไทยภาคกลางสมัยรัตนโกสินทร์” การศึกษาพบว่าค่านิยมในสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กล่าวว่าในหมู่นชนชั้นนำ ความคิดเรื่องการแต่งงานที่พ่อแม่หาให้ จัดคู่ให้ก็กลายเป็นเรื่องล้าสมัยไป การเปลี่ยนแปลงประเพณีการแต่งงานที่ลดบทบาทของพ่อแม่ผู้ใหญ่มาก และให้สิทธิการเลือกคู่กับหนุ่มสาวที่เกิดขึ้นในภาคกลางเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลกตั้งแต่รัชกาลที่ 4 และเพิ่มมาตลอด โดยปรากฏขึ้นในภาคกลางก่อนภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย การขยายตัวของเศรษฐกิจมีผลให้ลักษณะครอบครัวและการใช้แรงงานในครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งมีผลกระทบต่อความสามารถการเลือกคู่ครองของหนุ่มสาวนั่นเองหนุ่มสาวสามารถมีสิทธิเลือกคู่ครองได้ตามใจตนเองอย่างมากจากสังคมในอดีตแม้บริบททางครอบครัวที่ปลูกฝังจะเป็นอย่างไร การเปลี่ยนแปลงที่หนุ่มสาวเองนั้นมีสิทธิเดิน” เข้าไปหา “คู่” ของตนเองโดยไม่จำเป็นต้องรอสถานการณใด ๆ มาเป็นตัวชี้วัด

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2548) พูดถึงการเลือกคู่ครองในสังคมไทยว่าบทบาทพ่อแม่ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกคู่ของบุตร ส่วนใหญ่ของการแต่งงานในเมืองไทยสมัยโบราณเกิดขึ้นจากการเลือกคู่ของหนุ่มสาวโดยอิสระหรือค่อนข้างอิสระ ประเพณีวิวาห์ของไทยนั้นการพาหนีเป็นประเภทหนึ่งที่ทำกันเป็นปกติโดยสังคมไทยเห็นเป็นเรื่องการแต่งงานตั้งครอบครัวธรรมดาอย่างไรก็ตามอิสรภาพของหนุ่มสาวในการเลือกคู่คงจะลดน้อยลงในเขตเมือง และในหมู่คนชั้นสูงหรือค่อนข้างสูงประมาณต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมาข้อสังเกตอีกประการหนึ่งต่อการเลือกคู่ที่ปรากฏในหนังสือ กฤษณาสมันต์ ซึ่งเป็นงานเขียนที่ใช้สอนสตรีในสมัยปลายอยุธยา ไม่ได้พูดถึงการหาคู่แต่มีเฉพาะเรื่องการบำเรอสามีเป็นหลัก เมื่อเปรียบเทียบกับงานรุ่นหลัง เช่น สุภาสิตสอนหญิงซึ่งแต่งขึ้นในราวปลายรัชกาลที่ 3 หรือต้นรัชกาลที่ 4 จะเน้นเรื่องการเลือกคู่อย่างมากโดยเหตุที่คนในเมืองนับตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา ไม่ให้อิสรภาพแก่ลูกสาวในการเลือกคู่ก็เพราะในเขตเมืองและในหมู่คนชั้นสูงนั้นมีความเหลื่อมล้ำทางฐานะเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างตระกูลด้วย ฉะนั้น ตระกูลจึงต้องวางแผนกันอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วยทุกฝ่าย

การให้อิสระภาพของการเลือกคู่ของผู้หญิงในเขตเมืองลดลง แม้มามากครอบครัวที่ไม่ได้อยู่ในหมู่คนชั้นสูงก็ตาม ผู้หญิงในเมืองแต่งงานแล้วจึงตกเป็นสมบัติของตระกูลฝ่ายชาย โดยมองเห็นในทางรูปธรรมก็คือผู้หญิงย้ายไปอยู่บ้านผู้ชาย การสืบสายมรดกผ่านทางผู้ชายแทนที่จะเป็นของผู้หญิงนี้อาจมาจากธรรมเนียมจีนหรือเป็นธรรมเนียมเจ้าซึ่งได้รับอิทธิพลอินเดียสูงกว่าสามัญชน ดังนั้นครอบครัวฝ่ายหญิงจะมีอำนาจน้อยลงในการเข้าไปดูแลปกป้องคุ้มครองลูกสาวหลังจากออกรเรือนไปแล้วความมั่นคงของชีวิตสมรสของลูกสาวจึงขึ้นอยู่กับทางเลือกคู่ให้ดีเพราะไม่มีอะไรที่จะไปควบคุมดูแลความประพฤติของลูกชายได้ ธรรมเนียมการเลือกคู่จึงเน้นคุณสมบัติของฝ่ายชายเป็นพิเศษและผู้กลั่นกรองคุณสมบัติได้ดีจะเป็นผู้ใหญ่มากกว่าที่จะปล่อยให้เจ้าตัวเลือกเองตามใจชอบ และสามารถชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับชนบท ผู้ชายไทยในชนบทโดยเฉพาะในภาคอีสานและภาคเหนือ การแต่งงานกับหญิงใดก็เข้าไปอยู่ในตระกูลของหญิงนั้น เช่น หันไปถือผีเรือนของฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นผู้สืบสายของผีเรือน นอกจากย้ายเข้าไปอยู่กับฝ่ายหญิงแล้ว ยังรับมรดกจากพ่อตาอีกด้วย ชีวิตสมรสจึงอยู่ในความควบคุมดูแลของครอบครัวฝ่ายหญิง อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ประเพณีการสืบทอดมรดกของไทยเปลี่ยนไป รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมที่รับเอาธรรมเนียมฝรั่งเข้ามามากขึ้น ทำให้บทบาทของครอบครัวฝ่ายหญิงในชีวิตสมรสของลูกสาวลดลงไปเรื่อยๆ และประเพณีที่พ่อแม่เป็นผู้เลือกคู่ครองให้บุตรขยายตัวมากขึ้นทั้งในเมืองและในชนบท โดยเฉพาะชนบทใกล้เมืองซึ่งถูกกระทบด้วยความเปลี่ยนแปลงมากตามความเห็นของนิธิที่ว่าประเพณีเดิมที่ให้อิสระแก่การเลือกคู่ของบุตร ยังคงมีอิทธิพลในสังคมไทยอย่างสูงตลอดมา แม้ว่าพ่อแม่อยากจะยุ่งก็ยุ่งไม่ได้มากนัก หากแต่จะยอมรับในอิสรภาพนั้นอยู่กลายเป็น

ธาวิต สุขพานิช (2544) ในหนังสือ “108 เรื่องที่หญิงไทยควรรู้” มีเนื้อหาในการทำความเข้าใจผู้หญิง ทั้งในมิติทางด้านประวัติศาสตร์และสตรีศึกษา ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อถกเถียงต่างๆ เกี่ยวกับผู้หญิงในบริบทชนบทประเพณีวัฒนธรรมของสังคมไทย ธาวิตกล่าวถึงการเลือกคู่ครองของผู้หญิงในสังคมไทยว่า อำนาจสิทธิของหญิงไทยมีมากหากเทียบกับสังคมจีน แยกหรือฝรั่ง เมื่อถึงวัยออกเรือน แต่งงานไปมีครอบครัวของตนเอง ประเพณีไทยให้อำนาจเต็มที่กับลูกสาวที่จะเลือกคู่ครองอย่างเสรี เช่น ภาชิตและคำเปรียบเปรยดั้งเดิม เช่น “ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่ผูกคู่ตามใจผู้นอน” พฤติกรรมที่เรียกว่า “คลุมถุงชน” นี้เป็นวัฒนธรรมจีนไม่เกี่ยวข้องกับธรรมเนียมไทยใดๆ แม้แต่น้อย การแต่งงานตามวัฒนธรรมจีนโบราณอยู่ในอำนาจของพ่อแม่ทั้งหมด การคลุมหน้าที่ไม่เห็นก่อนหรือพิธีคลุมหน้าซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยเรียกว่าการคลุมถุงชมนั้นเอง

เมื่อชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานในไทยก็นำเอาวิธีการแต่งงานคลุมถุงชนมาด้วย ธาวิต เสนอว่า ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 การที่คนจีนเดินทางเข้ามาทำงานในไทยเพื่อเก็บเงินแล้วจะคืนกลับไปตั้งตัวที่แผ่นดินใหญ่ แต่ด้วยจีนมีนโยบายห้ามคนพวกนี้กลับคืนถิ่นเป็นระยะๆ (เหล่าชาวจีนโพ้นทะเลที่เรียกว่า หัวเฉียว สำหรับผู้อพยพรุ่นแรกและลูกหลานชาวจีนเรียกว่า หัวฉิว เมื่อคนพวกนี้กลับคืนสู่แผ่นดินเกิดแล้ว นำเอาวัฒนธรรมของนอกแผ่นดินกลับไปใช้ มักสร้างปัญหาให้กับสังคมจีนอย่างมากทำให้จักรพรรดิจีนถือว่าเป็นพวกไม่พึงประสงค์) ชาวจีนจึงตกค้างกลับบ้านไม่ได้ กระจายอยู่ทั่วอาเซียนและรวมถึงภูมิภาคทั่วโลก คนบางส่วนกลับบ้านไม่ได้ต้องตกค้างในเมืองไทยไปจนตาย ชาวจีนที่อพยพมารุ่นแรกๆมันเป็นชายส่วนมากจะมีหญิงที่เป็นโคมเทียวโคมแดงมาด้วยบ้าง การแต่งงานในหญิงพื้นเมืองอย่างสาวไทย ลาว มอญ ย่อมพึงปรารถนา เมื่อพ่อแม่เป็นคนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น ลาว มอญ พวกพ่อจีนไม่อาจมีอำนาจเหนือลูกสาว เช่น “ดูช่างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่(จะดูให้แน่ ต้องดูถึงยาย)” ตลอดจนในกรณีของ “อ้าแดงเหมือนกับนายริด” ที่ทำฎีกาเรียนถวายถึงพระเจ้าอยู่หัว กลายเป็นปัญหาระดับชาติ พระราชวินิจฉัยที่ออกมาพร้อมให้ความผิดต่อพ่อแม่ของอ้าแดงเหมือนมีความผิด เห็นแก่ได้ด้วยสินสอดของเจ้าบ่าว(ชายอีกคนหนึ่ง) จึง “ชายลูกสาวเหมือนเป็นวัวเป็นควาย” ไม่ถูกต้อง การออกเรือนฯจึงขึ้นอยู่ด้วยความสมัครใจของลูกสาวทั้งหมด ถือเป็น “บุญธรรมกรรมแต่ง” ของแต่ละคน จะใช้วิธี “คลุมถุงชน” นั้นไม่ได้

วิจิตร ว่องวารี (2542) กับการศึกษาเรื่องเช็กซ์ชวลลิตี บททดลองอ่านผ่านคอลัมน์ตอบปัญหาหัวใจ การศึกษาของวิจิตรโดยการทำความเข้าใจเรื่องเช็กซ์ชวลลิตีของชนชั้นกลางไทย ใช้วิเคราะห์หัตถ์บทและการถาม ตอบ ในคอลัมน์ตอบปัญหาหัวใจจะห้วงมิตรรักแฟนคอลัมน์ ผู้เขียนจดหมายปรึกษาปัญหาของตนและตัวคอลัมน์นิสต์ประจำคอลัมน์ ผู้เขียนจดหมายเข้ามาปรึกษาส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิงการมีผู้ชายคนเดียว (ผัวเดียวเมียเดียว คนรักคนเดียวหรือแฟนคนเดียว) ของผู้หญิงและการมีหลายเมียของผู้ชาย ประเด็นที่นำมาวิเคราะห์มีเรื่องความเป็นชนชั้นกลางโดยจำกัดในกลุ่มคนที่มีการศึกษาในเมืองหรือถ้าทำงานแล้วจะเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพ “คอปกขาว” มีตำแหน่งหน้าที่การงานระดับกลางถึงสูง อายุไม่เกิน 50 ปี การศึกษานี้พบว่าเช็กซ์ชวลลิตีเป็นรหัสทางสังคมวัฒนธรรม(ดัดจริต) ซึ่งสร้างความแข็งแกร่งศักดิ์สิทธิ์ของตนโดยผูกติดกับหลักศีลธรรมมโนธรรม ผู้หญิงจำนวนมากตกอยู่ในความสับสนรู้สึกละเมิดและหมดความนับถือตนเอง เมื่อเธอบังเอิญประพาศผิดไปจากรูปแบบเฉพาะนั้นๆ ชนชั้นกลางเหล่านี้จึงหันมาหาทางออกโดยมี “คุณป้า” ที่เขียนมาปรึกษาหัวใจ การวิเคราะห์คอลัมน์ตอบปัญหาหัวใจจึงจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยเผยให้

เห็นถึงแรงปรารถนาและความพึงพอใจที่หลากหลายของปัจเจกแต่ละกลุ่ม และยังสื่อให้เห็นถึงอำนาจนำในสังคมบังคับและสร้างความจริงเกี่ยวกับเช็ทซ์ชวลลิตี

งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกคู่ครองในประเทศไทย

ขนิษฐา โพนนุกูล (2521)ศึกษา ทศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครองและการวางแผนครอบครัวในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรีจำนวน 492 คน โดยถามทัศนคติ 6 ด้าน คือความคล้ายคลึงกันทางอายุ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ ศาสนา บุคลิกภาพและความสามารถ ความต้องการและความชอบ ทัศนคติเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลอื่นที่มีต่อการเลือกคู่ครอง ทัศนคติต่อความสัมพันธ์ทางเพศ ทัศนคติต่อการแต่งงานในทัศนะเก่า ทัศนคติต่อการแต่งงานในทัศนะใหม่ และความจำเป็นต่อการมีคู่ครอง พบว่าการเลือกคู่ครองนั้น นักศึกษาพิจารณาจากความคล้ายคลึงกันในการนับถือศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา และบุคลิกภาพ ในด้านความสัมพันธ์ทางเพศ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีทัศนคติต่อความสัมพันธ์ทางเพศว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตครอบครัวและคู่ครองทุกคนควรมีความรู้ในทางเพศศึกษา แต่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานโดยเฉพาะนักศึกษาหญิงที่มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยมากกว่านักศึกษาชาย

อัจฉรา ภาติกะวัยวัฒน์ (2522)ศึกษา การเลือกคู่ครองของข้าราชการที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยจำนวน 201 คน ส่วนหนึ่งของการศึกษาเป็นการศึกษาถึงปัจจัยในการเลือกคู่ครอง โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองซึ่งเป็นคุณสมบัติต่างๆและให้ผู้ตอบจัดเรียงตามลำดับความสำคัญรวม 26 อันดับ พบว่าคุณสมบัติ 10 อันดับแรกของผู้ตอบใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกคู่ครองได้แก่ บุคลิกภาพและรูปร่างหน้าตา ความรักและความเข้าใจกัน การมีเหตุผลและใจคอหนักแน่น ความรับผิดชอบ ระดับการศึกษา ความสุภาพอ่อนโยน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าข้าราชการชายและหญิงเลือกคู่ครองที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงกันในด้านอายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจนิสัยใจคอ ความตั้งใจดูดีทางกายภาพ และการอาศัยอยู่ใกล้เคียงกันหรือศึกษาอยู่ในสถาบันเดียวกัน รวมทั้งทำงานอยู่ในสถานที่เดียวกัน

ศิริสุข ยืนหาญ (2534) ศึกษาเรื่องแบบแผนการเลือกคู่ครอง :ศึกษาเฉพาะประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการเลือกคู่ครองที่ศิริสุขเสนอนั้น การเลือกคู่ครองของประชากรในเขต

กรุงเทพมหานครนั้นพิจารณาจากความคล้ายคลึงกันมากที่สุด การศึกษาใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโสดและกลุ่มตัวอย่างที่แต่งงานแล้ว แบ่งเป็น นิสิตนักศึกษา ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน พนักงานในร้านค้า เจ้าของกิจการ และลูกจ้างตามบ้าน ส่วนแบบแผนการเลือกคู่ครองมี 5 แบบคือ แบบความคล้ายคลึงกันทางบุคคลและสังคม แบบความใกล้ชิด แบบคู่สมรสในอดีต แบบภาพพจน์ของพ่อแม่และแบบการชดเชยสิ่งที่ขาดไปให้สมบูรณ์ ทั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกคู่ครองโดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงกันมากที่สุด รองลงมาคือแบบการชดเชยสิ่งที่ขาดไปให้สมบูรณ์แบบความใกล้ชิด แบบภาพพจน์ของพ่อแม่และแบบการเลือกคู่แต่งงานในอดีต

สุรพล ปธานวนิช (2534) ศึกษา เกณฑ์การเลือกคู่ครองที่มีผลต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนทั่วไปโดยการจัดทำแบบสอบถามเพื่อจัดส่งไปกับนิตยสารขวัญเรือนให้ผู้อ่านตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ผลการศึกษาของสุรพลพบว่า หากต้องเลือกคู่ครองในปัจจุบันด้านอาชีพ นักธุรกิจถือเป็นอาชีพที่พึงปรารถนามากกว่าอาชีพอื่นๆ เกณฑ์ในการเลือกคู่ครองความรักเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความซื่อสัตย์ ความขยันก้าวหน้า ทางด้านค่านิยมกับชีวิตคู่ที่สำคัญคือการมีบุตร คุณค่าของพรหมจารี และสามีควรมีอายุมากกว่าภรรยา ทางด้านปัจจัยที่จะทำให้ชีวิตคู่ครองมีความสุขได้แก่ เชื่อว่าคู่ครองไม่มีความสัมพันธ์กับคู่ครองคนอื่นมาก่อน ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการแต่งงาน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน พบกันเองก่อนแต่งงานและปัญหาที่สำคัญในครอบครัวที่สำคัญคือ ความไม่ซื่อสัตย์ทางเพศ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ขาดความรักความเข้าใจ ทัศนคติไม่ตรงกัน

กรพินธุ์ พรหมศิริ (2537) ศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อ การเลือกคู่ครองของนายทหารเรือที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป กำหนดอายุ 25-50 ปี สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยการศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณและใช้วิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาโดยใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกรพินธุ์เสนอว่าการเลือกคู่ครองจะมาจากทั้งชนชั้น อายุ การศึกษา ศาสนา ความใกล้ชิดเช่น บริเวณที่พักอาศัย ที่ทำงาน และสถาบันการศึกษา ความรัก การเกี้ยวพาราสีที่ ความสัมพันธ์ทางเพศ โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีการเลือกคู่ครองและเป็นไปตามทฤษฎีและสมมุติฐานตามที่กรพินธุ์เสนอไว้

ฉันทชนก สายสมบัติ (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเลือกคู่ครองของนายทหารสังกัด บพ.ทหารสูงสุด ใช้การศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ และมีการสัมภาษณ์อย่างไม่

เป็นทางการ โดยศึกษาปัจจัยต่างๆในการเลือกคู่ครอง กระบวนการวิธีการรวมทั้งอิทธิพลของบุคคลที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง นายทหารสังกัด บก.สูงสุดนั้นส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยที่จะเลือกคู่ครองที่มีอายุใกล้เคียงกันมากกว่าเลือกคู่ครองที่มีอายุที่ห่างกัน เลือกคู่ครองที่มีศาสนาเดียวกัน สถานภาพทางสังคมใกล้เคียงกัน เลือกคู่ครองที่ใกล้ชิดกัน ด้านบุคลิกลักษณะควรเลือกคู่ครองที่มีบุคลิกลักษณะคล้ายคลึงกัน และเห็นด้วยกับการเลือกคู่ครองด้วยตนเองมากกว่าผู้ใหญ่อุดหนุนให้

กิติมา วิสวพลานนท์ (2543) ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า กระบวนการ วิธีการ และอิทธิพลของครอบครัว เครือญาติและสังคมว่ามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ ต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม ว่ามีความสำคัญมากน้อยเพียงใด จากผลการศึกษาพบว่า อายุ รายได้ การเลือกคู่ด้วยตนเอง ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม ด้านความใกล้ชิด เพื่อนเลือกคู่ครอง และพ่อแม่เลือกคู่ครองให้ นั้นไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม

ฉันทนา วุฒิไกรจรัส (2544) ศึกษา ปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยการเลือกคู่ครองและทัศนคติการสมรสระหว่างแรงงานที่จดทะเบียนสมรสและไม่จดทะเบียนสมรสของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์ในการเลือกคู่ครอง ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนสมรสเลือกคู่ครองโดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงกันทางด้านทัศนคติและสังคม ความรัก ความเข้าอกเข้าใจกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส เลือกคู่ครองโดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงกันทางกายภาพ ความประพฤติและนิสัย

วิลาสินี ฟุ้งลัดดา (2545) ศึกษา การเลือกคู่ครองของคนไทยเชื้อสายจีน:กรณีศึกษาในเขตเทศบาลนครจังหวัดพระนครศรีอยุธยาการวิจัยพบว่าการเลือกคู่ครองของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนหัวรอ มี 2 ลักษณะคือ แบบที่บิดามารดาเลือกให้ และแบบการเลือกโดยเสรีโดยใช้หลักเกณฑ์ตามแนวทฤษฎีความคล้ายคลึงและความใกล้ชิด สำหรับการเลือกคู่ครองแบบบิดามารดาเลือกให้พบว่าผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองมากที่สุดคือบุคคลที่อาวุโสหรือบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในครอบครัวและในสวนแบบการเลือกโดยเสรีพบว่าผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครอง

คือ บุคคลที่ใกล้ชิด ได้แก่ ญาติมิตรเพื่อน เป็นผู้ที่จะแนะนำให้รู้จักกับคู่ครองการเลือกคู่ครองของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมีความแตกต่างกัน คือฝ่ายชายเป็นผู้เลือกฝ่ายหญิงเป็นคู่ครอง แต่ฝ่ายหญิงมักจะเป็นผู้ถูกเลือกสาเหตุที่ทำให้หลักเกณฑ์การเลือกคู่ครองของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงแตกต่างกันเป็นผลมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรม สภาพสังคมสิ่งแวดล้อมและแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและบุคลิกภาพ ส่วนในเรื่องแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กจากครอบครัวที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อแบบแผนการเลือกคู่ครอง กล่าวคือแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบเข้มงวดกวดขันมีอิทธิพลต่อแบบแผนการเลือกคู่ครองแบบบิดามารดาเลือกให้ และแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลต่อแบบแผนการเลือกคู่ครองโดยเสรี

สุดสวาท ผลสนอง (2548) ศึกษาเรื่อง ทักษะคติของข้าราชการตำรวจหญิง กองตรวจคนเข้าเมือง 2 ที่มีต่อการเลือกคู่ครอง พบว่าช่วงวัยอายุนั้นมีผลต่อทัศนคติในการเลือกคู่ครองที่แตกต่างกัน เมื่อถึงวัยที่มากขึ้นบางครั้งไม่สามารถกำหนดกฎเกณฑ์ของตนให้เป็นไปตามที่ต้องการ ภูมิฐานะของข้าราชการตำรวจหญิงนั้นที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อทัศนคติการเลือกคู่ครองที่ต่างกันออกไปด้วย สุดสวาทอธิบายถึงว่าเนื่องมาจากวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมความต่างของวัฒนธรรมย่อมมีความเชื่อ ค่านิยม กฎเกณฑ์ที่ใช้กับการเลือกคู่ครองของแต่ละคนแต่ละภูมิฐานะจึงส่งผลต่อทัศนคติของการเลือกคู่ ในส่วนของสมมุติฐานการศึกษาของตำรวจหญิงมีระดับการศึกษาที่ต่างกันแต่ทัศนคติต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกันมากนัก เช่นเดียวกับระดับยศ ทางด้านปัจจัยในเรื่องรายได้ ตำรวจหญิงที่มีรายได้น้อยจะมีเกณฑ์การเลือกคู่มากกว่าตำรวจหญิงที่มีรายได้สูงกว่าสุดสวาทอธิบายว่า ผู้รายได้น้อยจะเลือกคู่ที่มีฐานะเหมาะสมกับตนเองหรือดีกว่าเพื่อที่จะไม่เป็นภาระของตนเองต่อไปในอนาคต

ปลินดา ระมิงค์วงศ์ (2550) กับการศึกษา เรื่องเพศนอกรการแต่งงาน: การต่อรองด้านเพศวิถีของผู้หญิงไทยชนชั้นกลาง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและระเบียบวิธีวิจัยแบบการศึกษาผ่าน “ประวัติศาสตร์การเล่า” ใช้กลุ่มตัวอย่างสองคนถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์มีเพศสัมพันธ์นอกรการแต่งงานตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาของปลินดาพบว่า เรื่องเพศนอกรการแต่งงานของพวกเขาสงสัยความเชื่อในเรื่องเพศวิถีของสังคมแบบชายเป็นใหญ่ โดยกำหนดให้เรื่องเพศเป็นเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิง เป็นเรื่องเพศที่ผูกติดกับความรัก กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักที่นั่นจึงจะนำไปสู่การมีความสัมพันธ์ที่มั่นคง การแต่งงานคือการรับรองการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้อง นอกจากนี้เรื่องเพศนอกรการแต่งงานของพวกเขา

เธอยังถูกเชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อในความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวอีกด้วย โดยมีการพยายามรักษาความสัมพันธ์แต่ละครั้งระหว่างตัวเองกับคนรักให้อยู่ในรูปแบบดังกล่าว การผูกเรื่องเพศและความสัมพันธ์ของตัวเองเข้ากับกรอบเรื่องเพศที่ชอบธรรมของสังคมและยังเป็นการสะท้อนว่ากรอบดังกล่าวนี้ทำงานกำกับให้ผู้คนในสังคมเชื่อและยึดถือปฏิบัติตาม

ในขณะที่ Ginger Zhe Jin and Lixin Colin Xu (2004) ทำการวิจัยเรื่อง Matchmaking Means and Marriage Quality: The Role of Information in Marriage Markets โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นคู่แต่งงานชาวจีนจำนวน 10,000 คู่ในปี 1991 ผู้วิจัยได้ประเมินผลกระทบของคุณภาพชีวิตคู่สมรสหลังแต่งงานแล้วเปรียบเทียบกับ 3 วิธีการหาคู่ คือ หาคู่ด้วยตนเอง สองครอบครัวพ่อแม่ญาติพี่น้องมาเกี่ยวข้องกับการหาคู่ และสุดท้ายจากการที่เพื่อนแนะนำให้ และเมื่อนำมาเทียบกันหลังแต่งงานและรายได้รวมของคู่แต่งงาน โดยที่ยังคำนึงถึงผลที่ได้จากการที่ได้รับอิทธิพลการเลือกคู่จากพ่อแม่และเพื่อน ผลกระทบที่จะส่งผลต่อการหาคู่ด้วยตนเองนั้นจะขึ้นอยู่กับเหตุผลส่วนบุคคลแต่น้อยกว่าหากเปรียบกับการได้คู่ครองที่มาจากครอบครัวหรือเพื่อนแนะนำให้ กลุ่มตัวอย่างพบว่า การเลือกคู่ครองด้วยตนเองนั้นมักจะเกิดความขัดแย้งในครอบครัวน้อย อีกทั้งการหารายได้เข้าบ้านได้มากกว่า จากข้อมูลสรุปได้ว่าความผลกระทบจากการที่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัวพ่อแม่และเพื่อนที่แนะนำคู่ให้จะมีผลกระทบปัญหาตามมา มากกว่าการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง

Daniel Pérusse (1994) การวิจัยเรื่อง Mate Choice in Modern Societies โดยศึกษาจากคู่แต่งงานชายหญิงจำนวน 1,133 คน เพื่อศึกษากลไกของการเลือกคู่จากพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง โดยข้อมูลเหล่านี้ใช้ในการทดสอบที่เป็นขั้นตอนในวิธีการเลือกคู่นั้นขึ้นอยู่กับความแตกต่างของเพศ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้ จากงานวิจัยได้เสนอว่าผู้ชายที่มีระดับฐานะ มีชื่อเสียงในสังคม จะมีคู่ครองมาก (mate partner) แสดงให้เห็นว่าฐานะของผู้ชายเป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือกคู่ของผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิง จะมีจำนวนคู่ครองลดลงตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าอายุเป็นเกณฑ์ในการเลือกคู่ที่สำคัญในการเลือกคู่ของผู้ชายและผู้หญิงเองนั้นเห็นความสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างการชีวิตสมรส มักจะชัดเจนและมีปัญหาตามมาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมอันยากที่จะหลีกเลี่ยง การทำงานเข้าจดยื่น สภาพสังคมที่ไม่ได้กำหนดให้คนในสังคมมีตารางกิจกรรมร่วมกันเมื่อสังคมในอดีต สภาพเศรษฐกิจ สังคมส่งผลโดยตรงกับวิถีชีวิตของคนไทยในยุคดิจิทัล เช่น ภาวะของการครองความเป็นโสดมีมากกว่าแต่เดิม ความ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงค่านิยม พฤติกรรมการเลือกคู่ที่แปรเปลี่ยนไปในสังคมกฎเกณฑ์ที่จำเป็นสำหรับชีวิตสังคมสมัยใหม่มีความสลับซับซ้อนซับซ้อนมากขึ้น โลกาภิวัตน์ ทุนนิยม บริโภคนิยม ความทันสมัย (modernization) ในสังคมทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น รูปแบบการดำเนินชีวิต (lifestyle) รสนิยม รายได้ อาชีพ หรือหน้าที่การงานปรับเปลี่ยนคล้อยตามได้ภาวะสังคมสมัยใหม่ที่เร่ร่อน Peter Donald (1978 อ้างอิงใน เพียงใจ สมพงษ์, 2523: 32) เสนอแนวคิดที่น่าสนใจว่า การจะเลือกปฏิบัติอย่างไรในการแต่งงานนั้น บุคคลย่อมคำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีอยู่และตามที่ได้รับกรอบมา ซึ่งเสมือนเป็นแหล่งที่มา ไม่ว่าจะเป็น ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎข้อบังคับต่างๆ ศีลธรรมข้อบังคับทางศาสนา กฎหมาย ฯลฯ ทุกสิ่งทุกอย่างถูกโยงโยนทั้งปัจจัยทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะมีบทบาทมากน้อยมีส่วนต่อการกำหนดการตัดสินใจเกี่ยวกับการแต่งงาน โดยที่ Peter เห็นว่าการตัดสินใจย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยมาที่มาจากสภาวะสมัยใหม่ (modernization) เช่น การศึกษา การมีประสบการณ์ การรับรู้ในแบบชุมชนเมือง การใช้สื่อสารมวลชน การมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้หญิงในการทำงาน ปัจจัยความทันสมัยดังกล่าวจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจมากน้อยเพียงไร ก็ย่อมขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมในสังคมว่า มีความเคร่งครัดหรือเปิดโอกาสให้มีการเลือกปฏิบัติสิ่งอื่นๆ ด้วย

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมจึงส่งผลถึงวิถีชีวิต (way of life) คนเมืองที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมการเลือกคู่ครอง ความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมด้วยสภาพทางเศรษฐกิจสังคมหรือปัจจัยความทันสมัยต่างๆ นั้นมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบวิถีชีวิต โลกทัศน์ ค่านิยมของผู้คนที่มีการเลือกคู่เปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมกับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่คองเร่งรัดผู้คนให้อยู่ตามแบบแผนตารางชีวิตแบบตัวใครตัวมัน มีตารางเวลากิจกรรมที่ไม่ได้ผูกพันดังผู้คนในอดีต เช่น การหาคู่ในสังคมสมัยใหม่ รูปแบบวิธีการที่มาพร้อมกับโลกาภิวัตน์ บริโภคนิยม ทุนนิยม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้รูปแบบของการเลือกคู่มีวิธีที่ปรับกับสภาพที่เป็นอยู่

งานวิจัยหลายตัวอย่างได้เสนอแนวทางถึงการเลือกคู่ครองของปัจเจกไว้อย่างชัดเจนถึงการอิสระของตัวคู่ครองเอง แสดงให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้สิทธิเลือกคู่ที่ขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละคน แม้ว่างานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกคู่ นั้นผลการศึกษามักชี้ชัดว่าการเลือกคู่ นั้นเป็นความต้องการของคู่ครองทั้งคู่ ที่หากจะเลือกคู่ครองก็ต้องเกิดจากความรักความชอบพอของปัจเจกเองโดยที่ค่อนข้างจะมีอิสระต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง หากแต่ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันการเลือกคู่ครองในแง่มุมของผู้หญิงที่โครงสร้างกด

ทับให้เป็นไปตามแบบแผนสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ ผู้หญิงในกระแสของการเปลี่ยนแปลงต่างก็พยายามตั้งตนเป็นผู้กระทำ agent ในกรอบนามธรรมและรูปธรรมที่สังคมได้สร้างขึ้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นภาพสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันของสังคม (everyday change)

2.3 นิยามศัพท์

การเลือกคู่ครอง หมายถึง การตัดสินใจของผู้หญิงในการเลือกผู้ชายที่จะมาเป็นคู่ครองในอนาคต

รูปแบบการเลือกคู่ครอง หมายถึง วิธีการที่ผู้หญิงเลือกผู้ชายที่จะมาเป็นสามีในอนาคต

การทำงาน หมายถึง กิจกรรมที่ทำแล้วได้รับค่าจ้างตอบแทนเป็นเงิน มีรายได้ประจำสม่ำเสมอ

สตรีวัยทำงาน หมายถึง สตรีที่มีอายุ 25-35 ปี

ภาคธุรกิจ หมายถึง บริษัทห้างร้านเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร

สตรีชั้นกลาง หมายถึง ผู้หญิงที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ประกอบอาชีพ “คอปกขาว” (white collar worker) มีตำแหน่งหน้าที่การงานระดับกลางถึงสูง โดยอาชีพสะท้อนให้เห็นถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ มีการทำงานเป็นหลักแหล่ง มีงานประจำ มีหน้าที่การงานที่ได้รับการยอมรับ มั่นคง มีรายได้

เขตเมือง หมายถึง พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง: ศึกษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษารูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานภาคธุรกิจและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานภาคธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อให้การศึกษามีความเฉพาะและแนวลึกในกลุ่มที่ศึกษา ผู้วิจัยจึงใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methodology) ซึ่งมีปัจจัยการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 แนวทางการวิจัย
- 3.2 กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 บทบาทของผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 การนำเสนอข้อมูล

3.1 แนวทางการวิจัย

การวิจัย “การเลือกคู่ครองของสตรีทำงานในเขตเมือง: ศึกษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) แนวปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology study) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบหนึ่งที่อาศัยแนวคิดและโลกทัศน์จากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ของมนุษย์การเจาะสำรวจข้อมูลที่สะท้อนปรากฏการณ์ที่เกิดเป็นการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาที่พยายามทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิต (lifeworld) ตามความเข้าใจของคนในสังคม ปรากฏการณ์วิทยาจึงปฏิเสธสังคมนิยมแบบวิทยาศาสตร์ (หรือที่เรียกว่า สังคมนิยมสามัญ) นั้น

ความหมายว่า แนวคิดนี้ไม่ยอมรับข้อสรุปที่ว่าความจริง/ความรู้มีธรรมชาติเป็นวัตถุวิสัย แต่ถือว่าความจริง/ความรู้นั้นเป็นอัตวิสัย และขึ้นอยู่กับบริบทหรือแหล่งที่มาของความจริง/ความรู้เท่านั้น แม้ว่าประสบการณ์ชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคลจะเป็นวัตถุวิสัยสำคัญในการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา แต่จุดมุ่งหมายของการวิจัยก็ไม่ได้หยุดที่ตัวประสบการณ์ชีวิต หากมุ่งไปที่การทำ ความเข้าใจว่า ปัจเจกบุคคลสร้างประสบการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร และการกระทำ พฤติกรรม ต่างๆ ในชีวิตประสบการณ์มีความหมายสำหรับผู้เป็นเจ้าของการกระทำนั้นอย่างไร ดังนั้น ความหมายจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการวิจัย การวิเคราะห์แนวปรากฏการณ์วิทยาคือการตีความ (interpretation) เพื่อค้นหาความหมายหรือหาคำอธิบายของสิ่งที่ถูกศึกษาจากทัศนระ ของผู้กระทำ (Rice and Ezzy อ้างถึงใน ชาย โพธิธิตา, 2550:88)

การเลือกการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเนื่องจาก การวิจัยเชิงคุณภาพให้คุณภาพให้ ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลและความหมายของข้อมูลจากทัศนะของผู้ให้ข้อมูล การมอง ปรากฏการณ์จากทัศนะของผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์นั้นจะช่วยให้เข้าใจความหมาย ระบบความคิด ระบบความเชื่อและตรรกของผู้ให้ข้อมูล (meaning) การศึกษาระบบความคิดความเชื่อนี้ไม่ สามารถศึกษาได้จากการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียวหรือโดยการใช้แบบสอบถามจากการวิจัยเชิง ปริมาณได้ ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลที่สะท้อนระบบคิดของผู้ตอบโดยตรง เพราะบางครั้งปรากฏการณ์หรือข้อมูลมีความหมายลึกซึ้งเกินกว่าที่ปรากฏให้เห็น การศึกษาวิจัย เชิงคุณภาพจึงเป็นการทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างลึกซึ้งจาก ความหมายที่ซ่อนอยู่ (interpretative) (อคิน รพีพัฒน์และคณะ, 2536:4-6)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในรูปแบบของการศึกษา โดยเน้นข้อมูล เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมายหรือคุณค่าแก่งสิ่งต่างๆ ผ่านการตีความ แลกข้อมูลใน ตัวเรื่องตามความหมายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละส่วนจากผู้ให้ข้อมูล

3.2 กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กลุ่มสตรีชนชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 10 รายโดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเอาไว้ดังนี้

(1)คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

1. สตรีสัญชาติไทย
2. มีอายุตั้งแต่ 25 ปีถึง 35 ปี
3. ทำงานภาคธุรกิจในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
4. การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
5. มีรายได้ประจำต่อเดือน
6. ไม่ได้มีแนวโน้มที่คิดจะครองโสดหรือไม่มีแนวโน้มที่จะไม่มีคู่ครอง
7. ยังไม่เคยแต่งงานมาก่อน

(2)เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย

1. การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งตัวผู้วิจัยกำหนดเค้าโครงคำถามไว้อย่างกว้างๆที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่มีผู้วิจัยได้เคยทำเกี่ยวข้องมาก่อนหน้านั้นเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นการวิจัย โดยมีแหล่งข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ในการเล่าเรื่องต่างๆ เช่น ข้อมูลประวัติส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่ ภูมิลาเนาดั้งเดิม การศึกษา อาชีพ เป็นต้น
2. แนวคำถามแบบเจาะลึก เพื่อเจาะเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษาอย่างละเอียดต่อไป
3. สมุดจดบันทึก สำหรับการจดบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เตรียมสัมภาษณ์
4. เครื่องบันทึกเสียงซึ่งเป็นเครื่องมือบันทึกบทสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์

ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างนั้นผู้วิจัยใช้หลักการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลักเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมกับแนวคิดและเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมกับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยจัดกระบวนการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหากลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประเด็นของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือรูปแบบการเลือกคู่ครองและปัจจัยอะไรที่เราจะเลือก และการเลือกเป็นสิ่งที่ต้องคิดต้องไตร่ตรองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเลือกคนที่เข้ามาเป็นคู่ชีวิตของเราต่อไป ประเด็นเรื่องของการความรักและเรื่องเพศจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษา อาจเป็นเพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองของผู้หญิงและผู้วิจัยก็เป็นผู้หญิงที่อยู่ในวัยไม่แตกต่างกันมากการศึกษาและการสัมภาษณ์จึงเหมือนเป็น “เพื่อนสาว” ที่กลุ่มตัวอย่างแบ่งปันเล่าชีวิต ประสบการณ์ให้ฟัง ในขั้นแรกนั้นผู้วิจัยได้รับรู้เรื่องราวของคนรู้จักของผู้วิจัยที่กำลังจะแต่งงานจึงเข้าไปทาบถามสอบถามว่ายินดีที่จะเล่าเรื่องราวของตนหรือหรือไม่ ผลปรากฏว่าทั้ง 2 รายนั้นยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวสำหรับการวิจัย อีกทั้งจากการค้นหากลุ่มตัวอย่างนั้นผู้วิจัยได้ติดต่อคนรู้จักในที่ทำงานขององค์กรเอกชนในสาขาต่างๆ พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าสถานที่ทำงานที่เป็นแหล่งของคนทำงานอย่าง “สาวออฟฟิศ” (office workers) ไม่ว่าจะเป็น ย่านสีลม ชิดลม รัชดา อโศก พร้อมพงษ์ เป็นต้น โดยผ่านคนที่ผู้วิจัยรู้จักในที่ทำงานหลายๆที่ และให้คนรู้จักไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ญาติพี่น้อง บอกต่อไป ผลปรากฏว่ามีคนจำนวนมากติดต่อกลับมาหาผู้วิจัยเป็นจำนวนมาก ว่ายินดีสนใจในหัวข้อวิทยานิพนธ์ดังกล่าว แต่ก็มีจำนวนหนึ่งที่ปฏิเสธเนื่องจากไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูลเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัว จากนั้นผู้วิจัยจึงคัดค้นหาคุณสมบัติที่ตรงกับที่ได้ตั้งไว้และค้นหากลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งแยกกลุ่มอาชีพให้มีความหลากหลายไม่ซ้ำซ้อนเพียงแต่ในกลุ่มอาชีพเดียวของภาคธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็น พนักงานบริษัทเอกชนเกี่ยวกับเงินทุนหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิต พนักงานธนาคาร ด้านธุรกิจโฆษณา ด้านพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกันไป

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ Snowball Technique

คือเทคนิคที่ใช้ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอันมีลักษณะดังนี้

1. เมื่อผู้วิจัยสังเกตและสัมภาษณ์บุคคลหนึ่งที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการแล้วก็ขอให้บุคคลนั้นถึงบุคคลอื่นๆ ที่มีลักษณะเดียวกับตน

2. ศึกษาบุคคลที่ได้รับการระบุจากบุคคลแรกและระบุถึงบุคคลอื่นต่อไป นั่นคือหลังจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ สนิทสนมคุ้นเคยกลุ่มตัวอย่างพอสมควรแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการ Snowball Technique คือขอให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวช่วยติดต่อ แนะนำตัวผู้วิจัยให้กับบุคคลอื่นๆต่อไป ซึ่งวิธีการเทคนิคลักษณะนี้จะทำให้เครือข่ายและแหล่งข้อมูลที่ทำการศึกษากว้างขวางมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานั้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) เป็นผู้ให้ข้อมูลเพราะมีหลักฐานให้เชื่อว่าเหตุการณ์หรือกระบวนการนั้นสามารถที่จะทดสอบแนวคิดในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 10 คน จึงเปรียบเสมือนผู้ที่พร้อมจะให้ข้อมูลของพวกเขาให้ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจในโลกทัศน์มุมมองของพวกเขา ผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับการศึกษา ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัย ผู้ให้ข้อมูลถ่ายทอดประสบการณ์ โลกทัศน์โดยมาจากพื้นฐานความไว้วางใจ เชื่อใจว่าผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลของพวกเขา

3.3 บทบาทของผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัย

สำหรับวิธีการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรจะใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ศึกษาผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 10 คน

บทบาทของผู้วิจัย ผู้วิจัยเปิดเผยตัวโดยแจ้งให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบถึงข้อมูลโดยสังเขปของผู้วิจัย วัตถุประสงค์ วิธีการและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย และเหตุผลที่ผู้ศึกษาเลือกผู้หญิงที่อยู่ในระดับชนชั้นกลางมาเป็นศึกษารณี เนื่องจากกรอบแนวความคิดไม่ว่าจะเป็นการมองเพศวิถีกระแสหลักในสังคมนั้นเป็นเพศวิถีแบบชนชั้นกลาง ผู้ศึกษาจึงเชื่อว่าการศึกษาผู้หญิงชนชั้นกลางจะทำให้เข้าใจรูปแบบ และกลไกการทำงานของกรอบดังกล่าวได้ดี

ที่สุด และการที่ผู้เขียนเองเป็นผู้หญิงและชนชั้นกลางเช่นเดียวกัน อาจทำให้สามารถเข้าใจประเด็นดังกล่าวได้ดีกว่าที่จะเลือกศึกษาทำความเข้าใจผู้หญิงที่สังกัดในชนชั้นอื่น

บทบาทของผู้ถูกวิจัย ผู้วิจัยเลือกที่จะให้ผู้ถูกวิจัยอยู่ในบทบาทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ความรู้สึกของผู้ถูกวิจัยเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ผู้วิจัยตระหนักอยู่เสมอว่า ผู้ถูกวิจัยได้สละเวลาเพื่อการให้ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ถูกวิจัยจึงเปรียบเสมือนคนที่ได้นำความรู้ พาไปยังโลกของพวกเธอเพื่อถ่ายทอดสู่สาธารณะในรูปแบบของเชิงวิชาการ ตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงต้องระมัดระวังในการใช้คำถาม การแสดงออกต่อผู้ถูกวิจัยด้วยความสุภาพและจริงใจ โดยยึดเอาสิทธิและความสะดวกของผู้ถูกวิจัยเป็นที่ตั้ง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้มีแหล่งข้อมูลจาก 2 แหล่งดังต่อไปนี้

(1)การศึกษาข้อมูลเอกสาร (documentary research)การศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ บทความ รายงาน วิทยานิพนธ์ หนังสือทั่วไปวารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และวรรณกรรมต่างๆที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการกับเลือกคู่ครองมาใช้ในประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

(2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (field research) ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลดังนี้

1)การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)ในช่วงแรกของการเก็บข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นการทำความรู้จัก และสร้างความสนิทสนม ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความไว้วางใจ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการนี้จะยืดหยุ่นได้ปรับได้ จุดมุ่งหมายก็เพื่อที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่ทำการวิจัยลึกลงไป การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการนี้จึงออกมาในลักษณะของการพูดคุยสนทนา และเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกันซึ่งผู้วิจัยเป็นทั้งผู้ตั้งคำถามและตอบคำถามที่ผู้ให้ข้อมูลถามกลับด้วย คือ ทั้งสองฝ่ายจะมีส่วนร่วมในการรับรู้ความรู้สึก ความประทับใจ ความคิดซึ่งกันและกัน การสัมภาษณ์ไม่จำเป็นต้องมีความเท่าเทียมกันหรือเหมือนกันทุกคน บางคนอาจสัมภาษณ์เพียงหนึ่งถึงสองครั้ง บางคนอาจจะต้องสัมภาษณ์สามครั้ง บางคนอาจพูดคุยกันตามฟังแต่บางคนอาจมีคนอื่นอยู่ด้วยก็ได้ ดังนั้นการสัมภาษณ์แบบไม่

เป็นทางการจึงไม่ได้มีโครงสร้างหรือเรียงลำดับคำถามที่เคร่งครัดแต่จะเป็นการพูดคุย ร่วมค้นพบกันมากกว่า

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth - interview) หลังจากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) ที่ได้ข้อมูลอย่างกว้างๆแล้ว เมื่อมีการติดต่อกันในครั้งต่อไปจึงจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด ตายตัวจากสตรีชั้นกลางวัยทำงานภาคธุรกิจจำนวน 10 คน การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ (key informants interview) เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความสนิทสนมไว้วางใจในตัวผู้ศึกษา มีบรรยากาศในการพูดคุยอย่างเป็นกันเองตามธรรมชาติ ซึ่งลักษณะคำถามจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และบุคคล เช่น ผู้วิจัยใช้สรรพนามว่า “หนู” หรือ “พี่” ในการพูดคุยที่เป็นไปในลักษณะ “เพื่อนสนั่นคุยกัน” เสมือนว่าการทำการสัมภาษณ์นี้ให้เป็นธรรมชาติมากที่สุดและการที่จะเข้าถึงโลกของพวกเขาเธอได้เงื่อนไขสำคัญคือการทำผู้วิจัยจะต้องเป็นผู้สัมภาษณ์ที่กระตือรือร้น (active agent) เข้าไปปฏิสังสรรค์กับผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อสร้างความคุ้นเคยโดยได้กำหนดกรอบแนวทางการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ถ่ายทอดเรื่องราว โลกทัศน์ ทัศนคติ ค่านิยม แบบแผนการเลือกคู่ครองให้ผู้วิจัยได้ศึกษา

3) การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และช่องทางการสื่อสารอินเทอร์เน็ต

การวิจัยในเชิงคุณภาพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้อง ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลที่ได้กรอกอย่างซ้ๆจนนิ่งแล้ว การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์จึงเป็นไปได้เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์สนิทสนมกับผู้วิจัยพอสมควร และเมื่อสัมภาษณ์ในช่องทางโทรศัพท์และวิธีการ chat ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นผู้วิจัยจะแจ้งให้ทราบก่อนทุกครั้งว่าข้อมูลที่สัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้ในงานวิทยานิพนธ์ หากเป็นการพูดคุยที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นการสัมภาษณ์ผู้วิจัยก็จะไม่ใช่บทสนทนาเหล่านั้นมาใช้

4) การศึกษาเฉพาะกรณี (case study)

โดยศึกษากลุ่มสตรีชั้นกลางวัยทำงานภาคธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชีวิต (life history) ของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการซักถามบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น บุคคลในครอบครัวเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนฝูงญาติ

มิตร คนที่ผ่านเข้ามาในชีวิตที่มีอิทธิพล ขั้นตอนการศึกษาประวัติชีวิตนี้จึงเป็นขั้นตอนที่ศึกษาควบคู่ไปกับขั้นตอนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยจะใช้การสัมภาษณ์แต่ละครั้งเป็นเวลาเฉลี่ย 40-50 นาที เนื่องจากการศึกษาประวัติชีวิตซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจในชีวิตว่ามีอะไรบ้างที่ทำให้การเลือกคู่ครองของพวกเขาเป็นไปในทิศทางแบบนี้

3.5 หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล

การวิจัยในทุกการวิจัยย่อมมีประเด็นทางจริยธรรม (ethic) เนื่องจากในการวิจัยแต่ละครั้งนั้นย่อมมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกวิจัย โดยผู้วิจัยแบ่งประเด็นดังต่อไปนี้

(1) แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเปิดเผยตนเองของผู้วิจัย

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามในแต่ละครั้ง ก่อนสัมภาษณ์ครั้งแรกผู้วิจัยจะแนะนำตัวเองอย่างเป็นทางการแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รับทราบ ว่าผู้วิจัยเป็นใคร เรียนอยู่ที่ไหน ทำไมถึงอยากทำการวิจัยในเรื่องนี้ และเพื่อเป็นการเปิดเผยของผู้วิจัยและสร้างความไว้วางใจผู้วิจัยจะมีการให้เบอร์โทรศัพท์ และที่อยู่ในโลกโซเชียล ชื่องานการสื่อสารอย่าง facebook ซึ่งถือเป็นประวัติของผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบอีกด้วย

(2) การรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัว และสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อทำการแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยจะแจ้งให้ทราบถึงเรื่องราวประวัติชีวิตที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งจะถูกใช้นามแฝงและไม่เปิดเผยชื่อทั้งหมด เพื่อสิทธิของผู้ให้สัมภาษณ์จะไม่เดือดร้อนหรือเกิดผลกระทบในภายหลัง ไม่ว่าจะป็นชื่อจริง ที่อยู่ อาศัย สถานที่ทำงานชื่อผู้ขายคนเก่าๆที่เคยคบมาก่อน และจะแจ้งให้ทราบทุกครั้งที่ยอมรับว่า จะไม่มีการถ่ายรูปหรือนำเทปบันทึกเสียงไปเผยแพร่และการอัดเทปทุกครั้งจะแจ้งให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบก่อนว่าจะนำไปใช้ในงานวิจัย หากมิได้แจ้งให้ทราบก็จะไม่นำบทสนทนาเหล่านั้นไปใส่ไว้ในงานวิจัย

(3) การยินยอมให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยสมัครใจ

ในการทำวิจัยนั้นจะต้องไม่เป็นการบังคับ กะเกณฑ์หรือทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกกดดัน ดังนั้นก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะแนะนำตัวและแจ้งเนื้อหาวัตถุประสงค์ทุกครั้งและบอกแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ว่ามีสิทธิถอนตัวได้ทุกเมื่อ หากผู้วิจัยเกิดความลำบากใจหรือไม่ต้องการเปิดเผยโลกของเธออีกต่อไปแล้ว และเมื่อได้รับการยินยอมที่จะให้ข้อมูลสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้วเป็นหน้าที่ที่ผู้วิจัยจะต้องสร้างความเชื่อถือ ไว้วางใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือการผู้ถูกสัมภาษณ์

(4) การวิจัยที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งทางกายและค้ำึงถึงความรู้สึกของผู้ถูกวิจัย

ประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อจิตใจของผู้หญิงพอสมควรเนื่องจากมีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง มีเรื่องของความสัมพันธ์หญิงชายเข้ามาเกี่ยวข้อง ภูมิหลังและประสบการณ์ของแต่ละคนจึงเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับปัจเจกจำแนกความหมายที่มีให้ ในกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์และต้องเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างถึงสองคน เนื่องจาก กรณีแรก ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความรู้สึกไม่สนิทใจต่อผู้วิจัยจึงขอถอนตัวออกและกรณีที่สอง ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกเมื่อพูดถึงคนรักเก่าหรือเรื่องครอบครัวแล้วผู้ให้สัมภาษณ์เหมือนไม่อยากพูดถึงอดีตจึงขอถอนตัวออกไปเช่นกัน อีกทั้งเวลาของผู้ให้สัมภาษณ์นั้นค่อนข้างมีเวลาที่ตายตัวเพราะเนื่องมาจากเวลาการทำงาน เพื่อความสะดวกในการทำวิจัยทุกครั้งของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะให้ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้นัดสถานที่ทุกครั้ง และเวลาที่ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถกำหนดได้ตามใจชอบ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้เน้นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจึงจำเป็นต้องทำควบคู่กันไป ถือเป็น การตรวจสอบข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (field note) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงสอดคล้องกับการวิจัยมากที่สุดและข้อมูลที่ได้นั้นมากพอที่จะอธิบายปรากฏการณ์ได้หรือไม่ และหากข้อมูลส่วนใดยังขาดไม่สมบูรณ์ก็จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติม

(1) การวิเคราะห์โดยใช้กรอบของประวัติชีวิต (life history) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งจะแตกต่างจากการทำอัตชีวประวัติที่จะเล่าไปอย่างอิสระตามเวลา ตามลำดับเหตุการณ์ แต่จะมีประเด็นที่น่าสนใจในแต่ละศึกษากรณี ที่ศึกษาแล้วผู้วิจัยเข้าไปสัมภาษณ์พูดคุยในเรื่อง

ต่างๆ เข้าไปศึกษาในหลายๆมิติของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยเฉพาะเฉพาะช่วงเวลาช่วงอายุที่จะเป็นประโยชน์เอื้อต่องานวิจัย เป็นการอธิบายและเข้าใจมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง

(2)การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากตัวผู้สัมภาษณ์ (key informants) เป็นการวิเคราะห์ที่เป็นการแตกข้อมูลหรือ text ทั้งหมดออกเป็นส่วนย่อยๆ ตามความหมายที่ปรากฏอยู่เพื่อสะดวกในการตัดแยกข้อมูลออกเป็นเรื่องๆ แต่ละส่วนของข้อมูลที่ “ซ้ำแหละ” ออกมานั้นจะถูกนิยามหรือให้ความหมาย (ชาย โพธิสิทธิ์ตา,2550: 201-202) ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สองแนวทาง ได้แก่ แนวทางแรกวิเคราะห์ความหมายทางภาษา (manifest) โดยตรงและแนวทางที่สองวิเคราะห์ความหมายทางความรู้สึกหรือนัยที่แฝงอยู่(latent) ในคำพูดเหล่านั้น อีกทั้งในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ระยะด้วยกันคือ

ระยะแรก เมื่อผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้เพียงพอต่อการศึกษารูปแบบการเลือกคู่ครองบ้างแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกคู่ครอง เพศวิถีที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นกลางและทฤษฎีโครงสร้างผู้กระทำการ แล้วสรุปคร่าวๆ เพื่อเป็นแนวทางชี้แนะประเด็นที่จะต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในครั้งต่อไป

ระยะที่สอง ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2553 และเริ่มศึกษาภาคสนามเก็บข้อมูลสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่เดือน มิถุนายน –ตุลาคม พ.ศ. 2553 โดยมี การสัมภาษณ์ซ้ำในประเด็นที่น่าศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งต่อไป แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งเพื่อหาข้อสรุปของการวิจัย คือเมื่อผู้วิจัยสนิทสนมกับกลุ่มตัวอย่างและเปิดใจอย่างคุ้นเคยกับผู้วิจัยแล้วจะสัมภาษณ์ซ้ำในประเด็นสำคัญที่ค้นพบ เพื่อทดสอบและยืนยันยืนยันถึงข้อมูลตลอดจนการสัมภาษณ์ที่ซ้ำอาจจะได้รับข้อมูลเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยคำนึงถึงความ เป็นจริงและเหมาะสมมากที่สุดเพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ต่อไป

ระยะสุดท้าย หลังจากที่ได้รับข้อมูลที่นิ่งแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาอีกครั้ง เขียนรายงานผลและเตรียมนำเสนอผลการวิจัยโดยผู้วิจัยจัดรูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลและปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อให้เข้าใจถึงรูปแบบการเลือกคู่ครองและปัจจัยของการเลือกคู่ครองแล้วทำข้อสรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นครั้งสุดท้าย

3.7 การนำเสนอข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จะทำการนำเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์แนวสังคมวิทยาเชิงการตีความ (interpretive sociology) และใช้วิธีการแบบพรรณนาวิเคราะห์ (analysis description) โดยรายงานผลจากการสังเกตการสัมภาษณ์ทั้งแบบไม่เป็นทางการและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ที่อ้างอิงคำพูดหรือเรื่องราวจริงจากกลุ่มตัวอย่าง (report rich narrative) โดยนำเสนอส่วนต่างๆจากบทสัมภาษณ์ บทสนทนา จะถูกคัดรวมกันเป็นกลุ่มๆ หรือเป็นเรื่อง Themes ตามความหมายที่เชื่อมโยงกันของส่วนเหล่านั้น เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ทำการวิจัยในครั้งนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นฐานและเรื่องราวของกลุ่มตัวอย่าง

ในบทที่ 4 นี้ผู้วิจัยกล่าวถึงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมจากประวัติชีวิตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยนำเสนอในรูปแบบตารางและพรรณนาโดยแบ่งลำดับการนำเสนอเป็น 2 ส่วนคือ 4.1 คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม และ 4.2 ประวัติของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 คุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรสตรีวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาผู้ที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีข้อมูลลักษณะพื้นฐาน ได้แก่ อายุระหว่าง 25-35 ปี อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ย ภูมิภาคและที่อยู่ปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง อาชีพ ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

คนที่	อายุ	อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	ตำแหน่งงาน	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/บาท
1	27	พนักงานบริษัทเอกชน (พัฒนาอสังหาริมทรัพย์)	เจ้าหน้าที่ฝ่ายวางแผนและ การตลาด	18,000
2	28	พนักงานธนาคาร	ฝ่ายนโยบายการลงทุนและวางแผน ต่างประเทศ	25,000
3	26	ธุรกิจส่วนตัว (ผลิตภัณฑ์พลาสติก)	วางแผนดูแลงานขายผลิตภัณฑ์ บริษัท	20,000
4	32	พนักงานบริษัทเอกชน(ขนส่ง และโลจิสติกส์)	เจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคล	24,000
5	35	พนักงานบริษัทเอกชน (เงินทุน และหลักทรัพย์)	หัวหน้าฝ่ายบัญชี	35,000
6	33	พนักงานบริษัทเอกชน (ประกันภัยและประกันชีวิต)	หัวหน้าเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน	30,000
7	31	พนักงานบริษัทเอกชน (พัฒนาอสังหาริมทรัพย์)	นักประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการ ขาย	25,000
8	25	พนักงานบริษัทเอกชน(ธุรกิจ โฆษณา)	นักบริหารงานลูกค้า	15,000
9	31	พนักงานบริษัทเอกชน (พลังงานและสาธารณูปโภค)	เลขานุการ	26,000
10	29	พนักงานบริษัทเอกชน(ผลิตภัณฑ์ อุปโภคและบริโภค)	พนักงานขายและลูกค้าสัมพันธ์	40,000

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีผู้ที่อายุมากที่สุดคือ 35ปี และผู้ที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 25ปี ตามที่ได้กำหนดเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างเอาไว้ อาชีพของกลุ่มตัวอย่างเป็นอาชีพที่จัดว่าอยู่ในภาคธุรกิจ โดยแบ่งเป็นประเภทของสายงานอาชีพ ซึ่งได้แก่ พัฒนาสังหาริมทรัพย์ 2 ราย พนักงานธนาคาร 1 ราย ผลิตรถยนต์วัสดุ (พลาสติก) 1 ราย ขนส่งและโลจิสติกส์ 1 ราย เงินทุนและหลักทรัพย์ 1 ราย ประกันภัยและประกันชีวิต 1 ราย ธุรกิจโฆษณา 1 ราย พลังงานและสาธารณูปโภค 1 ราย และผลิตรถยนต์อุปโภคบริโภค 1 ราย

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานบริษัทเอกชนทั้งสิ้น โดยมีตำแหน่งงานเป็นพนักงานวางแผนและการตลาด 2 ราย หัวหน้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายวางแผนและนโยบาย 1 ราย เจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคล 1 ราย เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขาย 1 ราย นักบริหารงานลูกค้า 1 ราย เลขานุการ 1 ราย พนักงานขายและลูกค้าสัมพันธ์ 1 ราย เจ้าของกิจการดูแลงานขาย 1 รายและตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบัญชี 1 ราย

จากตารางที่ 1ชี้ให้เห็นว่าผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดคือ 40,000บาท และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุดคือ 15,000บาท ซึ่งเมื่อพิจารณารายได้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 25,000-30,000 บาทต่อเดือน โดยเมื่อคิดเฉลี่ยเป็นรายวันแล้วพบว่าอยู่ที่วันละ 800 – 900 บาท จึงจัดได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี มีหน้าที่การงานที่ได้รับการยอมรับ เนื่องจากหน้าที่อาชีพการงานอยู่ในภาคธุรกิจเป็นพนักงานบริษัทเอกชนซึ่งจัดว่าอยู่ในกลุ่มอาชีพที่มีพื้นฐานทางวัตถุในเรื่องรายได้และความมั่นคง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	ระดับการศึกษา	
	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
1		✓
2		✓ *
3		✓ *
4	✓	
5	✓	
6	✓	
7		✓
8	✓	
9	✓	
10	✓	
รวม	6	4

* จบการศึกษาปริญญาโทจากต่างประเทศ

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 6 ราย ซึ่งทั้ง 6 รายสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศ และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 4 รายในระดับปริญญาโทสำเร็จการศึกษาในประเทศจำนวน 2 ราย จบการศึกษาระดับปริญญาโทต่างประเทศ 2 ราย

ตารางที่ 3 แสดงภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่างและสถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน

คนที่	ภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่าง	ที่อยู่ปัจจุบัน
1	เชียงใหม่	กรุงเทพมหานคร
2	สมุทรปราการ	สมุทรปราการ
3	สุรินทร์	กรุงเทพมหานคร
4	สงขลา	กรุงเทพมหานคร
5	แพร่	กรุงเทพมหานคร
6	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
7	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
8	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
9	ขอนแก่น	กรุงเทพมหานคร
10	สิงห์บุรี	กรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงภูมิลำเนาและสถานที่พักอาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน นอกจากนั้น มีภูมิลำเนา เชียงใหม่ 1 คน แพร่ 1 คน สงขลา 1 คน ขอนแก่น 1 คน สิงห์บุรี 1 คน และสมุทรปราการ 1 คน สำหรับในที่อยู่ปัจจุบันส่วนใหญ่จำนวน 9 คน อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในขณะที่อีก 1 คน ที่อยู่ปัจจุบันคือสมุทรปราการโดยจัดกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร ได้มาจากภาคเหนือ 2 ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ราย ภาคใต้ 1 ราย และภาคกลาง 5 ราย ซึ่งกล่าวได้ว่า กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน จึงทำให้มีประชากรจากทุกภูมิภาคเข้ามาทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม

คนที่	อายุของกลุ่ม ตัวอย่าง (ปี)	ระดับการศึกษาของ กลุ่มตัวอย่าง	อาชีพ / ตำแหน่งงานของกลุ่ม ตัวอย่าง	รายได้เฉลี่ย บาท/เดือน	ภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่าง	ที่อยู่ในปัจจุบัน
1	27	ปริญญาโท	พนักงานบริษัทเอกชน/เจ้าหน้าที่ วางแผนและการตลาด	18,000	เชียงใหม่	กรุงเทพมหานคร
2	28	ปริญญาโท	พนักงานธนาคาร/ฝ่ายนโยบายและ วางแผนต่างประเทศ	25,000	สมุทรปราการ	สมุทรปราการ
3	26	ปริญญาโท	ธุรกิจส่วนตัว/วางแผนดูแลงานขาย ผลิตภัณฑ์บริษัท	20,000	สุรินทร์	กรุงเทพมหานคร
4	32	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน/เจ้าหน้าที่ ทรัพยากรบุคคล	24,000	สงขลา	กรุงเทพมหานคร
5	35	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน/หัวหน้าฝ่าย บัญชี	35,000	แพร่	กรุงเทพมหานคร
6	33	ปริญญาโท	พนักงานบริษัทเอกชน/เจ้าหน้าที่ วิเคราะห์และแผน	30,000	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
7	31	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน/ ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขาย	25,000	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
8	25	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน/นัก บริหารงานลูกค้า	15,000	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
9	31	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน/เลขานุการ	26,000	ขอนแก่น	กรุงเทพมหานคร
10	29	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน/ พนักงานขายและลูกค้าสัมพันธ์	40,000	สิงห์บุรี	กรุงเทพมหานคร

4.2 ประวัติชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

ประวัติชีวิตของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ศักษากรณีซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้วิเคราะห์นำเสนอข้อมูลต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1: จีบีบี (นามสมมติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา	เชียงใหม่
อายุ	27
การศึกษา	ปริญญาโท
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน (พัฒนาอสังหาริมทรัพย์) /เจ้าหน้าที่ฝ่ายวางแผนและการตลาด

“เขาก็บ่นไม่อยากให้เราได้ผู้ชายเหมือนพ่อว่าแบบสับสนหรือกินเหล้าแบบนี้ อยากให้ได้คนทำงานเก่ง รวย รวย รวย คนเป็นแม่มันจะมีอะไรมากไปกว่านี้ คนดี รวย ชัยัน ”

(จีบีบี, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2553)

จีบีบีหญิงสาวผมยาวรูปร่างผอมบางสูงสมส่วน บุคลิกร่างเรียวแจ่มใสพูดจาเฮฮาแม้กับคนแปลกหน้าก็ตามบ่งบอกถึงความมั่นใจเข้ากับคนอื่นได้ไม่ยาก เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนเธอจะเป็นคนเรียกเสียงหัวเราะจากเพื่อนๆ ได้เสมอซึ่งเป็นบุคลิกประจำตัวของเธอ เธออายุ 27 ปี ภูมิลำเนาเป็นคนจังหวัดเชียงใหม่เธอเป็นพี่สาวคนโตของน้องชายจากครอบครัวชนชั้นกลางที่บ้านมีกิจการส่วนตัวเกี่ยวกับเหล็กดัดติดตั้งตามบ้านโดยมีพ่อของเธอเป็นผู้ดูแลทั้งหมดและแม่ที่ดูแลรับผิดชอบหน้าที่ภายในบ้าน ปัจจุบันจีบีบีประกอบอาชีพเป็นพนักงานให้กับบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งโดยมีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลวางแผนและการตลาดให้กับบริษัทที่มีธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์และห้างสรรพสินค้า

จีบปีเติบโตในครอบครัวฐานะปานกลางแม้ว่าวัยเด็กเธอจะไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ของเธอก็ตาม เธอโตมากับอาม่าหรือย่าของเธอเนื่องจากเธอต้องดูแลอาม่าในช่วงมัธยมเธอจะอยู่ที่บ้านอาม่าจะกลับไปไหนเฉพาะช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์เท่านั้นที่กลับไปบ้านพ่อแม่ในช่วงวัยรุ่นเธอเองกล่าวว่าเธอไม่ได้สนิทอะไรกับพ่อแม่มากนักเธอเล่าให้ฟังถึงการที่ครอบครัวเลี้ยงดูเธอมาว่า

“ที่บ้านโบราณมากเป็นคนหัวโบราณมาก คอนเซเวเทฟสตูดๆ โดยเฉพาะแม่ แม่เป็นผู้หญิงเหนือล้านนาคือเข้าใจใหม่ “ผิดผี” เข้าใจอารมณ์ใหม่ แม่เป็นเจนเนเรชั่นนั้น ถ้าให้แยกไปอยู่กับแฟนเลยคงไม่นะ ไม่ใช่คนแบบนั้นจริงๆ แม้เขาจะไม่ได้เลี้ยงเรามาตอนเด็ก...แม่ออกแนวให้เลือกคนขยัน คนดีเพราะพ่อเรากินเหล้าสูบบุหรี่พ่อแบบกินเหล้าหนะ พ่อเป็นแบบผู้ชายสี่สิบห้าสิบปีที่แล้วพ่อจะออกแนวแบบโก๋หลังวัง เขาเลิกกันหมดแล้วไงเหลือพ่อเราไม่เลิกซะที สังคมเราเข้าใจนะแต่แม่เราจะห่วงสุขภาพ เขาก็บ่นไม่อยากจะให้เราได้อยู่เหมือนพ่อว่าแบบสูบบุหรี่กินเหล้าแบบนี้ อยากให้ได้คนทำงานเก่ง รวย รวย รวย คนเป็นแม่มันจะมีอะไรมากไปกว่านี้ คนดี รวย ขยัน”

สำหรับเธอแล้วการที่ตั้งแต่เด็กเธอช่วยเหลือตนเองมาตลอดทำให้เธอมีความคิดค่อนข้างที่จะเป็นตัวของตัวเองอยู่มาก แม่ของเธอเองนั้นมักจะหยิบยกเรื่องของลูกสาวบ้านโน้นบ้านนี้ให้ฟังเป็นตัวอย่างว่าถ้ามีแฟนเป็นแบบที่แม่ของเธออยากจะให้มี เธอเล่าให้ฟังว่าแม่ของเธอหยิบยกเรื่องของญาติๆ ลูกพี่ลูกน้องของเธอที่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่เพราะผู้ใหญ่หาให้ แต่เธอเองกลับคิดว่ามันเป็นเรื่องที่ไม่ชอบเป็นอย่างยิ่งสำหรับตัวเธอ

“ปัจจุบันมันก็มีนะ เขาก็ชอบพูดให้ฟังโน่นนี่นั่นเราก็ฟังผ่านๆ ไม่สนใจ พวกหาคู่มันก็เป็นคลุมถุงชนนะก็คือให้คนอื่นจัดหาให้ไม่รู้จักกันมาก่อน ไม่ได้เกิดจากความสัมพันธ์เป็นการจัดการมันก็อาจจะเปลี่ยนไปในรูปแบบอื่นที่ไม่ได้เรียกว่าคลุมถุงชนนัดบอดออกเดทอะไรก็ว่ากันไป แต่ถ้าแม่จะมาให้จับคู่คนนั้นคนนั้นก็บอกไว้เลยว่าไม่เอาเด็ดขาด”

“พ่อแม่ไม่ค่อยยุ่งเรื่องแฟนเท่าไรหรอกนะ เขารู้ด้วยว่าเราเป็นคนแบบนี้กับพ่อแม่เราไม่ได้แชร์กันนะ เราไม่ได้เติบโตขึ้นมากับพ่อแม่ เราโตขึ้นมากับอาม่าเราก็แบบมีเก็บกับเขาเยอะ เราเลยไม่ได้สนิทกับพ่อแม่มาก เรามีเรื่องอะไรก็จะเก็บเอาไว้เราไม่ได้บอกทุกเรื่อง เขาเองหนะจะรู้เองเขาจะคอยดูห่างๆ ไม่ถามจะรอให้เล่าเองมากกว่า”

จิบบี๊มักเป็นคนที่ไม่เชื่อมั่นในสิ่งที่เธอตัดสินใจในสิ่งที่เธอเชื่อไม่เชื่อเรื่องพรหมลิขิตไม่ดูการคำนวณแล้วฝันอยากมีเจ้าหญิงเจ้าชายเธอว่าชีวิตเรา เราลิขิตเองจะดีไหน ออกแบบให้เป็นไปทางไหนก็สุดแต่ใจเรา ด้วยความที่เธอต้องดูแลอำมาของเธอตั้งแต่เด็กทำให้เธอมีความรับผิดชอบค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับเด็กรุ่นเดียวกับเธอ เธอกล่าวว่าเธอมีนิสัยของเธอที่ค่อนข้างมีโลกส่วนตัวและมักจะตัดสินใจอะไรด้วยตนเองเสมอ เมื่อเธอเรียนจบปริญญาตรีในช่วงนั้นเธอก็ได้รู้จักกับผู้ชายคนหนึ่งซึ่งตกลงคบหาดูใจกันจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเธอมั่นใจในตัวเขาและคนนี้ก็คือคนที่เธอคิดว่า จะร่วมทุกข์ร่วมสุขไปกับเธอ

“ถ้าตอนเด็กๆอะไม่ได้มอง คนที่สองมองไปถึงอนาคต คนที่สามคนปัจจุบันก็มองคือพออายุเริ่มโตมันจะมองไปถึงเรื่องอนาคตโดยอัตโนมัติแต่คนอื่นไม่รู้ณะคือแฟนมันเป็นทีที่ฟังทางใจได้ เราก็ปรึกษาได้ช่วยเราได้ มันสบายใจ อุ่นใจ อย่างน้อยก็มีคนนี่แหละเป็นพวกเรา อยู่ข้างๆเรา เราเจอแฟนคนนี้ไปแอบชอบเขาก่อน เวลาผ่านไปก็เลยได้มาคบกัน”

เธอเล่าถึงผู้ชายในอุดมคติให้ฟังว่าตัวเธอเองนั้นเป็นคนที่ไม่ได้คาดหวังอะไรขอแต่เป็นคนที่ได้รับนิสัยของเธอได้เนื่องจากเธอเป็นคนที่มีนิสัยตรงไปตรงมาค่อนข้างที่จะเอาแต่ใจในบางครั้งจนบางครั้งแข็งไปบ้างซึ่งก็เป็นสิ่งที่เธอยอมรับว่าเป็นข้อเสียของเธอรวมไปถึงการทำงานด้วย

“ไม่มีอุดมคติตามสเปค แต่ตามความคิดทุกคนอยากได้สวยๆหล่อๆอยู่แล้วที่แบบเป็นโมเดลนะเอาเข้าจริงๆมันก็ต้องรู้จักกันหรือเปล่ายังงัยก็ได้แต่ขอให้ทนเราได้อยู่กับเราได้ เราเน้นเรื่องความรู้สึก เรื่องเงินอะไรอย่างนี้ก็หาได้ภายหลังหาเอาข้างหน้าหรือช่วยกันหาอาจจะดูน้ำเน่าไปหน่อยแต่ว่ามันเรื่องจริง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นแล้วจะต้องมีความเข้าใจตัวดิฉันสูง แล้วก็เป็นคนขยัน ซึ่งถ้าแบบเข้าใจอย่างเดียวแล้วไม่ขยันมันก็แบบจะมองไปถึงอนาคตไม่ได้ เป็นคนรักครอบครัวด้วยส่วนในเรื่องของรูปร่างหน้าตา สถานะทางสังคม โน่นนี่นั่นเป็นองค์ประกอบเพราะว่าตัวเราเองก็ไม่ได้มีชื่อเสียงหรือแบบโพรไฟล์ดีเป็นลูก โน่นนี่นั่นเพราะมันก็ไม่จำเป็นอยู่คนเดียวยังลำบากเลยอยู่กับเพื่อนอยู่กับตัวเองยังลำบาก คือคนที่มาอยู่ด้วยนั้นต้องอดทนจริงๆเพราะฉะนั้นคนแบบที่เสียขามันก็ไม่มีหรอก” “มันเป็นออราภายนอก บารมีทุกอย่าง โพรไฟล์ไม่มีส่วนในการวัด..จะพูดว่าอะไรดีคือมันไม่ได้มีส่วนมากเท่าไรจะตอบว่าไม่มีส่วนเลยก็จะเหมือนต่อแลไปเป็นวินมอไซค์ มันก็ไม่ใช่ว่า ถ้าเป็นพืวินมอไซค์ได้อยู่กับเราได้เข้าใจเรามันก็ไม่ใช่ว่าเหมาะสมควรในส่วนของตัวเองไปแต่ถามว่าต้องเสาะหา เสาะหาไฮโซใหม่มันก็ไม่ใช่ว่าจำเป็น”

ปัจจุบันจีบปีและแฟนของเธอมีกิจการส่วนตัวที่เริ่มสร้างขึ้นด้วยกันเป็นธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านความงาม โดยแฟนของเธอมักจะพูดเสมอว่าจะร่วมสร้างครอบครัวด้วยกันหาด้วยกัน จีบปีคบกับแฟนหนุ่มของเธอมา 4 ปีย่างเข้าสู่ปีที่ 5 แล้วและเธอก็รู้สึกมั่นใจที่จะใช้ชีวิตอยู่กับเขาเพราะเป็นทั้งเพื่อน ทั้งพี่ ทั้งคนรักอย่างที่จีบปีต้องการทุกอย่างซึ่งตัวเธอนั้นเห็นว่าเขาเป็นผู้ที่พึ่งพาได้มีความคิดที่จะสร้างฐานะเพราะทั้งคู่กำลังจะร่วมกันทำธุรกิจเกี่ยวกับสปาด้วยกัน

“ตัวเรานะไม่มีผลเลย อย่างแฟนเคยพูดว่า เราจะร่วมสร้างกัน หาด้วยกัน แต่ถ้าแบบทำให้เราดาวน์ ลง ตกต่ำลงก็ไม่เอานะ”

“อายุก็จะสามสิบแล้ว การที่เราตัดสินใจคบใครสักคนหน้าที่การงานของเขามีกี่มีส่วนนะ ในส่วนการตัดสินใจแต่ไม่ใช่ประเด็นหลักของทุกอย่าง ถ้าการงานมั่นคงเขาก็มั่นใจกับเขาได้ในระดับหนึ่ง”

ในส่วนของการศึกษาที่มีผลต่อการเลือกคู่ครองเธอไม่ได้ตรงนั้นของแฟนว่ามีส่วนในการเลือกคู่ครองและแฟนของเธอเองก็นับถือต่างศาสนากับเธอโดยเป็นคริสเตียน เธอมีมุมมองที่คบกับเธอว่าจะป็นอะไรก็ได้แต่ขอให้รับในแบบที่เธอเป็นก็พอแล้ว

“อะไรก็ได้ ไม่ได้คิดว่าต้องระบุเป็นคนอะไร ขอให้เขารับเราได้ที่พอ” “ถ้าจบปวช.ถ้ารวยมีกิจการก็ไม่มาดั้นด้นมันวัดไม่ได้หรอก มันเป็นเรื่องมันโปะมาแล้วมาเป็นคนหนึ่งมันก็ได้หรือที่มาแยกส่วนคนนี้ รวยมากเรียนไม่จบแล้วโย มันไม่มีอะไรที่เหมาะสมแน่นอนไปซะทุกอย่าง”

“การเลือกคู่ครองไม่จำเป็นต้องศาสนาเดียวกันแฟนเราเป็นคริสเตียนชีวิตก็ได้มีอะไรแปลกไป”

การพูดถึงเรื่องแต่งงานก็เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำเพราะทั้งสองมักจะเปิดใจด้วยกันเสมอแต่จีบปีนั้นไม่ได้มองเรื่องการแต่งงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเธอ หากแต่บทสนทนาที่เกิดขึ้นระหว่างเธอนี้เนื่องจากแม่ของเธอติดตามเธอถึงการคบหากับแฟนของเธอว่าพร้อมที่จะแต่งงานให้แม่ของเธอแล้วหรือยัง แม่ของเธอที่ค่อนข้างอยากให้เธอแต่งงานเป็นฝั่งเป็นฝาเหมือนญาติพี่น้องคนอื่น ๆ เธอเองรู้ว่าแม่ไม่ชอบให้กลับบ้านดึกคืนโดยเฉพาะเมื่อไปกับแฟนของเธอ การแต่งงานจึงน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการคบหากัน สำหรับเธอนั้นการมีคู่ครองจะแต่งงานไม่แต่งงานนั้นไม่

มีผลสำหรับเธอต่อการคบหาของแฟนหนุ่ม เธอให้ความหมายของการเลือกคู่ครองของเธอที่แสดงถึงการแต่งงานว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ไม่จำเป็นต้องมีผู้อื่นมารับรู้

“แฟนเคยคุยกันกับแม่หลายรอบมากไม่จำเป็นไม่จัดได้ใหม่ ไม่แต่งได้ใหม่ไม่จำเป็นเลย คืออาจจะแค่ให้รับรู้จดทะเบียนแต่ไม่จำเป็นต้องประกาศให้คนอื่นรับรู้ป่าว เราก็จะแบบ เปลืองเงิน ไม่ได้เป็นเซเลบ ไม่ได้เป็นดาราไม่จำเป็นต้องใครรู้ เราจะไม่อยากแต่งเลยด้วยซ้ำ ฟุ่มเฟือยมันหลายอย่างแต่เข้าใจนะความรู้สึกพ่อแม่ คือพ่อแม่เขาก็มีสังคมของเขาเราไม่แคร์แต่พ่อแม่อยาก ญาติเยอะต้องอวดต้องโชว์กับแม่ไม่ได้เลยนะ เราก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ทุกวันนี้ว่าแบบไม่แต่งไม่งั้นก็จะไม่แต่งเลย เลยสามสิบ ไปแล้วเราไม่แต่งแล้วนะ ลูกเลิกสามสิบเราไม่มีก็ไม่เอาแล้วนะ ด้วยสังคมที่มันเปลี่ยนไป สถานะสังคม เศรษฐกิจมันหลายอย่าง”, “สำหรับเราการแต่งงานไม่สำคัญเราอยู่กับแฟนได้โดยไม่ต้องแต่งงาน”

“แฟนเป็นคนที่มีโรแมนติคมาก สำหรับเราแต่งไม่แต่งมันก็เหมือนกัน เฉยๆ โอเคพ่อกับแม่ เขาก็คิดในเรื่องของทะเบียนสมรสเป็นฝั่งเป็นฝาพ่อแม่ก็สบายใจ อารมณ์นั้น แต่เรากลับเฉยๆถ้าคนนี้เป็นสามีเราและเราก็ต้องไว้ใจเขา เรื่องงงเรื่องเงินมันตามมาทีหลัง เราไม่ค่อยสนใจอะไรเท่าไร เราแต่งไปไม่ใช่คนอื่นแต่ง เราดีที่สุด ถ้าคนอื่นจะเป็นเงื่อนไขในการตัดสินใจมันก็อีกเรื่องหนึ่งแต่ท้ายที่สุดแล้วก็เป็นเราเองที่ตัดสินใจ”

อย่างไรก็ตามจับบีมองการเลือกคู่ครองเป็นไปตามจังหวะช่วงเวลาของอายุรับการแต่งงานไม่สำคัญเพราะเธอมองว่าสำหรับเธอแล้วชีวิตทั่วไปนั้นสำคัญมากกว่า เธอจึงทำ “เราอยู่กับแฟนได้โดยไม่ต้องแต่งงาน”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่2: ขวัญ (นามสมมติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา	สมุทรปราการ
อายุ	28
การศึกษา	ปริญญาโท
อาชีพ	พนักงานธนาคาร /ฝ่ายนโยบายการลงทุนและวางแผนธุรกิจต่างประเทศ

“ฐานะมันต่างกันมาก ๆ บางทีไลฟ์สไตล์มันต่างกันมันจะทำให้อยู่ด้วยกันไม่ได้ นั่นคือสาเหตุหนึ่งที่คนเราบอกว่าเรามักจะเจอคนที่ใกล้เคียงกัน”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2553)

ขวัญเป็นหญิงสาวร่าเริง อัจฉริยะดีเยี่ยมแถมกับคนรอบข้างเสมอ ขวัญเป็นลูกสาวคนเดียวจากครอบครัวชนชั้นกลาง พ่อของขวัญทำงานเกี่ยวกับรับเหมาก่อสร้าง ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน ปัจจุบันเธอทำงานให้กับธนาคารหนึ่งในสามธนาคารชั้นนำของประเทศไทยโดยตำแหน่งที่ขวัญทำคือเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานด้านการลงทุนกับฝ่ายต่างประเทศซึ่งงานที่เธอทำนั้นตรงสาขาที่เธอได้ร่ำเรียนในระดับปริญญาโทที่ประเทศอังกฤษแม้เธอจะเป็นลูกสาวคนเดียวของพ่อแม่ แต่เธอก็ไม่ได้ถูกตามใจนัก ในช่วงวัยรุ่นขวัญก็เหมือนกับเด็กผู้หญิงทั่วไป ที่ถูกเลี้ยงดูขัดเกลาให้

เติบโตมาเป็นผู้หญิงที่เรียบร้อยเธอเองเรียนอยู่โรงเรียนหญิงล้วนที่มีชื่อเสียงเรียนพิเศษเข้าโรงเรียนกวดวิชาเหมือนเพื่อนๆของเธอ ที่เรียนพิเศษนี้เองที่เธอได้พบกับแฟนของเธอ ซึ่งพ่อแม่เธอก็รู้จัก เพราะขวัญมีอะไรก็จะเล่าให้พ่อของเธอฟังตลอดการเลือกคู่ครอง

“โชคคืออย่างหนึ่งที่พ่อแม่เป็นคนติดตามใจ เขาจะพยายามเข้าใจ บอกข้อดีข้อเสียของคนคนนั้นแต่ก็ไม่ได้บอกว่าห้ามไม่ให้คบ ไม่ได้ปิดกั้น ลูกรักใคร่ก็รักด้วย อิมพ่อแม่ให้อิสระในการตัดสินใจ”

ตั้งแต่เด็กพ่อแม่ของเธอเปิดโอกาสให้เธอตัดสินใจด้วยตัวเองหลายๆครั้งไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียน เลือกรักที่ทำงานหรือแม้กระทั่งการตัดสินใจเรียนต่อต่างประเทศไปใช้ชีวิตตามลำพัง ในขณะที่ขวัญเล่าให้ฟังถึงสเปค บุคลิกลักษณะของคนที่จะมาแฟนให้ฟังว่า

“ที่สำคัญเลยคือต้องคุยกันแล้วรู้เรื่องเพราะมันจะบอกว่าไปด้วยกันได้ไหม ไลฟ์สไตล์โอใหม่โอเคหนึ่งแหละคือคุยกันรู้เรื่องจะเลือกผู้ชายที่เป็นงานเป็นการ รู้จักกาลเทศะ และที่สำคัญโตทางความคิด ขอลุดสะอาดไม่จำเป็นต้องฝรั่ง ดีเกาหลี ลุดสะอาดมันก็ทำให้เราอยากอยู่ใกล้” “คนไทยแหละพูดกันรู้เรื่องที่สุด จะชายไทย ชายไทยจีนก็ได้”

หลังจากขอลาออกจากที่ทำงาน เธอเล่าให้ฟังว่าเธอวางแผนจะไปเรียนต่อจากเงินของพ่อและเงินของป่าเธอ ในขณะที่แฟนของเธอซึ่งก่อนหน้านั้นบินลัดฟ้าเรียนต่อปริญญาโทตั้งแต่รับปริญญา พ่อแม่ของเธอรับรู้การคบหาของเธอกับแฟนด้วยกันตลอด เธอเล่าว่าแม่นั้นค่อนข้างจะสนิท วางใจกับแฟนของเธออยู่ไม่น้อย เช่น ให้มารับบ้างหรือนัดรับประทานอาหารตามวันหยุดเทศกาลต่างๆ

“ไม่ได้ปิดกัน ลูกรักใครก็รักด้วย อิมพ่อแม่ให้เลือกเองให้อิสระในการตัดสินใจ เราโชคดีอย่างหนึ่งที่พ่อแม่เป็นคนติดตามใจเขาพยายามเข้าใจ บอกข้อดีข้อเสียของคนคนนั้นแต่ก็ไม่ได้บอกว่าห้ามไม่ให้คบ”

ขวัญเล่าถึงชีวิตให้ฟังว่าเธอนั้นค่อนข้างที่จะติดพ่อยึดพ่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตหลายๆอย่างซึ่งก็มีส่วนในการตัดสินใจในการเลือกคู่ครองของเธอเองเช่นกัน

“เหมือนพ่อเลย แฟนเหมือนพ่อเมื่อก่อนไม่คิดเลยมันมีอย่างที่ว่าเหมือนพ่อ เรายังเคยพูดเลยว่าเหมือนพ่อของเราเข้าไปทุกที่เลย”

ในขณะที่เธอทำงานในบริษัทนั้นเธอเล่าว่าเธอเองก็มีคนเข้าไปให้เธอเลือกระหว่างอยู่เมืองไทยหรือระหว่างที่เธอเรียนอยู่เมืองนอกก็ตามแต่เธอคิดว่าเธอมีคนที่เธอเลือกเหมาะสมอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ พูดจาภาษาเดียวกันเป็นความเข้าอกเข้าใจที่เธอรู้สึกว่ามันเป็นความผูกพันเพราะคบกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ

“เราเห็นว่าเขาโตขึ้นคือเราคบกันมาตั้งแต่เด็ก ตั้งแต่มอปลายเห็นว่าคนๆนี้โตได้คือโตได้อีกเหมือนว่าเขาไม่ได้หยุดอยู่แค่นั้นมันจะมีคนบางพวกแบบนี้ก็จบแระอย่างพี่ชายเราก็ได้”

แค่นี้ก็เฉยๆ ถ้าไม่โดนที่บ้านปลุกดันก็จะรู้สึกว่อก็โอเคแล้วนี่ก็ออกใหม่แต่อย่างน้อยแฟนเราก็จะไม่ใช้ไป เขาจะรู้ของเขาเองคือเมื่อก่อนมันจะคิดไม่ได้เลยแต่เดี๋ยวนี้มันจะต้องเป็นอย่างไร ต่อไปต้องเป็นอย่างไร ต้องทำอะไร เราเห็นว่าเขามีพัฒนาการที่ดีขึ้นก็เลยเหมือนแบบก็น่าจะมั่นใจได้”

การคบหาของเธอนั้นทำให้แฟนของเธอเป็นทั้งเพื่อน ทั้งพี่ชาย ทั้งคนรัก แม้จะผ่านเรื่องราวแห่งความเสียใจ ทะเลาะกันบ้างทั้งเขาและเธอ แต่เธอและเขาก็พยายามปรับตัวให้เป็นในทางที่ดีขึ้นเนื่องจากขวัญและแฟนของเธอก็อยากที่จะเริ่มสร้างอนาคตด้วยกัน

“ เชื่อย่างหนึ่งว่าคนที่เข้ามาหาเราได้หนึ่งในนั้นคือ พื้นฐานต้องใกล้เคียงกัน เพราะฉะนั้นมันจะคุยแบบรู้เรื่อง ด้วยสังคมที่เราอยู่มันทำให้เราเจอคนที่เราอยู่ระดับเดียวหมด มันจะไม่เจอคนที่โดดไปไกล คือสมมุติว่ามีวงล้อมาเลยแต่คุยกันไม่รู้เรื่องคนหนึ่งพูดเรื่องหนึ่ง อีกคนพูดเรื่องหนึ่งมันก็ไม่เข้าใจเลยนะ มีเงินแล้วไง อย่างถ้ามาบอกว่าเนี่ยะเพิ่งไปซื้อเรือยอชมาศุกร์หน้าว่างใหม่...มันเลยต้องคุยกันได้ก่อนเป็นอันดับแรกแล้วถึงจะเริ่มมองเรื่องอื่นมากกว่า”

และทางบ้านของเธอก็สนับสนุนเพราะเห็นว่าฝ่ายชายมีหน้าที่การงานมั่นคง มีสถานภาพทางสังคม อีกทั้งทางแฟนของเธอก็มีพื้นฐานทางบ้านที่ดีและก็มีครอบครัวที่มีครอบครัวเป็นของตนเองได้แล้ว

“ ทางบ้านเราก็มั่นใจเขาได้ในระดับหนึ่งเพราะเขาเองก็เริ่มมีหน้าที่การงานให้เห็นพอใจนะ มันมีส่วนเพราะคือฐานะและก็อาชีพถ้ามันต่างกันมาก ๆ บางทีไลฟ์สไตล์มันต่างกันนะมันจะทำให้อยู่ด้วยกันไม่ได้ นั่นคือสาเหตุหนึ่งที่คนเราบอกว่าเรามักจะเจอคนที่ใกล้เคียงกัน”

“ อย่างการศึกษาเขาก็จบต่างประเทศมันก็ทำให้เห็นหน้าที่การงานในอนาคตของเขาและคนสมัยนี้ก็จบปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ ดูอนาคตมองไปข้างหน้านะ มีโครงการมีความคิดที่ดี ตัวเราจะมองว่าเขามีอนาคต” “น้อยนะเราจะไปชอบแบบไหนะ ด้วยสังคมที่เราอยู่มันทำให้เราเจอคนประเภทระดับเดียวกันหมด มันจะไม่เจอคนที่โดดไป”

ซึ่งการคบกับแฟนของเธอนั้นเธอกล่าวว่าพื้นฐานทางบ้านที่ใกล้เคียงกันมีผลในการเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก หรืออย่างศาสนา ความเชื่อก็ส่งผลเช่นกัน

“มีผลนะคะ เพราะวัฒนธรรมต่างกันบางอย่างมันก็รับไม่ได้เราอาจจะถูกเลี้ยงดูมาแบบนี้ เขาแบบนี้ อืมต้องนับถือศาสนาเดียวกันจะเข้าใจกันได้มากกว่า”

การเลือกคู่ครองของเธอที่เธอให้ความสำคัญกับการแต่งงาน เธออยากสร้างครอบครัว อยากมีลูกซึ่งก็เป็นความใฝ่ฝันของเธอตั้งแต่เด็กๆ อีกทั้งพ่อแม่ของเธอก็เห็นว่าการแต่งงานเป็นการประกาศให้สังคมรับรู้เพราะคนส่วนใหญ่รับรู้ทั้งเขาและเธอคบหากันมาตั้งแต่เด็กๆ

“จริงๆแล้วถ้าอยู่ด้วยกันได้โดยไม่ต้องแต่งงานก็โอเคนะแต่สังคมมันไม่ได้ใจ แฟนเรายังพูดเองเลย ทุกอย่างมันขึ้นอยู่กับครอบครัว สังคมเราเองก็อยากแต่งที่ต้องแต่งเพราะเราอยากอยู่ด้วยกันแล้วคือไปไหนมาไหนด้วยกันก็แบบก็แค่ไปไหนมาไหนกลับบ้านจบก็คือยังอยู่ในระบบเดิมนี้ก็ออกใหม่ ”

ปัจจุบันขวัญและแฟนของเธอมีแผนที่จะแต่งงานกันในอนาคตอันใกล้นี้แม้เธอจะกล่าวว่าเธอรู้จัก คบหาแฟนมานานแต่ความรักกับการเลือกคู่ครองก็ไม่ได้เป็นข้อสำคัญทั้งหมด

“สำหรับขวัญความรักต้องมาก่อนเราจะแต่งงานกันได้ก็ต้องรักกันใช่ปะแต่ก็ไม่ใช่เพียวๆ โรแมนซ์นะ สมัยนี้มันก็ต้องมีปัจจัยอย่างอื่นด้วยถ้ารักกันมากเลยแต่แบบต่างคนต่างไม่มีงานไม่มีอะไรเลยแต่งงานไปก็ทำอะไรได้ มันไม่ได้อยู่แล้ว มันต้องพร้อมในระดับหนึ่ง ความรักก็คือความรักนะ มันอธิบายไม่ได้หรอก มันเป็นความรู้สึกที่อธิบายไม่ได้ คนที่มีความรักไม่ได้ยืมตลอดนะมันก็ต้องมีทุกขบ้าง สิ่งหนึ่งที่ทำให้เรารู้ว่ามีความรักเพราะเราทุกข์มากกว่าจริงๆนะคือถ้าเกิดเราไม่รักสักคนเราก็ไม่ทุกข์ดิเราก็เหมือนกับว่าไม่ได้ใส่ใจ การที่ทำให้เรารู้ว่าเรามีความรักเพราะเราทุกข์ไปอย่างเรารักพ่อแม่เราไม่รู้หรือว่าเรารักจนกว่ามีอะไรสักอย่าง เฮ้ยเราเสียใจ”

“นิยามเราก็ไม่มีหรอก สุดท้ายพอมันถึงเวลามันก็จะรู้เองแหละว่ามันใช่หรือไม่ใช่ว่าแบบคน นี้ ก็อย่างที่บอกแหละอย่างแรกก็คุยกันรู้เรื่องนิสัย ความคิด การคุยกันรู้เรื่องมันบ่งบอกว่าพื้นฐานความคิดเราคล้ายกัน ถ้าคิดต่างกันมากๆไลฟ์สไตล์ฐานะมันทำให้เราเห็น”

กรณีศึกษาที่ 3: กรีน (นามสมมุติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา	สุรินทร์
อายุ	26
การศึกษา	ปริญญาโท
อาชีพ	ธุรกิจส่วนตัว(ผลิตภัณฑ์พลาสติก) / วางแผนดูแลงานขายผลิตภัณฑ์ของบริษัท

**“สมัยนี้มันเป็นการล่าเหยื่อ สำหรับเรานะ
คือเราก็เลี้ยงไว้ก่อนแล้วหละว่าคนนี้จะ โอเคนะ”**

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

กรีนอายุ 26 ปี กรีนเป็นหญิงสาวไทยเชื้อสายจีนหน้าตาอิมแอมแจ่มใส ตายี่ในหลายๆครั้ง ที่พูดคุยเรื่องความร้าวของความรักและแฟนของเธอ ครอบครัวของกรีนมีกันทั้งหมด 4 คน กรีนมีน้องชายหนึ่งคนกรีนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเอกชนชื่อดังที่การเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ จากนั้นเธอไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษในสาขาวิชาเอ็มบีเอเนื่องจากบ้านของเธอมีกิจการของครอบครัวเกี่ยวกับธุรกิจพลาสติก กรีนเล่าให้ฟังถึงครอบครัวของเธอว่าการเลือกคู่ครองของเธอั้นประเด็นหลักคือต้องคนไทยเชื้อสายจีนเนื่องจากคุณแม่ของเธอเป็นคนจังหวัดสุรินทร์พบรักและแต่งงานกับพ่อของเธอแต่ย่าของเธอไม่น่าจะยอมรับแม่ของเธอ จนถึงทุกวันนี้ก็ยังคงทะเลาะตามประสาแม่พัวลูกสะใภ้กรีนเล่าให้ฟังว่าเมื่อก่อนย่าของเธอจัดหาให้พ่อของเธอแต่งงานกับผู้หญิงอีกคนที่มีเชื้อสายจีนตามที่ย่าของเธอต้องการทัศนคติเหล่านี้ทำให้กรีนทำให้เธอตระหนักถึงการคบหา มีความคิดถึงการมีแฟน มีคู่ครองจนถึงทุกวันนี้ไม่เว้นแม้แต่เพื่อนฝูงหากเป็นคนจีนก็จะดีกว่าโดยที่พ่อของเธอเห็นว่าคนจีนน่าจะมีกิจการส่วนตัว ไม่ใช่เกี่ยวกับร้าน ชัยชนะแข่งมีคู่แข่งจะมีกิจการเป็นของตัวเอง

“ที่บ้านตามใจเราแต่ก็ไม่ได้สปอยจนเกินไป เหมือนเราถูกปลูกฝังความคิดตั้งแต่เด็กแล้ว ไม่ว่าจะในการคบเพื่อน เขาก็พยายามถามว่ามีแฟนหรือเปล่า แฟนคนนี้เป็นอย่างไรดีไหม อี๋ๆดูดีแล้วกันจะพูดประมาณแบบนี้ เขารู้ว่าเรามีแฟนแต่เขาก็พยายามถามแฟนคนนี้เป็นอย่างไร ดีหรือเปล่าเขาก็คิดว่าเรามีความสามารถการดูคนระดับหนึ่งเราสามารถ

รับผิดชอบตัวเองได้ถ้าเกิดเรามีปัญหาเขาก็ยินดีรับฟังหรือแบบให้คำปรึกษาอย่างแฟนเขาก็รู้ว่าเรามีแฟนเขาก็จะถามคนนี้เป็นไง ดีหรือเปล่าคือเขาคิดว่าเรามีความสามารถในการดูแลคนระดับหนึ่ง เราสามารถรับผิดชอบตัวเองได้แต่ถ้าเกิดมีปัญหาเขาก็ยินดีรับฟังหรือแบบให้คำปรึกษา ”

ในการเลือกคบใครก็ตามตลอดจนการคู่ครองของกรีนนั้นเธอจะยึดพ่อของเธอเป็นหลัก เพราะเธอก็เห็นพ่อของเธอที่สู้กับหน้าที่การงานมาตั้งแต่เธอยังเด็ก ทำให้เธอมีทัศนคติในการใช้ชีวิตเกี่ยวกับเรื่องคู่ครองว่า

“ การเลี้ยงลูกมาสิ่งที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกคือลูกสาวจะต้องได้แต่งงาน ถ้าจะอยู่กันสองคนสังคมไทยอะมันก็ต้องทำอะไรให้ถูกต้องไม่งั้นแบบคนมันก็จะแบบนิทานหรือว่าแบบผู้ใหญ่เขาก็จะแบบ...ลองคิดดูถ้าเป็นลูกเรา เขาก็น่าจะทำอะไรให้มันถูกต้อง เฮ้ยไปอยู่กับผู้ชาย เฮ้ยถ้าญาติมาถามพ่อแม่เออมันไปอยู่กับแฟนมันก็แบบแต่งงานก็ไม่ได้แต่งงานก็ไม่ได้มันก็จะอะไรอยู่ ถ้านี่ถึงความเป็นจริงในสังคมแล้วสังคมไทยพ่อแม่เรื่องใหญ่พ่อแม่เราอะที่จะอายุ”

ปัจจุบันธุรกิจครอบครัวของเธอที่กำลังเติบโตเป็นรูปร่างมีโรงงานที่ครอบครัวของเธอต้องดูแลมีหน้าที่ในการวางแผนดูแลผลิตภัณฑ์ของครอบครัวเธอแต่หน้าที่แท้จริงแล้วเธอดูแลทุกอย่างในโรงงานซึ่งก็คือว่าเป็นช่วงในการเรียนรู้บริหารโรงงานของเธอเองนิสัยส่วนตัวที่เธอพูดถึงว่าเธอเป็นคนที่ไม่ค่อยจริงจังในเรื่องการทำงาน จะไม่ทำตัวเหลวไหลเรื่องด้วยเธอเป็นพี่สาวคนโตเป็นอาเจ้าของญาติพี่น้อง จากเมื่อก่อนที่เธอเคยมีแฟนแต่ไม่ได้คำนึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆของแฟนคนก่อนๆของเธอ เช่น เรื่องเชื้อชาติ เรื่องการเงิน กรีนเล่าให้ฟังถึงการคบหาแฟนคนก่อนที่ทางบ้านของเธอไม่ค่อยชอบนักจนภายหลังเธอก็เป็นฝ่ายขอเลิกเอง

“ โลกนี้มันไม่แตกต่างกันมากมันก็จะไม่แตกต่างกันเพราะถ้าเทียบกับแฟนเก่า เขาก็จะแบบนะ สถานะทางการเงินเขาก็ไม่ค่อยดีต่ำต้อยด้อยค่ากว่าเราว่าแบบไม่ค่อยดี จะชวนไปไหนไปซื้อไปเที่ยวต่างประเทศเที่ยวโน่นนี่เขาก็จะแบบเราไม่มีเงิน ถึงเราจะรักกันแต่แบบบางทีก็บางเรื่องที่เราอยากทำอยากไปไหนกันแบบนี้ก็เลยทำให้เราเปลี่ยนแฟนดีกว่า”

ปัจจุบันการทำงานกับโรงงานของครอบครัวเธอก็มีผลในการคบหากันกับแฟนของเธอ เธอก็กล่าวว่าทางบ้านของฝ่ายชายดูจะพอใจเธอไม่น้อยกับการศึกษาและอาชีพของเธอ

“ส่งผลนะเหมือนทุกวันนี้ก็ทำงานกับที่บ้านถ้าเกิดว่ามีแฟนเป็นพนักงานออฟฟิศเวลาก็จะไม่ตรงกัน ทุกวันนี้ต่างคนต่างมีกิจการที่บ้านเป็นของตัวเองเหมือนจะทำอะไรก็ง่ายจะไปไหนจะหยุดคือมันไปด้วยกันได้เวลานัดเจอมีเวลาให้กันคุยโทรศัพท์เอ็มเอสเอ็นทั้งวัน ”

“สำคัญ สมมุติว่าบ้านเรามี 10 ล้านบ้านเรามีล้านเดียวแล้วเราเป็นผู้ใหญ่ใช้ใหม่ ต้องแบบเลือกคนที่สู้เรากับเรานิดหนึ่ง ไม่ใช่แบบเลือกผู้ชายที่ไม่มีอะไรเพราะบางที่แบบเขาเกาะเรารีเปลาเราก็ไม่รู้”

การเลือกคู่ครองของเธอจึงไม่ใช่แค่ตัวเธอเป็นคนเลือกฝ่ายเดียวแต่ยังมีปัจจัยอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้อง กรีนเล่าให้ฟังว่าคนที่เข้ามาคบหาดูใจกับเธอนั้นก็ต้องมีแนวคิดที่มีลักษณะคล้ายกับครอบครัวของเธอด้วยซึ่งเป็นที่เธอยึดถือและการที่เธอถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กจึงทำให้การมีแฟนของเธอต้องมีคุณสมบัติอย่าง

“ไม่อยากเหมือนแม่เพราะเรารู้ว่าจะมีปัญหา ปัญหาทางบ้านถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ เวลาเรามีแฟนสักๆเรารู้ว่าถ้ามีอย่างนี้ทางบ้านจะเห็นด้วย...บ้านมีอย่างเดียว ต้องเป็นคนจีน”

เธอเล่าถึงคนที่เธอคบหาดูใจอย่างจริงจังว่าผู้ชายที่เธอคบหานั้นเข้าข่ายทั้งคุณสมบัติทั้งการศึกษา ฐานะทางการเงิน มีกิจการเป็นของตัวเองและนิสัยใจคอเข้าใจเธอ เข้ากับญาติพี่น้องของเธอได้เป็นอย่างดีและที่สำคัญมีเชื้อสายจีนซึ่งเป็นคุณสมบัติอย่างที่พ่อและอาม่าของเธอต้องการ

“อย่างพ่อจบมอปลายแต่ตอนนี้เป็นไง คือก็อยู่ได้ประสบความสำเร็จในชีวิตมีธุรกิจเยอะแยะ คือตัวเราคิดว่าเขาจบอะไรมาก็อาจไม่ใช่ปัญหาทั้งหมดถ้าเขาจบไม่น่าเกลียดจนเกินไปคือทุกวันนี้อย่างน้อยคนเราก็ต้องจบปริญญาตรี ถ้าคนนั้นมีความคิดแนวคิดที่ดี ส่วนตัวจะเบสออนกับพ่อตัวเองคนที่เขาจะรวยในวันข้างหน้า จะเลือกคนที่มองการณ์ไกลจะทำอะไรมองอนาคตข้างหน้า เป็นคนที่มีความสามารถในการวางแผนเพื่ออนาคตได้คิดไปไกล คิดเป็นขั้นเป็นตอนไม่ได้มองแค่ปีสองปี ถ้าคนนั้นมีความคิดแบบนี้ก็โอเค ถึงบาง

คนจบปริญญาโทเหมือนกันแต่ความคิดไม่มีอะไรเลยก็ไม่ปะเพราะดูแล้วไม่มีแนวทางที่จะแบบว่าร่ำรวยทำมาหากิน”

“สถาบันการศึกษามีส่วนด้วย แต่เราก็อาจจะเปรียบว่าเขาเป็นอย่างไร อย่างพอจบมอปลายแต่ตอนนี้เป็นไง คือก็อยู่ได้ประสบความสำเร็จในชีวิตมีธุรกิจเยอะแยะคือตัวเราคิดว่าเขาจบอะไรมาก็อาจไม่ใช่ปัญหาทั้งหมดถ้าเขาจบไม่น่าเกลียดจนเกินไปคือทุกวันนี้อย่างน้อยคนเราก็ต้องจบปริญญาตรี ถ้าคนนั้นมีความคิดแนวคิดที่ดี”

อย่างไรก็ตามครอบครัวของเธอก็จะให้อิสระในการคบใครเป็นแฟนกับใคร เธอเล่าว่าทางบ้านไม่ค่อยห่วงเธอมากนักเพราะคล้ายกับว่าเธอถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กว่าควรจะเลือกคบใคร

“การเลือกคู่ถ้าจะเลือกใครสักคน มันก็คนนั้นต้องเข้ากับเราได้ แล้วก็คนนั้นต้องเข้ากับเราได้ แล้วก็อยู่เหมือนอยู่กับเขาแล้วเขาซัพพอร์ตเราทุกอย่าง ให้กำลังใจเราเป็นที่ปรึกษาเราทำให้รู้สึกอบอุ่นใจทำให้เรารู้สึกดีเป็นห่วงเราดูแลเรามันก็แบบดี เพราะฉะนั้นไม่ได้ค่ะ เราต้องเป็นฝ่ายเลือก ไม่งั้นเราจะได้แบบอะไรคะ?!! เดียวได้อะไรก็ไม่รู้ เราจะให้เขามาเลือกหรือคะไม่ควรเดี๋ยวจะเลือกแบบไม่ไหวมาได้ สมัยนี้มันเป็นการล่าเหยื่อ สำหรับเรานะ คือเราก็เล็งไว้ก่อนแล้วแหละว่าคนนี้จะโอเคนะตัวเราเองรู้ว่าอะไรที่เหมาะสมกับเราชอบแบบไหนแต่ตอนแรกก่อนจะคบก็ปรึกษาเพื่อน แม่ ก่อนเลยว่าจะคบด้วยดีไหม คนนี้เป็นคนแรกที่แบบมีอะไรเหมือนกันแล้วก็แบบมันง่ายหนะ จะพูดอะไรมันไม่เหนื่อย ไม่ต้องคอยอธิบายอะไรแบบว่าเข้าใจกัน”

จนเมื่อเธอตัดสินใจคบกับแฟนของเธอก็ทำให้รู้สึกว่าการคบครอบครัวของเธอน่าจะรักเขาด้วยเช่นกันโดยเฉพาะพ่อและอาม่าของเธอ บุคลิกลักษณะนิสัยที่เธอยอมรับว่ามีอะไรที่คล้ายๆกัน ปัจจุบันเธอกับแฟนของเธอคบหาดูใจกันมาได้สองปีแล้ว เธอรู้จักกับแฟนของเธอตั้งแต่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยแต่เริ่มจริงจังคบหากันเมื่อเธอไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษ

“เป็นคนบ้าเหมือนกัน จะไม่ชอบพวกจู้จี้ ไม่งอแงเป็นคนที่มีเหตุผล รับฟังในตัวเรา ยอมรับที่เราเป็นเราได้ เราจะได้เป็นตัวของตัวเองให้เต็มที่ ศาสนาไหนก็ได้ ได้หมดถ้าเขาเป็นคนดีอยู่ในสังคม... เคยไปดูหมอดูเพราะก่อนหน้าที่จะคบกันเขาดูคลาสนิวาแฟนเยอะ คือรู้จักมานาน ก็กลัวว่าคบแล้วจะทิ้งหรือเปล่า ไม่อยากเสียใจเพราะเหมือนเรากี่

เว้นไม่มีแฟนมาปีหนึ่ง ตั้งแต่อยู่อังกฤษก็เลยรู้สึกว่างเปล่ามาก เพื่อก็มีแต่ก็ไม่เหมือนเราก็เริ่มเข้ามาทำให้เราหวั่นไหว ไปถามหมอดู หมอดูก็บอกเนี่ยเดี๋ยวปีห้าสิ จะเจอผู้ชายตัวสูงพอกัน ชาวจั๊วเลยเป็นคนจีน หน้าจีนมาก หน้ากลมๆ เขาก็บอกว่าจะได้คบกันจนถึงแต่งงาน ก็เลยเชื่อเนี่ยมันเหมือนกับว่าสร้างความมั่นใจว่าผู้ชายคนนี้ใช่ ”

แม้ว่าการดูหมอดูจะทำให้เธอเชื่อในตัวคนที่เธอคบหา แต่สิ่งสำคัญในการเลือกคู่ครองต่อไปภายในอนาคตก็คือตัวเธอนั่นเองโดยส่วนตัวแล้วเธอยอมรับว่าเป็นคนที่ศรัทธาในความรักมากๆ ก่อนจะตัดสินใจคบกับพี่เขาเธอก็กลัวว่าเขาจะเจ้าชู้หรือเปล่า เพราะเธอกล่าวว่าเวลาเธอรักใครเธอก็จะทุ่มให้แฟนของเธอโลกใบนี้เป็นสี่ชมพูอย่างที่เธอกล่าวเอาไว้

“สี่ชมพู...เหมือนแบบว่าถ้าเราแบบมีความรักมันก็เหมือนโลกสดใสอะไรแบบนี้เข้าใจกันอยู่ด้วยกัน มีความสุข เกื้อกูลกัน มีน้ำใจกัน ถนอมน้ำใจกันให้กำลังใจกันอะไรแบบนี้ ความรักหรือมันเป็นส่วนเติมเต็มของชีวิตอะไรอย่างนี้”

ในการเลือกคู่ครองนั้นแม้ว่าคุณสมบัติของแฟนเธอนั้นจะตรงตามที่ครอบครัวของเธอปรารถนาไว้ในหลายๆอย่าง แต่เธอก็มีความคิดทัศนคติในการวางตัวเธอเองว่า

“หญิงไทยไม่รักกับใครเยอะเยอะ มองเรื่องนั้นว่าอย่างไร อายคะ ไม่กล้าโชว์ ลองคิดดูสิคะ สมมุติว่าเราโชว์คนที่หนึ่งดูแล้ว เรามีคนที่สองโชว์อีกเราก็แบบเอ๊ะ มันจะดีหรือ ผู้ชายคนที่สองจะรู้หรือเปล่า เราก็จะแบบไม่สบายใจ เก็บไว้ดีกว่า คือมันก็มีหลายๆอย่างแต่ก็ไม่ถึงกับปล่อย เราควรเก็บไว้ละคะ”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 4: ไข่มุก (นามสมมติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา	สงขลา
อายุ	32
การศึกษา	ปริญญาตรี
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน(ขนส่งและโลจิสติกส์) /เจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคล

**“เพิ่งมารู้ว่าญาติเราญาติเขาคุยกันมานานแล้ว
เขาก็คุณสมบัติทุกอย่างจบนอก ก็มาคิดคือแบบพ่อแม่เซทให้แล้ว
เขาหวังดีกับเราอยู่แล้วถึงยังไงเราก็ต้องดูอีกทีหนึ่งให้ใหม่
สุดท้ายก็เลยได้มานี้แหละค่ะ”**

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

ไข่มุกหญิงสาวจากหาดใหญ่อายุ 32 ปี ครอบครัวของไข่มุกมีพี่น้อง 4 คน ไข่มุกเป็นลูกสาวคนสุดท้องของครอบครัว พี่สาวคนโตและพี่ชายคนรองแต่งงานกันไปหมดแล้ว เหลือแต่เธอและพี่ชายอีกคนที่ยังไม่ได้แต่งงาน พ่อของไข่มุกเคยทำงานธนาคารแต่ปัจจุบันเกษียณออกมาอยู่เลี้ยงหลานกับแม่ของเธอเธอยอมรับว่าเธอค่อนข้างหัวโบราณแม้เธอจะเป็นลูกสาวคนสุดท้องแต่เธอก็ไม่ได้รับการตามใจมากนัก คุณยายคุณแม่ คุณน้าของเธอสอนให้เธอเป็นแม่บ้านแม่เรือนช่วยทำอาหารมากกว่าที่จะออกไปวิ่งเล่นนอกบ้านที่ไหน แต่ที่บ้านของเธอก็เลี้ยงดูให้อิสระในความคิดในการตัดสินใจต่างๆตามความเหมาะสม

“ที่บ้านสอนว่าเป็นผู้หญิงมีค่าอยู่ที่การวางตัวเป็นผู้หญิงก็น่าจะแต่งงาน มีคู่ครองที่ดี มีครอบครัวที่ดีที่บ้านใจดีเราอยากทำอะไรเขาก็ให้ทำถ้าแต่ก็อยู่ในความเหมาะสม แต่เขารู้ว่าเรามีวุฒิภาวะพอในการตัดสินใจต่างๆที่จะทำอะไร”

“ ความเป็นผู้หญิงสิ่งสำคัญมันอยู่ที่เรารักษาตัวให้เป็นคนอย่างไรถ้าเราประพฤติตัวดีใครๆก็อยากคบหาเป็นเรื่องธรรมดา”

สิ่งหนึ่งที่เธอได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็กก็คือผู้หญิงที่ดีควรจะออกเรือนแต่งงานเป็นฝั่งฝา เช่นเดียวกับพี่สาวของเธอที่ปัจจุบันมีลูกชายแล้วสองคน ทางบ้านของเธอก็คาดหวังในตัวเธอเอง

เช่นกันว่าเมื่อไหร่ไข่มุกจะแต่งงาน แต่ก็ไม่ได้เป็นที่พ่อแม่คิดไว้เพราะเธอก็เลิกกับแฟนของเธอ เมื่อสมัยที่เธอยังทำงานอยู่ที่แรกที่กรุงเทพ แต่ที่ไข่มุกไม่สานสัมพันธ์ต่อเพราะเธอก็คิดว่าชีวิตเธอเรียบง่ายเกินไป ซึ่งเขาก็ดีทุกอย่างชีวิตเธอไม่เห็น้อยเหมือนอย่างเพื่อนๆของเธอที่ต้องตามแฟนกลับบ้านหรือเป็นกังวลเรื่องที่แฟนจะไปมีผู้หญิงอื่นอีกหรือไม่ ในช่วงเวลานั้นเธอแทบจะไม่ได้คบกับใครเลยเธอให้เหตุผลว่าเป็นเพราะเธอทำแต่งงานซึ่งเป็นช่วงที่ปรับตัวหางาน จึงไม่มีเวลาไปพบใครและก็ยังไม่เจอคนที่ถูกใจนัก เธอเองก็ไม่ได้คิดที่จะไขว่คว้าหาแฟน จนเวลาผ่านไปเมื่อพ่อแม่ของเธอเห็นว่าเธอยังไม่มีใครสักที และเริ่มเป็นห่วงแต่ท่าทีของเธอเพราะกลัวว่าเธอจะไม่แต่งงานหรือโสดไปตลอดชีวิตเพราะเธอก็อายุเพิ่มขึ้นทุกวัน

“เรากลับไปบ้านที่หาดใหญ่เขาก็จะถามเราตลอดว่าคบกับใครอยู่หรือเปล่า ดีไหม แต่เราก็ตอบว่าไม่มีแต่คือแม่และพี่สาวเขาก็จะรู้เรื่องเราตลอดเพราะโทรหากัน เราก็รู้ว่าเรายังไม่มีใคร เราก็ทำแต่งงาน งานช่วงนั้น จนมีวันหนึ่งตอนปีใหม่เมื่อสองปีที่แล้ว เรากลับบ้านพ่อแม่เราทำที่นัดกินข้าวรวมญาติให้เรามาแล้วมาถึงเขาก็จัดให้เรานั่งใกล้กับคนนี้เลย พี่มารู้ว่าญาติเราญาติเขาคุยกันมานานแล้ว เขาก็คุณสมบัติดีทุกอย่างจบนอก ก็มาคิดคือแบบพ่อแม่เซทให้แล้ว เขาหวังดีกับเราอยู่แล้ว แล้วถึงยังไงเราก็ต้องดูอีกทีหนึ่งใช้ไหม สุดท้ายก็เลยได้มานี้แหละ”

ปัจจุบันเธอและแฟนของเธอที่ญาติของเธอเป็นฝ่ายแนะนำให้รู้จักเริ่มต้นความสัมพันธ์คุณสมบัติที่ทางครอบครัวเห็นด้วยว่าน่าจะดูแลเธอต่อไปได้ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็น การศึกษา สถานะภาพทางสังคม

“ที่แรกว่าอะนี่มันคือการคลุมถุงชนรีเปลา่ เขาจะเป็นเกย์เป็นแก๊งวางหรือเปลา่เพราะเราไม่รู้จักเขามาก่อน แต่คิดในทางกลับกันมันก็ดียังหนึ่งที่ญาติเราญาติของเขากรองมาแล้วเหมือนมันมีแรงเชียร์ด้วยนะ เราก็เห็นว่ามันไม่ได้มีอะไรที่เสียหายก็ลองตัดสินใจลองคบที่เขาคู ที่บ้านเลือกเขา พี่คิดว่าส่วนสำคัญคือเขามีเชื้อสายจีนนะก็เหมือนกับเรา”

“พี่เขาจบออส จบนอกมีหน้ามีตาในวงการการทำงานระดับหนึ่งมันก็ทำให้เราภูมิใจ จะคบเขาก็ไม่อายใคร” “มองปัจจุบันมันก็สะท้อนอดีตไป แต่เท่าที่พอแล้ว มองว่าการที่จะไปคบกับใครเขาต้องไม่เปลี่ยนชีวิตเราให้ตกต่ำลง เท่าเดิมโอเคหรือดีกว่าเราก็ดี”

ด้วยความที่เธอเองเป็นคนที่ไม่ให้ความสำคัญกับครอบครัวมากๆ โดยเฉพาะในการตัดสินใจต่างๆ อย่างการมีแฟน ซึ่งเธอเองกล่าวว่า

“ก็ต้องดูว่ามีผลต่อทางบ้านเราไหม เพราะเราก็ค่อนข้างให้ความสำคัญกับที่บ้านอยู่นะ บางทีเราปรับตัวได้ แต่ถ้าหากที่บ้านเราไม่เห็นด้วยบางทีมันก็ทำให้ลำบากเหมือนกัน”

เธอเริ่มต้นทำความรู้จักกับเขาเพราะเขาเองก็มีคุณสมบัติที่ดีเป็นคนบ้านเดียวกับเธอ มีนิสัยที่เป็นผู้ใหญ่กว่าเธอ มีความเป็นผู้นำ ฉลาด มีความรับผิดชอบ หน้าตาเธอกว่าความคิดนั้นจะทำให้หล่อไปเองซึ่งเป็นสิ่งภายนอกอีกทั้งหน้าที่การงานก็เป็นสิ่งที่เธอพอใจในตัวเขาเองเช่นกัน

“ผู้ชายที่อบอุ่น มีความเป็นผู้ใหญ่มั่นมีเสน่ห์นะค่ะ พี่จะแพ้ใจผู้ชายแบบนี้”

“พ่อแม่เราก็เห็นว่าเขาหน้าที่อาชีพการงานดีมันก็ส่งผลถึงรายได้ว่าจะดูแลเราได้ไหมจะเริ่มสร้างครอบครัวกันต่อไปในอนาคตได้หรือเปล่า”

จากการแนะนำของครอบครัวญาติผู้ใหญ่ของทั้งเขาและเธอก็ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่สะดวกราบรื่น เธอเล่าว่าการที่เธอมีแพลนนั้นทำให้พ่อแม่ของเธอสบายใจได้ว่าในอนาคตเธอจะมีคนดูแลต่อไป

“พี่คิดว่าเป็นโชคชะตานะที่ทำให้เราได้มาพบกัน เขาเป็นผู้ใหญ่ อบอุ่น หน้าที่การงานก็มั่นคงเขาเป็นญาติห่างๆของเราอีกที แม่ของเขาเองเป็นญาติห่างๆของเรา ที่ทำงานใกล้เราด้วยแต่เราก็ไม่เคยเจอกัน ถ้าญาติๆเราไม่ได้แนะนำให้รู้จักกันเราก็คงไม่ได้คบกันถ้าไม่รักเราก็คงไม่เลือกเขา พี่มองอย่างนั้นนะ พ่อแม่เขาหามาให้เราแต่เอาจริงๆ”

ซึ่งการเลือกคู่ครองในลักษณะนี้ไข่มุกมีทัศนคติความเห็นที่ แม้เขาและเธอจะไม่ได้ทำความรู้จักกันมาก่อน แต่เธอก็ไม่ได้รู้สึกว่าเขาถูกบังคับเปรียบเสมือนการจับฉลากโดยผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมากกว่าและการตัดสินใจแท้จริงแล้วก็ขึ้นอยู่กับทั้งสองฝ่าย

“ถ้าไม่รักเราก็คงไม่เลือกเขาพี่มองอย่างนั้นนะ พ่อแม่เขาหามาให้เราแต่เอาจริงๆถ้าเราไม่รักกัน พี่ไม่รักเขา เขาไม่รักพี่มันก็คงไปด้วยกันไม่รอดมันต้องทั้งสองอย่างพี่ว่าได้ชื่อว่าเรื่องคู่มันเป็นการตัดสินใจของทั้งสองคน แล้วไงพี่เลือกเขาแล้วถ้าเขาไม่เลือกเราไม่รักเราก็ไม่ได้เขาอยู่ดี หรือเราจะไปมารยาสาไถคุณได้ฉันแล้วนะใส่ยานอนหลับไปนอนมันก็ไม่ใช่ว่า มันไม่ได้ เรื่องเป็นจริงผู้ชายไม่มีทางยอมหรือกรับหรือ เรื่องจริงๆผู้ชายมันรู้มันก็เลือกเราเหมือนกัน”

ปัจจุบันไข่มุกและแฟนของเธอคบหาดูใจกันได้จะครบปีแล้ว มีจะมีเรื่องที่จะต้องปรับตัว เขากันบ้างแต่เธอก็กล่าวว่าไม่ได้เป็นอุปสรรคเท่าใดนักสำหรับเธอ อีกทั้งปัญหาเรื่องครอบครัวการ

ที่เขาจะเข้ากับที่บ้านเราได้หรือไม่ก็เป็นเรื่องที่ดีเพราะพ่อแม่พี่น้องเธอก็เห็นดีด้วย ไข่มุกมีความสุขกับการคบหาดูใจกับแฟนของเธอที่บ้านของเธอก็พลอยมีความสุขไปด้วย ซึ่งเธอเองนั้นคบกับเขาอย่างเป็นทั้งเพื่อน เป็นทั้งพี่ชาย เป็นคนที่ห่วงใย และนอกจากครอบครัวแล้วเธอก็มองไปถึงเรื่องการแต่งงานกับเขาเช่นกัน โดยที่ทั้งคู่มีแผนการแต่งงานในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าตามที่ทั้งคู่ได้วางแผนเอาไว้ ในทัศนคติของเธอมีความหมายของคู่ครองนี้ว่า

“การมีคู่ครองมันอาจจะให้ความมั่นใจเราได้ ว่าเรามีคอมมิทเม้นท์ร่วมกัน พันธะสัญญา ร่วมกัน ว่าเราจะเป็นเพื่อนกันตลอดไป เช่น ถ้าเพื่อนมันไม่ต้องคอมมิทเม้นท์เหมือนการมี คู่พี่มองว่าความสัมพันธ์เพื่อนสนิทกับคู่รักมันคล้ายกัน ส่วนที่ตัดคือคู่รักมันจะมีคอมมิทเม้นท์ร่วมกัน”

กรณีศึกษาที่ 5 : นานา (นามสมมุติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา	แพร่
อายุ	35
การศึกษา	ปริญญาตรี
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน (เงินทุนและหลักทรัพย์) /หัวหน้าฝ่ายบัญชี

**“คู่ครองมันเป็นอะไรที่ทุกคนอยากมี
ผู้หญิงได้แต่งงานมันจะเป็นอะไรที่ทุกคนตั้งใจด้วย
เหมือนเป็นสิ่งสูงสุดสำหรับคนอื่นไม่รู้แต่สำหรับเราไม่ใช่”**

(นานา, สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2553)

นานาเป็นสาวเหนือเมืองแพร่โดยกำเนิด ปัจจุบันอายุ 35 ปี พ่อของนานารับราชการ ส่วนแม่ของเธอเป็นอาจารย์ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดแพร่ นานาเล่าชีวิตวัยเด็กของเธอเล่าให้ฟังว่า เธอเป็นลูกสาวคนสุดท้อง มีพี่ชายหนึ่งคน พี่สาวหนึ่งคน เธอเป็นชนมากมาตั้งแต่เด็ก สนุกสนาน

เฮฮาตามประสาคนมีเพื่อนฝูงมาก นานาใช้ชีวิตอยู่ที่กรุงเทพตั้งแต่เข้าเรียนในระดับชั้นมหาวิทยาลัย เนื่องจากเธอเอนท์ทรานซ์ติดที่มหาวิทยาลัยของรัฐบาลแห่งหนึ่ง

นานาเล่าให้ฟังถึงครอบครัวของเธอไม่ได้เลี้ยวลูกอย่างเข้มงวดแต่กลับเป็นห่วงเธอมากกว่าเดิมเนื่องจากนานาเองเกือบที่จะแต่งงานกับแฟนที่เธอคบมาด้วยตั้งแต่เรียนที่มหาวิทยาลัยเดียวกันถึง 13 ปี แต่ต้องเลิกกันไปเพราะเขานั้นไปเจอคนใหม่ในขณะที่เขากำลังเรียนปริญญาโทในขณะนั้น

“ที่บ้านพี่ออกจะเป็นคือคุณพ่อรับราชการ คุณแม่เป็นครูด้วย ก็พอเออเราโตขึ้นมาเขาก็ปลูกฝังว่าอย่าเพิ่งมีแฟนนะในระหว่างเรียนให้เรียนหนังสือไปก่อนแล้วผลสุดท้ายเราก็ไปมีแฟน ไม่เชื่อผู้ใหญ่ไง ก็แบบเออเนะ..แต่ผู้ใหญ่เขาพ่อแม่ยังงี้เราก็เป็นลูกเขา เขาก็ยังรักเราเหมือนเดิม คุณพ่อคุณแม่เขาไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวเรื่องพวกนี้ ขอเป็นคนดีและดูแลเราได้ พ่อแม่พี่ไม่ได้ยุ่งว่าเราจะคบใคร คือถ้าเรารักใครพ่อแม่เขาก็เราด้วย แต่ในปัจจุบันที่เขาเห็นพี่ไม่มีใคร เขาก็บอกเราว่าเราอยู่ตัวของตัวเองได้เราสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ เราไม่เห็นจะต้องไปเอาภาระมาเราอีกเหมือนคราวที่แล้ว คราวที่แล้วแต่งงาน เกือบจะแต่งงานรู้จักกันสนิทกันบ้านก็สนิทกันรู้จักกัน ไปเที่ยวด้วยกัน”

“ทัศนคติยังดีอยู่เพราะว่าเราอยากได้คนมาดูแลเรา ว่าคนเก่าอาจจะไม่ใช่เนื้อคู่ของเราแต่ ณ ปัจจุบันไม่เชื่อแล้วเรื่องเนื้อคู่มันขึ้นอยู่กับว่า การตัดสินใจของเราเองว่าจะดำเนินชีวิตของเราไปอย่างไร”

แม้เธอจะเคยเสียใจหรืออกหักกับประสบการณ์ชีวิตของเธอที่ผ่านมาแต่เธอก็ไม่ได้คิดที่จะตัดสินใจเป็นโสดและด้วยอายุที่เพิ่มมากขึ้นประกอบกับเวลาในชีวิตประจำวันของเธอที่เธอกล่าวว่าคุณสมบัตินี้มันต้องใช้วิถีคลุมถุงชนแล้วเพราะว่าหาคู่กันยากมาก และเธอก็มีความสนใจที่จะใช้บริการหาคู่ที่เป็นสิ่งที่เธอคิดว่าเหมาะสมกับการหาคู่ในปัจจุบัน

“พี่ว่าจะทดลองวันนั้นก็ไปกับสาว ๆ ในออฟฟิศก็จะเข้าไปกัน คือคนเราในปัจจุบันไม่มีเวลาไปหาแฟนหรือวัน ๆ ทำงานขึ้นลง ๆ ออฟฟิศ ไปตะลอนตลาดมันก็ได้เจอใคร แล้วไม่ได้ศึกษาใคร นอกจากคนในออฟฟิศ แล้วคนในออฟฟิศเรารู้ธาตุแท้กันหมดแล้ว มันก็จะหายากหน่อย ดีหรือว่ายังไงใช้ใหม่คะ บริษัทแบบนี้พี่ว่ามันก็ดีเป็นการจับสิ่งที่เมทกันด้วย เพราะว่ามันจะมีแบบว่า เขาจะดูฐานะดูเงินเดือน ดูไลฟ์สไตล์ การศึกษา แต่เขาก็ประสบความสำเร็จหลายคน มันก็คุ้มอะนะ ถ้าสมมุติได้นะ ก็อยากจะลองไปใช้อะคะ รู้สึกว่ายุค

มันเปลี่ยนไป ไซม์ะ เพราะฉะนั้นทัศนคติของพี่ก็คิดว่าเรื่องแบบนี้เป็นเรื่องปกติ ดีชะอีกจะ
ได้หาให้เรา”

หลังจากการเลิกรานั้นนานากล่าว่าก็ยังไม่เจอใครที่ถูกใจเธอ มีเพื่อนๆแนะนำให้รู้จัก
แม้แต่หมอหรือคนต่างชาติแต่ก็เธอก็ยังรู้สึกว่ายังไม่เจอคนที่ใช่สำหรับเธอหรือเป็นเพื่อนคู่คิด
สำหรับเธอ

“อืม...ส่วนตัวพี่ไม่ค่อยชอบฝรั่งนะ คิดว่าวัฒนธรรมต่างกันถ้าคบกันก็อาจต้องปรับตัว
กันเยอะอาจมีปัญหาตามมาก็ได้ในระยะยาว แต่เรื่องเชื้อชาติน่าจะเป็นคนไทยด้วยกันจะ
ดีกว่าเพราะถูกเลี้ยงไม่ต่างกันมากไป”

“ศาสนาไหนก็รักกันได้ คิดว่าศาสนาทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี แล้วถ้าสมมุติว่าเรา
ต้องเปลี่ยนตามแฟนก็ยอมรับได้นะคะ”

เธอได้พูดถึงประสบการณ์ชีวิตของเธอที่เมื่อก่อนเธอเคยเชื่อเรื่องพรหมลิขิตเป็นอย่างมาก
แต่อย่างไรก็ตามการแต่งงานสำหรับความคิดของเธอก็ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตลูกผู้หญิงคน
หนึ่ง

“เด็กบ้านนอกอะนะ คิดมาตลอดว่าจะเจอกับใครสักคนแล้วก็คิดว่าเออนี้แหละพรหมลิขิต
ฉันจะต้องรักกับผู้ชายคนนี้ ผู้หญิงหลายคนเป็นนะ พี่มองความรักเป็นสิ่งที่ดีมีความรักมัน
ก็สดใส ความรักกับการเลือกคู่มันเลยเป็นการดูแลซึ่งกันและกัน”

“ การแต่งงานก็เหมือนเป็นการประกาศว่าเฮ้ยฉันจะใช้ชีวิตร่วมกับคนนี้แล้วนะเป็นอะไรที่
ผู้หญิงทุกคนอยากที่จะมี เออผู้หญิงได้แต่งงานมันจะเป็นอะไรที่ทุกคนดีใจด้วยเหมือน
เป็นสิ่งที่โหยสูงสุดที่ไม่รู้ว่าจะทุกคนเห็นเป็นสิ่งสูงสุดในชีวิตแต่ของเราก็คือทุกคนได้
แต่งงาน”

นานามองว่าการมีคู่ครองเปรียบเสมือนการเป็นเพื่อนไปจนแก่เฒ่ามากกว่าที่จะมาเป็นแค่
คนรักกันเท่านั้นเป็นคนที่เหมาะสมเข้ากันได้สำหรับเธอ แม้ว่าปัจจุบันเธอจะมีความสุขจากงานที่
ทำและกำลังก้าวหน้าไปได้ดีจากตำแหน่งงานของเธอ อีกทั้งเธอกำลังเรียนปริญญาโทอีกด้วย

“ส่วนมากเราก็อยากได้คนลักษณะเท่าเทียมกันมากกว่าค่ะ”

ด้วยหน้าที่การงานที่กำลังไปได้ดีทำให้การที่เธอจะเลือกคู่ครองมาใช้ชีวิตเธอมีเหตุผลว่า เธอเป็นคนทำงาน มุ่งมั่นกับงาน เธอเองมีหน้าที่การงานที่มั่นคงมีฐานะพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ แม้ อายุจะเพิ่มมากขึ้นทุกวันแต่อายุและประสบการณ์ก็โตตามวันเวลาโดยเธอให้เหตุผลว่า

“หน้าตาที่มีส่วนค่ะ สมัยนี้คือทุกคนก็อยากได้หน้าตาที่เอี้ยดูแล้วน่ารัก ดูแล้วสดชื่นพีวามี ส่วนหนึ่งะ สมมุติให้คะแนนร้อยเต็ม หน้าตาอย่างนี้ก็ต้องเกิดหกลีบหรือเจ็ดสิบอะ เออ ประมาณนั้นอะกับบุคลิกภาพด้วย ไม่ถึงขนาดเยอะดูในภาพรวมแล้วโอเค”

“มันก็สำคัญนิดหนึ่งแต่ก็ไม่ถึงกับสำคัญมากก็แค่ดูว่าฐานะเขาเหมาะสมเท่าเทียมมันก็ต้อง ดูคนที่ใกล้เคียงกันทัศนคติสมัยเนี้ยะคนเราแต่งงานกับคนรวย เอาจริงๆนะคนรวยเขา มองกับคนรวย คนฐานะเท่าเทียมกับเราก็ควรมองคนฐานะเท่าเทียมกัน ”

“ คิดว่าอย่างไรเขาจะต้องเป็นผู้นำเพราะฉะนั้นก็ต้องเลือกคนที่อาชีพหน้าที่การงานดี หน่อยแต่ก็ไม่ถึงกับขนาดว่าเป็นซีอีโอแต่เป็นที่ยอมรับในสังคมก็คือทำงานที่คิดว่าสุจริต ไม่ใช่ไปคดโกงใครมากินก็คงไม่เลือก”

นานาเล่าเพิ่มเติมถึงผู้ชายในสมัยนี้ผ่านมุมมองมอมมองของเธอให้ฟังว่าผู้ชายสมัยนี้เลือก เยอะ ผู้หญิงก็ต้องสวย ผู้หญิงต้องมีฐานะ ผู้หญิงต้องมีการศึกษาดี ไม่ใช่ว่าจะไปคว้าผู้หญิงเดิน อยู่กลางถนนแล้วมาเลือก มันไม่ใช่แล้วเพราะผู้ชายก็เลือกเยอะมีสิทธิเลือก แล้วถ้าผู้หญิงมีบ้านมี รถอาจจะเป็นข้อมูลนิดหนึ่งว่าคนนี้น่าสนใจที่บ้านรวยโอเคเข้ามาจีบเธอมีมอมมองว่ามีเยอะมากในปัจจุบัน ไม่ทำตัวเป็นผู้หญิงคบใครมากหน้าหลายตาประกออบกับนิสัยส่วนตัวและการเลี้ยงดูจากที่บ้านที่แม้เธอดูภายนอกเป็นคนร่าเริงพูดคุยเก่งแต่เธอเองก็คิดว่าการวางตัวของผู้หญิงที่เป็นสิ่ง สำคัญเช่นกัน เป็นผู้หญิงก็ควรที่จะทำตัวให้ดีให้น่าเลือกด้วยโดยที่เธอคุยให้ฟังว่า

“จากประสบการณ์ที่ผ่านมาที่เห็นด้วยว่าสมัยนี้ไม่ค่อยมีใครที่จะรักษาแต่ก็คิดว่าใน ความคิดถ้าทุกคนรักษาพรหมจรรย์เหมือนสมัยก่อนจะทำให้เรามีคุณค่ามากๆ เมื่อเราเสีย ทุกอย่างไปแล้ว ทุกอย่างมันเอากลับคืนมาไม่ได้ แล้วสิ่งที่เสียไปก็เหมือนความภาคภูมิใจ ฉะนั้นจะต้องเสียในวันแต่งงานมันเหมือนเป็นความภาคภูมิใจที่เราสามารถเป็นจุด ภูมิใจไหนะ”

กรณีศึกษาที่ 6: แบัง (นามสมมุติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา	กรุงเทพมหานคร
อายุ	33
การศึกษา	ปริญญาตรี
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน(ประกันภัยและประกันชีวิต) /หัวหน้าเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

**“ผู้หญิงทุกคนก็อยากให้มีคนมาดูแล
แต่ถ้าจะต้องแต่งงานใหม่มันก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่เราไม่ได้ซีเรียท
คือไม่แต่งก็ไม่เห็นเป็นไร”**

(แบัง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

แบัง เป็นสาวสวยวัย 33 ปี เป็นคนกรุงเทพมหานครโดยกำเนิด ปัจจุบันเป็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผนงานและนโยบายให้กับบริษัทแห่งหนึ่งเกี่ยวกับประกันภัยและประกันชีวิต แบังเป็นผู้หญิงที่มีบุคลิกมั่นใจในตนเอง เธอจริงจังกับงานที่เธอทำอยู่คือหัวหน้าฝ่ายที่เธอเพิ่งได้รับการเลื่อนขั้นมาไม่นานนี้เอง ปัจจุบันแบังอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของเธอในกรุงเทพฯย่านเจริญград พ่อของแบังประกอบอาชีพเป็นทนายความและแม่เป็นแม่บ้านโดยมีรายได้เสริมจากการทำขนมเค้ก ครอบครัวของแบังมีทั้งหมด 5 คน พ่อ แม่ พี่สาวคนโต พี่สาวคนกลางและตัวแบัง การเลี้ยงดูของแบังในครอบครัวนั้นพี่สาวมักจะดูแลเธอแทนแม่ เนื่องจากแบังอายุค่อนข้างจะต่างจากพี่สาวถึง 10 กว่าปีทำให้อ่านาใจในการตัดสินใจพี่สาวมักเป็นผู้ดูแลแทนแม่ แบังเล่าให้ฟังว่าพี่สาวมักจะเตือนเธอถึงเรื่องการคบแฟน พ่อแบังเข้ามหาวิทยาลัยพี่ก็ห้ามไม่ให้แบังมีแฟน แต่เธอก็เหมือนอย่างวัยรุ่นทั่วไปที่เป็นช่วงเวลามีแฟน มีความรักอยากทดลองต่างๆ เธอกล่าวว่าตั้งแต่เด็กๆ พี่สาวไม่ยอมให้เธอคบเพื่อนชายแต่เมื่อเธอมีแฟนเธอก็ไม่ได้คิดที่จะปิดบังแต่กลับพามาให้พี่สาวรู้จักว่านี่คือแฟนของเธอ

“ที่บ้านเลี้ยงแบบให้อิสระนะ จะสนิทกับพี่สาวคนโตมากกว่าเพราะเขาก็จะดูแลเราอีกที ช่วงที่มีเคอพิวห้ามเด็ก 18 เทียว พี่เราให้เทียวนะ แต่มีข้อแม้ว่าโทรไปต้องรับ ต้องกลับบ้านไม่ใช่กลับเช้า เขาจะเลี้ยงเราแบบมีเหตุผลมากกว่าไม่ได้ตามใจเราทุกอย่าง”

“เป็นเรื่องเลวร้ายเหมือนกันถ้าจะให้เราไปแต่งกับใครที่เราไม่รู้จัก เราเป็นคนมั่นใจในตัวเองเรามีความรู้สึกว่าอะไรก็ตามที่เราเลือกเราต้องหยิบจับเราต้องสัมผัสได้ มีแฟนเราต้องตัดสินใจด้วยตนเองแต่เราต้องเชื่อเขาด้วยนะ”

หลังจากที่แบ่งเลิกรักกับแฟนที่คบกันตั้งแต่สมัยยังเรียนอยู่มหาวิทยาลัย ด้วยเหตุผลที่ว่า เขาเป็นคนเจ้าชู้มากหากเธอไม่เลิกเธออาจเป็นเอดส์ตายได้ จากที่เธอเลิกรักกับแฟนเก่าของเธอซึ่งแบ่งเล่าให้ฟังว่าเป็นคนที่ทำให้เธอคิดได้ถึงการมีความรัก การมีแฟน มุมมองที่เปลี่ยนไปของความรัก

“ความรักแน่นอนมองว่ามันสำคัญเหมือนกันนะ ความรักมันเป็นนามธรรมแล้วแต่เราจะบั้นมันขึ้นมา แต่เนื่องจากไม่ได้มองอะไรอย่างเดียว มันต้องมองรอบด้าน มันเป็นปัจจัยหนึ่งใช่แต่มันมีปัจจัยอื่นๆเข้ามาเสริมจะบอกว่าผู้ชายคนนี้รักมากแต่ไม่มีอย่างอื่น มันกินไม่ได้การที่เราจะมีคู่ต้องเลือกคนที่รักเรามากกว่าที่เรารักเขาเพราะถ้าเรารักเขามากกว่าเราจะเป็นบ้า อาจจะถูกเห็นแก่ตัวแต่พี่เคยผ่านมา ผู้หญิงมันเป็นเพศที่อ่อนแอ มันจะเป็นบ้ามันจะสติหลุดไม่ควรนี่คือสำหรับตัวพี่นะ”

หลังจากนั้นเธอเล่าให้ฟังเธอมีแฟนอีก 2 คน แต่เธอก็รู้สึกว่าจะอย่างไรไปกันไม่รอดกับแฟนที่เธอเคยคบด้วย จนมาถึงคนปัจจุบันซึ่งเธอเองได้รู้จักหลังจากลาออกจางานเดิมก่อนที่เธอจะเข้ามาทำงานใหม่ เธอรู้จักผ่านเพื่อนของเธอเป็นผู้แนะนำให้ ซึ่งก็เป็นคนที่แบ่งคิดว่าจริงจังมากและพร้อมจะใช้ชีวิตคู่ไปกับเขาด้วย แต่เธอกลับมีทัศนคติและมุมมองของการแต่งงานว่า

“ไม่แต่งก็โอเคนะมันเป็นพอดหนึ่ง เรามีคนรักแต่ถ้าหากอยู่กันไม่ยาวหรือแต่งๆไปเพราะอายุสมควรแล้ว เราก็ไม่ดีกว่าเอาความสุขกับปัจจุบันดีกว่าถ้าต้องแต่งใหม่ตามความคิดมันไม่จำเป็นแต่งก็ได้ เพราะว่ามันก็แค่พิธีการสิ้นเปลืองด้วยแล้วก็แบบว่าแล้วยังไงเธอเราก็อยู่ของเขาได้แล้วทำไมคือไม่จำเป็นต้องแต่ง แล้วการอยู่ก่อนแต่งศึกษาชีวิตคู่ก่อนแต่งงานคือส่วนตัวคิดว่าดีกว่าอยู่ด้วยการก่อนแต่งงาน ก็คิดว่าดีจะได้รู้สึกตื่นขี้ก้นว่าเป็นอย่างไร คือบางทีเราก้เหมาะสมกับการเป็นเพื่อนมากกว่า บางทีเราอาจจะนอนถีบเขาทุกคืนจนเขาทนไม่ได้ เขาก็อาจจะแบบเหมือนกัน ถูบไม่ได้ถีบมึงทุกคืน”

“การอยู่ก่อนแต่งศึกษาชีวิตคู่ก่อนแต่งงานคือส่วนตัวคิดว่าดีก็การอยู่ด้วยการก่อนแต่งงานก็คิดว่าดีจะได้รู้สึกตื่นข้างกันว่าเป็นอย่างไร และที่สำคัญการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเพราะคนเราต้องการคนดูแลโดยเฉพาะผู้หญิง แล้วเราก็เป็นลูกคนสุดท้ายตายคนสุดท้ายเราไม่อยากจะอยู่คนเดียว อยากมีครอบครัว ผู้หญิงทุกคนก็อยากให้มีคนมาดูแลแต่ถ้าจะต้องแต่งงานใหม่มันก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่เราไม่ได้ซีเรียทคือไม่แต่งก็ไม่เห็นเป็นไร”

แป้งเล่าให้ฟังถึงครอบครัวของเธอ เนื่องจากพี่สาวคนโตแต่งงานไปแล้วก็ไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องความรัก ส่วนพี่สาวคนรองก็ไม่คิดว่าจะมีท่าที่แต่งงานเพราะอายุก็จะแตะเลขสี่เข้าไปแล้ว จึงทำให้แป้งรู้ว่าการมีคู่ครองก็อาจไม่จำเป็นจบลงที่การแต่งงานก็เป็นได้และไม่มีอะไรมากระตุ้นถึงความสัมพันธ์ได้ อีกทั้งพ่อและแม่ของเธอที่แป้งกล่าวว่าเขาก็พร้อมที่จะเข้าใจแป้ง ถ้าหากการหาคู่ครองได้แล้วมันไม่ดี การใช้ชีวิตแบบนี้ก็อาจเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับชีวิตของเธอก็เป็นได้

“ให้ความสำคัญกับครอบครัวเนื่องจากคือครอบครัวเขาดีกับเราไง เขาไม่ได้จะต้องมีผู้ชายแบบนั้นแบบนั้นมาตั้งเกณฑ์ตั้งกฎ เขาควรจะมีส่วนแต่ไม่ใช่ห้าสิบห้าสิบ เขาจะดีจริงหรือพ่อแม่ก็ควรจะมีส่วน แล้วเราก็ต้องพิสูจน์กันไปเรื่อยๆไม่ใช่แบบรักมากเหลือเกินใครพูดอะไรไม่เชื่อ ไม่ใช่จะแต่ง ฉันจะแต่งท่าเดียว เรามีแฟนเราก็ให้เขาดูด้วยนะ ผู้ใหญ่ดูให้ด้วยคงดีกว่า ไม่เหมือนตอนเด็กๆ อายุขนาดนี้มันจะไปอีกสเตปหนึ่ง คนบ้านเดียวกันสุดท้ายมันก็มีความคิดคล้ายๆกันอยู่แล้ว บ้านอื่นไม่รู้ แต่บ้านเราเป็น”

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแป้งที่เธอเล่าให้ฟังว่า การทำงานทำให้มุมมองความคิดของเธอเปลี่ยน โตขึ้นจากเมื่อก่อนที่เธอคิดว่าการที่เธอจะมีแฟนของหล่อดูดี จนเมื่อเธออายุมากขึ้นเธอเห็นว่าสิ่งเหล่านี้มีจำเป็นในการเลือกคู่ครองของเธอหากแต่เป็นเรื่องของหน้าที่การงาน อาชีพ การเงิน ซึ่งเธอบอกว่าสำคัญมากจะให้มากกว่าก่อนเกลือกินนั้นเธอก็คงจะไม่เลือก

“หน้าตาของพี่ไม่มีส่วนเลยไม่ต้องหล่อ จมูกโด่ง ตาโตกลมแต่บุคลิกภาพสำคัญมากไม่ชอบแบบหล่ออะแหละเป็นผู้ชายต้องดูแมนๆ รูปร่างหน้าตาอันนั้นแหละไม่มีแต่มีแบบว่าต้องเป็นคนที่คุณกันรู้เรื่อง คุณภาษาเดียวกัน อยากได้ผู้ชายที่เก่งกว่าการศึกษาดีกว่า อายุมากกว่าเพราะรู้ตัวว่าเป็นคนต้องมีคนควบคุม พอแฟนอายุมากกว่าเขาจะมีวุฒิภาวะอยากดูแลเรา เราเป็นยังเกอร์กว่า มองเป็นเกิลล์ อยากดูแล”

“ เป็นปัจจัยหนึ่งคือแต่ไม่ใช่เราต้องเลือกคนที่ เป็นเศรษฐี ร่ำรวยไม่เกี่ยวเพียงแต่ว่า สถานะทางการเงินต้องมั่นคงไม่จำเป็นว่าต้องเป็นเจ้าของธุรกิจเป็นเศรษฐี ยูมีงานยูมี เงินเดือนสามารถเลี้ยงตัวเองได้ยูก็สามารถเลี้ยงดูอีกคนหนึ่งที่จะเข้ามาในชีวิตยูได้ ความรักเอาสี่สิบเปอร์เซ็นต์พอ เหลืออีก สี่สิบห้าเปอร์เซ็นต์เรื่องฐานะสำคัญมากนะ พูดได้เลย ว่าถ้าไม่มีตังไม่มีความสุขหรือก่อนมองผู้หญิงที่คิดแบบนี้ว่าอีดียด แต่พอเราทำงาน โตขึ้นมันทำให้เห็นว่าโลกไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิด มันโหดร้ายกว่าที่เราคิด อืมเพราะนี่คือ มนุษย์เงินเดือน”

เธอยังเล่าให้ฟังอีกว่าเธอเคยเห็นประสบการณ์ตรงจากเพื่อนๆของเธอหลายคนที่ต้องกู้เงิน มาช่วยกันผ่อนบ้านอยู่กินกับผู้ชายโดยยังไม่แต่งงาน ซึ่งเธอเองถ้าจะให้ทำอย่างนั้นเธอคิดว่าเธอเองอยู่แบบนี้ดีกว่าอีกทั้งเรื่องเงินเหล่านี้ซึ่งเธอมองว่ามันสัมพันธ์กับอาชีพของผู้ชายที่เธอจะเลือก มาเป็นคู่ชีวิต โดยการทำงานนั้นสำคัญไม่แพ้กัน

“ ส่งผลนะคะแต่ไม่เกี่ยวว่าจะป็นอาชีพอะไรเพียงแต่ว่าคนมีงานทำ รับผิดชอบตัวเองได้ ถ้าเขารับผิดชอบตัวเองได้ดีเขาก็ควรจะรับผิดชอบอีกชีวิตหนึ่งได้เหมือนกันงานมันจะ เกี่ยวข้องกับฐานะซึ่งมันก็จะโชว์ให้เห็นว่าดูแลเรา ดูแลตัวเขาและคนรอบข้างด้วย”

ส่วนในเรื่องการศึกษาเธอนั้นไม่ได้ตั้งกฎเกณฑ์ว่าเขาจะต้องจบการศึกษามาจากที่ใด ซึ่งเธอก็เล่าให้ฟังถึงประสบการณ์ของคนรอบข้างที่ หากต้องเลือกคนมาเป็นคู่ชีวิต การจบจาก มหาวิทยาลัยรัฐบาลก็เป็นส่วนหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของคนๆนั้นมาเป็นอย่างดี

“ส่วนตัวไม่ได้มายด์ว่าจะจบมาจากไหนแต่เราจะเรียนรู้จากความคิด การศึกษาดีก็ถือว่า โอเค มันจะไปดูที่ทัศนคติ การศึกษาถูกเลี้ยงดูมาอย่างไร การศึกษาเป็นตัวช่วยมากแล้ว ก็สถานะทางสังคม เขามีการมีงานทำที่มั่นคงเราพร้อมที่จะแต่งกับเขาแล้วหละสามารถ ดูแลเราได้ไม่ใช่แค่หล่อจ้งเลย แต่งงานกับคนนี้”

จากประสบการณ์ของแบ่งในการแต่งงานของพี่สาวของเธอที่พี่สาวมักจะถ่ายทอด ความคิดให้เธออยู่บ่อยครั้งถึงเรื่องราวการแต่งงานของเธอ แบ่งเล่าให้ฟังว่าพี่สาวของเธอเริ่มต้น ช่วยกันทำมาหากินกับแฟน แฟนของเธอมีเป็นคนเรียบร้อย ชยัน แต่ภายหลังจากการแต่งงานได้ ห้าปี พี่สาวของแบ่งก็หย่าขาดจากแฟนของเธอด้วยเหตุผลเพราะเข้ากันไม่ได้ เธอบอกว่าพี่ชายของเธอ พี่นพเป็นคนต่างจังหวัดการเลี้ยงดูที่ไม่เหมือนกันและยังมีเรื่องการเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง

ภายหลังก็เลิกกันไปโดยที่พี่สาวของแป้งก็ไม่ได้มีลูกด้วย ซึ่งนอกจากเหตุผลอื่นๆที่เธอคิดว่ามีส่วนในการตัดสินใจด้วยแล้ว สถานะทางสังคมที่เธอคิดว่ามีส่วนด้วยในการตัดสินใจ

“เราไม่ได้ให้ยตระกูลเก่าแก่ใหญ่โตรำรวยไม่จำเป็นสำหรับเราขอให้เขาเป็นใครก็ได้ที่เป็นคนดี เพราะมองว่าชีวิตเราเหมือนเราเรียนมาขนาดนี้ สังคมแบบนี้ คงไม่เจอคนที่มันมาจาก แบบมาจากไหนก็ไม่รู้เพราะนั่นคือส่วนหนึ่งเรารู้เราจะเลือกใครคบใครอยู่แล้ว แต่ถามว่าเราเลือกด้วยสถานะทางสังคมการเงินมันก็มีส่วนนะเพราะว่าเราอยู่ในสังคมแบบนี้ละ สังคมที่มันมีการศึกษาเจริญแล้ว”

“คิดว่าไม่ได้สำคัญอะไรนะคะศาสนาก็ไม่ได้สอนให้ใครไม่ดี แล้วถ้าเขานับถือมาตั้งแต่เด็กก็ไม่คิดที่จะไปเปลี่ยนเขาละ สำหรับเราจะศาสนาใดก็ได้ถ้ารักกันแล้วเรื่องแบบนี้จนเข้าหากันได้”

ทางด้านเชื้อชาติที่เธอเห็นว่าไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญสำหรับเธอหากวันหนึ่งเธอจะเปลี่ยนแปลงที่ไม่ใช่คนปัจจุบันซึ่งเป็นชายไทยนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน การทำงานของเธอซึ่งก็พบปะผู้คนรวมถึงคนต่างชาติต่างภาษาเธอเล่าว่ามีคนมาจีบเธอเป็นฝรั่งก็มีเป็นคนอินเดียก็มีแต่เธอคิดว่า

“ชายไทยดีกว่าแต่ก็ไม่มีปัญหาถ้าโชคชะตาจะให้ได้ใคร แต่เอาจริงๆไม่ชอบฝรั่งนะเพราะรู้สึกว้าววัฒนธรรมมันต่างกัน”

จากนั้นเธอปิดท้ายด้วยการกล่าวถึงการเลือกคู่ครองว่า “พี่รู้สึกจริงๆแล้วว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ต้องมีคนดูแล ความคิดพี่นะ เมื่อก่อนเคยคิดว่าอยู่คนเดียวได้เป็นผู้หญิงแกร่ง แต่พอโตขึ้นนี่มันคือชีวิตจริง แล้วถ้ายังหาคนที่ต้องการไม่ได้ก็คิดว่าจะไม่แต่งงานนะ อาจจะอยู่อย่างนี้กันไป การแต่งงานมันมีอะไรหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้องแล้วถ้าเกิดวันหนึ่งมันทั้งฉันหรือฉันทั้งมันก็โอเคไม่เป็นไร ดูแลตัวเองคนเดียวก็เหนื่อยแล้วยังต้องมาดูแลคนอื่นอีกหรือ ผู้เราดูแลที่บ้านดูแลแม่ดีกว่าไหม”

กรณีศึกษาที่ 7: จิดา (นามสมมุติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา	กรุงเทพมหานคร
อายุ	31
การศึกษา	ปริญญาโท
อาชีพ	พนักงานบริษัท (พัฒนาอสังหาริมทรัพย์) /นักประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขาย

**“จำคำพูดของป้าข้างบ้านได้ขึ้นใจเลยว่า
หญิงแต่งงานถือว่าจบปริญญาตรี มีลูกถือว่าจบปริญญาโท
มันมีผลต่อความคิดเราเลยตอนนั้น”**

(จิดา, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2553)

จิดาสาววัย 31 ปี เป็นคนกรุงเทพมหานครโดยกำเนิด สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่งและปริญญาโทในประเทศไทย ปัจจุบันจิดาประกอบอาชีพเป็นพนักงานตำแหน่งนักประชาสัมพันธ์หรือพรีเซ็นเตอร์ให้กับบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งย่านสีลม ครอบครัวของจิดามีทั้งหมด 4 คน เธอเป็นลูกสาวคนโตของน้องชายคนเล็ก เธอเติบโตมาจากครอบครัวชนชั้นกลางที่คุณพ่อประกอบอาชีพรับราชการ พ่อของเธอเป็นคนช่างจะเป็นใหญ่มีอำนาจในการตัดสินใจในบ้าน เธอเล่าว่าพ่อมักจะชอบให้เธอเป็นอย่างเขาต้องการไม่ว่าจะเรื่องเรียน หรือแม้กระทั่งเรื่องการคบเพื่อน เธอเล่าว่าพ่อของเธอดีมาก ส่วนคุณแม่ของเธอเป็นอาจารย์มัธยมในโรงเรียนแห่งหนึ่ง คุณแม่ของเธอเกษียณอายุราชการก่อนกำหนดเนื่องจากต้องมาดูแลคุณพ่อของเธอซึ่งป่วยเป็นโรคมะเร็งที่ปอด

“พ่อหวงเรามาก เราเป็นลูกสาวคนเดียวของเขาด้วยแต่เขาก็ไม่ได้ถึงขั้นห้ามโน่นห้ามนี่นะ แต่เวลาเราทำอะไรก็จะเกร็งๆว่าเอ๊ะจะถูกใจพ่อหรือเปล่า อย่างแฟนคนนี้ก็ว่าพ่อจะทำใจยอมรับได้ก็ต้องผ่านอะไรหลายอย่าง เราพิสูจน์ให้เขาเห็นว่าแฟนเราคืออย่างไร”

แม้จิดาจะอยู่ในครอบครัวที่คุณพ่อของเธอค่อนข้างจะเข้มงวดแต่ด้วยลักษณะนิสัยส่วนตัวที่เธอเป็นคนรักอิสระ มีโลกส่วนตัวสูง เธอมักจะเชื่อมั่นในความคิดของตนเองอยู่เสมอ ในการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของเธอที่พ่อแม่จะเข้มงวดแต่แม่ของเธอก็มักที่จะตามใจเธอมากกว่า

หากเทียบกันแล้ว จะมีก็แต่เรื่องที่แม่ของเธอสอนให้อ่านไว้ใจหนุ่มๆที่คบหานั้นมากเกินไป ควรจะ
 ปล่อยให้ได้ด้วยซึ่งเธอเองก็มักจะเล่าให้ฟังถึงการคบหาแฟนของเธอทุกคนให้แม่ฟังปัจจุบันจิตคบหา
 กับแฟนที่ห่างกับเธอ 6 ปี ซึ่งเธอจริงจังกับความสัมพันธ์นี้มาก

“ที่บ้านเราเป็นลูกสาวคนโต แม่ ยาย ป้าก็จะสอนเราตลอดว่าถ้าทำตัวดี เรียนดี เป็นคนดี
 เป็นกุลสตรีแล้วเดี๋ยวคนดีๆก็จะเข้ามาเอง แบบที่บ้านเขาไม่กะเกณฑ์อยู่แล้วว่าเราจะคบ
 ผู้ชายแบบไหนมาเป็นแฟน ลูกเขยสำหรับเขาหนึ่งต้องเป็นคนดีมีเงินก็จะเป็นพื้นฐานของ
 ทุกคน แล้วก็พวกเรื่องผู้หญิงเราเคยเห็นพ่อเจ้าชู้เราก็ไม่เอานะพวกผู้ชายเจ้าชู้มันเหนื่อย
 มาก เพราะฉะนั้นคนที่มาเป็นแฟนเราสำคัญมากคือต้องไม่เจ้าชู้มันเหนื่อยเลยเราเห็นพ่อเรา
 เจ้าชู้ก็ไม่อยากให้เห็นแบบนั้นอีก เรารู้ว่าพ่อมีบ้านเล็ก เราสงสารแม่ แม่เป็นผู้หญิงที่
 อดทนมากแต่ก็ไม่ใช่ว่าเราไม่รักพ่อนะ เราก็รักพ่อแต่ก็สงสารแม่ที่แบบอดทนเพื่อเรา ถ้าเป็น
 เราเราคงออกแตกตายเป็นนานแล้วกับการที่พ่อเจ้าชู้แบบนี้ เราใช้ชีวิตมันก็สอนเราไปโดย
 ปรียายนะเลยเป็นสิ่งที่เราเอามาเป็นเกณฑ์เลยคือ เราจะไม่เลือกผู้ชายเจ้าชู้และเวลา
 งานที่เขาทำก็อยากที่จะให้เป็นเวลาเดียวกับเราด้วยนะไม่ใช่อยู่ต่างจังหวัดหรือทำงานไม่
 เหมือนชาวบ้านชาวช่องเขา”

การเลือกคู่ครองของเธอแม้ไม่ได้ถูกกะเกณฑ์หากแต่ครอบครัวให้เธอเป็นคนตัดสินใจ
 ภายใต้การอบรมเลี้ยงดูที่เธอปลูกฝังมาจากครอบครัวของเธอซึ่งเธอเองก็ได้ใช้ประสบการณ์ต่างๆ
 ในชีวิตของเธอเข้ามามีส่วนในการเลือกคู่ครอง

“ก็อย่างที่บอกที่บ้านไม่เคยกะเกณฑ์ เคยมีคนที่เขาแนะนำให้เราตอนช่วงที่เรายังไม่มีใคร
 ก็มีว่าเขาดีอย่างไรอย่างนี้รู้ว่าเขาหวังดีแต่พอเขาเห็นเราไม่ได้กระดี๊กระด๊าสนใจ เขาก็
 เจ็บๆไปเอง เขาหวังดีแหละเป็นธรรมดาของพ่อแม่ อย่างเราพาแฟนเข้าบ้าน หลังๆพ่อแม่
 ก็ชอบเขาเพราะเรารู้ว่าเรามีความสุขกับคนๆนี้ เขาก็มีความสุขกับเราด้วย”

“เขาเป็นผู้ใหญ่ทางความคิดมาก พ่อกับแม่ก็ห่างกันนะแต่ไม่มากเท่าเรา เราห่างกันหกปี
 เขาเป็นผู้ชายที่ง่าย ๆสบายๆ ไม่ยุ่งยากเปิดรับความเห็นได้กับทุกเรื่องและสำคัญไม่เจ้าชู้
 ด้วย ซึ่งเรื่องนี้เราให้ความสำคัญมาก ผู้ชายพูดมาก สำออง หม้อๆแบบนี้อะไม่เอา เราใช้
 ชีวิตมันก็สอนเราไปโดยปรียายเลยนะว่าเป็นสิ่งที่เราเอามาเป็นเกณฑ์เลยคือ เราจะ
 ไม่เลือกผู้ชายเจ้าชู้”

จิตาเล่าว่าด้วยอาชีพหน้าที่การงานของแฟนเธอที่บางครั้งต้องออกไปดูงานต่างจังหวัดซึ่งเธอถือว่าเป็นเหตุผลสำคัญเลยที่เดียวประกอบกับนิสัยของเธอที่เธอก็ยอมรับว่า เธอเองเป็นคนที่ค่อนข้างจะซี้หึงจนบางทีระแวงระวังจนอาจมากเกินไป

“ บางที่เขาต้องไปทำงานอยู่ต่างจังหวัด ซึ่งเราก็อหวั่นๆ อยู่ว่าเอ๊ะมันจะไปมีใครหรือเปล่าไปไขว้ที่ไหนไหม ไม่อยากได้คนที่ทำงานแล้วเวลาไม่ตรงกับเรา มันจะมีผลมากเลย อี้อาชีพที่ไม่ค่อยชอบคือพวกตำรวจ ทหาร ยิ่งตำรวจมีความรู้สึกที่ว่าถ้าเราคบเป็นแฟนแล้วแต่งงานเขาคงไม่ได้มีแค่เราแน่ๆ สรุปแล้วอาชีพมันสัมพันธ์กับความเข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจอาจจะเกิดปัญหาครอบครัวตามมาทีหลังก็ได้”

จิตาเล่าให้ฟังถึงความรักของเธอว่า เธอเองรู้จักกับแฟนของเธอมาได้เมื่อประมาณสิบปีที่แล้ว เมื่อเวลาผ่านไปทั้งสองคนก็ได้มีโอกาสคบหากันในฐานะแฟน ในช่วงแรกที่เธอคบนั้นพ่อของเธอก็ไม่เห็นด้วยเพราะแฟนของเธอนั้นเคยผ่านการแต่งงานมาก่อนหน้านั้นแล้ว แม่ของเธอก็ไม่สนับสนุนกับความสัมพันธ์ของเธอและแฟนนี้เท่าไรนัก

“ที่แรกเราก็ไม่ค่อยเปิดใจนะเพราะช่วงนั้นงานเราก็อยะ เขาก็พร้อมในระดับหนึ่งหน้าที่การงานมีฐานะพอที่จะดูแลเราได้แต่เขาก็เคยแต่งงานมาแล้ว สำหรับเราไม่มีปัญหาเราไม่ได้มองตรงจุดนั้น แต่ที่บ้านไม่ค่อยปลื้มเท่าไร เราก็กลัวว่าความสัมพันธ์ตอนนั้นมันจะไปด้วยกันได้หรือเปล่า เราคบกันแบบเพื่อนไม่เหมือนวัยรุ่นดีด้าแล้ว เราอายุเยอะขึ้นทุกวัน เราก็อยากมีครอบครัวมีลูก อยากมีครอบครัวที่สมบูรณ์ เขาก็อยากเริ่มต้นกับใครใหม่เหมือนเขาเองใช้ชีวิตมานานแล้ว”

แต่จิตาก็ฝ่าฟันพิสูจน์ให้ที่บ้านเห็นถึงการที่เธอเลือกนั้นเหมาะสมแล้วกับเธอเพียงใดโดยมีสิ่งที่จะแสดงให้เห็นทางครอบครัวของเธอเห็นว่าผู้ชายที่เธอมีคุณสมบัติพอที่จะดูแลเธอได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางฐานะทางเศรษฐกิจและอาชีพของเขาที่เธอคิดว่าไม่น่าจะทำให้เธอลำบาก

“ เราก็ออยากได้ผู้ชายมาดูแลเราน้อ เขาเงินเดือนมากกว่ามันก็เป็นเรื่องที่ดีหญิงทำทุกอย่างอยากได้นะ เราก็อมีหน้าที่เก็บตังไป สบายจะตายและถ้าอีกฝ่ายไม่มีเงินมันก็ไปด้วยกันไม่รอดนะก็กลับกันถ้าเรามีเงินเยอะๆเหลือเฟือตอนนี้อาจจะแต่งไปแล้วก็ได้ เรามีภาระที่ต้องดูแลที่บ้าน ไหนเราจะต้องผ่อนรถ จ่ายค่าบ้านอีกและในกรณีของแฟนเขาช่วยทาง

การเงินมันก็มีส่วนทำให้เราจริงจังกันมากขึ้น เงินมันหมายถึงการดำเนินชีวิต ไม่ได้เป็นคนหน้าเงินหรืออะไรก็เงินไว้ก่อน แต่เพราะชีวิตมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ”

แม่แพนของจิตาจะเคยแต่งงานมาก่อนหน้านั้นและหย่าร้าง แต่ระยะเวลาและความดีของเขาเองที่ค่อยๆทำให้ทางบ้านของเธอยอมรับมากขึ้นซึ่งนอกจากคุณสมบัติที่เธอคิดว่ามีส่วนในการคบหากันแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอาชีพหน้าที่การเงิน ฐานะทางเศรษฐกิจที่คงจะไม่ทำให้เธอลำบาก การศึกษาก็มีส่วนสำคัญอย่างมากที่เธอมองว่าเป็นช่องทางต่างๆ ที่จะทำให้ชีวิตคู่ครองสมบูรณ์ในแบบที่เธอต้องการ

“เราก็เลือกคนที่ใกล้เคียงกับเราเพราะมันแสดงถึงทัศนคติที่ใกล้เคียงกับเรา ยิ่งเขาจบจากมหาวิทยาลัยรัฐบาลเลยก็ยิ่งดีเพราะมันบ่งบอกถึงศักยภาพของคุณตอนเอนทรานซ์ขยันใหม่ ตั้งใจใหม่คอนเนคชั่นในอนาคตของคุณจะไปในทางไหนอะไรอย่างนี้มีผลต่อกันหมด”

“ไฟล์ล์เขาสำคัญมันบ่งบอกชีวิตไลฟ์สไตล์ส่วนหนึ่ง แต่มันก็อาจจะไม่ใช่กับทุกคน บางคนมันก็ไม่จำเป็น แต่ของแบบนี้ดูย้อนไปถึงที่บ้านได้

อีกทั้งเรื่องเชื้อชาติที่เธอคิดว่าครอบครัวของเธอพอใจในการเลือกคู่ครองคนนี้ของเธอ ซึ่งทางฝ่ายแม่ของจิตาเองก็มีเชื้อสายจีนและมีทัศนคติความเชื่อที่ ลูกเขยที่ได้หากเป็นคนไทยเชื้อสายจีนก็จะขยันขันแข็งมีความก้าวหน้าอดทน

“เรามีเชื้อสายจีนนะคืออย่างบ้านเราแม่ก็จะบอกเลยว่าคนจีนขยันขันแข็งเก็บตังค์จ้กทำมาหากิน ไม่ใช่เกียจ เราก็รู้แหละว่าพ่อแม่เราสนใจที่รู้ว่าเขาเป็นคนจีน แต่ส่วนตัวจะเป็นใครเชื้อชาติอะไรไม่มีผลเรารักใครทุกอย่างมันก็ตามมาเอง”

ในด้านศาสนานั้นทางบ้านของเธอและตัวเธอเองไม่ได้เคร่งครัดว่าจะต้องเลือกคู่ครองนับถือเป็นศาสนาอย่างไรหากแต่เป็นความเชื่อ ซึ่งเหตุผลของความรักมากกว่าที่เป็นพื้นฐานในการคบหากันตามที่เธอกกล่าว

“จะนับถือพุทธ ซิกข์ คริสต์ อิสลาม ไม่เป็นผลนะ ใจที่เป็นผลคือคบกันไปแล้วไม่ให้เกียติกัน ไม่เคารพซึ่งกันและกัน”

หลังจากที่เธอเองตัดสินใจย้ายออกไปอยู่บ้านกับแฟนของเธอนั้น เธอเองก็กล่าวว่า ค่อนข้างเป็นห่วงที่บ้านพอสมควรกังวลถึงนาตาพ่อแม่ที่เธอคิดว่าชาวบ้านจะครหาเอาได้แต่ที่บ้านของเธอก็พยายามเข้าใจเธอด้วยเห็นว่าใกล้ที่ทำงานจะได้สะดวกอีกทั้งเธอก็มีความรู้สึกที่ที่บ้านของเธอวางใจในตัวเขาในระดับหนึ่ง แต่เมื่อเธออยู่ได้สักระยะกับแฟนของเธอ พ่อของเธอก็ป่วยเป็นมะเร็งเธอจึงต้องกลับไปที่บ้านดูแลทั้งพ่อของเธอและดูแลความรู้สึกของแม่ด้วย

“ช่วงนั้นแย่มากไหนจะเรื่องงาน เรื่องพ่อ มันเหมือนทุกอย่างมันเข้ามาทั้งหมด ก็มีเขานี้แหละที่อยู่เป็นเพื่อนเราตลอด ช่วงที่พ่อป่วย บ้านเราก็ประสบกับปัญหาทางการเงิน เขาก็ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ เขามันก็ทำให้พ่อไว้ใจเขาในระดับหนึ่ง”

“ความรักกับคู่ของเรามันสำคัญมากนะ คนหนึ่งมีอีกคนไม่มี คนหนึ่งไม่มีแต่อีกคนหนึ่งมี สิ่งเหล่านี้แหละมันจะคอยเติมเต็มซึ่งกันและกัน ต้องอดทนเข้าใจกัน ช่วงที่พ่อต้องเข้าโรงพยาบาลเราแย่มากเมื่อทุกอย่างมันเข้ามาหมดก็มีเขานี้แหละที่อยู่เคียงข้างเรา ความรักมันบันดาลได้ทุกอย่งนะ”

แม้จิตาจะมีวิถีชีวิตที่เธอเลือกเองโดยการออกไปใช้ชีวิตกับแฟนของเธอตามลำพังโดยที่ยังไม่ได้แต่งงานให้สังคมรับรู้อย่างเป็นทางการ แต่เธอเองก็ยังมีทัศนคติโดยกล่าวว่า

“ การอยู่ด้วยกันมันก็เป็นพันธะทางสังคมอย่างหนึ่งนะคะเพราะที่บ้านเราบ้านเขาก็รับรู้ว่าคุณคบหากัน ที่กลับคิดว่าการที่เราใช้ชีวิตด้วยกันแบบนี้มันก็เปิดเผยไปเลยว่าผู้ชายคนนี้เป็นแฟนเรานะก็เป็นชีวิตคู่ที่ทุกคนรับรู้กัน เพื่อนฝูงญาติพี่น้องว่าเออฉันเป็นเมียเขาแล้วนะ เธอจะไปมีผู้หญิงคนอื่น คนทั่วไปรับรู้แล้วนะถือเป็นหลักประกันทางใจอย่างหนึ่งว่าผู้ชายคนนี้เป็นของฉันแล้ว”

สิ่งสำคัญที่จิตามีทัศนคตินอกจากความจำเป็นในการมีคู่ครองแล้วการแต่งงานก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งกับความสัมพันธ์ชีวิตคู่ปัจจุบันจิตายังคงไปมาระหว่างบ้านพ่อแม่ของเธอและบ้านที่เธออยู่กับแฟน ครอบครัวของเธอใกล้ชิดกับแฟนของเธอมากขึ้น แม้เธอจะอยู่กับแฟนของเธอมาได้สามปีมาแล้วก็ตามแต่เธอก็ยังต้องการหลักประกันในชีวิตของเธออยู่เสมอนั้นคือการแต่งงาน

“จำคำพูดของป้าข้างบ้านได้ขึ้นใจเลยว่า หญิงแต่งงานถือว่าจบปริญญาตรี มีลูกถือว่าจบปริญญาโท มันมีผลต่อความคิดเราเลยตอนนั้น แม่แฟนเราเคยแต่งงานมาก่อนแล้วแต่เราก็ยังคุยกันนะว่าให้พร้อมกว่านี้ก่อน เพราะเราก็อยากแต่งให้พ่อแม่ได้ขึ้นใจเพราะเขาก็มีลูกสาวคนเดียว และก็อยากให้พ่อสบายใจด้วยว่าเสียพ่อแม่คนดูแลรับช่วงต่อจากพ่อแม่แล้วนะ พ่อไม่ต้องห่วง”

นอกจากเธอจะทัศนคติมุมมองเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองของเธอเองแล้ว ความสำคัญของการแต่งงานในชีวิตคู่ การเป็นผู้หญิงในสังคมไทยที่การแต่งงานถือเป็นเรื่องสำคัญที่จัดตามองว่าเป็นสิ่งที่สมควรจะกระทำตามในสังคมถึงแม้จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก่อนการแต่งงานในสังคมปัจจุบันแต่ถึงอย่างไรการแต่งงานก็เป็นสิ่งที่เธอเห็นความสำคัญไม่น้อยกว่าการเลือกคนที่มาใช้ชีวิตร่วมกับเธอ อย่างที่เธอกล่าวว่า

“การแต่งงานมันก็ไม่ได้เป็นบทพิสูจน์ถึงความรักของเรานะ แต่ถ้าแต่งงานก็คงจะดีกว่าเข้าตามตรอกออกตามประตู เขาคือคนที่อยู่ข้างเรา สแต่นบายมีเราโดยตลอดโอเคถ้าเราจะมองว่าเป็นแบบแผนช่วงนี้เรียนจบอีกสองสามปีเวลาเจอคนจะไม่ถามเราว่าแฟนแล้วหรือยังเหมือนตอนเด็กๆวัยรุ่น แต่จะเป็นคำถามว่าแต่งงานหรือยังซึ่งก็คือมีคู่ มีคู่ครองหรือยัง ถ้าทำครบแล้วชีวิตจะสมบูรณ์ในการดำเนินชีวิต สำหรับเราก็คิดว่าการแต่งงานเป็นเรื่องสำคัญนะเป็นเท็ดดิชั่นเราก็ต้องทำตาม”

กรณีศึกษาที่ 8 : ปุ๊กปิ๊ก (นามสมมุติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา กรุงเทพมหานคร

อายุ 25

การศึกษา ปริญญาตรี

อาชีพ พนักงานบริษัท(ธุรกิจโฆษณา)

/บริหารงานลูกค้า

**“เราก็เห็นแม่โดดเดี่ยวเขาแกร่งแต่เราไม่แกร่งเท่าเขา
เพราะฉะนั้นแม่จะคอยบอกว่าให้เลือกดี ๆ นะลูก เรามีสิทธิเลือกต้องดูกันเยอะ ๆ
ดูกันนาน ๆ อย่าใจร้อน”**

(ปูกี้ปิ๊ก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

ปูกี้ปิ๊กสาวเอีทำงานในสายธุรกิจโฆษณาเธอมีบุคลิกคล่องแคล่ว ปูกี้ปิ๊กมีน้องสาวหนึ่ง
คน สมาชิกในบ้านของเธอมีกันสามคนคือ คุณแม่ เธอและน้องสาวที่ห่างกันสามปี พ่อแม่ของปูกี้
ปิ๊กแยกทางกันตั้งแต่ปูกี้ปิ๊กอยู่ป.3 ทำให้เธออยู่กับแม่ที่หาเลี้ยงเธอด้วยอาชีพเกี่ยวกับบริษัททัวร์
ในประเทศ ครอบครัวของเธอที่มีกันอยู่ 3 คน 3 สาวจึงทำให้บ้านหลังนี้ของเธอผูกพันกันมาก

“พ่อแม่แยกทางกันแต่เราก็ไม่ได้รู้สึกว่ามีปัญหาอย่างที่ใครๆ เขารู้ว่ากัน แม่เป็นผู้หญิง
เก่งมากในสายตาเรา ไม่มีอะไรที่แม่ทำไม่ได้ ให้เราไม่ได้ แม่ดูแลทั้งเราและน้องสาวไม่ให้
ขาดตกบกพร่องแม่แม่จะงานหนักแค่ไหนก็ตาม”

บ้านที่ปูกี้ปิ๊กอยู่แม่จะมีกันอยู่สามสาวแต่เธอก็ไม่ได้รู้สึกว่าเขาทำอะไรไป น้ำชายของเธอ
ก็จะไปๆมาๆดูแลทั้งเธอและน้องเหมือนลูกคนหนึ่ง ปูกี้ปิ๊กบอกว่าเธอรักครอบครัวของเธอมาก
โดยเฉพาะแม่ซึ่งเธอเห็นแม่ทำงานหนักมาโดยตลอด แม่เป็นผู้หญิงแกร่งและเป็นฮีโร่ในชีวิตของเธอ
เธอปูกี้ปิ๊กก็มักจะยึดแม่ของเธอเองเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต ปัจจุบันปูกี้ปิ๊กเข้าทำงานที่
บริษัทแห่งหนึ่งเกี่ยวกับธุรกิจโฆษณาโดยมีหน้าที่เป็นผู้บริหารงานลูกค้าหรือเออี ส่วนน้องสาวของเธอ
เธอก็กำลังจะเรียนจบในเร็วนี้ ด้วยงานของเธอที่ต้องมักพบปะลูกค้าช่างพูดช่างคุย รู้จักคนมาก
จึงทำให้เธอมีหนุ่มๆเข้ามาแวะเวียนชายชนมจีบกับเธอเธอกล่าวถึงการงานที่ต้องพบปะลูกค้าที่
เป็นคนดัง มีฐานะทางสังคมจึงทำให้เธอมีความคิดเกี่ยวกับการมีแฟนอย่าง

“ไม่ต้องเป็นถึงไฮโซมาเลยก็คงไม่เอา มันเหนื่อย แล้วเขาก็คงไม่เลือกเราหรอก”

เธอเองนั้นค่อนข้างที่จะสนิทสนมกับแม่และน้องสาวของเธอทำให้เวลามีเรื่องอะไรการเปิด
ใจพูดคุยกันจึงเป็นเรื่องที่กระทำกันเสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องคู่ครองที่แม่ของเธอมักจะสอนเธอ
อยู่เสมอๆ

“เราก็เห็นแม่โดดเดี่ยวเขาแกร่งแต่เราไม่แกร่งเท่าเขา เพราะฉะนั้นแม่จะคอยบอกว่าให้
เลือกดี ๆ นะลูก เรามีสิทธิเลือกต้องดูกันเยอะ ๆ ดูกันนาน ๆ อย่าใจร้อน”

“ เราเห็นแม่ลำบากมาก่อนนะ ถ้าให้มากัดก้อนเกลือกินก็ไม่เอา ถ้ามันไม่มีใครให้อยู่คนเดียวจะสบายกว่ามั๊ย”

ปูกี้กี้ให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของแม่และน้องสาวมากไม่ใช่เพราะว่าแม่ก็คิดกันไม่อยากจะให้คบผู้ชายคนไหน แต่เป็นเพราะว่าแม่ห่วงเธอจริงๆ ซึ่งเธอก็เชื่อว่าเหตุผลที่แม่เธอดีนั้น มีน้ำหนักเพียงพอเกี่ยวกับความรักของเธอ เธอเองก็ไม่ได้อยากที่จะเป็นแบบแม่ที่ตั้งอยู่คนเดียว ปูกี้กี้เองคิดฝันมาโดยตลอดว่าจะต้องแต่งงานมีครอบครัวที่พร้อมหน้าพร้อมตาถึงขนาดตอนเด็กๆ ปูกี้กี้เขียนใส่สมุดว่าเธอจะมีลูกชื่ออะไร แต่งงานกันที่ไหน

“ เราเชื่อเสมอถึงเรื่องพรหมลิขิตนะ ช่วงที่เลิกกับแฟนเราก็คิดว่ามันยังไม่ใช่ แม้ว่าเราพ่อแม่จะแยกทางกันแต่เราก็ไม่ได้เป็นคนมองความรักในแง่ลบนะ เราก็คพยายามเข้าใจว่าพ่อกับแม่เขาคงมีเหตุผลของเขาที่มันอยู่ด้วยกันไม่ได้ สำหรับเราเรายังคิดว่า ทุกคนเกิดมามีคนที่เป็นคู่ของเราอยู่ โอเคถ้ามันไม่มีเราก็คอยู่ได้แต่แม่ก็จะพูดเสมอว่า ผู้หญิงควรที่จะแต่งงานมีใครสักคนมาดูแลเรา เราก็คเชื่ออย่างนั้นนะเห็นน้ำๆ เขาก็มีความสุขกับแฟนของเขาทุกคน”

“ ที่บ้านอยากแต่งจะตายเพราะที่บ้านเราก็คมีแต่ผู้หญิงเกิดเราแก่ตัวไปไม่มีคนดูแลเราทำไง เราได้แต่งมันก็เหมือนเป็นความหวังของแม่ด้วยนะ แม่ล้มเหลวในการแต่งงาน เขาก็คอยากให้เราสมหวังในเรื่องครอบครัวไม่ให้ชีวิตเหมือนกับเขา คู่ครองในความหมายของเรา มันจึงเป็นคนที่เข้ามาดูแลเราได้และรักครอบครัวของเรา”

แม้ปูกี้กี้เองจะเห็นว่าพ่อแม่ของเธอไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ แต่ทางบ้านของเธอเองก็มักจะให้คำแนะนำในการคบแฟนอยู่เสมอๆ ตลอดจนเวลาที่เธอไปดูดวงกับที่บ้านแม่ของเธอ ก็จะมีการเรื่องเกี่ยวกับเนื้อคู่ ซึ่งปูกี้กี้เองมองว่าแม่ของเธอก็คงจะเป็นห่วงไม่อยากจะให้เธอต้องใช้ชีวิตโดยไม่มีสามีเหมือนแม่ของเธอ

“ เขาอยากให้เราแต่งจะตาย ดูหมอดูประเด็นหลักคือ ลูกสาวจะได้แต่งงานใหม่ขึ้นคานหรือเปล่า แล้วได้แต่งอายุเท่าไรหรืออย่างที่บอกไปแม่หย่ากับพ่อตั้งแต่เรายังเด็ก คนที่เข้ามาก็ต้องดูแลเราได้รักครอบครัวเรา”

“ ถ้าเป็นเนื้อคู่กันแล้ว จะเป็นคนชาติอะไรมันก็ไม่สำคัญแต่คิดว่าสังคมที่เราอยู่เราน่าจะเจอคนไทยด้วยกัน แต่ก็มีนะแม่เคยยุเรามากแต่แต่งงานกับฝรั่งสิ”

ปูกี้ก็มีความเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส โขลเมตอย่างที่ได้กๆเธอชอบดูการ์ตูนเจ้าหญิง เจ้าชายปูกี้ก็เชื่อว่าชีวิตของมนุษย์เราจะสมบุญภพก็ต่อเมื่อเราได้แบ่งปันเรื่องต่างๆกัน ด้วยความที่เธอเห็นแม่ลำบากตัวคนเดียวตั้งแต่เด็กคนที่เข้ามาในชีวิตของเธอจะต้องรักเธออย่างจริงจังพร้อมจะให้ใจทั้งเธอและครอบครัวของเธอ เธอเองฝันอยากมีบ้านครอบครัวที่พร้อมหน้าพร้อมตา พ่อ แม่ ลูก ตามที่เธอใฝ่ฝันไว้แต่เด็กแม่ในความจริงชีวิตของเธอจะไม่ได้เช่นนั้นก็ตาม แต่เธอก็เชื่อว่าสักวันหนึ่งสิ่งที่เธอรอคอยจะเป็นจริง ผู้ชายที่เธอรักและที่สำคัญรักครอบครัวของเธอด้วย

“อย่างพ่อแม่อายุห่างกันมันไม่ค่อยเวิร์คมันห่างไปเราน่าจะมีส่วนนะที่ทำให้ไปด้วยกันไม่ได้ โขลเมตของแบบนี้มันเรื่องของบุญพาวาสนาแล้วแต่บุพเพสันนิวาสด้วยคนที่เราจะมาแต่งงานด้วยต้องเป็นเหมือนเพื่อนที่อยู่กันมานานๆมากกว่าที่จะเป็นคู่ครองอย่างเดียวด้วย เป็นคนคอยดูแลเรา เป็นคนคอยแชร์กับเรา เป็นที่ปรึกษาเรา เปรียบเหมือนเป็นบ้านอบอุ่นเราก็อยากอยู่บ้านหลังนั้น ประมาณเนี่ยะเหมือนเป็นครอบครัว ถ้าเรามีปัญหากลับมาบ้านปัญหามันก็จะมีคนช่วยเราแก้ปัญหาอยู่แล้วมีความสุข ความรักมันก็จับต้องไม่ได้หรอกแต่มันอาจจะรู้สึกสัมผัสได้”

ปัจจุบันปูกี้ก็มีแฟนซึ่งก็เป็นเพื่อนของเพื่อนเธอที่เรียนในมหาวิทยาลัยด้วยกัน แต่เธอเองก็ยังไม่แน่ใจกับแฟนหนุ่มของเธอหนักว่าจะคบจนถึงขั้นแต่งงานหรือไม่

“เอาจริงๆ ชอบคนที่มีรสนิยมเหมือนเรา นิสัยใจคอที่เข้ากับเราได้ มีนิสัยเป็นผู้ใหญ่กว่าก็จะดีมากไม่ชอบผู้ชายที่ดัดจริตใจอะไรไม่ได้แล้วก็พวกผู้ชายขี้ไม่อันนี้ชอบาย คือมีความเป็นตัวของตัวเอง มั่นใจในความคิดเรา ไม่ชอบผู้ชายที่แยๆชอบเก่ง ฉลาด มีความรับผิดชอบเป็นผู้ใหญ่เพราะจะไม่มานั่งเว้าวอนถ้าไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเองแล้วจะมานั่งรับผิดชอบต่อชีวิตคนอื่นได้อย่างไร คือถ้าเราคบกับคนที่มีความรับผิดชอบเราก็จะไม่เหนื่อย”

อีกทั้งด้วยหน้าที่การงานของเธอซึ่งทำให้เกี่ยวข้องกับผู้คนนั้นทำให้เธอมีเพื่อนชายที่เข้ามาจีบเธอซึ่งเธอเองก็ยอมรับว่าดูเขาคณนั้นอยู่เหมือนกันเนื่องจากเขาเองก็มีหน้าที่การงาน จบการศึกษาจากต่างประเทศด้วยเช่นกัน

“แบบนี้ถ้ามีผู้ชายเข้ามาอีกคนเรียนนอกมากมันก็ภาซีดีกว่านะ แต่สุดท้ายมันก็ขึ้นอยู่กับว่านิสัยจะเข้ากันได้หรือเปล่า”

“มองว่าเป็นสิ่งที่ต้องรักษาเป็นสิ่งที่ควรรักษาเอาไว้เลยแหละแต่หลายอย่างโลกมันเปลี่ยนไป เราก็มีมาให้เลือกนะซึ่งเขาก็ดีทุกอย่างสำหรับเรา แต่ก็ไม่รู้ให้เวลาเป็นเครื่องตัดสินใจ ซึ่งเราก็รู้ว่าคุยด้วยกับทั้งสองมันก็ไม่ดี”

นอกจากการที่ปู้กปู้กเองมีการเลือกนิสัยส่วนตัวเกี่ยวกับคนที่เธอคิดว่า เธอจะเลือกมาเป็นคู่ครองด้วยแล้ว ศาสนาก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่เธอคิดว่ามีส่วนสำคัญในการเลือกคู่ครอง เช่นเดียวกับที่เธอคิดว่าการมีแฟนที่เป็นคนในวงการด้วยกันจะเป็นเรื่องที่ทำให้ความสัมพันธ์ในการคบหาราบรื่น

“ถ้าความคิดเขาต่างเพราะหลักของศาสนาเขาก็มีผลนะ แต่ก็ไม่ใช่ว่าตัดสินเลยว่าถ้าเขาศาสนาไม่เหมือนเราก็จะไม่เอา คือไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกคบใคร”

“ ก็ถ้าเป็นอยู่ในอาชีพวงการเดียวกันก็น่าจะคุยกันรู้เรื่องมากกว่า”

อย่างไรก็ตามปู้กปู้กคิดว่าเธอเองอายุยังน้อยหน้าที่การงานของเธอก็น่าจะยังอีกไกลแม้เธอจะเชื่อเรื่องพรหมลิขิตมากและศรัทธาในความรักแต่เธอก็ไม่ได้รวบรัดสรุปว่าเขาคนนี้จะปู้กปู้กของเธอ

“ผู้ชายสมัยนี้มันเลือกจะตายผู้ชายมันเลือกนะเพราะมันบอกว่าสมัยนี้ผู้หญิงเยอะกว่า มันจะเอาอะไรแหละชาติตระกูล หน้าตา เรียนสูงด้วย มันเลือกได้ เพราะฉะนั้นเราก็สมควรจะเลือกด้วยใช่ไหมคะ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 9: เมย์ (นามสมมติ)

ประวัติส่วนตัว

ภูมิลำเนา	ขอนแก่น
อายุ	31
การศึกษา	ปริญญาตรี
อาชีพ	พนักงานบริษัท(พลังงานและสาธารณูปโภค) /เลขานุการ

“ถ้าเรามีครอบครัวที่มั่นคงก็เหมือนมีจุดมุ่งหมายในอนาคตที่แน่นอน”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

เมย์สาวอายุ 31 เป็นคนจังหวัดขอนแก่นเติบโตอยู่ที่ขอนแก่นตั้งแต่เด็กจนเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย เมย์สาวตัวเล็กแต่ใจไม่เล็กเธอมีบุคลิกที่ตรงไปตรงมาปัจจุบันเมย์ทำงานเป็นเลขานุการให้กับบริษัทน้ำมันแห่งหนึ่งของประเทศไทยซึ่งเธอก็จะภูมิใจกับตำแหน่งหน้าที่การงาน

“พ่อแม่เป็นคนจังหวัดขอนแก่น พ่อเปิดร้านมอเตอร์ไซด์และร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าในตัวเมือง ก็เรียกได้ว่าไม่ได้ลำบากแต่ก็ไม่ได้รวยล้นฟ้ามาจากไหน มีพี่ชาย 1 คนแต่งงานแล้ว และก็น้องชายคนเล็กตอนนี้อยู่เมกา เราเรียนที่อุดรจนถึงมอหกดอนนั้นอยู่กับแม่ ยายเป็นคนอุดรเรียนจนถึงมอหกดอนก็เข้ามาเรียนในกรุงเทพและก็ทำงานในกรุงเทพจนถึงทุกวันนี้”

เมื่อเมย์เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยกรุงเทพที่นี้เองที่เธอเล่าว่าเธอมีแฟนที่เธอเรียกว่าจริงจังคนแรก เนื่องจากเรียนอยู่มหาวิทยาลัยเดียวกันเป็นเพื่อนเรียนด้วยกันไปเรียกว่าความรักช่วงวัยรุ่น แต่ความรักในช่วงวันรุ่นของเธอก็ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากทั้งเมย์และแฟนก็ยังเด็กเกิน เธอเล่าให้ฟังถึงการเช่าหออยู่ด้วยกันโดยที่เธอก็ต้องปิดบังพ่อแม่ทางบ้านไม่ให้รู้เพราะเธอก็เป็นเด็กต่างจังหวัดเข้ามาเรียนในกรุงเทพแล้วยังมาเช่าหอพักอยู่กับผู้ชายอีกเมย์กล่าวว่าครอบครัวของเธอจะเข้มงวดมาก กินข้าวต้องพร้อมหน้าพร้อมตาไปไหนต้องรายงานที่เธอเข้ามาเรียนในกรุงเทพได้เพราะเธอร้องขอและแม่ของเธอก็ค่อนข้างสนับสนุนให้เธอเข้ามาเรียนในกรุงเทพ ภายหลังจากที่เธอเลิกรักกับแฟนของเธอที่เธอคบในช่วงเวลาที่เรียนอยู่มหาวิทยาลัยเมย์ให้เหตุผลถึงการเลิกรักครั้งนั้นว่าทั้งเธอและเขาต่างก็โตขึ้น เริ่มมีมุมมองใหม่ๆในการใช้ชีวิตของเธอ

เมย์เล่าถึงความรักและชีวิตในการมีแฟนของเธอที่ผ่านว่าเป็นไปตามวัย เธอเคยมีแฟนที่เทียวเก่ง ไข่เงินเก่ง ติดเพื่อนมาก ชอบกินเหล้าแต่เธอต้องเลิกไปแม้ตอนคบกันจะรักมากแค่ไหนก็ตามความรักของเมย์ที่ผ่านในการเลือกใครสักคนมาเป็นคู่ชีวิตซึ่งพัฒนาไปตามสถานการณ์ตามช่วงอายุของเธอ นิยามที่เธอกล่าวว่าเธอล้วนเป็นผู้กำหนดเอง เลือกแล้วก็ควรที่จะให้สิ่งที่เหมาะสมที่สุดกับตัวเอง

“ในละครที่นางเอกเป็นคนใช้แล้วพระเอกแสนดีมาตกหลุมรักในชีวิตจริงมันไม่มีหรอก”

โดยที่เธอคิดว่าในอนาคตคงจะไม่สามารถร่วมมือใช้ชีวิตด้วยกันได้ เพราะในขณะนั้นเธอก็พยายามที่จะมีเงินเก็บก่อร่างสร้างตัวไปว่าจะเป็นงานประจำหรือการที่เสาร์ อาทิตย์เธอรับเสื้อผ้าไปขายที่สวนจตุจักร จนเธอตัดสินใจเลิกและได้พบกับคนที่เธอนั้นคิดว่าใช่

“เรามองรักเหมือนธรรมชาติ มันก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆตามช่วงอายุของแต่ละคน ทุกอย่างมันเป็นอนิจจังมันเปลี่ยนผัน แล้วมันก็ขึ้นอยู่กับว่าเรามองความรักนี้ยังงัยเรามันให้มันสวยงามมันก็สวยงามกับชีวิตเรา เรียนรู้ซึ่งกันและกันเหมือนคนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาไปด้วยกัน”

“ มีผลเลยก็คนหนีออกจากบ้านมันก็ต้องใช้เงินแล้ว ตอบอย่างไม่เพคเลยว่า สำคัญยอมรับตรงๆแบบไม่เพค ถ้าเราจะคบใครเรื่องนี้สำคัญมันไม่ใช่เธอรักฉันมีแต่ความรักแต่ไม่มีเงิน พุดหยาบที่สุดเลยคือมันกินไม่ได้”

ด้วยความที่เธอเป็นลูกสาวคนเดียวในครอบครัว บ้านของเธอโดยเฉพาะพ่อของเมย์นั้นจึงค่อนข้างที่จะเข้มงวด ไม่ได้ตามใจอะไรมากนักแม้เธอจะเป็นลูกสาวคนเดียวก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ปิดกั้นหรือกะเกณฑ์ให้คบไม่ให้คบเพศต่างประเทศ เธอได้พุดถึงทัศนคติเกี่ยวกับการมีแฟนว่า

“ไม่กล้าหรอก เขาไม่เคยกะเกณฑ์ว่าเราจะต้องคบใครอะไรยังไง ที่บ้านจะให้คำปรึกษามากกว่าพี่เขาอายุมากกว่าเราที่สำคัญเป็นผู้ใหญ่ พอพ่อรู้ก็ไม่ได้ว่าอะไรเราก็เออดีใจ เพราะพี่เขาเห็นว่าการทำงานมันคง มีเชื้อเงินด้วยอย่างที่พ่อแม่ชอบ ที่บ้านเราก็ชอบไปดูดวงให้ หมอดูเขาก็บอกสมพงศ์กันมันก็เลยทำให้ที่บ้านเราถามเราว่าเมื่อไหร่เราจะแต่งงาน”

การตัดสินใจคบหากับแฟนของเธอนั้นเมย์เองรู้สึกมั่นใจซึ่งแตกต่างจากคนอื่นๆของเธอ เนื่องจากเขาเป็นผู้ชายที่พุดน้อยและยังเป็นคนไทยเชื้อสายจีน อีกทั้งจบการศึกษาปริญญาโทและที่สำคัญลักษณะนิสัยคล้ายกับพ่อของเธอ มีขยันอย่างที่เขาต้องการ

“พ่อเป็นคนพูดน้อยแต่ถ้าพูดทีก็จะพูดแบบอ้อมอ้อมใช้ได้เลย พ่อก็มีส่วนนะเพราะเราก็จะเลือกอะไรที่คล้ายๆเขาหรือคิดว่าเขาก็น่าจะชอบด้วยมันชิมซับอะไรหลายอย่างเหมือนกัน”

“ไม่ชอบคนที่ใจแคบ ปิดไม่ยอมเปิดรับความเห็นของคนอื่นอันนี้จะรับไม่ได้มาก พี่เขาอายุมากกว่าเราที่สำคัญเป็นผู้ใหญ่ พ่อรู้ว่าพ่อก็ไม่ได้ว่าอะไรเราก็เอาดีใจเพราะพี่เขาหน้าที่การงานมั่นคง มีเชื้อเงินด้วยอย่างที่พ่อแม่ชอบ ที่บ้านเราก็ชอบไปดูดวงให้ หมอดูเขาก็บอกสมพงษ์กันมันก็เลยทำให้ที่บ้านเราถามเราว่าเมื่อไหร่เราจะแต่งงาน”

ปัจจุบันเมย์กับแฟนของเธอคบหากันอย่างเปิดเผยโดยที่ครอบครัวของทั้งฝ่ายก็รับรู้ด้วย ในเทศกาลหากแฟนของเมย์ว่างก็จะพากันไปเยี่ยมบ้านที่ขอนแก่นซึ่งพอกับแม่และญาติๆของเมย์ ก็ดูจะรักใคร่ชอบพอแฟนของเมย์เป็นอย่างดี

“คนที่จะมาเป็นหัวหน้าครอบครัวต่อไปในอนาคต อาชีพการงานมันก็ต้องมั่นคงนะ ส่วนตัวจะทำงานรับราชการเงินไม่มากเท่าอยู่เอกชนก็ไม่เป็นไรแต่มันมั่นคง”

“ การศึกษามันมีส่วนจัดระบบความคิดนะหมายถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ด้วย ส่วนใหญ่สังคมที่เราอยู่ ทำงานอยู่กับปัญหาตริเป็นอย่างต่ำ แต่ก็เลือกใกล้เคียงกันแหละคะ เพราะมันจะพูดจากรู้เรื่องไปด้วยกันได้”

เธอถึงเรื่องราวของการใช้ชีวิตในกรุงเทพฯของเธอและเงินเดือนที่เธอตั้งใจเก็บหอมรอมริบอีกทั้งความคาดหวังของที่บ้านเธอถึงการแต่งงาน ประกาศให้คนได้รับรู้แม้ว่าเธอและแฟนของเธอจะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันโดยที่ทั้งสองครอบครัวรับรู้แล้วก็ตาม

“เราก็อยากแต่งงานแต่ตอนนี้ก็มีความสุขดีเพราะเราก็ซื้อคอนโด ก็ช่วยกันผ่อน เราก็คุยกันนะว่าจะแต่งแต่ก็ขออีกสักพักให้ได้เรื่องได้ราวกว่านี้ก่อนคือเราเห็นว่าพ่อแม่เราเขารักกัน ก่อร่างสร้างตัวมาด้วยกันจนทุกวันนี้เขาก็อยู่กันอย่างมีความสุข มันก็เหมือนกับถ้าเรามีครอบครัวที่ดีมันก็เหมือนมีจุดมุ่งหมายในอนาคตที่แน่นอน เราก็อยากจะใช้ชีวิตร่วมกับเขา มีลูกด้วยกัน”

“ปัจจุบันมันเปลี่ยนไปแล้ว คิดว่าคนทุกวันนี้ไม่ได้ใจแคบนะเปิดกว้างมากขึ้นไม่ใช่เรื่องเสียหายในสมัยนี้ใครจะว่าอย่างไรไม่ใส่ใจ พ่อแม่ก็รู้เขาก็คิดว่าการที่เราอยู่ไกลหูไกลตา มันมีคนดูแล มันเป็นเรื่องของการใช้ชีวิตคู่ของคนทุกวันนี้ อย่างแฟนคนที่แล้วของพี่แม่

ไม่ได้อยู่ด้วยกันทุกวันไปๆมาๆ มันก็ได้รู้นิสัยว่ามันจะมีเรื่องเล็กๆน้อยๆที่เรารับมือไม่ได้ มันได้เรียนรู้กันงัยแล้วก็ต้องเลิกหากันไป ส่วนเรื่องอนาคตความพร้อมที่จะแต่งงานซึ่งผู้หญิงทุกคนก็ฟ้าพินหละแต่งงาน แต่คิดว่าจุดเริ่มต้นการเรียนรู้แบบนี้มันก็สำคัญ”

สำหรับเมย์แล้วนอกจากการที่แฟนของเธอมีเชื้อสายจีนเช่นเดียวกับครอบครัวของเธอถือว่าเป็นเรื่องที่ดีต่อการคบหากัน ตลอดจนทัศนคติของเธอที่คิดเห็นว่าคุณศานานั้นเป็นเรื่องที่เธอคิดว่าความเข้าใจและการปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญมากกว่า

“รู้สึกว่าคุณชายไทยดีกว่านะคะคือคนทุกวันนี้มันก็เจอได้หลายแบบ ไปใช้ชีวิตอยู่ที่ไหนที่นี้โอกาสจะรักชอบใครมันก็ได้ สำคัญว่าเขาเข้ากับเราได้หรือเปล่า พวกกันเข้าใจใหม่จะเชื่อชาติอะไรก็อาจไม่ใช่เหตุผลหลักซะทีเดียวด้วย”

“ไม่จำเป็นที่เราต้องเลือกคนศาสนาเดียวกัน ซึ่งก็สามารถแตกต่างได้ส่วนตัวคิดว่าไม่มีผลนะคะเพราะถ้าเรารักไปแล้วการปรับตัวก็จะตามมาเอง”

กรณีศึกษาที่ 10: แปม (นามสมมุติ)

ประวัติส่วนตัว

บ้านเกิด	สิงห์บุรี
อายุ	29
การศึกษา	ปริญญาตรี
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน(ผลิตภัณฑ์อุปโภคและบริโภค) /พนักงานขายและลูกค้าสัมพันธ์

**“ชีวิตคู่สำคัญ เราไม่ได้เล่นขายของ มันทำผู้หญิงเรามั่นคงทุกอย่าง คือเวลาคู่ชีวิต
เรามีปัญหาเขาก็จะช่วยเรามั่นคิดว่าอยู่คนเดียว มนุษย์มันเกิดมาเพื่อสืบพันธุ์มันจะเกิด
มาคนเดียวไม่ได้ สำหรับแปมผู้หญิงมันเปลี่ยนคุ่นอนเยอะมันก็ไม่ดีหรอก**

**ไม่รู้สมัยนี้จะเป็นอย่างไรแต่จะถือคติว่า
หลายตัวก็ไม่ดี ไหนๆเลือกทั้งทีก็เอาดีๆไปเลย”**

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

แปมหญิงสาวหน้าสวยผิวสีน้ำตาลผิวกุ๊กกิ๊กยิ้มแย้มแจ่มใสแปมทำงานเป็นพนักงานขายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับยาให้กับบริษัทนำเข้ายาแห่งหนึ่งในประเทศไทยแปมเป็นชาวสิงห์บุรีแต่กำเนิดมีพี่น้องสองคนแปมเป็นลูกสาวคนเล็กของพ่อแม่มีพี่สาว 1 คน พ่อแม่ของแปมรับราชการเป็นอาจารย์ในโรงเรียนประจำจังหวัดของสิงห์บุรีแปมเรียนโรงเรียนที่สิงห์บุรีจนถึงระดับชั้นมัธยมปลายเนื่องจากแปมเอนทรานซ์ติดที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์แต่เมื่อแปมเรียนได้สักระยะเธอก็รู้มันไม่เหมาะกับตัวเธอ แปมเอนทรานซ์ใหม่เธอยังคงอยู่มหาวิทยาลัยเดิมเพียงแต่คณะเปลี่ยนไป แปมเลือกเรียนคณะศิลปศาสตร์ซึ่งดูจะเข้ากับตัวเธอมากกว่าจากบุคลิกของเธอเองว่าเรียงเป็นคนช่างพูดคุยเธอกล่าวให้ฟังถึงครอบครัวและชีวิตของเธอให้ฟังว่า

“พื้นฐานการคบกันอย่างแรกมันก็ต้องรักกันปะถ้าเราคบคนที่ไม่ได้รักมันก็แปลกๆ ชีวิตคู่เลือกเองนะ พ่อกับแม่ไม่ยุ่ง อย่างพ่อแม่รักแฟนเรา บ้านเราไม่มีผู้ชายด้วยเขาก็รักแฟนเราแบบลูกนะครอบครัวให้อิสระ ชิงชังด้วยถ้าเกิดแบบคลุมถุงชน”

“เด็กบ้านนอกหนะ พ่อแม่เป็นครูรับราชการเวลาพร้อมหน้าพร้อมตากินข้าวเย็นด้วยกันเวลาตรงกันก็เลยค่อนข้างสนิทกับที่บ้านแต่พ่อแม่ไม่ค่อยพูดหรอกแต่ก็รู้เรื่องทุกอย่าง เราเป็นคนชอบทำอาหารมากโตก็อยากเป็นคู่ครองที่ดีก็จะคิดไว้แล้วจะทำให้กินทุกวัน มันไม่กินก็จะขยับยื่นคะยอให้กินเอาก็จะเลี้ยงลูกเอง”

พ่อแม่ ครอบครัวของนั่นค่อนข้างที่จะให้อิสระในการเลี้ยงดูรวมไปถึงการมีแฟนและเลือกคู่ครองของเธอซึ่งพ่อแม่ของเธอเองก็รักแฟนของเธอตั้งลูกชายคนหนึ่งเช่นกัน

“พ่อแม่ให้อิสระเลย บ้านมีแต่ลูกสาวพี่สาวเราเขาก็ไม่แต่ง พ่อแม่เขาก็หวังให้เราแต่งงาน แต่งนะให้เป็นหน้าตาพ่อแม่เพราะฉะนั้นเขาก็จะไม่ยุ่งว่าเราจะเลือกใครจะเป็นเชิง

ประมาณว่า เธอเราจะไปไม่ดีหมายถึงลูกเธออย่าวันนี้อะอย่าไปว่าเขาต่อหน้าลูกน้องมันไม่ดี เขามีลูกน้องนะนี่”

สำหรับแปมแล้วนอกจากการที่ครอบครัวของเธอรักแฟนของเธอด้วยแล้ว สิ่งที่เขาเชื่อมาตลอดว่าการคบหาของเธอส่วนหนึ่งก็มาจากพรหมลิขิต เธอและแฟนของเธอที่ได้คบหาดูใจกันมาจนถึงทุกวันนี้แปมและแฟนของแปมนั้นอยู่ในวัยใกล้เคียงกันคนรักของแปมซึ่งในขณะนั้นเรียนอยู่โรงเรียนนายร้อย แปมจะพูดเสมอว่าเธอดีใจที่ได้พบและรู้จักเขาเนื่องด้วยเป็นคนที่ยรักครอบครัว เวลาที่จะทำอะไรก็จะนึกถึงครอบครัวทุกครั้งทำให้เธอรู้สึกว่าจะฝากชีวิตไว้กับเขาได้เช่นกัน

“เชื่อเรื่องโชคชะตาพรหมลิขิตเพราะว่าเหมือนผู้ชายคนนี้ได้มากเคยพูดกับตัวเองเหมือนกันเจอแฟนครั้งแรกไม่ได้คิดอะไรแต่เก็บมาคิดนะไปงานเลี้ยงแล้วเจอเขา เขาเข้ามาทักแล้วเราประทับใจ เขาก็ประทับใจเราครั้งแรก สะดุดตาตอนนั้นเจอเขาครั้งแรกเราก็แบบบอกว่า เรามีเพื่อนน่ารักๆหลายคนเลยนะเพราะเราก็ฝังใจว่าแบบไปงานแล้วเพื่อนก็บอกอย่าลืมนะ เราไม่เคยบอกเขาว่าเขาเป็นไซเมลงี้ แต่เราจะบอกเขาเสมอว่าแปมขาดเขาไม่ได้นะ”

“มันเหมือนเป็นสิ่งของที่ขาดไม่ได้คือขาดไปรู้สึกแปลกๆเหมือนไม่ได้อาบน้ำ เหมือนสบู่ ถ้าไม่มีสบู่อาบน้ำมันก็สกปรก ถ้ามีสบู่ก็ดีกว่าปะมันก็ขาดไม่ได้และอีกอย่างพ่อแม่หวังในตัวเราด้วยคือยังงัยก็อยากจัดให้พ่อแม่เหมือนเป็นหน้าเป็นตาให้หน่อยก็แล้วกันคือเขารู้ที่อยู่ด้วยกันเขารู้หมดทุกอย่าง เขาก็ไม่ได้ว่าอะไรแต่เรื่องพิธีกรรมงานแต่งเป็นสิ่งที่เขาขอเลยต้องทำให้เขาจัดให้หน่อยให้คนอื่นรู้ว่าอาจารย์เขตอาจารย์พัคลูกสาวแต่งงานแล้ว การแต่งงานเป็นส่วนประกอบในชีวิตคู่ให้แบบเริ่มต้นไปด้วยกันมากกว่า”

แปมนั้นมองการเลือกคู่ครองและการแต่งงานว่าเป็นสิ่งที่ต้องกระทำเมื่อทั้งคู่จะอยู่ด้วยกันอย่างเปิดเผยกับสังคมของเธอ การแต่งงานจึงเป็นสิ่งที่ทำเพื่อตัวเธอและที่สำคัญเพื่อพ่อแม่ ครอบครัวของเธอที่คาดหวังให้เธอแต่งงานเป็นฝั่งฟ้า

“ เขาก็รู้ว่าอยู่ด้วยกัน ส่วนคนอื่นจะมองยังงัยไม่มายดีไม่ใช่เรียท แมงหวี่แมงวันมากกว่าอายุปุ่นนี้แล้วด้วยแต่ที่สุดแล้วก็ต้องแต่งและที่แต่งนี้ก็ทำเพื่อพ่อแม่”

“แปมจดทะเบียนแล้วนะ ถ้าเกิดผู้ชายมันยอมจรดปากกาให้เราพูดตรงๆเลยนะก็เหมือนมันยอมแชร์ชีวิตของมันส่วนหนึ่งให้เราเออถูกปะ ไม่ว่าจะทำอะไรมันถูกหารสองหมดเลยนะ หลังจากจดทะเบียนนะ โอเคมันก็คงรักเราแหละไม่มันคงไม่ยอมมาทำให้หอกไปใช้นามสกุลมัน ถ้าเขาไม่รักเราจริงเขาคงไม่ยอมจดทะเบียนให้เราหอก”

ทั้งคู่คบหาดูใจกันมานานถึง 7 ปี เป็นทั้งความรัก ความผูกพัน เป็นทั้งเพื่อนคู่คิดเวลาทั้งคู่มีปัญหาปัจจุบันด้วยหน้าที่อาชีพการงานของแปมและแพนของเธอจึงทำให้ไม่ได้อยู่ด้วยกันเนื่องจากเขาต้องรับราชการที่ต่างจังหวัดตามระบบราชการของทหารส่วนแปมนั้นก็ต้องทำงานที่กรุงเทพแต่เมื่อเวลาตรงกันที่ก็ได้กลับมาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร เขาและเธอก็จะอยู่ด้วยกันเสมออาชีพหน้าที่การงานของเขาและเธอจึงพร้อมที่จะสร้างครอบครัวต่อไปในอนาคต อีกทั้งอาชีพของเขาก็ทำให้เธอรู้สึกว่าเขาเองนั้นได้เลือกผู้ชายคนนี้เป็นคู่ครองแล้ว

“เพราะมนุษย์มันเป็นสัตว์สังคมปะ อะแพนแกทำอะไร? มันก็มีส่วนเหมือนกันนะแพนแกจบนักเรียนนายร้อยจปร.นักบินทบ.”

“เหมือนมันได้เอง ถ้าเป็นไปได้เราก็ไม่ยากนะเหมือนทหารมันต้องไปประจำในนี้ มันไม่ได้อยู่เป็นครอบครัวแต่เหมือนเราเลือกแล้ว แต่ก็ยอมรับว่าเป็นนักบินมันมีหน้ามีตาพูดได้เต็มปากว่าแพนเราเป็นนักบิน

นอกจากแปมและแพนของเธอจะเปิดบัญชีร่วมกันเพื่ออนาคตในการแต่งงานแล้ว เธอยังทำธุรกิจร่วมกันกับแพนของเธอการคบกันตั้งแต่เธอยังเรียนอยู่ทำให้เธอและเขาได้ศึกษานิสัยใจคอด้วยกัน แม้จะมีใครหลายคนที่เข้ามาในชีวิตของแปมผ่านการแนะนำจากคนรอบข้างทั้งผู้ชายที่มีพร้อมหน้าที่การงาน ฐานะทางสังคม แต่เธอก็ไม่หวั่นไหวกับชายหนุ่มที่เข้ามาคบหาเธอ

“ไม่สำคัญเลยเพราะว่าเหมือนเราสามารถสร้างด้วยกันได้ไม่มีก็ช่วยกัน ไฮโซมาเลยอึดอัดไม่ชอบแบบสบายๆสร้างด้วยกันดีกว่า”

“สำหรับเราไม่ ถ้าชาติตระกูลเขาเราไม่สนใจนะ สนใจที่ตัวคู่ชีวิตดีกว่า เราไม่สนใจพ่อแม่เป็นใครยศอะไรใหญ่หรือเปล่า”

การคบหาของเธอที่กำลังจะต้องตัดสินใจเนื่องจากเธอและแฟนของเธอคำนึงถึงเมื่อแต่งงานกันออกไปแล้ว จะซื้อบ้านลงหลักปักฐานที่ใดเพราะแฟนของเธอเองนั้นภูมิฐานะเป็นคนจังหวัดนครราชสีมา และเมื่อเราพูดคุยไปถึงการเลือกเลือกคู่ครองว่าอะไรบ้างได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะแต่งงานกับคนๆหนึ่ง

“เวลาที่คบกันก็มีส่วนนะมันเหมือนเจออะไรมาหลายๆอย่างเยอะมาก ปัญหาเยอะมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของแปมของแฟน ของแฟนมันก็จะมีในจุดหนึ่งที่แบบบ้านแตก เราผ่านเรื่องแยะๆมาแต่ก็คือให้กำลังใจซึ่งกันและกันมันเหมือนผ่านร้อนหนาวมาด้วยกันแล้ว จนมาตอนนี้ถามว่าสบายไหมแต่มันก็ เราต่างมีงานมีเงินเดือนในระดับหนึ่งถือว่าโอเคนะ ในอายุเราสองคนตอนนี้ ถามว่าจะทิ้งแล้วไปเอาคนอื่นนี่ก็ออกปะคือเรารู้กันมาแล้ว ถามว่าเราจะไปคบคนอื่นเราก็คเคยเจอมาแล้ว”

นอกจากจะทำธุรกิจเป็นรายได้เสริมเพื่อจะได้แต่งงานกันแล้ว แปมยังได้ให้ความหมาย การเลือกคู่ครองที่นอกจากจะมีปัจจัยภายนอกแล้ว แต่ปัจจัยภายในที่เป็นเรื่องของคนสองคนอย่าง การมีคู่ครองต้องเป็นอะไรที่ทั้งคู่จำเป็นต้องปรับเข้าหากันได้ทุกเรื่อง

“เหมือนเรามีจุดไม่ดี เราซี้วีนเขาก็อยังรักเราถ้ามันไม่รักเรามันคงทิ้งเราไปนานแล้วแหละ เพราะ เราก็อทำไม่ดีหลายๆอย่างให้เขา ตรงข้ามถ้าเกิดแปมไม่รักเขาแปมก็ทิ้งมันไปนานแล้ว ตั้งแต่อดีตตอนนั้นแล้ว รักไงเลยต้องยอมให้อภัย”

ในทัศนะของแปมนั้นเรื่องหน้าตาหรือสเปคของชายหนุ่มนั้น เธอไม่ได้คาดหวังให้คู่ครองนั้นต้องเป็นอย่างไร ดังนั้นเรื่องหน้าตาจึงไม่ได้เป็นเหตุผลมากกว่านิสัยใจคอที่คบหากัน

“เรื่องหน้าตาตอนนี้ ณ อายุตอนนี้ มันน้อยมากที่จะคิดถึงเรื่องนั้นนั่นแล้ว ก็จะต้องว่าเขาเป็น คนรักครอบครัวอันนี้สำคัญมาก ทำอะไรนี่ถึงครอบครัวเป็นหลัก มันเลยทำให้เราอุ่นใจ ว่าเขาก็น่าจะดูแลเราได้”

ปัจจุบันแปมและแฟนของแปมกำลังจะวางแผนการแต่งงานที่เป็นดังความหวังของพ่อแม่ แปมที่อยากเห็นแปมแต่งงานในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า ชีวิตที่เธอและเขาเลือกเอง กำหนดเองและ ทำทุกอย่างเพื่อความรักของเราทั้งคู่ คนที่เธอเลือกจึงเป็นคนที่เธอคิดว่าใช่ความเข้าใจ ความรัก เป็นที่ตั้งมากกว่าที่จะเป็นเรื่องอื่นๆ

“ถ้าแฟนเป็นศาสนาอื่นเออไม่เป็นไรอะก็แค่มิกินหมู มีส่วนน้อยอะ”

“ไม่ใช่เรี่ยไรได้อะไรมาก็เอา เข้าใจครอบครัวเราเลยสำคัญมากเลยนะหมายถึงว่าเข้ากับครอบครัวเราได้ รักครอบครัวเราด้วยไม่ใช่รักแต่ตัวเราอย่างเดียวมันก็ไม่ใช่อันนี้สำคัญที่สุดแล้วแปมว่า แฟนเราเขาก็คิดแบบเรา”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากเรื่องเล่าของผู้หญิงทั้ง 10 คน ทำให้เห็นว่า ชีวิตในส่วนที่เกี่ยวข้องการเลือกคู่ครองเป็นอย่างไร เริ่มตั้งแต่การปลุกฝัง เลี้ยงดูอบรมจากที่บ้านประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับในชีวิตของพวกเขา รูปแบบการเลือกคู่ครองของเธอเองก็ล้วนส่งผลมาจากการดำเนินชีวิตของพวกเขาทั้งสิ้น อีกทั้งปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลในการกำกับความคิดของพวกเขา ดังอาจสรุปได้ ดังนี้

ตารางสรุปชีวิตและเรื่องเล่าของผู้หญิง

ชื่อ	รูปแบบการเลือกคู่ครอง	การเลือกคู่ครองกับการแต่งงาน			
		ความรักกับการเลือกคู่ครอง	ความจำเป็นของการแต่งงาน	ไม่จำเป็นต้องแต่งงาน (* ไม่ต้องมีพิธีการ)	การอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน
จิปปี	เลือกด้วยตนเอง - เป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจเอง	-พื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน		-ไม่ต้องมีพิธีการ -จดทะเบียน สมรส*	
ขวัญ	เลือกด้วยตนเอง -พ่อแม่ให้อิสระในการคบหา	- มีความรัก ทุกข์สุขของคู่กัน	-ต้องการอยู่ด้วยกัน		
กรีน	เลือกด้วยตนเอง -รู้ว่าอะไรเหมาะสมกับตัวเอง	-เข้าใจกัน -เป็นส่วนเติมเต็มกับชีวิต	-ทำให้ถูกต้องตามสังคม -ที่บ้านคาดหวังให้แต่งงาน		
ไข่มุก	ผู้ใหญ่จัดหาให้ -ไม่มีเวลาหาคู่ครอง -ผู้ใหญ่เห็นความเหมาะสมถึงคุณสมบัตินายชาย	-มีความรักเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจเลือกเป็นคู่ครอง	-เป็นหลักประกันถึงพันธะร่วมกัน		

ชื่อ (ต่อ)	รูปแบบการเลือก คู่ครอง	การเลือกคู่ครองกับการแต่งงาน			
		ความรักกับการ เลือกคู่ครอง	ความจำเป็นของ การแต่งงาน	ไม่จำเป็นต้อง แต่งงาน	การอยู่ร่วมกันก่อน แต่งงาน
นานา	เลือกด้วยตนเอง -รักใคร่พ่อแม่ก็รัก ด้วย -ต้องการหาคู่ครอง ผ่านบริษัทหาคู่	-เป็นการดูแลซึ่ง กันและกัน	-เป็นการประกาศ ว่าจะใช้ชีวิต ร่วมกัน -เป็นสิ่งสูงสุดใน ชีวิต		
แป้ง	เลือกด้วยตนเอง -เป็นสิ่งที่ต้องเลือก เอง	-เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับชีวิตคู่ -เลือกคนรักเรา มากกว่าที่เรารัก		-สิ้นเปลือง -ไม่แน่ใจในความ มั่นคงของชีวิต สมรส	-ได้ศึกษาซึ่งกันและ กัน -ต้องการคนดูแล
จิตา	เลือกด้วยตนเอง -ครอบครัวให้อิสระ -รักใคร่พ่อแม่รัก ด้วย	-เป็นสิ่งเติมเต็ม ชีวิตคู่	-เป็นสิ่งที่ต้องทำ ตามในสังคม		-สังคมรับรู้เป็น หลักประกันทางใจ ว่าใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน แล้ว
นูกี้ก	เลือกด้วยตนเอง -ครอบครัวให้อิสระ ในการเลือกคู่ครอง	-บุพเพสันนิวาส -เป็นเหมือน เพื่อนกัน	-ต้องการคนดูแล		
เมย์	เลือกด้วยตนเอง -ครอบครัวให้อิสระ ในการเลือกคู่ครอง	-รักเป็นธรรมชาติ	-การมีครอบครัวที่ ดีเปรียบเหมือนมี อนาคตที่ดี		-ได้เรียนรู้ก่อนการ แต่งงาน -สะดวกในการใช้ ชีวิตประจำวัน
แปม	เลือกด้วยตนเอง -ครอบครัวให้อิสระ ในการเลือกคู่ครอง	-รักและการให้ อกภัยเป็นพื้นฐาน ของชีวิตคู่ -บุพเพสันนิวาส	-ทางบ้านคาดหวัง ให้แต่งงาน		-ได้เรียนรู้ก่อนการ แต่งงาน -ทำงานใน กรุงเทพฯ

ชื่อ	ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง								
	ครอบครัว	บุคลิกลักษณะ	เศรษฐกิจ			สังคมและวัฒนธรรม			
			สถานะทางการเงิน	อาชีพ	การศึกษา	สถานะทางสังคม	ศาสนา	เชื้อชาติ	การให้คุณค่าของเพศสัมพันธ์
จีบบี	-ปลูกฝังความคิดความเชื่อโลกทัศน์ในการเลือกคู่ครอง	-ความเข้าใจ -รักครอบครัว	-ร่วมกันหาด้วยกัน	-ความมั่นคง มีความเป็นผู้นำ ดูแลเราได้	-ใกล้เคียง	-ใกล้เคียง	-ศาสนาใดก็ได้	-เชื้อชาติใดก็ได้	—
ขวัญ	-พ่อแม่ให้คำแนะนำในการเลือกคู่ครอง	-คุยกันรู้เรื่อง -โตทางความคิด	-ใกล้เคียงกัน	-แบบแผนการดำเนินชีวิต	-ใกล้เคียง -มีอนาคต	-ใกล้เคียง -ชั้นทางสังคม	-เลือกศาสนาเดียวกัน	-เชื้อชาติเดียวกัน	—
กรีน	-ปลูกฝังความคิดความเชื่อโลกทัศน์ในการเลือกคู่ครอง	-ความเข้าใจ	-ใกล้เคียงกัน	-แบบแผนการดำเนินชีวิต	-ใกล้เคียง -มีแนวคิดที่ดี	-ใกล้เคียง -ทรัพย์สินหน้าตา	-ศาสนาใดก็ได้	-ชาวไทยเชื้อสายจีน	-ควรรักษาเอาไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไฉมุก	-ปลุกฝังความคิด ความเชื่อ	-อบอุ่น -มีความเป็นผู้นำ	-เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต	-ความมั่นคง มีความเป็นผู้นำ	-ใกล้เคียง	-หน้าตา เกียรติยศ ชื่อเสียง	-เลือก ศาสนา เดียวกัน	-ชาวไทยเชื้อ สายจีน	-ต้องประพฤติ ปฏิบัติตนให้ดี
นานา	-ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการ เลือกคู่ครอง	-หน้าตาดีแล้ว สดชื่น -บุคลิกภาพ	-ใกล้เคียงกัน	-ความมั่นคง มีความเป็นผู้นำ ดูแลเราได้	-ใกล้เคียง	-ใกล้เคียง	-ศาสนา ใดก็ได้	-ชาวไทย	-เป็นสิ่งมีค่า ควรรักษา เอาไว้
แป้ง	-ปลุกฝังความคิด ความเชื่อ โลก ทัศน์ในการเลือก คู่ครอง	-บุคลิกภาพ -ความเข้าใจ	-เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต	- ความรับผิดชอบ	-มีความคิด ทัศนคติที่ดี	-ใกล้เคียง	-ศาสนา ใดก็ได้	-ชาวไทย	—
จิดา	-ปลุกฝังความคิด ความเชื่อ และ อิทธิพลครอบครัว นำไปสู่การเลือกที่ แตกต่างออกไป	-ไม่เจ้าชู้ - เป็นผู้ใหญ่ทาง ความคิด	-เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต - สามารถดูแลเรา ได้	-แบบแผนการดำเนิน ชีวิต -อาชีพส่งผลต่อ ความสัมพันธ์	-เป็นสิ่ง เสริมสร้าง ฐานะ -สามารถ กำหนดชีวิต	-ใกล้เคียง	-ศาสนา ใดก็ได้	-ชาวไทยเชื้อ สายจีน	—

บู๊กบุ๊ก	-ปลุกฝังความคิด ความเชื่อ โลก ทัศน์ในการเลือก คู่ครอง	-รสนิยม คล้ายกัน -ความ รับผิดชอบ	-ใกล้เคียง -เป็นส่วนหนึ่งในการ ดำเนินชีวิต	-แบบแผนการดำเนิน ชีวิต	-มีอนาคต -การศึกษาสูง เป็นข้อ ได้เปรียบ	-ใกล้เคียง	-ศาสนา ใดก็ได้	-เชื้อชาติใดก็ได้	-เป็นสิ่งมีค่า ควรรักษา เอาไว้
เมย์	-ปลุกฝังความคิด ในการเลือกคู่ครอง	-รับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น	-เป็นส่วนหนึ่งในการ ดำเนินชีวิต	-ความมั่นคง มีความ เป็นผู้นำ ดูแลเราได้	-วุฒิภาวะทาง อารมณ์ -ใกล้เคียง	-ใกล้เคียง	-ศาสนา ใดก็ได้	-ชาวไทย	—
แปม	-ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการ เลือกคู่ครอง	-รักครอบครัว	-ใกล้เคียง	-ความนับหน้าถือตา	-เป็นสิ่ง เสริมสร้าง ฐานะ -กำหนดชีวิต	-ใกล้เคียง	-ศาสนา ใดก็ได้	-เชื้อชาติใดก็ได้	—

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อ	รูปแบบการเลือกผู้ครอง		การเลือกผู้ครองกับการแต่งงาน			
	ผู้ใหญ่จัดหาให้	ด้วยตนเอง	ความรักกับเลือกผู้ครอง	การเลือกผู้ครองจำเป็นต้องแต่งงาน	การเลือกผู้ครองโดยไม่จำเป็นต้องแต่งงาน	การอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน
จิปปี		✓	✓		✓	
ขวัญ		✓	✓	✓		
กรีน		✓	✓	✓		
ไซมุก	✓		✓	✓		
นানা		✓ *	✓	✓		
แบ็ง		✓	✓		✓	✓
จิดา		✓	✓	✓		✓
บูกปีก		✓	✓	✓		
เมย์		✓	✓	✓		✓
แปม		✓	✓	✓		✓

✓ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นถึงการเลือกรูปแบบการเลือกผู้ครองและการเลือกผู้ครองกับการแต่งงาน

* หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นถึงการเลือกผู้ครองโดยผ่านบริษัทจัดหาคู่

ชื่อ	ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง								
	ครอบครัว	บุคลิกลักษณะ	เศรษฐกิจ		การศึกษา	สังคมและวัฒนธรรม			
			สถานะการเงิน	อาชีพ		สถานภาพทางสังคม	ศาสนา	เชื้อชาติ	การให้คุณค่ากับเพศสัมพันธ์
จิบปี	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
ขวัญ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
กรีน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
ไข่มุก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
นานา	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
แป้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
จิตา	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
ปุกปึก	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓
เมย์	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
แปม	✓	✓	✓	✓	✓	✓			

✓ หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ

- รูปแบบการเลือกคู่ครองโดยมีสัญลักษณ์ * หมายถึงมีมุมมองความคิดเห็นถึงความต้องการเลือกคู่ครองผ่านบริษัทจัดหาคู่ครอง

กล่าวโดยสรุปคือ สาเหตุที่ทำให้พวกเธอมีรูปแบบการเลือกคู่ครองที่แตกต่างกันออกไปนั้น มีความหลากหลาย โดยที่พวกเธอให้เหตุผลว่าถึงการเลือกคู่ครองด้วยตนเองว่า “เป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง” “พ่อแม่ ครอบครัวยุติโศกในการคบหา” และ รูปแบบการเลือกคู่ครองที่พ่อแม่เป็นผู้จัดหาว่า “ไม่มีเวลาหาคู่ครอง” “ผู้ใหญ่ถึงเห็นถึงความเหมาะสมของคู่ครอง” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนอกจากจะแสดงถึงมุมมองความเห็นของรูปแบบการเลือกคู่ครองด้วยแล้ว การเลือกคู่ครองยังนำไปสู่เรื่องการใช้ชีวิตคู่ และการแต่งงานที่จะตามมาในอนาคตโดยได้ให้ความหมายถึงการเลือกคู่ครองกับการแต่งงาน ได้แก่ ความรักกับการเลือกคู่ครอง เช่น “เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน” “การมีความรักทุกซอกทุกเป็นของคู่กัน” “ความรักเหมือนการให้อภัย” “เป็นส่วนเติมเต็มให้กับชีวิต” “รักแล้วจึงตัดสินใจเลือกคู่ครอง” “ดูแลซึ่งกันและกัน” “ความรักเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตคู่” “เป็นเหมือนบุพเพสันนิวาส” “เป็นดังเพื่อน” ซึ่งหมายถึง ความรักและคู่ครองเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเลือกคู่ครองต่อไปในอนาคต อีกทั้ง การเลือกคู่ครองซึ่งเกี่ยวข้องกับการแต่งงาน กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็น ได้แก่ ความจำเป็นของการแต่งงาน เช่น “ต้องการอยู่ด้วยกัน” “ทำให้ถูกต้องตามสังคม” “เป็นหลักประกันถึงพันธะร่วมกัน” “เป็นสิ่งสูงสุดในชีวิต” “ต้องการคนดูแลต่อไปในอนาคต” “ความคาดหวังจากที่บ้าน” ไม่จำเป็นต้องแต่งงาน ได้แก่ “ความพอใจในการอยู่ร่วมกัน” “ไม่จำเป็นต้องให้ผู้อื่นรับรู้” “สิ้นเปลือง” และ การเลือกคู่ครองกับการแต่งงานโดยการอยู่ร่วมกันก่อนการแต่งงาน ได้แก่ “ได้ศึกษากันก่อนการแต่งงาน” “ต้องการคนดูแล” “สังคมรับรู้” “การอยู่ร่วมกันโดยพฤตินัย” “ความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวัน”

จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้ข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะร่วมหลายประการ ที่พอจะสรุปได้ว่ามีมูลเหตุที่มีรูปแบบการเลือกคู่ครอง มีดังนี้ การเลือกคู่ครองด้วยตนเองและการเลือกคู่ครองโดยมีพ่อแม่เป็นผู้จัดหาให้ และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง ซึ่งได้แก่ ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยบุคลิกลักษณะนิสัย ปัจจัยเศรษฐกิจ ปัจจัยการศึกษา ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกคู่ครองกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็น มีดังนี้ ปัจจัยครอบครัว ซึ่งหมายถึง ครอบครัวมีบทบาท “ปลูกฝังความคิดเห็น ความเชื่อ โลกทัศน์ในการเลือกคู่ครอง” “ครอบครัวให้คำแนะนำในเรื่องการเลือกคู่ครอง” ปัจจัยบุคลิกลักษณะนิสัย

ได้แก่ “การปรับตัว” “คุยด้วยกันรู้เรื่อง” “เป็นผู้ใหญ่ทางความคิด” “ไม่เจ้าชู้” “รักครอบครัว” “มีวุฒิภาวะทางอารมณ์” เป็นต้น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึง “สถานะการเงินสำคัญในการเลือกคู่ครอง” “อาชีพหน้าที่การงานในการเลือกคู่ครอง” ซึ่งได้แก่ “แบบแผนการดำเนินชีวิต” “ความมั่นคง ความเป็นผู้นำและมีความสามารถในการดูแล” “ความรับผิดชอบ” “ความนับหน้าถือตา” ปัจจัยการศึกษา ได้แก่ “สามารถทำให้เห็นถึงอนาคตของคู่ครอง” “ระดับการศึกษาล้ำคลึงกับตน” “มีวุฒิภาวะทางอารมณ์” เป็นต้น และปัจจัยสังคมวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ สถานภาพทางสังคม ศาสนา เชื้อชาติ และการให้คุณค่ากับเพศสัมพันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทวิเคราะห์

รูปแบบการเลือกคู่ครองและปัจจัยสำคัญในการเลือกคู่ครอง

ในบทที่ 5 เป็นการนำเสนอพร้อมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย สำหรับในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็นหลักเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ผ่านหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

5.1 รูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขต กรุงเทพมหานคร

5.1.1 การเลือกคู่ครองโดยผู้ใหญ่อุปถัมภ์ (arranged marriage)

5.1.2 การเลือกคู่ครองด้วยตนเอง (free choice marriage)

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงาน ภาคธุรกิจ

5.2.1 ปัจจัยครอบครัว

5.2.2 ปัจจัยบุคลิกลักษณะ

5.2.3 ปัจจัยเศรษฐกิจ

5.2.4 ปัจจัยการศึกษา

5.2.5 ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม

นักสังคมวิทยาจำแนกรูปแบบของลักษณะการแต่งงานเพื่อสะดวกต่อการศึกษาไว้ 2 ลักษณะ ในการศึกษารูปแบบการเลือกคู่ครอง คือ การแต่งงานที่เป็นการแต่งงานโดยมีผู้ใหญ่จัดการหาคู่ครอง (arrangement marriage) และ การเลือกคู่ครองที่ให้อิสระในการเลือกด้วยตนเอง (free choice marriage) การแต่งงานในลักษณะแรกมักคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจชั้นทางสังคมเป็นหลักมากกว่าเหตุผลของการเลือกโดยอิสระกับความสัมพันธ์ของคู่ที่จะแต่งงานกัน ในสังคมปัจจุบันคนชั้นกลางกับอิสระในการเลือกคู่ครองที่หนุ่มสาวแต่งงานกันด้วยอำนาจของความรักที่มีให้กันเป็นพื้นฐานหรือที่เรียกว่า การแต่งงานที่ขึ้นอยู่กับความรัก (romantic marriage model) ในโลกสมัยใหม่ที่เชิดชูความรู้สึกอิสระเสรีของปัจเจกบุคคล

บทวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการกล่าวถึงรูปแบบการเลือกคู่ครองโดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นของตนในรูปแบบการเลือกคู่ครองคือ การเลือกคู่ครองโดยผู้ใหญ่จัดทำให้ (arranged marriage) และการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง (free choice marriage) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 รูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร

5.1.1 การเลือกคู่ครองโดยผู้ใหญ่จัดทำให้ (arranged marriage)

การเลือกคู่ครองที่มีรูปแบบการแต่งงานในลักษณะเช่นนี้เรียกว่ารูปแบบที่บิดามารดาจัดสรรให้หัวใจสำคัญคือ การตั้งเอาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาร่วมกันโดยที่คู่หนุ่มสาวมิได้มีความสัมพันธ์กันมาก่อนโดยมีผู้เป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม ฐานะคุณสมบัติหรือเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลมีอำนาจต่อการเลือกคู่ครอง เช่น บุคคลที่อาวุโสมีอำนาจในครอบครัว จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมี รูปแบบการเลือกคู่ครองโดยผู้ใหญ่จัดทำให้ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

- (1) “พ่อแม่เราทำที่นัดกินข้าวรวมญาติให้เรามาแล้วมาถึงเขาก็จัดให้เรานั่งใกล้กับคนนี้เลย พึ่งมารู้ว่าญาติเราญาติเขาคุยกันมานานแล้ว เขาก็คุณสมบัติดีทุกอย่างจบนอกก็มาคิดดูคือแบบพ่อแม่เขาให้แล้ว เขาหวังดีกับเราอยู่แล้ว แล้วถึงยังไงเราก็ต้องดูอีกทีหนึ่งใช่ไหม สุดท้ายก็เลยได้มานี่แหละ”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

- (2) “ปัจจุบันมันก็มีนะ เขาก็ชอบพูดให้ฟังโน่นนี่นั่นเราก็ฟังผ่านๆไม่สนใจ พวกหาคุณมันก็เป็นกลุ่มถุงชมนะก็คือให้คนอื่นจัดหาให้ไม่รู้จักกันมาก่อน ไม่ได้เกิดจากความสัมพันธ์เป็นการจัดการมันก็จะเปลี่ยนไปในรูปแบบอื่นที่ไม่ได้เรียกว่ากลุ่มถุงชมนัดบอดออกเดทอะไรก็ว่ากันไป แต่ถ้าแม่จะมาให้จับคู่คนนั้นคนนั้นก็บอกไว้เลยว่าไม่เอาเด็ดขาด”

(จีบปี, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2553)

ความเข้าใจเรื่องของการแต่งงานอย่างพ่อแม่เป็นฝ่ายหาคู่ครองให้ หรือเป็นข้อตกลงระหว่างผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย เป็นความทรงจำอย่างการแต่งงานแบบ “คลุมถุงชน” ที่มักเกิดขึ้นกับคนในอดีต ความทรงจำในลักษณะเช่นนี้ถูกถ่ายทอดออกมา เช่น นวนิยาย เป็นต้น ความเชื่อทั่วไปที่เข้าใจว่า เสรีภาพในการเลือกคนรักและการแต่งงานเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทยเป็นวิถีของคนในอดีต นิธิ เอียวศรีวงศ์ เห็นว่าการแต่งงานของคนในสังคมส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องของความสมัครใจ เสรีภาพที่สะท้อนในคติต่างๆ เช่น “ชมเขาโคขื่นให้กินหญ้า” และความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ว่า คนที่เป็นคู่กันทำบุญร่วมกันมาแต่ปางก่อน ถ้าทำบุญกันมาไม่พอก็แคล้วคลาดไปหรือเมื่อหมดบุญก็เลิกร้างกันไป หากแต่ในอิสระในการเลือกคู่ครองเช่นนี้น้อยลงสำหรับชนชั้นสูง(ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551: 49-55) ในขณะที่สามัญชนเองการเลือกคู่ครอง การแต่งงานที่เป็นไปอย่างอิสระมากกว่า จากแนวคิดเรื่องเพศวิถีกระแสหลักหรือแนวคิดเพศวิถีแบบชนชั้นกลางที่ให้ความสำคัญกับการเลือกของคน ความรักโรแมนติกที่มีความสำคัญเชิงจิตวิญญาณในฐานะเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตคนสมัยใหม่ ความรักแบบโรแมนติกเข้าแทนปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เคยมีอิทธิพลในการเลือกคู่ครองว่าใครควรจะแต่งงานกับใคร (เพ็งอึ้ง, 2551) ความสำคัญของสถาบันการแต่งงานเป็นการเข้าสู่การแต่งงานที่เป็นความพึงพอใจของปัจเจก ในสังคมสมัยใหม่ที่เรียกว่ามีอิสระเสรีในการกระทำต่างๆ สภาพที่ดูเหมือนจะมีเสรีในการเลือกมากขึ้นนั้นก็มาพร้อมกับการจำกัดทางเลือกอื่นๆ เสรีภาพที่คนรุ่นใหม่มีก็ถูกจำกัดด้วยข้อผูกมัดทางสังคมดังเช่น แนวคิดเพศวิถีกระแสหลัก หรือ เพศวิถีในกระแสหลักอย่างชนชั้นกลางที่ว่าด้วยความรักแบบโรแมนติกกับการแต่งงานเป็นสิ่งที่ปัจเจกสมควรกระทำอย่างยิ่ง จึงอาจกล่าวได้ว่าหน้าที่ของรูปแบบการเลือกคู่ครองในลักษณะเช่นนี้ในอดีตที่มักเกิดกับชนชั้นสูงมากกว่าที่จะเกิดขึ้นกับชนชั้นล่างหรือสามัญชน หากแต่ในสังคมไทยนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่พ่อแม่ก็มีสิทธิที่จะชี้แนะลูก สามัญชนจะแต่งงานเพราะพ่อแม่จัดการก็มีทางเลือกที่จะออกจากการแต่งงานได้ เสรีในการเลือกคู่ครองที่ดูคล้ายจะไม่จำกัดหากแต่ก็มาพร้อมกับการจำกัดทางเลือกอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็จำกัดโดยชนชั้น สถานะทางสังคม เพราะต้องมีการพิจารณาว่าใครสมควรแต่งงานกับใคร การจัดการว่าใครเหมาะสมจึงต้อง

ผ่านการคิดคำนวณเป็นอย่างดี สถาบันการแต่งงานซึ่งไม่ได้เป็นเรื่องส่วนตัว การแต่งงานจึงมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในครัวเรือน สร้างเครือญาติและเมื่อนำมาประกอบกับแนวคิดเรื่องเพศวิถีในชนชั้นกลางแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดคุณลักษณะผู้หญิงที่ดี รวมไปถึงเพศวิถีในแง่มุมมองอื่นๆ เช่น แนวคิดรักนวลสงวนตัว ระบบผัวเดียวเมียเดียว ความรักแบบโรแมนติก (เป็นแรงผลักดันให้คนเข้าออกในการแต่งงาน) ภายใต้พื้นในสมัยใหม่ที่ได้รับการจัดวาง

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการเลือกคู่ครองที่มีรูปแบบการเลือกคู่ครองที่ผู้ใหญ่เป็นฝ่ายจัดหาให้ โดยมีเหตุผลถึงการเลือกคู่ครองในลักษณะเช่นนี้ถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของทั้งตนเองของคู่ครองที่ดึงเอาครอบครัวทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน โดยที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้คู่ครองที่ได้นั้นเหมาะสมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างยิ่งในรูปแบบการเลือกคู่ครองในลักษณะนี้ แม้ว่าสังคมปัจจุบันควรมีอิสระในการครองชีพของแต่ละบุคคลไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเศรษฐกิจของพ่อแม่เหมือนในอดีต ในสังคมปัจจุบันที่สามารถประสบความสำเร็จด้วยซ้ำของตนเองปัจเจกสามารถมีอาชีพ การงานทำเป็นของตนเอง หน้าที่ของการแต่งงาน การหาคู่ครองในลักษณะเช่นนี้จึงเป็นสิ่งแสดงถึงความเหมาะสมภายใต้สังคมสมัยใหม่ที่ซับซ้อนหากแต่ไม่หลากหลาย ผู้คนถูกชี้คดะเกณฑ์ด้วยอุดมการณ์ของการประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ว่าจะเป็น การมีการศึกษาที่ดี มีบ้าน มีรถ มีการทำงานที่ดี มีฐานะที่ร่ำรวย มีวัตถุอำนวยความสะดวกต่างๆ เกียรติยศชื่อเสียง มีสามี มีลูกที่น่ารัก อนาคตของตัวเองจึงอยู่กับ “ทุน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอดีตตัวเอง พันธนาการต่างๆ เหล่านี้ที่ร้อยรัดพร้อมจะประสบความสำเร็จในภายภาคหน้าซึ่งถือเป็นอุดมคติของชนชั้นกลาง ภูมิหลังทางสังคม การเลือกคู่ครองหน้าที่ของการมีคู่ครองจึงไม่ใช่แค่การตอบสนองความต้องการของตนเองเท่านั้น หากแต่การเลือกคู่ครองเป็นการสนองตอบทางสังคมที่ร้อยรัดเราเอาไว้ นั่นเอง อีกทั้งการแต่งงานทำให้สังคมนับถือเราในฐานะสมาชิกคนหนึ่งคนใด การเลือกคู่ครองที่เหมาะสมกับตนก็ถือเป็นสิ่งที่ควรกระทำเช่นนั้น

การดำเนินชีวิตในสังคมในเมืองที่ค่างมีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทุกคนล้วนต้องแข่งขันกัน การใช้ชีวิตแบบเร่งรีบเพื่อสร้างต้นทุนทางสังคมให้กับตนเอง สังคมเมืองจึงเต็มไปด้วยความแปลกแยกจากผู้คนหลายหลายที่มาอยู่ร่วมกันลักษณะความสัมพันธ์เป็นผิวเผิน ดังนั้นผู้คนที่อาศัยอยู่รวมเป็นสังคมในเมืองจำนวนไม่น้อยที่ใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตที่อาศัยในเมืองส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับภาระหน้าที่ การทำงาน อีกทั้งปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจการใช้ชีวิตประจำวันทำให้โอกาสในการสร้างครอบครัวเป็นไปได้ยากขึ้น การเลือกในรูปแบบผู้ใหญ่จัดหาให้ (arranged marriage) ในบทสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างนั้น การแต่งงานในลักษณะรูปแบบของ “คลุมถุงชน” ไม่ได้กระทำได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดตามอำนาจของบิดา

มารดา สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ หากแต่เป็นสังคมภายใต้การจัดวาง ให้ก่อเกิดเป็นความรักที่เกิดขึ้นใน “พื้นที่” ที่จัดวางกรอบไว้อย่างแนบเนียน การเลือกคู่ของชายหญิงในโลกสมัยใหม่จึงเป็นไปอย่างละมุนละม่อมพร้อมใจอย่าง เหตุผลและมุมมองความคิดของเธอนั้นไม่ได้ถูกบังคับขึ้นไว้กับการที่พ่อแม่ของเธอหาคู่ให้โดยมีมุมมองและความคิดเห็นอย่าง “ความรัก” “คุณค่าของการแต่งงานและครอบครัว” เป็นพื้นฐานสำคัญในการเลือกคู่ครอง รูปแบบการเลือกคู่ครองโดยมีผู้ใหญ่จัดทำให้จึงไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของคนสองคนแต่ถูกกำหนดและตัดสินจากครัวเรือน แต่ถูกจัดวางไม่ว่าจะเป็น ด้วยสถานะทางสังคม เครือข่ายทางสังคม ชชาติตระกูล การศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การเลือกคู่ครองและการแต่งงานในที่สุด

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นถึงการเลือกคู่ครองที่เป็นการตัดสินใจด้วยตนเองแต่มีความต้องการและคิดเห็นต่อการหาคู่ครองผ่านบริษัทจัดหาคู่ โดยีมุมมองความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองผ่านบริษัทจัดหาคู่ ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของเธอ ดังนี้

- (1) “ พี่ก็มีทัศนคติคนสมัยนี้มันต้องคลุมถุงชนแล้วหละ เพราะว่าหาคู่กันยากมากเลย จะทดลองวันนั้นก็ไปกับสาวๆในออฟฟิศ คือคนเราในปัจจุบันไม่มีเวลาไปหาแฟนหรือทุกวันทำงานขึ้นลงๆออฟฟิศ ไปตะลอนตลาดมันก็ไม่ได้เจอใครแล้วไม่ได้ศึกษาใครนอกจากคนในออฟฟิศ แล้วคนในออฟฟิศเรารู้ธาตุแท้กันหมดแล้ว ยุคมันเปลี่ยนไปเพราะฉะนั้นทัศนคติของพี่ก็คิดว่าเรื่องแบบนี้เป็นเรื่องปกติ ดีชะอีกจะได้มีคนหาให้เรา”

(นานา, สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2553)

กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกคู่ครองในลักษณะนี้เปรียบเหมือนการคลุมถุงชน เนื่องจากเวลาการทำงานนั้นไม่เอื้อโอกาสให้พบปะได้คบหาผู้ชายอย่างที่เราต้องการจะมีคู่ครอง ในขณะที่เวลาที่ดีที่สุดสำหรับการหาคู่ครองของเรา(คนในสังคม)นั้นมีอยู่จำกัดไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลของวัฒนธรรม เช่น ผู้หญิงควรแต่งงานออกเรือนเป็นฝั่งเป็นฝา ความเชื่อของผู้หญิงกับการแต่งงาน ปัจจัยทางกายภาพ สังขาร ในการมีลูกต่อไป เป็นต้น การหาคู่ครองในลักษณะรูปแบบธุรกิจจัดหาคู่อย่างบริษัทจัดหาคู่กับแม่สื่อ(ผู้ประกอบการ)ยุคใหม่ในสังคมเมืองที่ค่านึงถึงไลฟ์สไตล์ ฐานของรายได้เงินเดือน แบบแผนการใช้ชีวิตตั้งแต่เด็กจนโต เช่น ลูกค้าต้องการพื้นฐานการศึกษา (บ่งบอกถึงภูมิหลัง)ที่ใกล้เคียงกันจบการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงวิถีการรูปแบบการหาคู่จึงสามารถเรียก้องความต้องการให้แต่

ละลาย ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตหรือแม้แต่กระทั่งความต้องการเพศเดียวกัน เป็นต้นในสังคมปัจจุบัน

ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างสะท้อนถึงหลายคนส่วนใหญ่ที่มีความรู้ มีการศึกษา หน้าที่การงาน เป็นคนดีของสังคม(?) อย่างเดียวไม่สามารถเพียงพอได้ หากบุพเพสันนิวาส พรหมลิขิต เป็นความเชื่อสำหรับการอธิบายถึงคู่ครองโดยที่ใครหลายคนนั้นไม่สามารถพบเจอหรือเกิดขึ้นได้กับทุกคนเพราะกฎเกณฑ์ทางสังคมกีดกันไว้โดยปริยาย สิ่งที่มาคือ การสร้างโอกาสให้กับตัวเองอย่าง “รักออกแบบได้” กับการหาคู่ครองในสังคมสมัยใหม่อย่างบริษัทจัดหาคู่ กลุ่มตลาดที่สร้างรายได้ให้กับธุรกิจที่หนีไม่พ้นผู้มีกำลังซื้อ กลุ่มผู้ที่มีตารางชีวิตถูกกำกับด้วยตารางงานอย่างกลุ่มคนชนชั้นกลางนั่นเอง

5.1.2 การเลือกคู่ครองด้วยตนเอง (free choice marriage)

สังคมไทยไม่ได้มีแนวปฏิบัติที่ใครจะต้องแต่งงานกับใครแต่ค่อนข้างที่จะให้อิสระในการเลือกคู่ครองแก่หญิงชายโดยมาก หากแต่จะจำกัดไปในลักษณะที่ทุนต่างๆ เหลือมล้ำอย่างเห็นได้ชัด เช่น ในหมู่ของชนชั้นสูง ซึ่งล้วนเป็นคนกลุ่มน้อยของหญิงไทยทั้งหมด และสิ่งแสดงที่เห็นปรากฏชัดเจนหลังจากค่านิยมประชาธิปไตย เช่น การผลิตนวนิยายตามกรอบของชนชั้นกลาง บทเพลงต่างๆ สอดคล้องกับบรรยากาศของการเรียกร้องประชาธิปไตยช่วง พ.ศ.2470 ถึงก่อน พ.ศ. 2500 ที่ความรักโรแมนติกมาพร้อมกับเสรีภาพ และกระแสปัจเจกชนนิยมจากตะวันตกที่ช่วยให้เรื่องการเลือกคู่ครองด้วยตนเองกับความรักกลายเป็นเสรีภาพต่อการเลือกคู่ครองของปัจเจกบุคคล อิสระในการเลือกคู่ครองในสังคมไทยนั้นมีเสมอมาในรูปแบบการเลือกคู่ครองด้วยตนเองเป็นการเลือกโดยสมัครใจของหญิงชาย อย่างภาสิตในสังคมไทยว่า “ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่ ผูกคู่ตามใจผู้นอน” จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความปรารถนาที่จะเลือกคู่ครองด้วยตนเองมากที่สุดเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองหากแต่ในการตัดสินใจอิทธิพลของพ่อแม่ก็ยังคงมีอยู่ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าควรรับฟังความคิดเห็นมาประกอบในการคบศึกษาดูใจผู้ที่จะมาใช้ชีวิตร่วมกันในอนาคตด้วยโดยบทบาทของพ่อแม่ยังมีส่วนอยู่ไม่น้อยแม้เขตกรุงเทพมหานครที่เรียกว่าเป็นสังคมเมือง กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองและความเห็นต่อรูปแบบการเลือกคู่ครองที่มักเป็นไปในลักษณะแบบการเลือกด้วยตนเองหรือที่เรียกว่า free choice marriage โดยให้ตนเองนั้นเป็นฝ่ายตัดสินใจ ตรีภตรงในการคบหากันจนพัฒนาไปสู่ขั้นแต่งงานต่อไปในอนาคต ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

- (1) “เราแต่งไปไม่ใช่คนอื่นแต่ง เรารู้ดีที่สุด ถ้าคนอื่นจะเป็นเงื่อนไขในการตัดสินใจมันก็อีกเรื่องหนึ่งแต่ทำยที่สุดแล้วก็ยังเป็นเราเองที่ตัดสินใจ”

(จีบี่, สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2553)

- (2) “โชคคืออย่างหนึ่งที่พ่อแม่เป็นคนที่ตามใจ เขาจะพยายามเข้าใจ บอกข้อดีข้อเสียของคนคนนั้นแต่ก็ไม่ได้บอกว่าห้ามไม่ให้คบ ไม่ได้ปิดกั้น ลูกรักใครก็รักด้วย อืม...พ่อแม่ให้อิสระในการตัดสินใจ”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

- (3) “ตัวเราเองรู้ว่าอะไรที่เหมาะสมกับเรา ชอบแบบไหนแต่ตอนแรกก่อนจะคบก็ปรึกษาเพื่อน แม่ ก่อนเลยว่าจะคบด้วยดีไหม คนนี้เป็นคนแรกที่แบบมีอะไรเหมือนๆกันแล้วก็แบบมันง่ายหนะ จะพูดอะไรมันไม่เหนียว ไม่ต้องคอยอธิบายอะไรแบบว่าเข้าใจกัน”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

- (4) “พ่อแม่ไม่ได้ยุ่งว่าเราจะคบใคร คือถ้าเรารักใครพ่อแม่เขาก็เราด้วย”

(นานา, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2553)

- (5) “เป็นเรื่องเลวร้ายเหมือนกันถ้าจะให้เราไปแต่งกับใครที่เราไม่รู้จัก เราเป็นคนมั่นใจในตัวเองเรามีความรู้สึกว่าอะไรก็ตามที่เราเลือกเราต้องหยิบจับเราต้องสัมผัสได้ มีแฟนเราต้องตัดสินใจด้วยตนเองแต่เราต้องเชื่อเขาด้วยนะ”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

- (6) “ก็อย่างที่บอกที่บ้านไม่เคยกะเกณฑ์ เคยมีคนที่เขาแนะนำให้เราตอนช่วงที่เรายังไม่มีความรู้ใครก็ว่ามีเขาดีอย่างนั้นอย่างนี้ว่าเขาหวังดีแต่พอเขาเห็นเราไม่ได้กระตือรือร้นใจ เขาก็เงียบๆไปเอง เขาหวังดีแหละเป็นธรรมดาของพ่อแม่ อย่างเราพาแฟนเข้าบ้าน หลังๆพ่อแม่ก็ชอบเขาเพราะเรารู้ว่าเรามีความสุขกับคนๆนี้ เขาก็มีความสุขกับเราด้วย”

(จิตา, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2553)

(7) “เราก็ก็นเห็นแม่โดดเดี่ยวเขาแกร่งแต่เราไม่แกร่งเท่าเขา เพราะฉะนั้นแม่จะคอยบอกว่าให้ เลือคดีๆนะลูก เรามีสิทธิเลือกต้องดูกันเยอะๆ ดูกันนานๆอย่าใจร้อน”

(ปึกปึก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(8) “ไม่กล้าห rokok เขาไม่เคยกะเกณฑ์ว่าเราจะต้องคบใครอะไรยังไง ที่บ้านจะให้ คำปรึกษามากกว่า... พี่เขาอายุมากกว่าเราที่สำคัญเป็นผู้ใหญ่ พอพอรู้ก็ไม่ได้ว่าอะไรเราก็ก็น เออดีใจเพราะพี่เขาหน้าที่การงานมั่นคง มีเชื่อใจด้วยอย่างที่ว่าแม่ชอบ ที่บ้านเราก็ก็นชอบ ไปดูดวงให้ หมอดูเขาก็ก็นบอกสมพงษ์กันมันก็เลยทำให้ที่บ้านเราถามเราว่าเมื่อไหร่เราจะ แต่งงาน”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

(9) “ พื้นฐานการคบกันอย่างแรกมันก็ต้องรักกันปะถ้าเราคบคนที่ไม่ได้รักมันก็แปลกๆ ชีวิตคู่เลือกเองนะ พอกับแม่ไม่ยุ่ง อย่างพ่อแม่รักแฟนเรา บ้านเราไม่มีผู้ชายด้วยเขาก็ก็น รักแฟนเราแบบลูกนะครอบครัวให้อิสระ ชิงชังด้วยถ้าเกิดแบบคลุมถุงชน”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเลือกคู่ครองเป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจด้วยตนเองจากมุมมองและ ความคิดของตนเองเป็นพื้นฐาน ในกลุ่มตัวอย่างนั้นสะท้อนถึงการเลือกคู่ครองที่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของ การตัดสินใจด้วยตนเองเป็นที่ตั้งรูปแบบการเลือกคู่ครองจึงเป็นไปในลักษณะของการเลือกคู่ครอง อย่างเสรี (free choice marriage) จากการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ พบว่าการเลือกคู่ครองใน ลักษณะนั้นนอกจากเป็นการเลือกที่อิสระแล้วความพอใจของคน 2 คนแล้วยังมีเรื่องของอิสระในการ คครองชีพ มีความรับผิดชอบ เนื่องจากการที่ม้งานทำที่ไม่ต้องพึ่งพิงกับบุคคลอื่น การเลือกคู่ครอง ในลักษณะนี้หลักประกันจึงเป็นบุคคล 2 บุคคล แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะให้เหตุผลหลักของการเลือก คู่ครองในลักษณะนี้ว่าเป็นความต้องการใช้ชีวิตที่พวกเขาเรียกว่าอิสระแต่การเลือกคู่ครองของพวกเขา นี้มีตรรกะที่ตรงอยู่ไม่จางหายแม้แต่น้อยนั่นคือการเกี่ยวพันกับความรักเป็นพื้นฐาน จาก อุดมการณ์ของชนชั้นกลางที่เชื่อมั่นในเรื่องของพลังความรัก อำนาจของความรักในการเลือก คู่ครอง การใช้ความรักเป็นพื้นฐานของการอธิบายในการเลือกใครสักคนมาเป็นคู่ชีวิต คู่ครอง อีกทั้งการให้ความหมาย มุมมอง ทศนคติต่อการเลือกคู่ครองที่มีฐานของความรัก ที่นำไปสู่การ แต่งงานนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงตัดเหตุผลสำคัญของการเลือกคู่ครอง

ออกไปได้กับชีวิตของคนในปัจจุบัน บนพื้นฐานแนวคิดการแต่งงานของชนชั้นกลาง การเลือกคู่ครองและการแต่งงานมีอำนาจมาจากความรัก เมื่อเหมาะสมแล้วจึงแต่งงานตามกรอบความคิดของโลกสมัยใหม่ที่มีใช้การตอบสนองการมีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติแต่การเลือกคู่ครองกลับมีความหมายเพราะเป็นทั้งใบประกันแห่งความสุข ความสำเร็จ ความสมบูรณ์ของชีวิตถูกผู้หญิงที่จะนำไปสู่การแต่งงาน

จากการวิเคราะห์ในรูปแบบการเลือกคู่ครองด้วยตนเองและผู้ใหญ่จัดหาให้ นั้นผู้วิจัยพบว่ามีจุดร่วมสำคัญ 2 ประการ จากมุมมองและความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกคู่ครองที่ให้โดยกลุ่มตัวอย่างพบว่า การเลือกคู่ครองโดยมีเหตุผลนับสนุนของความรักและการเลือกคู่ครองกับการแต่งงานเป็นดังเงาสะท้อนต่อรูปแบบการเลือกคู่ครองที่สำคัญอย่างยิ่งในสังคมสมัยใหม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปรากฐานโครงสร้างการเลือกคู่ครองโดยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

(1) ความรักเป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกคู่ครอง

จากแนวคิดเพศวินีอาจากกล่าวได้ว่าการเลือกคู่ครองที่จะนำไปสู่การแต่งงานเป็นแรงผลักดันให้คนเข้าออกในการแต่งงาน งานที่ศึกษาบทกวี “สุนทรภู่ มหากวีกระฎุมพี รำพันพิลาป ความรักแบบกระฎุมพี” (2549, อ้างถึงใน ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551: 80) เสนอว่า ความรักแบบโรแมนติกเป็นของใหม่ที่เกิดขึ้นได้ก็เพราะคนมีสิทธิจะเลือกคู่...ความรักของสุนทรภู่จึงเหมือนความรักของกระฎุมพีทั่วไป กล่าวคือ เป็นความรู้สึกรักอันหนึ่งซึ่งเป็นอิสระจากข้อผูกมัดทางสังคม

ในเรื่องเพศวินีความรักแบบโรแมนติกถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในศตวรรษที่ 20 ถือเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตที่คนสมัยใหม่ไขว่คว้า ความสัมพันธ์ของระบบชายหญิง การมีความรักของผู้หญิงจึงเกี่ยวพันกับการให้ความหมายการแต่งงานว่าเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันและความยืนยาวของชีวิตคู่ คนในสังคมเลือกจะใช้ชีวิตร่วมกันเพราะความรักซึ่งเป็นหลักประกันสำคัญของความสุขและราบรื่นของชีวิตคู่ โดยเชื่อว่าความรักเป็นพื้นฐานของการแต่งงานของคนในสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นอกจากจะเลือกคู่ครองที่เป็นรูปแบบของการเลือกโดยตนเอง ภายใต้สังคมที่เชิดชูความเป็นปัจเจกนิยม (individualism) สิ่งสำคัญที่นำไปสู่การเลือกคู่ครองคือความรัก กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองว่าความรักเป็นรากฐานในการอยู่ร่วมกัน เป็นความเข้าใจ เป็นการ

ให้อภัย การมีความรักกับคู่ครองถือเป็นสิ่งที่เติมเต็มสำหรับชีวิต ความรักเป็นเรื่องของการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ความรักเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตคู่ครอง เหตุผลของความรักรจึงเป็นเหตุผลสำคัญในการตัดสินใจเลือกคู่ครอง ดังตัวอย่างบทสนทนาเหล่านี้

- (1) “สำหรับเราสำคัญอันดับแรกเลยก็คิดว่าความรักมันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน ถ้าไม่มีความรักแล้วมันก็ไปไม่ได้ไ้การที่เราจะอดทน อดทนกลั้นปรับตัวมันจะไม่ตามมาถ้ามันไม่เกิดขึ้นจากความรัก ต้องรักกันก่อนถึงจะอยู่ร่วมกันได้ ตกลงแต่งงานกันได้ถ้าไม่อย่างนั้นก็ไม่ใช่เป็นความรักกับแฟนเราเขาโรแมนติคมากๆชอบเซอร์ไพรส์อนาคตแต่งงานเราก็จะช่วยกันสร้างครอบครัวด้วยกันนะ”

(จีบี่, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2553)

- (2) “ความรักก็คือความรักนะ มันอธิบายไม่ได้หรอก มันเป็นความรู้สึกที่อธิบายไม่ได้ คนที่มีความรักไม่ได้ยิ้มตลอดนะมันก็ต้องมีทุกข์บ้าง สิ่งหนึ่งที่ทำให้เรารู้ว่ามีความรักเพราะเราทุกข์มากกว่า จริงๆนะคือถ้าเกิดเราไม่รักสักคนเราก็ไม่ทุกข์ก็เหมือนกับว่าไม่ได้ใส่ใจ การที่ทำให้เรารู้ว่าเรามีความรักเพราะเราทุกข์ไปอย่างเรารักพ่อแม่เราไม่รู้หรอกว่าเรารักจนกว่ามีอะไรสักอย่าง แห้งเราเสียใจ ...นิยามเราก็ไม่มีหรอก สุดท้ายพอมันถึงเวลามันก็จะรู้เองแหละว่ามันใช่หรือไม่ใช่ว่าแบบคนนี้ ก็อย่างที่บอกแหละอย่างแรกก็คุยกันรู้เรื่องนิสัย ความคิด การคุยกันรู้เรื่องมันบ่งบอกว่าพื้นฐานความคิดเราคล้ายกัน ถ้าคิดต่างกันมากๆไลฟ์สไตล์ฐานะมันทำให้เราเห็น ”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

- (3) “สี่ชมพู...เหมือนแบบว่าถ้าเราแบบมีความรักมันก็เหมือนโลกสดใสอะไรแบบนี้ เข้าใจกันอยู่ด้วยกัน มีความสุข เกื้อกูลกัน มีน้ำใจกัน ถนอมน้ำใจกันให้กำลังใจกันอะไรแบบนี้ ความรักเธอมันเป็นส่วนเติมเต็มของชีวิตอะไรแบบนี้”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

- (4) “ถ้าไม่รักเราก็คงไม่เลือกเขา พี่มองอย่างนั้นนะ พ่อแม่เขาหามาให้เราแต่เอาจริงๆถ้าเราไม่รักกัน พี่ไม่รักเขา เขาไม่รักพี่มันก็คงไปด้วยกันไม่รอด...มันต้องทั้งสองอย่างพี่ว่า

ได้ชื่อว่าเรื่องคู่หมั้นเป็นการตัดสินใจของทั้งสองคน แล้วไงพี่เลือกเขาแล้วถ้าเขาไม่เลือก เราไม่รักเราก็ไม่ได้เขาอยู่ดี หรือเราจะไปมารยาสาไถ่คุณได้ฉันแล้วนะใส่ยานอนหลับ ไปนอนมันก็ไม่ใช่ไง มันไม่ได้ เรื่องเป็นจริงผู้ชายไม่มีทางยอมหรือกรับหรืออก เรื่องจริงๆผู้ชายมันรู้มันก็เลือกเราเหมือนกัน”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

- (5) “ เด็กบ้านนอกอะนะ คิดมาตลอดว่าจะเจอกับใครสักคนแล้วก็คิดว่าเออนี่แหละ พรหมลิขิต ฉันจะต้องรักกับผู้ชายคนนี้ ผู้หญิงหลายคนเป็นนะ พี่มองความรักเป็นสิ่งที่ดีมีความรักมันก็สดใส ความรักกับการเลือกคู่หมั้นเลยเป็นการดูแลซึ่งกันและกัน”

(นานา, สัมภาษณ์ 14 สิงหาคม 2553)

- (6) “ ความรักแน่นอนมองว่ามันสำคัญเหมือนกันนะ ความรักมันเป็นนามธรรมแล้วแต่เราจะปั้นมันขึ้นมา แต่เนื่องจากไม่ได้มองอะไรอย่างเดียว มันต้องมองรอบด้าน มันเป็นปัจจัยหนึ่งใช่แต่มันมีปัจจัยอื่นๆเข้ามาเสริมจะบอกว่าผู้ชายคนนี้รักมากแต่ไม่มีอย่างอื่น มันกินไม่ได้ “การที่เราจะมีคู่ต้องเลือกคนที่รักเรามากกว่าที่เรารักเขาเพราะถ้าเรารักเขามากกว่าเราจะเป็นบ้า อาจจะดูเห็นแก่ตัวแต่พี่เคยผ่านมา ผู้หญิงมันเป็นเพศที่อ่อนแอ มันจะเป็นบ้ามันจะสติหลุดไม่ควรนี่คือสำหรับตัวพี่นะ”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

- (7) “ ความรักกับคู่ของเรามันสำคัญมากนะ คนหนึ่งมีอีกคนไม่มี คนหนึ่งไม่มีแต่อีกคนหนึ่งมี สิ่งเหล่านี้แหละมันจะคอยเติมเต็มซึ่งกันและกัน ต้องอดทนเข้าใจกัน ช่วงที่พ่อต้องเข้าโรงพยาบาลเราแย่มากเมื่อทุกอย่างมันเข้ามาหมดก็มีเขานี้แหละที่อยู่เคียงข้างเรา ความรักมันบันดาลได้ทุกอย่างนะ”

(จิตา, สัมภาษณ์ 9 ตุลาคม 2553)

- (8) “ โชลเมตของแบบนี้มันเรื่องของบุญพาวาสนาแล้วแต่บุพเพสันนิวาสด้วย..คนที่เราจะมาแต่งงานด้วยต้องเป็นเหมือนเพื่อนที่อยู่กันไปนานๆมากกว่าที่จะเป็นคู่ครองอย่างเดียวด้วย เป็นคนคอยดูแลเรา เป็นคนคอยแชร์กับเรา เป็นที่ปรึกษาเรา เปรียบเหมือนเป็นบ้านอบอุ่นเราก็อยากอยู่บ้านหลังนั้น ประมาณเนี่ยะเหมือนเป็นครอบครัว ถ้าเรา

มีปัญหา กลับมาบ้านปัญหามันก็จะมีคนช่วยเราแก้ปัญหาอยู่แล้วมีความสุข ความรัก มันก็จับต้องไม่ได้หรอกแต่มันอาจจะรู้สึกสัมผัสได้”

(ปึกปึก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(9) “เรามองรักเหมือนธรรมชาติ มันก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆตามช่วงอายุของแต่ละคน ทุกอย่างมันเป็นอนิจจังมันเปลี่ยนแปลง แล้วมันก็ขึ้นอยู่กับว่าเรามองความรักนี้ยังงัยเรามันให้มันสวยงามมันก็สวยงามกับชีวิตเรา เรารู้ซึ่งกันและกันเหมือนคนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาไปด้วยกัน”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

(10) “เหมือนเรามีจุดไม่ดี เราชี้วันเขาก็ยังรักเราถ้ามันไม่รักเรามันคงทิ้งเราไปนานแล้วแหละ เพราะ เราก็ทำไม่ได้หลายอย่างให้เขา ตรงข้ามถ้าเกิดแปมไม่รักเขาแปมก็ทิ้งมันไปนานแล้ว ตั้งแต่คดีตอนนั้นแล้ว รักงัยเลยต้องยอมให้อภัย”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

(2) มุมมองความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน

สิ่งสำคัญในชีวิตของมนุษย์คือ กระบวนการของการแต่งงานถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของคนในสังคม การเลือกคู่ครองจึงไม่ใช่เพียงเพื่อสืบพันธุ์หรือการตอบสนองความต้องการทางเพศแต่การเลือกคู่ครองนั้นเป็นเงื่อนไขทางสังคมที่คนในสังคมกำหนดขึ้น อิทธิพลของวัฒนธรรมย่อมทำให้คนคิดจะแต่งงานมากกว่าคิดที่จะครองคู่เป็นโสดอยู่คนเดียว การมีคู่ครองที่จะนำไปสู่ความเป็นครอบครัว เพราะฉะนั้นการแต่งงานอาจรวมได้ว่า (marriage and family) เพราะเป็นความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก อย่างไรก็ตามการก่อเป็นครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ เช่น การแต่งงาน และการอยู่ร่วมกันโดยไม่แต่งงาน

แม้ว่าการเลือกคู่ครองจะเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การแต่งงานต่อไป แต่ในสังคมสมัยใหม่การเลือกคู่ครองที่มีอำนาจของความรักนั้น ใช้สำนึกของความรักเป็นพื้นฐานหลักของการเลือกคู่ครอง เหตุผลของโรแมนติกเป็นพื้นฐานนำมาซึ่งผลที่เราเรียกว่าความรักที่กลายเป็นเกณฑ์การเลือกสำหรับชีวิตคู่เป็นดังฐานของการสร้างครอบครัว เป็นสายสัมพันธ์เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน

ความรักและการแต่งงานถูกเชื่อมกันอย่างแนบแน่นภายใต้กรอบความคิดของสังคมที่เราอยู่ในโลกของสังคมสมัยใหม่ไม่อาจปฏิเสธเหตุผลของความรักไปได้ จากการศึกษาพบว่ามุมมองของกลุ่มตัวอย่างมองประเด็นเรื่องการแต่งงานที่มีทั้งการเลือกคู่ครองจำเป็นที่จะแต่งงานและประเด็นการมีคู่ครองไม่จำเป็นต้องแต่งงาน โดยได้สรุปออกมาดังนี้คือ

ประการที่ 1 คือ การมีคู่ครองจำเป็นที่จะต้องแต่งงาน “สามีคือฉัตรแก้วกันเกิด งามหน้างามเนตรเป็นหนักหนา” หรือ “ผู้หญิงไทยคือเมีย” กรอบความเชื่อของสังคม ชุมชนระเทศที่วัดว่าหญิงจะใช้ได้หรือใช้ไม่ได้การแต่งงานหรือการมีสามีจึงเป็นบรรทัดฐานอย่างหนึ่งของคนสังคม จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีคู่ครองที่จำเป็นต้องมีการแต่งงานมากกว่าที่จะอยู่เป็นโสด โดยการแต่งงานต้องมีความรักเป็นสิ่งสำคัญ การมีคู่ครองกับการแต่งงานนั้นควรจะทำให้ถูกต้องตามแบบแผนในสังคมไทย โดยมีพิธีการแต่งงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตเพราะชีวิตลูกผู้หญิงจะสมบูรณ์ได้ด้วยการแต่งงาน ผู้หญิงควรที่จะแต่งงานกับคนที่ใช่ที่เหมาะสมกับตัว การให้ความสำคัญของการแต่งงานโดยมีพันธะทางสังคมร่วมกัน การเลือกคู่ครองสำคัญกับชีวิตสามารถเติมเต็มให้ชีวิตของเราให้สมบูรณ์มีความสุข ดังบทสนทนาของเธอต่อไปนี้

- (1) “จริงๆแล้วถ้าอยู่ด้วยกันได้โดยไม่ต้องแต่งงานก็โอเคนะแต่สังคมมันไม่ได้ใจ แฟนเรายังพูดเองเลย ทุกอย่างมันขึ้นอยู่กับครอบครัว สังคมเราเองก็อยากแต่งที่ต้องแต่งเพราะเราอยากอยู่ด้วยกันแล้วคือไปไหนมาไหนด้วยกันก็แบบก็แค่ไปไหนมาไหนกลับบ้านจบก็คือยังอยู่ในระบบเดิมนี่ออกใหม่ ”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

- (2) “ การเลี้ยงลูกมาสิ่งที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกคือลูกสาวจะต้องได้แต่ง ถ้าจะอยู่กับสองคนสังคมไทยอะมันก็จะต้องทำอะไรให้ถูกต้องไม่มันแบบคนมันก็จะแบบนินทาหรือว่าแบบผู้ใหญ่เขาก็จะแบบ...ลองคิดดูถ้าเป็นลูกเรา เราก็น่าจะทำอะไรให้มันถูกต้อง เฮ้ยไปอยู่กับผู้ชาย เฮ้ยถ้าญาติมาถามพ่อแม่เออมันไปอยู่กับแฟนมันก็แบบแต่ง แต่งงานก็ไม่แต่งมันก็จะกระไรอยู่ ถ้านี้ถึงความเป็นจริงในสังคมแล้วสังคมไทยพ่อแม่เรื่องใหญ่พ่อแม่เราอะที่จะอายุ ”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2553)

(3) “การมีคู่ครองมันอาจจะให้ความมั่นใจเราได้ว่าเรามีคอมมิทเม้นท์ร่วมกันพันธะสัญญา
ร่วมกัน ว่าเราจะเป็นเพื่อนกันตลอดไป เช่น ถ้าเพื่อนมันไม่ต้องคอมมิทเม้นท์เหมือนการมี
คู่พี่มองว่า ความสัมพันธ์เพื่อนสนิทกับคู่รักมันคล้ายกัน ส่วนที่ดีก็คือคู่รักมันจะมีคอม
มิทเม้นท์ร่วมกัน”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

(4) “การแต่งงานก็เหมือนเป็นการประกาศว่าเอ๊ยฉันจะใช้ชีวิตร่วมกับคนนี้แล้วนะเป็นอะไร
ที่ผู้หญิงทุกคนอยากที่จะมี เออผู้หญิงได้แต่งงานมันจะเป็นอะไรที่ทุกคนดีใจด้วยเหมือน
เป็นสิ่งที่ให้ยสูงสุดที่ไม่รู้ว่าจะทุกคนเห็นเป็นสิ่งสูงสุดในชีวิตแต่ของเราคือทุกคนได้
แต่งงาน”

(นานา, สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2553)

(5) “เขาคือคนที่อยู่ข้างเรา สแต่นบายมีเราโดยตลอด โอเคถ้าเราจะมองว่าเป็นแบบแผน
ช่วงนี้เรียนจบอีกสองสามปีเวลาเจอคนจะไม่ถามเราว่าแฟนแล้วหรือยังเหมือนตอนเด็ก ๆ
วัยรุ่น แต่จะเป็นคำถามว่าแต่งงานหรือยังซึ่งก็คือมีคู่ มีคู่ครองหรือยัง ถ้าทำครบแล้วชีวิต
จะสมบูรณ์ในการดำเนินชีวิต สำหรับเราก็คิดว่าการแต่งงานเป็นเรื่องสำคัญนะเป็น
เท็ดดิชั่นเราก็ต้องทำตาม”

(จิตา, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2553)

(6) “ที่บ้านอยากแต่งจะตายเพราะที่บ้านเราก็มียู่หญิงเกิดเราแก่ตัวไปไม่มีคนดูแลเรา
ทำไง เราได้แต่งงานก็เหมือนเป็นความหวังของแม่ด้วยนะ แม่ล้มเหลวในการแต่งงาน
เขาก็อยากให้เราสมหวังในเรื่องครอบครัวไม่ให้ชีวิตเหมือนกับเขา คู่ครองใน
ความหมายของเรามันจึงเป็นคนที่เข้ามาดูแลเราได้และรักครอบครัวของเรา”

(ปุกปิ๊ก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(7) “เราก็อยากแต่งงานแต่ตอนนี้ก็มีความสุขดีเพราะเราก็ซื้อคอนโด ก็ช่วยกันผ่อน เราก็
คุยกันว่าจะแต่งแต่ก็ขออีกสักพักให้ได้เรื่องได้ราวกว่านี้ก่อนคือ เราเห็นว่าพ่อแม่เรา
เขารักกันก่อร่างสร้างตัวมาด้วยกันจนทุกวันนี้เขาก็อยู่กันอย่างมีความสุข มันก็

เหมือนกับถ้าเรามีครอบครัวที่ดีมันก็เหมือนมีจุดมุ่งหมายในอนาคตที่แน่นอน เราก็อยากจะทำให้ชีวิตร่วมไปกับเขา มีลูกด้วยกัน”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

(8) “มันเหมือนเป็นสิ่งของที่ขาดไม่ได้คือขาดไปรู้สึกแปลกๆเหมือนไม่ได้อาบน้ำ เหมือนสุนัข ถ้าไม่มีสุนัขอาบน้ำไปมันก็สกปรก ถ้ามีสุนัขก็ดีกว่าปะมันก็ขาดไม่ได้และอีกอย่างพ่อแม่หวังในตัวเราด้วยคือยังไงก็อยากจัดให้พ่อแม่เหมือนเป็นหน้าเป็นตาให้หน่อยก็แล้วกันคือเขาก็รู้อยู่ด้วยกันเขารู้หมดทุกอย่าง เขาก็ไม่ได้ว่าอะไรแต่เรื่องพิธีกรรมงานแต่งเป็นสิ่งที่เขาขอเลยต้องทำให้เขาจัดให้หน่อยให้คนอื่นรู้ว่าอาจารย์เขตอาจารย์พัชฎกสาวแต่งงานแล้ว การแต่งงานเป็นส่วนประกอบในชีวิตคู่ให้แบบเริ่มต้นไปด้วยกันมากกว่า”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

ประการที่ 2 คือ การมีคู่ครองโดยที่ไม่จำเป็นต้องแต่งงาน การอยู่ร่วมกันโดยไม่แต่งงานนั้นถือเป็นลักษณะที่ก่อสภาพครอบครัวโดยไม่ต้องคำนึงถึงพิธีการ อยู่ร่วมกันโดยสมัครใจ เช่น ในสมัยเดิมการพากันนั้นก็ถือเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่แต่งงานอย่างหนึ่ง “รักกันหนา พากันหนี” แต่ในสังคมปัจจุบันการพากันหนีนี้ถูกจัดออกไปจากประเพณีการแต่งงานปกติในปัจจุบัน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2548: 17) พจนานุกรมศัพท์ประชากรศาสตร์แห่งราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของการแต่งงาน (marriage) ที่หมายถึง การอยู่ร่วมกันของบุคคล 2 คนในฐานะคู่สามีภรรยา ทั้งคู่มีทั้งสิทธิ (right) และพันธะ (obligations) ที่กำหนดโดยกฎหมาย วัฒนธรรม ประเพณี หรือพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งในปัจจุบันการแต่งงานเน้นเรื่องการจดทะเบียนและการรับรองทางกฎหมายมากกว่าหากเปรียบเทียบในอดีต หนึ่งในทางจิตวิทยานั้น พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2540) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการแต่งงานว่ามี 4 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ ความรัก สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความคาดหวังจากสังคมและการสนองความต้องการของคู่แต่งงานเอง การแต่งงานในแต่ละสังคมวัฒนธรรมจึงแตกต่างกันไป การแต่งงานจึงหมายถึงการที่หญิงชายอยู่กินร่วมกันมีทั้งความสัมพันธ์ทางเพศ เศรษฐกิจ สังคมตามกระบวนการทางกฎหมายและจารีตประเพณีของแต่ละสังคม

จากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างบางรายมีมุมมองความคิดเห็นของการแต่งงานที่พิธีการต่างๆทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องกับความหมายการแต่งงาน ดังเช่น การจัด

งานเลี้ยงฉลองมงคลสมรสหรือประเพณีที่ถือเป็นแบบแผนของชนบทรอบนิยมในสังคมที่เป็นการประกาศตนรับทราบความเป็นสามีภรรยา ชีวิตคู่ให้ผู้คน สังคมนั้นรับทราบ กลุ่มตัวอย่างบางรายมีมุมมองความคิดเห็นถึงการให้ความหมายในการมีคู่ครองโดยมิจำเป็นที่จะต้องผ่านพิธีการแต่งงานที่ไม่ใช่เฉพาะในมิติทางด้านกฎหมายเท่านั้น การอยู่ร่วมกันต่อไปในอนาคตโดยไม่จำเป็นต้องผ่านพิธีกรรมต่างๆตามประเพณีซึ่งจะหมายถึงการยอมรับจากสังคม ครอบครัวตลอดไปจนศาสนา โดยที่เธอมีมุมมองความคิดว่าการมีคู่ครองอาจไม่จำเป็นที่จะต้องมีการแต่งงานประกาศให้สังคมนั้นรับทราบ โดยกลุ่มตัวอย่างอธิบายถึงการให้ความเข้าใจ ความรัก ในการอยู่ร่วมกันของคู่ครองแต่อาจมีการจดทะเบียนสมรสในทางกฎหมาย ดังเช่นบทสนทนาของเธอดังต่อไปนี้

(1) “แฟนเคยคุยกันกับแม่หลายรอบมากไม่จำเป็นไม่จัดได้ไหม ไม่แต่งได้ไหมไม่จำเป็นเลย คืออาจจะแค่ให้รับรู้จดทะเบียนแต่ไม่จำเป็นต้องประกาศให้คนอื่นรับรู้บ้าง เราก็จะแบบเปลืองเงิน ไม่ได้เป็นเซเลบ ไม่ได้เป็นดาราไม่จำเป็นต้องใครรู้ เราจะไม่ยอมแต่งเลยด้วยซ้ำ ทุ่มเพื่อมันหลายอย่างแต่เข้าใจนะความรู้สึกพ่อแม่ คือพ่อแม่เขาก็มีสังคมของเขาเราไม่แคร์แต่พ่อแม่อยาก ญาติเยอะต้องอวดต้องโชว์กับแม่ไม่ได้เลยนะ เราก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ทุกวันนี้ว่าแบบไม่แต่งไม่นั้นก็จะไม่แต่งเลย เลยสามสิบ ไปแล้วเราไม่แต่งแล้วนะ ลูกเล็กสามสิบเราไม่มีก็ไม่เอาแล้วนะ ด้วยสังคมที่มันเปลี่ยนไป สถานะสังคมเศรษฐกิจมันหลายอย่าง”, “สำหรับเราการแต่งงานไม่สำคัญเราอยู่กับแฟนได้โดยไม่ต้องแต่งงาน”

(ฉบับนี้, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2553)

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางรายให้ความหมายของการมีคู่ครองโดยไม่ต้องผ่านการแต่งงานทางกฎหมายคือการจดทะเบียนสมรสและการประกาศกับทางสังคม คือ การผ่านพิธีกรรมต่างๆตามประเพณี โดยมองว่าการแต่งงานอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ไม่แน่ใจถึงความมั่นคงในชีวิตสมรส การมีคู่ครองสามารถใช้ชีวิตกับคู่ครองได้โดยไม่ต้องแต่งงาน เช่น บทสนทนาของเธอ ดังต่อไปนี้

(2) “ไม่แต่งก็โอเคนะมันเป็นพอตหนึ่ง เรามีคนรักแต่ถ้าหากอยู่กันไม่ยาวหรือแต่งไปเพราะอายุสมควรแล้ว เราก็ไม่ดีกว่า เอาความสุขกับปัจจุบันดีกว่าถ้าต้องแต่งใหม่ตามความคิดมันไม่จำเป็นแต่งก็ได้ เพราะว่ามันก็แค่พิธีการสิ้นเปลืองด้วยแล้วก็แบบว่าแล้วยังงัยเหอะ เราก็อยู่ของเขาได้แล้วทำไมคือไม่จำเป็นต้องแต่ง แล้วการอยู่ก่อนแต่งศึกษา

ชีวิตคู่ก่อนแต่งงานคือส่วนตัวคิดว่าก็ดี การอยู่ด้วยการก่อนแต่งงานก็คิดว่าดีจะได้รู้สึกตื่น
ข้างกันว่าเป็นอย่างไร คือบางที่เราก็ก็น่าจะเหมาะกับการเป็นเพื่อนมากกว่า บางที่เราก็น่าจะ
นอนถึบเขาทุกคืนจนเขาทนไม่ได้ เขาก็อาจจะแบบเหมือนกัน ภูริบไม่ได้ถึบมึงทุกคืน”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

ข้อมูลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งมีมุมมองและความคิดเห็นต่อ
การเลือกคู่ครองในสังคมปัจจุบันนี้ เป็นปัจจัยสำคัญเช่นกันในการคบหาดูใจว่าแน่ใจจนนำไปสู่การ
แต่งงาน การเลือกคู่ครองที่การอยู่ด้วยกันก่อนจึงเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในชีวิตของคนสังคม
การสมสู่อยู่กิน (cohabitation) นี้จึงเป็นการตอบสนองไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มี
เพศสัมพันธ์โดยไม่ต้องแต่งงานเป็นกิจจะลักษณะ เป็นการตอบสนองทุกอย่างยกเว้นความสัมพันธ์
ที่ตามมาภายหลังการแต่งงาน ซึ่งจากการศึกษา พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้
ชีวิตอยู่ร่วมกันโดยไม่มีพิธีการแต่งงานหรือจดทะเบียนสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
พฤติกรรมเหล่านี้อาจเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบทางเลือกของการแต่งงาน “alternative form of
marriage and the family” ข้อมูลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างในปรากฏการณ์
ลักษณะนี้สัมพันธ์กับการเลือกคู่ครองในสังคมสมัยใหม่อย่างยิ่งตลอดจนการเปลี่ยนแปลงใน
แนวคิดเรื่องของครอบครัวกับการแต่งงานในสังคมไทย การวิเคราะห์การเลือกคู่ครองนั้นนอกจาก
เหตุผลของความรักอย่างดาวดินซึ่งเป็นความหมายของความรักกับคนยุคใหม่แล้ว ใน
ขณะเดียวกันการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก็เป็นความสำคัญอย่างหนึ่งต่อกระบวนการเลือกคู่ครองใน
สังคมไทยปัจจุบัน “การแต่งงานแบบทางเลือก unmarried cohabitation” หรือ “ การอยู่ร่วมกัน
โดยไม่สมรส” จึงเป็นทางเลือกของวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสภาพการแต่งงานในปัจจุบัน (ไทยรัฐ 14
พ.ค. 2553: 5) วิถีการในลักษณะเช่นนี้ที่ปัจจุบันเพิ่มจำนวนมากขึ้น จำนวนของผู้ที่ตกลงใช้ชีวิตคู่
อยู่ด้วยกันกับคนรักโดยไม่มีการจดทะเบียนสมรสหรือไม่มีพิธีการแต่งงาน การอยู่ก่อนแต่ง
ตลอดจนผู้คนในสังคมก็มีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปรากฏการณ์ในรูปแบบ
ของการแต่งงานที่สามารถพบเห็นได้ตามบริบทของสังคมเมือง ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของเธอ
ต่อไปนี้

- (1) “การอยู่ก่อนแต่งงานศึกษาชีวิตคู่ก่อนแต่งงานคือส่วนตัวคิดว่าก็ดีการอยู่ด้วยการก่อน
แต่งงาน ก็คิดว่าดีจะได้รู้สึกตื่นข้างกันว่าเป็นอย่างไร และที่สำคัญการใช้ชีวิตอยู่
ร่วมกันเพราะคนเราต้องการคนดูแลโดยเฉพาะผู้หญิง แล้วเราก็น่าจะเป็นลูกคนสุดท้องตาย
คนสุดท้ายแล้ว เราไม่อยากอยู่คนเดียว อยากมีครอบครัว ผู้หญิงทุกคนก็อยากให้มีคน

มาดูแลแต่ถ้าจะต้องแต่งงานใหม่มันก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่เราไม่ได้ซีเรียก็คือไม่แต่งก็ไม่เห็นเป็นไร”

(แปง, สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2553)

- (2) “ การอยู่ด้วยกันมันก็เป็นพันธะทางสังคมอย่างหนึ่งนะคะเพราะที่บ้านเราบ้านเขาก็รับรู้ว่าคุณคบหากัน พี่กลับคิดว่าการใช้ชีวิตด้วยกันแบบนี้มันก็เปิดเผยไปเลยว่าผู้ชายคนนี้เป็นแฟนเรานะก็เป็นชีวิตคู่ที่ทุกคนรับรู้กัน เพื่อนฝูงญาติพี่น้องว่าเธอฉันเป็นเมียเขาแล้วนะ เธอจะไปมีผู้หญิงคนอื่น คนทั่วไปรับรู้แล้วนะถือเป็นหลักประกันทางใจอย่างหนึ่งว่าผู้ชายคนนี้เป็นของฉันแล้ว”

(จิตา, สัมภาษณ์ 9 ตุลาคม 2553)

- (3) “ ปัจจุบันมันเปลี่ยนไปแล้ว คิดว่าคนทุกวันนี้ไม่ได้ใจแคบนะเปิดกว้างมากขึ้นไม่ใช่เรื่องเสียหายในสมัยนี้ใครจะว่าอย่างไรไม่ใส่ใจ พ่อแม่ก็รู้เขาก็คิดว่าการใช้ชีวิตที่เรายู่ไกลๆไกลตามันมีคนดูแล มันเป็นเรื่องของการใช้ชีวิตคู่ของคนทุกวันนี้ อย่างแฟนคนที่แล้วของพี่แม้ไม่ได้อยู่ด้วยกันทุกวันไปๆมาๆ มันก็ได้รับรู้สึว่ามันจะมีเรื่องเล็กๆน้อยๆที่เราจับไม่ได้ มันได้เรียนรู้กันงัยแล้วก็ต้องเลิกกันไป ส่วนเรื่องอนาคตความพร้อมที่จะแต่งงานซึ่งผู้หญิงทุกคนก็ฝากันหะแต่งงาน แต่คิดว่าจุดเริ่มต้นการเรียนรู้แบบนี้มันก็สำคัญ”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

กรุงเทพมหานครถือเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจสังคม จากข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ (ข้อมูล ณ วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2553 อ้างถึงใน สำนักงานสถิติแห่งชาติ <http://www.popensus.nso.go.th,online>) สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการย้ายถิ่น กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางรับประชากรผู้ย้ายถิ่นจากทุกภาค มีศักยภาพในการจ้างงาน อีกทั้งการจ้างงานสามารถรองรับแรงงานจากภาคอื่นๆที่อัตราค่าจ้างสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ และยังเป็นแหล่งสถานศึกษา และสันตนาการเป็นแรงจูงใจทำให้คนย้ายถิ่นฐานเข้ามาเพื่อเรียนหนังสือและหางานทำ โดยเมื่อพิจารณาถึงช่วงวัยทำงาน พบว่าส่วนมากคนในวัยทำงานจะย้ายถิ่นมากกว่าวัยอื่นๆ การย้ายถิ่นไม่ว่าจะเป็นการย้ายที่อยู่อาศัย ตลอดจนการทำงานในเขตกรุงเทพมหานครจะอยู่

ในช่วงอายุระหว่าง 25-30 มากที่สุด คือผู้ย้ายถิ่นส่วนมากจึงอยู่ในช่วงวัยทำงาน มีการศึกษาดี ย่อมมีแนวทางมากกว่าวัยอื่น พื้นที่ที่อยู่อาศัยมีส่วนร่วมในการกำหนดสถานภาพของคนในสังคมจะพบว่ากรุงเทพมหานครยังคงเป็นภูมิภาคที่ประชากรทั้งหญิง ชายครองตัวเป็นโสดสูงที่สุด โดยที่สัดส่วนของการครองตนเป็นโสดเพิ่มขึ้นแต่สัดส่วนประชากรที่แต่งงานนั้นลดลง จึงอาจกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตคนเมืองน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทัศนคติที่มีต่อครอบครัวนั่นเอง

จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างการให้ความหมายถึงคู่ครองของกลุ่มตัวอย่างบางรายนั้น สัมพันธ์กับการเลือกคู่ครองโดยพิจารณาถึงปัจจัยพื้นฐานเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยทาง เศรษฐกิจ ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างร่วมกันออกค่าใช้จ่าย แบ่งเบาภาระ ร่วมผ่อนบ้าน (คอนโดมิเนียม) โดยให้เหตุผลถึงเป็นการศึกษาเรียนรู้กันก่อนที่จะเลือกผู้ชายคนนั้นมาเป็นคู่ครอง ในอนาคตโดยผ่านการแต่งงานให้เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคม อีกทั้งความหมายของกลุ่มตัวอย่างที่มี มุมมองความคิดเห็นของการเลือกคู่ครองซึ่งเกี่ยวข้องกับ การใช้ชีวิตคู่ก่อนการแต่งงานว่าเป็นพันธะ ทางสังคมอย่างหนึ่งถือเป็นหลักประกันทางใจให้กับเธอ เนื่องจากได้ประกาศให้สังคมรับรู้ในการ อยู่ร่วมชีวิตคู่ของพวกเขา การตัดสินใจใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันจึงถือเป็นความสัมพันธ์ทางเพศ ทาง เศรษฐกิจ และสังคม

การเลือกที่จะอยู่ก่อนแต่งงานถือเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งของการเลือกคู่ครองในสังคม ปัจจุบันที่มักปรากฏการณ์ในลักษณะการอยู่ก่อนแต่งงานค่อยๆ เริ่มปรากฏขึ้นอย่างช้าๆ ใน กระบวนการแต่งงานในสังคมไทย การเลือกคู่ครองที่ใช้ชีวิตคู่ด้วยกันก่อน การศึกษานิสัยใจคอถือเป็น ทางเลือกหนึ่งในชีวิตคู่ของคนในสังคม หากเลือกแล้ว ทดลองอยู่กันก่อน เมื่อเลือกถูกใจแล้ว จึงค่อยแต่งงาน ในขณะที่เดียวกันถ้าหากอยู่กันแล้ววันเวลาผ่านไปเขาคนนั้นยัง “ไม่ใช่” ก็ สามารถเลือกกันต่อไปได้ตราบ สังคมปัจจุบันที่ผู้กระทำสามารถออกแบบกำหนดรูปแบบ ความสัมพันธ์กับคนในสังคมในรูปแบบใหม่ๆ เช่น ยึดเอาความพึงพอใจและการตัดสินใจของชาย หญิงสองคนที่มีความสัมพันธ์ต่อกันเท่านั้น ในทางกลับกันก็สามารถมีโอกาสเลือก “คนที่ใช่” อยู่ด้วยกันตลอดไปโดยที่ไม่ได้คิดเรื่องการแต่งงานเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตคู่ ใน กระบวนการเลือกช่วงที่อยู่ด้วยกันก็มีปัจจัยต่างๆ ที่พิจารณาในการตัดสินใจ เช่น ความคิดเห็นไป ด้วยกันได้ใหม่ ทัศนคติ การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน ฯลฯ เหตุผลเหล่านี้จึงเกี่ยวข้องกับการ เลือกคู่ครองของแต่ละบุคคล ในกรณีของกลุ่มตัวอย่างบางราย การใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันก่อนแล้วจึง จดทะเบียนสมรสขึ้นมาภายหลังอาจถือได้ว่าเป็นขั้นตอนของกระบวนการแต่งงาน ดังคำกล่าวของ เธอ ไว้ดังนี้

(1) “ เขาก็รู้ว่าอยู่ด้วยกัน ส่วนคนอื่นจะมองยังไงไม่มาดไม่ซีเรียท แมงหวี่แมงวัน
มากกว่าอายุปุ่นนี้แล้วด้วยแต่ที่สุดแล้วก็ต้องแต่งและที่แต่งนี้ก็ทำเพื่อพ่อแม่”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะคติ ความคิดเห็น มุมมองการเลือกคู่ครองของกลุ่มตัวอย่างที่มีมา
จากประสบการณ์และความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล ในการที่จะนำไปสู่การแต่งงาน ทักษะคติ
การเลือกคู่ครองที่สัมพันธ์เกี่ยวกับความรัก มุมมองในด้านการแต่งงานภายใต้สังคมสมัยใหม่ อีกทั้ง
ทั้งในมิติของความเปลี่ยนแปลงการแต่งงานเป็นพิธีการทางสังคมอาจไม่เท่ากับความรักความ
จริงใจที่มีให้กัน การเปลี่ยนแปลงมุมมองของความรักที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมใน
ปัจจุบัน ตลอดจนรูปแบบทางเลือกของการใช้ชีวิตในลักษณะสังคมเมืองที่มีรูปแบบการกินอยู่กัน
ก่อนการแต่งงานหรือมิได้แต่งงานตามประเพณีเป็นรูปแบบการใช้ชีวิตเพื่อตอบสนององความ
ต้องการทางอารมณ์ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็น ต้องการมีเพื่อนรู้ใจ แบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจ หรือ
การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ใช้การแต่งงานเป็นกิจจะลักษณะ การรับรู้ความหมายของการเลือก
คู่ครอง ความรัก การแต่งงานนั้นจึงมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสรรคู่ครองของตน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานภาคธุรกิจ

การเลือกคู่ครองถือเป็นขั้นตอนสำคัญหนึ่งในชีวิตของคนเรา ในหลายๆวัฒนธรรมยอมรับถึงการเลือกคู่ครองเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญของชีวิตที่เริ่มต้นจากการที่หนุ่มสาวรู้จักกันมีรูปแบบวิธีการเกี้ยวพาราสี (courtship) ไปจนถึงการแต่งงานก่อเกิดเป็นการสร้างครอบครัวในที่สุดอาจไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของความรักก็เป็นได้ เช่น การแต่งงานเพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจ ในสังคมไทยการแต่งงานถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเป็นเรื่องมงคล เป็นข้อผูกพันทางประเพณีละวัฒนธรรม การออกเรือนเมื่อถึงวัยอันควรมีคู่ครองมีเนื้อคู่ในชีวิตหรือการอธิบายเรื่องของพรหมลิขิตบันดาลชักพา บุญทำกรรมแต่งในสังคมต่อการเลือกคู่ครองของสังคมไทย การเลือกคู่ครองนั้นในแต่ละสังคมมีมิติต่อความหมายต่างๆที่ผูกติดไว้ในสังคม ปัจจัยหลายๆอย่างแม้ในยุคสมัยหนึ่งปัจจัยหนึ่งอาจสำคัญอย่างยิ่งแต่ในอีกสมัยหนึ่งอาจมีความหมายเพียงน้อยนิดเลยก็เป็นได้ ซึ่งจากการวิเคราะห์ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครองมีลำดับการนำเสนอ ดังนี้

- 5.2.1 ปัจจัยครอบครัว
- 5.2.2 ปัจจัยบุคลิกลักษณะ
- 5.2.3 ปัจจัยเศรษฐกิจ
- 5.2.4 ปัจจัยการศึกษา
- 5.2.5 ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม

โดยมีรายละเอียด ต่อไปนี้

5.2.1 ปัจจัยครอบครัว

ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการควบคุมกฎเกณฑ์ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น สิทธิใช้สอย และการแบ่งปันทรัพยากร เพศสัมพันธ์ การแต่งงานสร้างครอบครัว ฯลฯ ในการเลือกคู่ครอง สังคมไทยให้สิทธิในการเลือกคู่ครองเป็นส่วนใหญ่ ดังเช่นภาคิต คำเปรียบเปรยดั้งเดิม โดยกล่าวห้ามพ่อแม่ละเมิดสิทธิของลูกๆ เช่น “อย่าข่มเขาโคขืนให้กินหญ้า” “ปลุกเรื่อนตามใจผู้อยู่ ผูกคู่ตามใจผู้นอน” หรือ “ดูข้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่” สะท้อนถึงการพิจารณาลักษณะบุคคลผู้หญิงที่จะเลือกมาเป็นคู่ครอง พื้นเพทางบ้าน ภูมิหลังของครอบครัวกับการประกอบอาชีพตัดสินใจเลือกใครมาเป็นสามียังคงมีความสำคัญเสมอมาดังคำกล่าวอย่าง “ห้วนอนปลายเท้า” บ่งบอกถึงการเลือกคู่ครอง คู่แต่งงานที่จำเป็นต้องทราบภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าที่จะไม่ทราบอะไรเลย ในทางปฏิบัติอำนาจการจัดการอาจอยู่ที่พ่อแม่ แต่ในทางกฎหมายของสังคมไทยที่แสดงให้เห็นว่าปัจเจกบุคคลยังคงมีสิทธิที่จะตัดสินใจเลือกคู่ครอง แต่งงานด้วยตนเอง เช่น หลักฐานในสมัยต้นรัตนโกสินทร์หญิงอายุ 20 ปีบริบูรณ์ กฎหมายเปิดโอกาสให้เลือกคู่ครองด้วยตนเองได้ดังกฎหมายประมวลแพ่งและพาณิชย์ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน หากแต่กระแสของปัจเจก ค่านิยมประชาธิปไตย อิทธิพลแนวคิดตะวันตกที่ช่วยให้การเลือก กระทำของปัจเจกนั้นเป็นสิ่งชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในสังคมไทยบทบาทของพ่อแม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อลูก สมาชิกของระบบสังคมมีการเรียนรู้การขัดเกลาหล่อหลอมภายในครอบครัว ความคิด ทัศนคติ และแบบแผนการกระทำผ่านสถาบันครอบครัวนี้ เช่น คำสอนให้รักนวลสงวนตัว วางตัวให้เหมาะสม รวมทั้งการอบรมในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ การเลือกคู่ครองให้ดี การเป็นกุลสตรี โดยที่ฝ่ายหญิงก็จะพยายามทำตัวให้อยู่ในกรอบของระเบียบวินัยอันดีงามเพื่อเป็นการดึงดูดใจชาย เป็นต้น การเลือกคู่ครองโดยมีปัจจัยทางครอบครัวผ่านบทบาทของผู้เป็นพ่อแม่โดยการถ่ายทอดทางความคิด รสนิยม โลกทัศน์ความเชื่อในการเลือกคู่ครอง ความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านทางครอบครัว จากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า การเลือกคู่ครองที่มีปัจจัยครอบครัวและบทบาทของครอบครัวที่มีเข้ามาเกี่ยวข้องนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปในส่วนของปัจจัยครอบครัวที่ส่งผลต่อการเลือกคู่ครองโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1) **ครอบครัวปลูกฝังความคิด ความเชื่อ โลกทัศน์ในการเลือกคู่ครอง** ปัจจัยด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการเลือกคู่ครอง ถือเป็นตัวแทนทางสังคมหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและสร้างเสริมบุคลิกภาพ อารมณ์ ทัศนคติ ตลอดจนพัฒนาการต่างๆของบุคคล

ได้เป็นอย่างดี จึงส่งผลให้บุคคลในครอบครัวมีแนวโน้มไปในทิศทางต่างๆได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบทบาทของครอบครัวสำคัญอย่างมากเนื่องจากเป็นสถาบันแรกที่ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ทัศนคติจากการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดวัฒนธรรมเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเป็นที่ยอมรับในสังคม การเลือกคู่ครองจึงถือเป็นกระบวนการทางสังคม (social process) ที่ปัจจัยทางครอบครัวมีผลอย่างยิ่งเปรียบเสมือนการปิดตมำให้มองไปในทางเดียวกัน ดังตัวอย่างบทสนทนาของเธอ

- (1) “ที่บ้านโบราณมากเป็นคนหัวโบราณมาก คอนเซเวเทพสุดๆ โดยเฉพาะแม่ แม่เป็นผู้หญิงเหนือล้านนาคือเข้าใจไหม “ผิดผี” เข้าใจอารมณ์ไหม แม่เป็นเจนเนเรชั่นนั้น ถ้าให้แยกไปอยู่กับแฟนเลยคงไม่นะ ไม่ใช่คนแบบนั้นจริงๆ แม่เขาจะไม่ได้เลี้ยงเรามาตอนเด็ก...แม่ออกแนวให้เลือกคนขยัน คนดีเพราะพ่อเรากินเหล้าสูบบุหรี่พ่อแบบกินเหล้าหนะ พ่อเป็นแบบผู้ชายสี่สิบห้าสิบปีที่แล้วพ่อจะออกแนวแบบโก๋หลังวัง เขาเลิกกันหมดแล้วไงเหลือพ่อเราไม่เลิกซะที่ เราเข้าใจนะแต่แม่เราจะห่วงสุขภาพ เขาก็บ่นไม่อยากให้เราได้ผู้ชายเหมือนพ่อว่าแบบสูบบุหรี่กินเหล้าแบบนี้ อยากได้คนทำงานเก่ง รวย รวย รวย คนเป็นแม่มันจะมีอะไรมากไปกว่านี้ คนดี รวย ขยัน”

(จีบปี, สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2553)

- (2) “ ส่วนตัวจะเบสออนกับพ่อตัวเองคนที่เขาจะรวยในวันข้างหน้า จะเลือกคนที่มองการณ์ไกลจะทำอะไรมองอนาคตข้างหน้า อย่างแฟน เขาก็รู้ว่าเรามีแฟนเขาก็จะถามคนนี้เป็นไง ดีหรือเปล่าคือเขาคิดว่าเรามีความสามารถในการดูคนระดับหนึ่ง เราสามารถรับผิดชอบตัวเองได้แต่ถ้าเกิดมีปัญหาเขาก็ยินดีรับฟังหรือแบบให้คำปรึกษาอย่างพ่อก็แค่อยากให้เราแต่งงานพ่ออาจจะคิดว่าเป็นความสุขอย่างหนึ่ง ผู้หญิงควรจะแต่งงาน เขาก็คงเป็นห่วงลูกเขา อยากให้ลูกผู้ชายที่ดีมาดูแลลูกสาว”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2553)

- (3)“ที่บ้านสอนว่าเป็นผู้หญิงมีค่าอยู่ที่การวางตัวเป็นผู้หญิงที่น่าจะแต่งงาน มีคู่ครองที่ดี มีครอบครัวที่ดี”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

(4) “ให้ความสำคัญกับครอบครัวเนื่องจากคือครอบครัวเขาดีกับเราไง เขาไม่ได้จะต้องมีผู้ชายแบบนั้นแบบนี้มาตั้งเกณฑ์ตั้งกฎ เขาควรจะมีส่วนแต่ไม่ใช่ห้าสิบบ้าสิบบ้า เขาจะดีจริงหรือพ่อแม่ก็ควรจะมีส่วน แล้วเราก็ต้องพิสูจน์กันไปเรื่อยๆ ไม่ใช่แบบรักมากเหลือเกินใครพูดอะไรไม่เชื่อ ไม่ใช่จะแต่ง ฉันจะแต่งทำเดียว เรามีแฟนเราก็ให้เขาดูด้วยนะ ผู้ใหญ่ดูให้ด้วยคงดีกว่า ไม่เหมือนตอนเด็กๆ อายุขนาดนี้มันจะไปอีกสเตรปหนึ่ง คนบ้านเดียวกันสุดท้ายมันก็มีความคิดคล้ายๆกันอยู่แล้ว บ้านอื่นไม่รู้ แต่บ้านเราเป็น”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

(5) “เขาอยากให้เราแต่งจะตาย ดูหมอดูประเด็นหลักคือ ลูกสาวจะได้แต่งงานใหม่ขึ้นคานหรือเปล่า แล้วได้แต่งอายุเท่าไรก็อย่างที่บอกไปแม่หย่ากับพ่อตั้งแต่เรายังเด็ก คนที่เข้ามาก็ต้องดูแลเราได้รักครอบครัวเรา”

(ปุกปิ๊ก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(6) “พ่อเป็นคนพูดน้อยแต่ถ้าพูดทีก็จะพูดแบบอ้อมอ้อมใช้ได้เลย พ่อที่มีส่วนนะเพราะเราก็จะเลือกอะไรที่คล้ายๆเขาหรือคิดว่าเขาก็น่าจะชอบด้วยมันซิมซิบอะไรหลายอย่างเหมือนกัน”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

2) **ครอบครัวให้คำแนะนำในเรื่องการเลือกคู่ครอง** จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าข้อมูลที่ได้นอกจากครอบครัวจะเป็นสถาบันปลูกฝังความเชื่อ ขัดเกลาทางความคิด โลกทัศน์ในการเลือกคู่ครองแล้ว กลุ่มตัวอย่างยังชี้ให้เห็นว่า บทบาทของครอบครัวมีส่วนให้คำแนะนำในการเลือกคู่ครอง ครอบครัวอาจพิจารณาบุคคลที่ถูกเลือก ถ้าถูกใจก็สนับสนุนหรือถ้าคิดว่ายังไม่เหมาะสมก็อาจจะชักจูงความคิดใหม่ ในทางปฏิบัติครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองอยู่ไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ดังนี้

(1) “เราโชคดีอย่างหนึ่งที่พ่อแม่เป็นคนติดตามใจ เขาจะพยายามเข้าใจ บอกข้อดีข้อเสียของคนคนนั้นแต่ก็ไม่ได้บอกว่าห้ามไม่ให้คบ...เหมือนพ่อเลย แฟนเหมือนพ่อเมื่อก่อนไม่คิดเลยมันมีอย่างที่ว่าเหมือนพ่อ เรายังเคยพูดเลยว่าเหมือนพ่อของเราเข้าไปทุกที่เลย”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

(2) “ที่บ้านพี่ออกจะเป็นคือคุณพ่อรับราชการ คุณแม่เป็นครูด้วย ก็พอเออเราโตขึ้นมาเขาก็ปลุกฝังว่าอย่าเพิ่งมีแฟนนะในระหว่างเรียนให้เรียนหนังสือไปก่อนแล้วผลสุดท้ายเราก็ไปมีแฟน ไม่เชื่อผู้ใหญ่ไง ก็แบบเออ..แต่ผู้ใหญ่เขาพ่อแม่ยังงั้นเราก็เป็นลูกเขา เขาก็ยังรักเราเหมือนเดิม คุณพ่อคุณแม่เขาไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้ เออขอเป็นคนดีและดูแลเราได้”

(นานา, สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2553)

(3) “พ่อแม่ให้อิสระเลย บ้านมีแต่ลูกสาวพี่สาวเราเขาก็ไม่แต่ง พ่อแม่เขาก็หวังให้เราแต่งงาน แต่งนะให้เป็นหน้าตาพ่อแม่เพราะฉะนั้นเขาก็ไม่ยุ่งว่าเราจะเลือกใครจะเป็นเชิงประมาณว่า เออเราจะไปไม่ดีหมายถึงลูกเราอย่าวันนะอย่าไปว่าเขาต่อหน้าลูกน้องมันไม่ดี เขามีลูกน้องนะนั่นนี่”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

จะเห็นได้ว่าความสำคัญของครอบครัวในการเลือกคู่ครองปัจจัยทางด้านครอบครัว อิทธิพลของครอบครัวต่อการเลือกคู่ครองนั้นพบว่าอิทธิพลของพ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนต่อการเลือกคู่ครองผ่านการเลี้ยงดู ปลูกฝังโลกทัศน์ ความเชื่อ จนนำไปสู่การเลือกสรรผู้ที่จะมาเป็นคู่ต่อไปในอนาคต ในทางกลับกันถ้าความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่ไม่น่าปรารถนา อิทธิพลและบทบาทของพ่อแม่ในการเลือกคู่ครองอาจเป็นไปในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับพ่อแม่ แสวงหาคู่ครองที่มีลักษณะแตกต่างไปจากพ่อแม่ นำไปสู่การเลือกคู่ครองในแบบลักษณะที่แตกต่างกัน (Landis, 1975: 175 อ้างถึงใน ศิริสุข ยืนหาญ, 2534: 19) ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของเธอ ต่อไปนี้

(1) “ที่บ้านเราเป็นลูกสาวคนโต แม่ ยาย ป้าก็จะสอนเราตลอดว่าถ้าทำตัวดี เรียนดี เป็นคนดี เป็นกุลสตรีแล้วเดี๋ยวคนดีก็จะเข้ามาเอง แบบที่บ้านเขาไม่กะเกณฑ์อยู่แล้วที่เราจะคบผู้ชายแบบไหนมาเป็นแฟน ลูกเขยสำหรับเขา หนึ่งต้องเป็นคนดีมันก็น่าจะเป็นพื้นฐานของทุกคน แล้วก็พวกเรื่องผู้หญิงเราเคยเห็นพ่อเจ้าชู้เราก็ไม่เอานะพวกผู้ชายเจ้าชู้มันเหนื่อยมาก เพราะฉะนั้นคนที่มาเป็นแฟนเราสำคัญมากคือต้องไม่เจ้าชู้อันนี้ขอเลย”

(จิตา, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2553)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นถึงความสำคัญของปัจจัยทางด้านครอบครัว พบว่าจากมุมมองของพวกเขาการเลือกคู่ครอง ปัจจัยครอบครัวมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม ครอบครัวในแต่ละครอบครัวล้วนมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครองที่แตกต่างกันออกไปแต่กฎเกณฑ์ต่างๆเหล่านั้นจะสัมพันธ์กับสังคมที่เราดำรงอยู่ ใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ความคิดของชุดความเชื่อในสังคมนั้นๆ สมาชิกในสังคม บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการกำหนดซึ่งนำการเลือกคู่ครองของบุตรในปัจจุบันมักจะถูกอยู่ในรูปอิทธิพลแอบแฝงซึ่งเกิดจากการเลี้ยงดู ปลูกฝังค่านิยม รสนิยมความต้องการให้แก่บุตร การเลือกทำเลที่อยู่ โรงเรียน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ กีฬา งานอดิเรกต่างๆให้บุตร การแนะนำบุคคลที่น่าสนใจงานเลี้ยงเมื่อบุตรอยู่ในวัยอันควร ล้วนเป็นการควบคุมที่แฝง ซึ่งก็มีอิทธิพลในการเลือกคู่ครอง ณ ที่นี้คือกลุ่มตัวอย่างก็จะได้รับการถ่ายทอดทางความคิดดังกล่าวมาแต่ยังเด็ก สังคมที่เราอยู่ สภาพแวดล้อมทางสังคมก็ผลักดันให้สมาชิกรู้สึกคล้อยตาม จากปัจจัยครอบครัวต่อการเลือกคู่ครองแสดงให้เห็นว่า พ่อแม่ผู้ปกครองให้อิทธิพลในการเลือกคู่ครองโดยครอบครัวมีอิทธิพลในการอบรมสั่งสอน ชัดเอกจากเด็กจนโต การคาดหวังให้หญิงสาวปฏิบัติตามทัศนคติของผู้เป็นพ่อแม่ในการเลือกคู่ครอง อิทธิพลของพ่อแม่ที่มีทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อลูก พ่อแม่สนใจและห่วงลูกสาวก็เพราะหวังให้ลูกนั้นได้คู่ครองที่ดี ครอบครัวจึงถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่เป็นที่รวมของความเชื่อและแนวทางการปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับครอบครัวที่สมาชิกยึดถือ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการเลือกคู่ครอง เกี่ยวพารา สี การแต่งงาน การเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัว ความเชื่อในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก เป็นต้น (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2543 : 71) ทั้งนี้เราจะเห็นว่าการเลือกคู่ครองกับสถาบันครอบครัว พ่อแม่จะถ่ายทอดชัดเจนเป็นแบบอย่างของลูกในหลายด้านทั้งอิทธิพลตรงและอิทธิพลแฝง กลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการเลือกคู่ครองที่คล้ายพ่อแม่ด้วยเหตุที่มนุษย์ทุกคนมีความรักผูกพันอย่างลึกซึ้งกับพ่อแม่ โดยเฉพาะการเลือกคู่ครองของคนในสังคมหลายคู่จึงเป็นการเลือกคู่ครองที่มีลักษณะคล้ายพ่อหรือแม่ของตน แต่อย่างไรก็ตามการเลือกคู่ครองที่เหมือนพ่อแม่ก็มีอาจใช้ไม่ได้กับทุกคน แต่สิ่งที่แสดงออกให้เห็นของบทบาทของครอบครัวและการชัดเจนในลักษณะถ่ายทอดทางความคิดของครอบครัว ซึ่งจะได้แก่คำพูด กิริยาท่าทาง มารยาทต่างๆ ค่านิยม โลกทัศน์ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ลูกจะได้รับการชัดเจนจากพ่อแม่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังคำเปรียบเปรยของสังคม เช่น “ลูกไม่ยอมหล่นไม่ไกลต้น”, “ดูช้างให้ดูหางดูนางให้ดูที่แม่ ดูให้แน่ให้ดูถึงยาย” เป็นต้น

อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงปัจจัยของครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครองโดยมีความเห็นที่ว่าครอบครัวของพวกเขาเน้นปลูกฝังความคิด ความเชื่อ โลกทัศน์ในการ

เลือกคู่ครองและการที่ครอบครัวให้คำแนะนำในเรื่องการเลือกคู่ครอง ตลอดจนการแต่งงานที่พ่อแม่มักจำเป็นที่จะต้องยอมรับการเลือกคู่ครองจนไปถึงการแต่งงานของหนุ่มสาวด้วยเพื่อการแต่งงานจะประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต อีกทั้งบทบาทของพ่อแม่ในสังคมไทยซึ่งถือว่าพ่อแม่เป็นถือเป็นทิศเบื้องหน้าของลูก ความกตัญญูของลูกที่มีต่อพ่อแม่ถือเป็นสิ่งที่ควรยึดถือเป็นอย่างมาก การเชื่อฟังพ่อแม่จึงถือเป็นเรื่องเหมาะสมในสังคมไทย ปัจจัยของครอบครัวจึงสัมพันธ์กับเงื่อนไขทางสังคมเพราะเป็นกระบวนการทางสังคมที่การเลือกคู่ครองมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม สถาบันอย่างครอบครัวที่มีพื้นฐานเป็นหน่วยงานสังคมเริ่มแรกจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อกระบวนการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง ดังนั้นพ่อแม่จึงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการถ่ายทอดความคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อเท็จจริงต่างๆให้แก่บุตรหลานโดยตรงอันมีผลต่อการชักจูง โน้มน้าวความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ

5.2.2 ปัจจัยบุคลิกลักษณะ

ปัจจัยบุคลิกลักษณะถือเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ส่งต่อการเลือกคู่ครอง การเลือกคู่ครองที่คนในสังคมส่วนใหญ่มักจะพิจารณาในกลุ่มคนเดียวกัน (endogamy) คนที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน (homogamy) สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การเลือกบุคคลที่เราต้องการ บุคลิกลักษณะที่ผู้เลือกพึงปรารถนา (personality need) ปัจจัยในเรื่องของบุคลิกลักษณะจึงมีความสำคัญในการพิจารณาในการเลือกคู่ครองอย่างมากเนื่องจากคนที่มีบุคลิกภาพและอุปนิสัยที่สอดคล้องกันนั้นย่อมมีทิศทางในการสร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นได้ ความเข้าใจซึ่งกันและกันก็สามารถเกิดขึ้นโดยง่าย คนเราย่อมมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นขนาดของรูปร่าง หน้าตา กิริยาท่าทาง อุปนิสัยใจคอ มีมุมมอง ความมีเสน่ห์ ค่านิยม รสนิยม ความประพฤติ ลักษณะต่างๆเหล่านี้มีพื้นฐานทางพันธุกรรมและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง การเลือกคู่ครองจึงจำเป็นต้องพิจารณามุมบุคลิกภาพ บุคลิกลักษณะของผู้ที่จะมาเป็นคู่ครองต่อไปในอนาคตว่าเหมาะสมหรือเข้ากันได้มากน้อยเพียงไร ดังตัวอย่างของบทสัมภาษณ์ของพวกเขาดังต่อไปนี้

(1) “ไม่มีอุดมคติตามสเปค แต่ตามความคิดทุกคนอยากได้สวยๆหล่อๆอยู่แล้วที่แบบเป็นโมเดลนะ เรานั่นเรื่องความรู้สึก...แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นแล้วจะต้องมีความเข้าใจตัวดิฉันสูง แล้วก็เป็นคนขยัน ซึ่งถ้าแบบเข้าใจอย่างเดียวแล้วไม่ขยันมันก็แบบจะมองไปถึงอนาคตไม่ได้

เป็นคนรักครอบครัวด้วยส่วนในเรื่องของรูปร่างหน้าตา สถานะทางสังคมในนี้มันเป็นเรื่องประกอบ”

(จีบปี, สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2553)

(2) “ หน้าตาก็มีส่วนค่ะ สมัยนี้คือทุกคนก็อยากได้หน้าตาที่เอี้ยดูแล้วน่ารัก ดูแล้วสดชื่นที่ว่ามีส่วนหน้าะ สมมุติให้คะแนนร้อยเต็ม หน้าตาอย่างนี้ก็จะต้องเกิดหกลีบหรือเจ็ดสิบอะ เออประมาณนั้นอะกับบุคลิกภาพด้วย ไม่ถึงขนาดเยอะดูในภาพรวมแล้วโอเค”

(นานา, สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2553)

นอกจากปัจจัยทางบุคลิกลักษณะนิสัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเลือกคู่ครองแล้ว กลุ่มตัวอย่าง มีมุมมองและความคิดเห็นถึงความมั่นคงทางด้านอารมณ์เป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ นอกจากนี้การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำอาจมีการประทุษร้ายทั้งทางร่างกาย วาจา จิตใจ ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่คำนึงถึงบุคคลอื่น ผู้ชายที่ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ อาจทำให้ผู้หญิงนั้นต้องสูญเสียเวลา ทรัพยากรได้ ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

(1) “ ที่สำคัญเลยคือต้องคุยกันแล้วรู้เรื่องเพราะมันจะบอกว่าไปด้วยกันได้ไหม ไลฟ์สไตล์ โอใหม่โอเคหนึ่งแหละคือคุยกันรู้เรื่องจะเลือกผู้ชายที่เป็นงานเป็นการ รู้จักกาลเทศะ และที่สำคัญโตทางความคิด ขอลูกสะอาดไม่จำเป็นต้องฝรั่ง ดีเกาหลี ลูกดูสะอาดมันก็ทำให้เราอยากอยู่ใกล้”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 27 สิงหาคม 2553)

(2) “ เป็นคนบ้าเหมือนกัน จะไม่ชอบพวกจู้จี้ ไม่ง่องแง่งเป็นคนที่มีเหตุผล รับฟังในตัวเรา ยอมรับที่เราเป็นเราได้ เราจะได้เป็นตัวของตัวเองให้เต็มที่”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

(3) “ ผู้ชายที่อบอุ่น มีความเป็นผู้ใหญ่มั่นมีเสน่ห์หน้าคะ พี่จะแพ้ใจผู้ชายแบบนี้

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

(4) “หน้าตาของพี่ไม่มีส่วนเลยไม่ต้องหล่อ จมูกโด่ง ตาโตกลมแต่บุคลิกภาพสำคัญมาก ไม่ชอบแบบหล่ออะแหละเป็นผู้ชายต้องดูแมนๆ รูปร่างหน้าตาอันนั้นแหละเลยไม่มีแต่มีแบบว่าต้องเป็นคนที่คุยกันรู้เรื่อง คุณภาษาเดียวกัน อยากได้ผู้ชายที่เก่งกว่าการศึกษาดีกว่า อายุมากกว่าเพราะรู้ตัวว่าเป็นคนต้องมีคนควบคุม พอแฟนอายุมากกว่าเขาจะมีวุฒิภาวะ อยากดูแลเรา เราเป็นยังเกอร์กว่า มองเป็นเกิลล์ อยากดูแล”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2553)

(5) “เขาเป็นผู้ใหญ่ทางความคิดมาก พ่อกับแม่ก็ห่างกันนะแต่ไม่มากเท่าเรา เราห่างกันหกปีเขาเป็นผู้ชายที่ง่าย ๆ สบายๆ ไม่ยุ่งยากเปิดรับความเห็นได้กับทุกเรื่องและสำคัญไม่เจ้าชู้ด้วย ซึ่งเรื่องนี้เราให้ความสำคัญมากผู้ชายพูดมาก สำอวด หมาอูแบบนี้อะไม่เอา... เราใช้ชีวิตมันก็สอนเราไปโดยปริยายเลยนะว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่เราเอามาเป็นเกณฑ์เลยคือเราจะไม่เลือกผู้ชายเจ้าชู้”

(จิตา, สัมภาษณ์ 9 ตุลาคม 2553)

(6) “เอาจริงๆ ชอบคนที่มีรสนิยมเหมือนเรา นิสัยใจคอที่เข้ากับเราได้ มีนิสัยเป็นผู้ใหญ่กว่าก็จะดีมากไม่ชอบผู้ชายที่ตัดสินใจอะไรไม่ได้แล้วก็พวกผู้ชายขี้ไม่อันนี้ชอบาย คือมีความเป็นตัวของตัวเอง มั่นใจในความคิดเรา ไม่ชอบผู้ชายที่แยๆ ชอบเก่ง ฉลาด มีความรับผิดชอบเป็นผู้ใหญ่เพราะจะไม่มานั่งเงี้ยวอนถ้าไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเองแล้วจะมานั่งรับผิดชอบต่อชีวิตคนอื่นได้อย่างไร คือถ้าเราคบกับคนที่มีความรับผิดชอบเราก็จะไม่เหนื่อย”

(ปึกปึก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(7) “ไม่ชอบคนที่ใจแคบ ปิดไม่ยอมเปิดรับความเห็นของคนอื่นอันนี้จะรับไม่ได้มาก พี่เขาอายุมากกว่าเราที่สำคัญเป็นผู้ใหญ่ พอรู้ว่าพ่อก็ไม่ได้ว่าอะไรเราก็เออดีใจเพราะพี่เขาหน้าที่การงานมั่นคง มีเชื้อเงินด้วยอย่างที่พ่อแม่ชอบ ที่บ้านเราก็ชอบไปดูวงให้ หมอดูแลเขาก็บอกสมพงษ์มันก็เลยทำให้ที่บ้านเราถามเราว่าเมื่อไหร่เราจะแต่งงาน”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

(8) “เรื่องหน้าตาตอนนี้ ณ อายุตอนนี้ มันน้อยมากที่จะคิดถึงเรื่องนั้นนั่นแล้ว ก็คิดว่าเขาเป็นคนรักครอบครัวอันนี้สำคัญมาก ทำอะไรก็ถึงครอบครัวเป็นหลัก มันเลยทำให้เราอุ่นใจว่าเขาก็น่าจะดูแลเราได้”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

จากกลุ่มตัวอย่างที่แสดงถึงปัจจัยของบุคลิกลักษณะนิสัยที่มีต่อการเลือกคู่ครองนี้พบว่า ปัจเจกบุคคลสร้างภาพพจน์เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของผู้ที่ปรารถนาจะได้คู่ครองอยู่บ้างไม่มากนัก ซึ่งหากพิจารณาเรื่องของความงามของหน้าตานั้นความงามก็ไม่ได้เป็นความงามอย่างสากลทั่วไป แต่เป็นความงามที่ผู้เลือกนิยมชมชอบเอง ซึ่งอาจแตกต่างจากความเห็นของคนอื่นก็เป็นได้ และการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีอาชีพและตำแหน่งงานที่แตกต่างกันถึงการใช้เกณฑ์อย่างไรในการเลือกคู่ครอง ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการพิจารณาเรื่องบุคลิกภาพมากกว่าที่จะพิจารณารูปร่างหน้าตาเป็นเกณฑ์การตัดสินใจ ซึ่งปัจจัยทางบุคลิกลักษณะนิสัยนี้ วุฒิภาวะถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะจะทำให้ชีวิตคู่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี วุฒิภาวะนี้หมายรวมไปถึงด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงทางอารมณ์ ความเข้าใจซึ่งกันและกันถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง คนที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ วุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำ จะมีผลกระทบต่อความสุขในชีวิตคู่ได้ ส่วนคนที่ควบคุมอารมณ์ได้ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จะถือเป็นผู้ที่มีความสุขอยู่ในสังคมได้ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองของกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งการพิจารณาถึงบุคลิกและอุปนิสัยที่สอดคล้องกันจึงต้องอาศัยการศึกษาการเรียนรู้นิสัยใจคอในการคบหากัน

จากการศึกษาในการเลือกคู่ครองนั้นการพิจารณาเรื่องลักษณะนิสัยเป็นหลักที่จะพิจารณาเป็นอันดับต้นๆ ได้แก่ ความเข้าใจ มีความอบอุ่น รักครอบครัว ชยันต์มาหากิน เป็นผู้ชายไม่ห่อห่อแหยะ มีความรับผิดชอบ มากกว่าที่จะพิจารณาเรื่องรูปร่างหน้าตาภายนอกเป็นแค่องค์ประกอบสิ่งน่าสนใจอีกประการของปัจจัยการเลือกคู่ครองเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะนิสัยแล้วหากเปรียบเทียบกับครอบครัวของคนในยุคสมัยหนึ่งคุณลักษณะเหล่านี้อาจมีได้ดำรงอยู่ตามความต้องการของผู้หญิงในทุกวันนี้ การเป็นผัวเป็นเมียไม่ใช่เรื่องความรักล้วนๆ แต่เป็นเรื่องที่แยกไม่ออกระหว่างความต้องการแรงงานในครัวเรือน อาทิ การที่ผู้หญิงมีลูกได้หลายคนถือเป็นคุณสมบัติที่น่าปรารถนาหรือคุณสมบัติของผู้ชายที่พึงปรารถนาต้องเป็นผู้ชายที่มีอหยาบแสดงว่าไม่เกียจคร้าน มีมิดพัวขัดหลังมาจะยกให้ เป็นต้น ครอบครัวไทยไม่เคยมี “ความอบอุ่น” แต่บทบาทของพ่อไทยตาม

ประเพณีอยู่ที่การให้ “ความร่มเย็น” เป็น “ร่มโพธิ์ร่มไทร” กับลูกเมียคือเน้นการดูแลอย่างห่างๆ ไม่ใช่ให้ความ “อบอุ่น” ใกล้ชิด ที่เป็นความเข้าใจกันในสมัยนี้ (ธาวิต สุขพานิช, 2544 : 49)

ดังนั้นในการเลือกคู่ครองนอกจากปัจจัยทางด้านครอบครัวที่เป็นทั้งแหล่งบ่มเพาะทางความคิด ทศนคติ แล้วยังมีปัจจัยทางบุคลิกลักษณะนิสัยที่มีส่วนจากการเลี้ยงดูด้วยซึ่งมีอิทธิพลไม่มากนักน้อยในแต่ละบุคคล เหตุผลสนับสนุนที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ แรงจูงใจระหว่างบุคคลในการเลือกคู่ครองที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกลักษณะนิสัยนั้น เช่น “ผู้ชายในฝัน” “เจ้าชายของฉัน” “สเปคของแต่ละบุคคล” ในอุดมคติความหมายของปัจเจก การเลือกคู่ครองกับปัจจัยทางบุคลิกลักษณะนั้นจึงสะท้อนค่านิยม ทศนคติของสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี การเลือกคู่ครองที่เกี่ยวข้องไปสู่การแต่งงานเป็นทั้ง “ความฝัน” “ความหวัง” ของชนชั้นกลางที่มีลักษณะเชิงนามธรรมอุดมคติ ไม่ว่าจะเป็นฝันอยากมีครอบครัวที่อบอุ่นที่แสดงให้เห็นว่ามีความเป็นปัจเจกชน เสรีนิยม เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ต้องการความสำเร็จทั้งครอบครัวหน้าที่การงาน มีสามีที่เพียบพร้อม มีครอบครัวที่อบอุ่น

การเลือกคู่ครองในแบบที่เราต้องการวาดภาพไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการยึดถือเอาความรัก ความเข้าใจ นิสัยใจคอ ความใกล้เคียงกันทางด้านความคิด รสนิยมความสนใจที่คล้ายคลึงกัน ที่แสดงถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นเหตุผลสนับสนุนสำคัญในการเลือกคู่ครองที่สะท้อนถึงความคิด ทศนคติ การตัดสินใจในโดยเฉพาะในชนชั้นกลาง การเลือกคู่ครองไปจนถึงการแต่งงานส่วนใหญ่จึงพิจารณาเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของผู้ที่จะร่วมใช้ชีวิตคู่ ปัจจัยบุคลิกลักษณะกับการเลือกคู่ครองที่มีความคิดเกี่ยวกับคู่ครองในอุดมคตินั้นสามารถทำให้เราเห็นกรอบของความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในสังคมนั้นๆ นั้นเอง

5.2.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจถือเป็นเหตุผลสนับสนุนที่สำคัญอย่างมากที่ส่งผลต่อการเลือกคู่ครอง ผู้ที่คิดจะแต่งงานจำนวนไม่น้อยที่ไม่อาจปฏิเสธที่จะพิจารณาความสำคัญของปัจจัยทางเศรษฐกิจก่อนที่จะตัดสินใจแต่งงาน โอกาสความน่าจะเป็นในการแต่งงาน ตลอดจนบทบาทสำคัญต่อระบบครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโครงสร้างของครอบครัว การดำรงชีวิตของบุคคลในครอบครัว คุณภาพชีวิตของคนในสังคม ความอยู่ดีมีสุขเรื่องของปากท้องตลอดจนการ

หย่าร้างมีปากเสียงเนื่องด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสมาชิกในครอบครัว หากครอบครัวแปรผันไปพร้อมๆกับสภาพเศรษฐกิจในสังคมที่มีเคยหยุดนิ่ง สิ่งเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นความรัก ความเข้าใจ ความผูกพัน ถูกสิ้นไหวไปกับเศรษฐกิจอย่างแยกไม่ออก ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจออกเป็น 2 ประเด็นหลักที่มีบทบาทสำคัญกับการเลือกคู่ครอง คือ 1. สถานะการเงินสำคัญกับการเลือกคู่ครอง 2. อาชีพหน้าที่การงานกับการเลือกคู่ครอง

(1) สถานะการเงินสำคัญกับการเลือกคู่ครอง

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครอง การแต่งงานซึ่งรวมไปถึงการสร้างครอบครัว การอยู่ร่วมกันของครอบครัว โดยสะท้อนออกในรูปแบบการตัดสินใจแต่งงาน การครองโสด เป็นต้น จากงานวิจัยของ จรัมพร ให้ลายองและสวรัย บุญยमानนท์ (2552) ซึ่งให้เห็นว่าประชากรชายหญิงมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพแต่งงานระหว่าง พ.ศ.2539 และ พ.ศ.2549 มากที่สุดคือ กลุ่มคนอายุระหว่าง 25-34 ปี โดยอาจเป็นไปได้ว่า ประชากรในกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองในการสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป คือ นิยมอยู่เป็นโสดนานขึ้นนั่นเอง

ปัจจัยเศรษฐกิจในประเด็นของสถานะการเงินนั้น การพิจารณาถึงความพร้อมทางสถานะการเงินในปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจนั้นถือเป็นข้อที่ควรพิจารณาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการเลือกคู่ครอง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อทัศนคติในการเลือกคู่ครอง ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างนั้นจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปและจำนวนหนึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือกำลังศึกษาอยู่ รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 25,000-30,000 บาท ปัจจัยทางเงินเดือนพบว่า รายได้สำคัญ กลุ่มตัวอย่างยอมรับได้หากรายได้เท่ากันแต่จะพอใจมากกว่าหากรายได้ของผู้ชายนั้นมากกว่าตน สถานะการเงินจึงมีส่วนทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น หรือเห็นด้วยกับสถานะการเงินที่ใกล้เคียงกัน ฐานะทางการเงินมีส่วนที่สำคัญเนื่องจากเป็นต้นทุนทางสังคมต่อบุคคลนั้นๆโดยให้เหตุผลว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจอย่างสถานะการเงินนั้นมีอิทธิพลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต (lifestyle) ที่ใกล้เคียงกันและความมั่นคงในการใช้ชีวิตคู่ต่อไปในอนาคต ข้อมูลทัศนคติจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับนั้นแสดงถึงความสำคัญของสถานะการเงินที่สัมพันธ์ต่อการเลือกคู่ครอง ดังจะเห็นได้จะบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

(1) “ เชื้ออย่างหนึ่งว่าคนที่จะเข้ามาหาเราได้ในนั้นคือ พื้นฐานต้องใกล้เคียงกัน เพราะฉะนั้นมันจะคุยแบบรู้เรื่อง ด้วยสังคมที่เราอยู่มันทำให้เราเจอคนที่เราอยู่ระดับเดียวหมด มันจะไม่เจอคนที่โดดไปไกล คือสมมุติว่ามึงรวยล้นฟ้ามาเลยแต่คุยกันไม่รู้เรื่องคนหนึ่งพูดเรื่องหนึ่ง อีกคนพูดเรื่องหนึ่งมันก็ไม่เข้าใจเลยนะ มีเงินแล้วไง อย่างถ้ามาบอกว่าเนี่ยะเพิ่งไปซื้อเรือยอชมาศุกร์หน้าว่างใหม่...มันเลยต้องคุยกันได้ก่อนเป็นอันดับแรกแล้วถึงจะเริ่มมองเรื่องอื่นมากกว่า”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

(2) “ โลฟิสต์สไตล์มันไม่แตกต่างกันมากมันก็จะไม่แตกต่างกันเพราะว่าถ้าเทียบกับแฟนเก่า เขาก็จะแบบนะ สถานะทางการเงินเขาก็ไม่ค่อยดีต่ำต้อยด้อยค่ากว่าเราว่าแบบไม่ค่อยดี จะชวนไปไหนไปซื้อปิ้งไปเที่ยวต่างประเทศเที่ยวโน่นนี่เขาก็จะแบบ เราไม่มีเงิน ถึงเราจะรักกันแต่แบบบางทีก็บางเรื่องที่เราอยากทำอยากไปไหนกันแบบนี้ก็เลยทำให้เราเปลี่ยนแฟนดีกว่า”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

(3) “ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเรื่องเงินจะทำให้ชีวิตดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ผู้ชายรายได้มากกว่าเรามันก็จะดีกว่านะพี่ว่า”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 1 กรกฎาคม 2553)

(4) “ มันก็สำคัญนิดหนึ่งแต่ก็ไม่ถึงกับสำคัญมากก็แค่ดูว่าฐานะเขาเหมาะสมเท่าเทียมมันก็ต้องดูคนที่ใกล้เคียงกันทัศนคติสมัยเนี่ยะคนเราแต่งงานกับคนรวย เอาจริงๆนะคนรวยเขามองกับคนรวย คนฐานะเท่าเทียมกับเราก็ควรมองคนฐานะเท่าเทียมกัน ”

(นานา, สัมภาษณ์ 25 กันยายน 2553)

(5) “ เป็นปัจจัยหนึ่งคือแต่ไม่ใช่ว่าเราต้องเลือกคนที่เป็นครูขี้ ร่ำรวยไม่เกี่ยวเพียงแต่ว่าสถานะทางการเงินต้องมั่นคงไม่จำเป็นว่าต้องเป็นเจ้าของธุรกิจเป็นเศรษฐี ยูมีงานยูมีเงินเดือนสามารถเลี้ยงตัวเองได้ยูก็สามารถเลี้ยงดูอีกคนหนึ่งที่จะเข้ามาในชีวิตยูได้ ความรักเอาสี่สิบเปอร์เซนต์พอ เหลืออีกสี่สิบห้าเปอร์เซนต์เรื่องฐานะสำคัญมากนะพูดได้เลยว่าถ้าไม่มีตั้งไม่มีความสุขหรอกเมื่อก่อนมองผู้หญิงที่คิดแบบนี้ว่าอีดียัด แต่พอเราทำงานโต

ขึ้นมันทำให้เห็นว่าโลกไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิด มันโหดร้ายกว่าที่เราคิด อืมเพราะนี่คือ มนุษย์เงินเดือน”

(แป็ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

(6) “เราก็ออยากได้ผู้ชายมาดูแลเรานี้อะ เขาเงินเดือนมากกว่ามันก็เป็นเรื่องที่ถูกทำทุกอย่างอยากได้นะ เราก็มึนหน้าทีเก็บตังไป สบายจะตายและถ้าอีกฝ่ายไม่มีเงินมันก็ไปด้วยกันไม่รอดนะก็กลับกันถ้าเรามีเงินเยอะๆเหลือเฟือตอนนั้นก็อาจจะแต่งไปแล้วก็ได้ เรามีภาระที่ต้องดูแลที่บ้าน ไหนเราจะต้องผ่อนรถ จ่ายค่าบ้านอีกและในกรณีของแฟนเขาช่วยทางการเงินมันก็มีส่วนทำให้เราจริงจังกันมากขึ้น เงินมันหมายถึงการดำเนินชีวิต ไม่ได้เป็นคนหน้าเงินหรืออะไรก็เงินไว้ก่อน แต่เพราะชีวิตมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ”

(จิตา, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2553)

(7) “เราเห็นแม่ลำบากมาก่อนนะ ถ้าให้มากัดก้อนเกลือกินก็ไม่เอา ถ้ามันไม่มีใครให้อยู่คนเดียวจะสบายกว่ามัย”

(ปุกปิ๊ก, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2553)

(8) “มีผลเลยก็คนหนีออกจากบ้านมันก็ต้องใช้เงินแล้ว ตอบอย่างไม่เฟคเลยว่าสำคัญ ยอมรับตรงๆแบบไม่เฟค ถ้าเราจะคบใครเรื่องนี้สำคัญมันไม่ใช่เธอรักฉันมีแต่ความรักแต่ไม่มีเงิน พุดหยาบที่สุดเลยคือมันกินไม่ได้”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างปัจจัยทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับสถานะทางการเงิน โดยมีผลอย่างยิ่งต่อการเลือกคู่ครอง โดยมีมุมมองความคิดเห็นถึงสถานะการเงินหมายถึงการดำเนินชีวิต แนวโน้มด้านการเงินที่ดีเป็นสิ่งสำคัญเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิต การที่ผู้ชายที่มีรายได้สูงหมายถึงโอกาสความน่าจะเป็นในการแต่งงานในอนาคต เหตุผลสนับสนุนทางด้านปัจจัยเศรษฐกิจเหล่านี้มีบทบาทที่เข้ามาควบคุมทัศนคติ มุมมอง ความคิดในการเลือกบุคคลถึงโอกาสในการสร้างครอบครัว การเปลี่ยนแปลงมุมมองของความรักและความผูกพันในครอบครัว อีกทั้งการแต่งงานจะเลือกแต่งงานกับบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงใจที่เหมาะสมในวิถีการดำเนินชีวิตของเรา ตลอดจนเมื่อแต่งงานสร้างครอบครัวไปแล้วจะครองชีวิตคู่ชีวิตแต่งงานกันเช่นไรไปจนถึงการจัดการชีวิตคู่ ครอบครัวต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างบางรายมีมุมมองของการเลือกคู่ครอง ที่ปัจจัยเศรษฐกิจเป็นเพียงส่วนหนึ่งแต่มีโชเหตุผลหลักที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง การที่ผู้ชายที่จะมาเป็นคู่ครองนั้นมีแนวโน้มทางสถานะการเงินเป็นสิ่งดี โดยกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นถึงการเลือกคู่ครองที่สถานะการเงินที่เท่าเทียมกันหรือคล้ายคลึงกัน พร้อมทั้งจะสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวไปด้วยกันในอนาคต ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ดังนี้

(1) “ตัวเรานะไม่มีผลเลย อย่างแฟนเคยพูดว่า เราจะร่วมสร้างกัน หาด้วยกัน แต่ถ้าแบบทำให้เราตาวน่ ลง ตกต่ำลงก็ไม่เอานะ”

(จีบปี, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2553)

(2) “ไม่สำคัญเลยเพราะว่าเหมือนเราสามารถสร้างด้วยกันได้ไม่มีก็ช่วยกัน ไฮโซมาเลยอึดอัดไม่ชอบแบบสบายๆสร้างด้วยกันดีกว่า”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

เรื่องเศรษฐกิจถือเป็นปากท้องที่สำคัญโดยไม่อาจปฏิเสธได้ คนตงงานมีแนวโน้มที่จะสร้างครอบครัวยากกว่าคนที่พร้อมทางสถานะทางการเงินเพราะไม่สามารถรับผิดชอบชีวิตใครได้ แต่ในทางกลับกันคนที่มั่งงานมีเงินในระดับที่เลี้ยงตัวเองได้การมีคู่อาจมีความหมายถึงการแบ่งเบาภาระร่วมกัน จากการวิจัยพบว่าจุดร่วมที่สำคัญประการหนึ่งของปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเลือกคู่ครองนั้นเป็นปัจจัยที่มีบทบาทต่อระบบครอบครัวในลักษณะที่พบเห็นมากตามเมืองใหญ่ๆ ได้แก่ รูปแบบการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันโดยที่ไม่มีการแต่งงาน, การสมสู่อยู่กิน (unmarried cohabitaion) ทำศนคติในการสร้างครอบครัว มุมมองเกี่ยวกับการแต่งงานที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของสังคมเมือง เช่น ในกลุ่มตัวอย่างบางรายการอยู่ร่วมกันโดยที่ยังไม่ได้แต่งงานก็ถือเป็นทางออกในการแบ่งเบาภาระทางด้านการเงินส่วนหนึ่ง ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายที่ต้องชำระอย่าง บ้าน คอนโดมิเนียม รถที่มีส่วนร่วมในการผ่อนร่วมกัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางรายแม้จะอยู่ร่วมกันกับแฟนของเธอแล้วก็ตามแต่ก็เป็นการอยู่ร่วมกันที่ยังไม่มีพิธีการแต่งงาน จนเมื่อไม่นานมานี้เธอตัดสินใจจดทะเบียนสมรสเรียบร้อยแล้วโดยให้เหตุผล ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

(1) “ผู้ชายมัธยมจบครูปากกาให้เราพูดตรงๆเลยนะก็เหมือนมัธยมแสร้งชีวิตของมัธยม
หนึ่งให้ราไม่ว่าจะทำอะไรมันถูกหารสองหมดเลยนะ”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

ในขณะที่ทางด้านสังคมกลุ่มตัวอย่างบางรายที่แสดงถึงมุมมองของปัจเจกที่เศรษฐกิจที่ส่งผลในการเลือกคู่ครองการอยู่ร่วมกันจึงถือเป็นการประกาศสถานภาพทางอ้อม หรือทางพฤตินัยให้สังคมรับรู้ถึงความสัมพันธ์เป็น “สามี-ภรรยา” อย่างเป็นทางการ อีกทั้งความคาดหวังต่อฐานะทางเศรษฐกิจในการเลือกคู่ครอง ปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงนับว่ามีบทบาทอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโครงสร้างครอบครัว การดำรงชีวิต ทศนคติการสร้างครอบครัว การแต่งงานของหญิงและชายที่มีความเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างบทบาทของผู้หญิงในสังคมปัจจุบันถูกคาดหวังให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน ในอดีตบทบาทของชายหญิงอาจถูกแบ่งอย่างชัดเจน (domestic space) เช่น การเลี้ยงดูเด็ก คนแก่ ทำงานบ้าน ดูแลทุกคนในครอบครัว ผู้ชายมีหน้าที่รับผิดชอบนอกบ้านหาเลี้ยงครอบครัว แต่ในความเป็นจริงของสังคมทุนนิยม บริโภคนิยมในปัจจุบัน หญิงและชายถูกคาดหวังให้ร่วมรับผิดชอบต่อรายได้ครอบครัวด้วยกัน หรือเป็นปัญหาแบบ “งานหลวงไม่ให้ขาด งานราษฎร์ไม่ให้เว้น” ในขณะที่สังคมยังคาดหวังให้เรื่องดูแลภายในบ้านเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเหมือนเดิม เลี้ยงดูลูก ดูแลคนแก่หน้าที่เหล่านี้ยังคงอยู่ที่ผู้หญิงเหมือนเดิม หน้าที่บทบาทของผู้หญิงในสังคมปัจจุบันจึงมิใช่หน้าที่ในครัวเรือนซึ่งนอกจากจะเป็นต้องมีหน้าที่ในอาชีพของตนเองแล้ว บทบาทของภรรยา เมียที่ดีจึงต้องปรับเปลี่ยนตาม(แม้ว่าจะยังไม่ได้แต่งงานก็ตาม) ภาวะความเป็นไปของเศรษฐกิจที่ทำให้ทั้งหญิงชายต้องทำงานหาเลี้ยงดูครอบครัว, ชีวิตคู่ของตนเองเพื่อความอยู่รอด “ความสำคัญของการเงิน รายได้” จึงเข้ามามีบทบาทในการเลือกบุคคล การเลือกที่จะแต่งงานหรือไม่แต่งงาน แล้วแต่งงานกับใคร ต่อไปเมื่อแต่งงานแล้วจะประคับประคองชีวิตการแต่งงานไปตลอดหรือไม่

การเลือกคู่ครองสถานะทางการเงินมีบทบาทต่อการเลือกคู่ครองอย่างยิ่งแล้ว ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ “อาชีพหน้าที่การงาน” หรืออาจกล่าวได้ว่า “เพราะงานคือเงินและเงินคืองาน หากจะสร้างฐานะทางการเงินก็ต้องมีงานทำ” นอกจากสถานะทางการเงิน ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและการบริโภคแล้ว ความสามารถในการบริโภคของบุคคลยังเกี่ยวเนื่องกับความสามารถในการผลิตของบุคคล เช่น หากบุคคลในครอบครัวมีหน้าที่การงานที่ดี สามารถสร้างรายได้สูง ก็ส่งผลให้ครอบครัวนั้นมีความสามารถในการจับจ่ายใช้สอย ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สถานะการเงินจึงสามารถเป็นองค์ประกอบทั้งเป็นเหตุผลสนับสนุน ตลอดจนเป็นอุป

สมัครต่อการแต่งงานและการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว การเลือกคู่ครองจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับปัจจัยทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไปไม่ได้

(2) อาชีพหน้าที่การงานกับการเลือกคู่ครอง

ค่านิยมของสังคมไทยครั้งหนึ่งผู้ชายจำต้องบวชเรียนเขียนอ่าน การเป็นบุคคลคู่พระสงฆ์บรรพชิตเมื่อสึกออกมาเรียก “ทิด” หรือบัณฑิตที่ได้ผ่านการบวชเรียนตั้งเรียนจบปริญญาพร้อมที่จะขอลูกสาวใครได้ ซึ่งก็เป็นคุณสมบัติของชายที่สมบูรณ์พร้อมจะมีครอบครัว หากแต่ในสังคมสมัยใหม่ บุคคลถูกกำหนดด้วยหน้าที่การงานตำแหน่ง ความเป็น “ทิด” อาจไม่สำคัญเท่ากับหน้าที่การงานที่ทำเพราะสังคมใช้เกณฑ์ความเป็น “คนมีคุณค่า” ด้วยหน้าที่การงาน อาชีพจึงเป็นตัวบ่งบอกถึงสถานะภาพทางสังคมอย่างหนึ่งเป็นรูปแบบการดำรงชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน อาชีพจึงเปรียบเสมือนหน้าที่ของคนในสังคมหรืออาจกล่าวได้ว่าคุณค่าของบุคคลทางสังคมที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมทุกวันนี้ถูกกำหนดด้วยตำแหน่ง หน้าที่ อาชีพการงาน

ความแตกต่างในลักษณะอาชีพมีอิทธิพลต่อการกำหนดชั้นของคนในสังคม เช่น ผู้บริหาร พนักงานบริษัท ยามหรือแม่กระทั่งแม่บ้านทำความสะอาด อาชีพหน้าที่การงานจึงมีส่วนในการกำหนดการเลือกคู่ครอง อายุแรกสมรส หรือโอกาสในการเริ่มต้นการมีครอบครัว ลักษณะอาชีพจึงสามารถสะท้อนถึงความแตกต่างในพื้นฐานการศึกษา ความรู้ ความนับหน้าถือตาในสังคมและที่สำคัญระดับรายได้ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างถือเป็นกลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี มีหน้าที่การงานที่ได้รับการยอมรับ เนื่องจากหน้าที่อาชีพการงานอยู่ในภาคธุรกิจเป็นพนักงานบริษัทเอกชนซึ่งจัดว่าอยู่ในกลุ่มอาชีพที่มีพื้นฐานทางวัตถุในเรื่องรายได้และความมั่นคง โดยสรุปออกมาดังนี้ คือ

ประการที่ 1 คือ แบบแผนการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ของอาชีพหน้าที่การงานเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจโดยเห็นถึงความสำคัญของปัจจัยทางด้านอาชีพที่มีลักษณะคล้ายกันทำให้พูดคุยกันรู้เรื่อง อีกทั้งอาชีพหน้าที่การงานนั้นตารางเวลาของอาชีพสามารถกำหนดตารางชีวิตให้ขึ้นอยู่กับงานที่ทำจึงส่งผลต่อความสัมพันธ์ด้วย ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

(1) “พอใจนะ มันมีส่วนเพราะคือฐานะและก็อาชีพถ้ามันต่างกันมากๆ บางทีไลฟ์สไตล์มันต่างกันนะมันจะทำให้อยู่ด้วยกันไม่ได้ นั่นคือสาเหตุหนึ่งที่เราบอกกว่าเรามักจะเจอคนที่ใกล้เคียงกัน”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

(2) “ก็ถ้าเป็นอยู่ในอาชีพวงการเดียวกันก็น่าจะคุยกันรู้เรื่องมากกว่า”

(ปิ๊กปิ๊ก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(3) “ส่งผลนะเหมือนทุกวันนี้ก็ทำงานกับที่บ้านถ้าเกิดว่ามีแฟนเป็นพนักงานออฟฟิศเวลา ก็จะไม่ตรงกัน ทุกวันนี้ต่างคนต่างมีกิจการที่บ้านเป็นของตัวเองเหมือนจะทำอะไรก็ง่ายจะ ไปไหนจะหยุดคือมันไปด้วยกันได้เวลานัดเจอมีเวลาให้กันคุยโทรศัพท์เอ็มเอสเอนทั้งวัน ”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

(4) “ บางทีเขาต้องไปทำงานอยู่ต่างจังหวัด ซึ่งเราก็อหวนๆ อยู่ว่าเฮ้ยมันจะไปมีใครหรือเปล่า ไปไขว่ไขว่ที่ไหนใหม่ ไม่อยากได้คนที่ทำงานแล้วเวลาไม่ตรงกับเรา มันจะมีผลมากเลย อีกอาชีพที่ไม่ค่อยชอบคือพวกตำรวจ ทหาร ยิ่งตำรวจมีความรู้สึกถ้าเราคบเป็นแฟน แล้วแต่งงานเขาคงไม่ได้มีแค่เราแน่ๆ สรุปแล้วอาชีพมันสัมพันธ์กับความเข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจอาจเกิดปัญหาครอบครัวตามมาทีหลังก็ได้”

(จิตา, สัมภาษณ์ 9 ตุลาคม 2553)

ประการที่ 2 คือ ความมั่นคง มีความเป็นผู้นำและมีความสามารถในการดูแล

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างหนึ่งมีความสำคัญกับอาชีพหน้าที่การงานเพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ชีวิตเกิดความมั่นคงเพราะอาชีพสามารถดูแลเราได้รวมไปถึงโอกาสในการสร้างครอบครัวอีกด้วย

(1) “มีก็มีส่วนนะในส่วนการตัดสินใจแต่ไม่ใช่ประเด็นหลักของทุกอย่าง ถ้าการงานมั่นคง เราก็มั่นใจกับเขาได้ในระดับหนึ่ง”

(จิปี้, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2553)

(2) “พ่อแม่เราก็เห็นว่าเขาหน้าที่อาชีพการงานดีมันก็ส่งผลถึงรายได้ว่าจะดูแลเราได้ไหม จะเริ่มสร้างครอบครัวกันต่อไปในอนาคตได้หรือเปล่า”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

(3) “คนที่จะมาเป็นหัวหน้าครอบครัวต่อไปในอนาคต อาชีพการงานมันก็ต้องมั่นคงนะ ส่วนตัวจะทำงานรับราชการเงินไม่มากเท่าอยู่เอกชนก็ไม่ใช่แต่มันมั่นคง”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

(4) “คิดว่าอย่างไรเขาจะต้องเป็นผู้นำเพราะฉะนั้นก็ต้องเลือกคนที่อาชีพหน้าที่การงานดีหน่อย แต่ก็ไม่ถึงกับขนาดว่าเป็นซีอีโอแต่เป็นที่ยอมรับในสังคม ก็คือทำงานที่คิดว่าสุจริต ไม่ใช่ไปคดโกงใครมากินก็คงไม่เลือก”

(นานา, สัมภาษณ์ 25 กันยายน 2553)

ประการที่ 3 คือ ความรับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านอาชีพการงาน สะท้อนตัวบุคคลที่แสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว ดังตัวอย่างคำ สัมภาษณ์ต่อไปนี้

(1) “ส่งผลนะคะแต่ไม่เกียจว่าจะป็นอาชีพอะไรเพียงแต่ว่าคุณมีงานทำ รับผิดชอบตัวเอง ได้ถ้าเขารับผิดชอบต่อตัวเองได้ดีเขาก็ควรจะรับผิดชอบอีกชีวิตหนึ่งได้เหมือนกัน งานมันจะเกี่ยวข้องกับฐานะซึ่งมันก็จะโชว์ให้เห็นว่าคุณดูแลเรา ดูแลตัวเขาและคนรอบข้างด้วย”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

ประการที่ 4 คือ ความนับหน้าถือตา ซึ่งในกรณีนี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นถึงหน้าที่การงานนั้นนอกจากจะเป็นสถานะภาพทางสังคมที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจด้วยแล้ว อาชีพที่มีเกียรติมีความนับหน้าถือตาก็เป็นเหตุผลสนับสนุนอีกประการในการเลือกคู่ครอง ดังตัวอย่างคำ สัมภาษณ์ต่อไปนี้

(1) “เหมือนมันได้เอง ถ้าเป็นไปได้เราก็ไม่อยากจะเหมือนทหารมันต้องไปประจำโน้นนี่ มันไม่ได้อยู่เป็นครอบครัวแต่เหมือนเราเลือกแล้ว แต่ก็ยอมรับว่าเป็นนักบินมันมีหน้ามีตา พูดได้เต็มปากว่าแฟนเราเป็นนักบิน”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมีสาเหตุในการให้ความหมายของอาชีพหน้าที่ การงานแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกได้เป็น 5 ประการสำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ แบบแผนการดำเนินชีวิต ความมั่นคง มีความเป็นผู้นำและมีความสามารถในการดูแล ความรับผิดชอบ ความนับหน้าถือตา ซึ่งความหมายของกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนถึงความสำคัญของอาชีพหน้าที่การงานมาเป็นเกณฑ์การตัดสินใจเลือก

5.2.4 ปัจจัยการศึกษา

ระดับการศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลต่อการเลือกคู่ครอง การตัดสินใจ แต่งงาน การหย่าร้างไปจนถึงการแยกกันอยู่ จากผลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าประชากรกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาระดับประถมหรือมัธยมศึกษาชั้นต้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีสถานภาพแต่งงาน ขณะที่กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นโสดและการแต่งงานในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลา 10 ปี (พ.ศ.2539-2549) พบว่ากลุ่มประชากรทั้งชายและหญิงที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาขึ้นไป มีสัดส่วนที่เป็นโสดลดลง แต่งานกันมากขึ้น รวมทั้งหย่าหรือการแยกกันอยู่ก็มากขึ้นด้วยตรงกันข้ามกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาที่มีสัดส่วนเป็นโสดเพิ่มมากขึ้น และสัดส่วนผู้ที่แต่งงานลดลง (จรัมพร ให้อายองและสวรัย บุญยมานนท์, 2552: 53-54)

สำหรับปัจจัยทางด้านการศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในเกณฑ์การเลือกคู่ครอง คนที่ได้รับการศึกษาสูงต่ำกว่ากันมากอาจมีรสนิยมความสนใจที่ต่างกัน การคิดหรือการกระทำก็อาจแตกต่างกันไป ด้วย การศึกษามีอิทธิพลต่อความคิด ทักษะคิด ทำให้บุคคลลงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา การศึกษาทำให้เกิดความรู้จัดระบบความคิด การมีประสบการณ์ของแต่ละบุคคลอันนำไปสู่การดำเนินชีวิต ในสังคมปัจจุบันที่การศึกษาเข้ามาจัดระเบียบความรู้ ความคิดของมนุษย์ให้เป็นขั้นเป็นตอน เป็นตารางชีวิตของทุกๆคน เช่น ขั้นตอนของชีวิตจากการศึกษา สู้อันตอนชีวิตการทำงาน สู้อันตอนการแต่งงาน มีบุตรสืบวงศ์ตระกูลต่อไป

ในทางด้านการเลือกคู่ครองกับปัจจัยทางด้านการศึกษานั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะ การศึกษานอกจากจะทำให้บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ตามสังคมนั้นๆแล้ว การศึกษายังเป็นการแสดงถึงความคิด ทักษะสติอีกทั้งยังเป็นแนวทางไปสู่การประกอบอาชีพและสะท้อนถึงภูมิหลังของบุคคล ดังในบทคำสัมภาษณ์ของเธอต่อไปนี้

(1) “ถ้าจบปวช.ถ้ารวยมีกิจการก็ไม่มาดั้นด้นะมันวัดไม่ได้หรอก มันเป็นเรื่องมันโปะมาแล้ว มาเป็นคนหนึ่งมันก็ไม่ได้หรอกที่มาแยกส่วนคนนี่ รวยมากเรียนไม่จบแล้ววะ มันไม่มีอะไรที่เหมาะสมแน่นอนไปซะทุกอย่าง

(จีบี่, สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2553)

(2) “ก็จบปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ ดูอนาคตมองไปข้างหน้านะ มีโครงการมีความคิดที่ดี ตัวเราจะมองว่าเรามีอนาคต”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

(3) “สถาบันการศึกษามีส่วนด้วย แต่เราก็อาจจะเปรียบว่าเขาเป็นอย่างไร อย่างพอจบมอปลายแต่ตอนนี้เป็นไง คือก็อยู่ได้ประสบความสำเร็จในชีวิตมีธุรกิจเยอะแยะ คือตัวเราคิดว่าเขาจบอะไรมาก็อาจไม่ใช่ปัญหาทั้งหมดถ้าเขาจบไม่น่าเกลียดจนเกินไปคือทุกวันนี้ อย่างน้อยคนเราก็ต้องจบปริญญาตรี ถ้าคนนั้นมีความคิดแนวคิดที่ดี”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

(4) “มองปัจจุบันมันก็สะท้อนอดีตไป แต่เท่าที่พอแล้ว มองว่าการที่จะไปคบกับใครเขาต้องไม่เปลี่ยนชีวิตเราให้ตกต่ำลง เท่าเดิมโอเคหรือดีกว่าเราก็คือ”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

(5) “ส่วนมากเราก็อยากได้คนลักษณะเท่าเทียมกันมากกว่าคะ”

(นานา, สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2553)

(6) “ส่วนตัวไม่ได้มาดัดว่าจะจบมาจากไหน แต่เราจะเรียนรู้จากความคิด การศึกษาดีก็ถือว่าโอเค มันจะไปดูที่ทัศนคติ การศึกษาถูกเลี้ยงดูมาอย่างไร การศึกษาเป็นตัวช่วยมาก

แล้วก็สถานะทางสังคม เขามีการมีงานทำที่มั่นคงเราพร้อมที่จะแต่งกับเขาแล้วแหละ สามารถดูแลเราได้ไม่ใช่แค่หล่อจ้งเลย แต่งงานกับคนนี้”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

(7) “แบบนะถ้ามีผู้ชายเข้ามาอีกคนเรียนนอกมากมันก็ภาซีดีกว่านะ แต่สุดท้ายมันก็ขึ้นอยู่กับว่านิสัยจะเข้ากันได้หรือเปล่า”

(ปุกปึก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(8) “ การศึกษามันมีส่วนจัดระบบความคิดนะหมายถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ด้วย ส่วนใหญ่สังคมที่เราอยู่ ทำงานอยู่ก็จบปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ แต่ก็เลือกใกล้เคียงกันนะค่ะ เพราะมันจะพูดจากรู้เรื่องไปด้วยกันได้”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

จากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่าเหตุผลหลักที่ปัจจัยทางการศึกษาเข้ามามีส่วนในเหตุผลสนับสนุนการเลือกคู่ครองเนื่องจากการศึกษากับการเลือกคู่ครองว่าการศึกษาสามารถแสดงถึงทัศนคติ วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ มีความคิดที่ดีในการใช้ชีวิต อีกทั้งการศึกษามีส่วนสะท้อนถึงอาชีพหน้าที่การงานของบุคคลนั้นและการศึกษาจะเป็นปัจจัยที่สามารถเลื่อนชั้นทางสังคม ตลอดจนพื้นฐานทางการศึกษา (educational background) ทางสังคมก็ถือเป็นสถานภาพที่เราสร้างขึ้นมาเสริมฐานะของบุคคล การศึกษาจึงเป็นส่วนทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นสามารถกำหนดวิถีชีวิต (way of life) อีกด้วย ดังตัวอย่างบทสนทนาตอนหนึ่ง ดังนี้

(1) “เราก็เลือกคนที่ใกล้เคียงกับเราเพราะมันแสดงถึงทัศนคติความเห็นที่ใกล้เคียงกับเรา ยิ่งเขาจบจากมหาวิทยาลัยรัฐบาลเลยก็ยิ่งดีเพราะมันบ่งบอกถึงศักยภาพของคุณตอน เอนทรานซ์ขั้นใหม่ ตั้งใจใหม่ คอนเนคชั่นในอนาคตของคุณจะไปในทางไหนอะไรอย่างนี้ มีผลต่อกันหมด”

(จิตา, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2553)

(2) “เพราะมนุษย์มันเป็นสัตว์สังคมปะ อ๊ะแฟนเก่าทำอะไร? มันก็มีส่วนเหมือนกันนะแฟน แกจบนักเรียนนายร้อยจปร.เป็นนักบินทบ.”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

จากการวิจัยพบว่าแนวโน้มที่หญิงนั้นมักจะเลือกคู่ครองที่มีระดับการศึกษาใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงทางด้านความคิด สติปัญญา ระดับการศึกษาไปในแนวทางเดียวกัน (intellectual ability) ในทฤษฎีความคล้ายคลึง (homogamy theory) และทฤษฎีความใกล้ชิด (propinquity theory) โดยที่ปัจเจกบุคคลมักมีแนวโน้มที่จะเลือกคู่สมรสที่มีระดับการศึกษาเท่าเทียมกับตน ปัจจัยทางการศึกษาจึงมีส่วนในการตัดสินใจเลือกคู่ครอง การศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ศึกษากรณีให้ความเห็นที่ตอกย้ำถึงการเลือกที่มีการศึกษาที่ใกล้เคียงกันโดยสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นต้นไป การพิจารณาถึงระดับการศึกษาสะท้อนถึงความสุข ความมั่นคงในชีวิตของการแต่งงานในอนาคต แต่ถึงอย่างไรก็ตามระดับการศึกษาก็ไม่ได้เป็นใบรับประกันของความสุขของการเลือกคู่ครองจนไปถึงการแต่งงาน และระดับการศึกษาไม่ได้มีความหมายเพียงแค่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าเท่านั้นบางคนไม่ได้เรียนสูงแต่ประสบการณ์ในชีวิตอาจทำให้มีความรู้ในสาขาวิชาต่างๆเป็นอย่างดี ปัจจัยทางการศึกษาอาจนำไปสู่อาชีพที่ดี อาชีพที่สร้างรายได้ได้มากกว่าชนชั้นผู้ใช้แรงงาน ซึ่งหมายถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมั่นคง นอกจากนี้ การศึกษามีส่วนหมายถึงการมีความรู้ประสบการณ์จะช่วยให้อุณหภูมิทางอารมณ์เหมาะสม มีทรรศนะในการดำรงชีวิตอย่างที่ตั้งใจอยากให้เป็นสิ่งเหล่านี้ช่วยให้ปรับตัวมีวุฒิทางอารมณ์ในการเข้าหากันดีขึ้น

5.2.5 ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม

การเลือกคู่ครองของคนในสังคมนั้น ส่วนใหญ่การพิจารณาทางด้านปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจของการเลือกคู่ครองของคนในสังคม เนื่องจากคนส่วนใหญ่ที่มีศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติเดียวกันมักนิยมเลือกบุคคลที่มีปัจจัยเหล่านี้คล้ายคลึงกัน ทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยาได้แก่ Homogamy Theory ที่ได้ข้อเสนอสรุปว่า บุคคลมักมีแนวโน้มการเลือกคู่ครองที่มีลักษณะทางสังคมเหมือนหรือคล้ายคลึงกับตน บรรทัดฐานของสังคมที่มักนิยมมีการเลือกคู่ครองที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน Endogamy (Scanconi L. and Scanconi J.,1981 : 77)

คนในสังคมแต่ละสังคมโดยมากมักเลือกคู่ครองที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อที่คล้ายคลึงกับตนเนื่องจากสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ง่ายภายใต้วัฒนธรรมเดียวกัน การเลือกคู่ครองในขอบเขตของปัจจัยที่จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นสถานภาพทางชั้นสังคมที่ตนสังกัด นอกจากการรายได้ อาชีพ การศึกษาที่สามารถทำให้คนเลื่อนฐานะได้แล้ว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวทั้งคู่ การใช้ชีวิตแบบแผนการดำเนินชีวิต ชื่อเสียงเกียรติยศ ความนับหน้าถือตา เป็นต้น การเลือกแต่งงานภายในชนชั้นเดียวกันเป็นสิ่งที่สังคมสนับสนุน กำหนดความคิดที่เราควรจะเป็น ควรจะดำเนินไปในแนวทางไหนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมจะคาดหวังเป็นพิเศษในผู้หญิง ชนชั้นกลางมากกว่าชนชั้นล่าง

สถานภาพทางสังคม (social status) ถือเป็นสถานภาพที่บุคคลได้มาโดยหลักทางสังคม เช่น สถานภาพติดตัว (ascribed status) สถานภาพที่สร้างขึ้นมาเอง (achieved status) เป็นสถานภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้นด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา สร้างเนื้อสร้างตัวจากปัจจัยเศรษฐกิจ สถานะภาพทางสังคม (social status) จึงเป็นสถานภาพที่บุคคลได้มาโดยหลักทางสังคมโดยมีเรื่องของเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 10 กรณี พบว่าสาเหตุหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองทางด้านปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม พบว่าสาเหตุหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองมาจาก 4 ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1.สถานภาพทางสังคมกับการเลือกคู่ครอง 2. ศาสนากับการเลือกคู่ครอง 3.เชื้อชาติกับการเลือกคู่ครองและ 4. การให้คุณค่ากับเพศสัมพันธ์ต่อการเลือกคู่ครอง

(1) สถานภาพทางสังคมกับการเลือกคู่ครอง

ความสำคัญของสถานภาพทางสังคมกับการเลือกคู่ครองนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยของทางด้านสังคมวัฒนธรรม ประเด็นของสถานภาพทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งในการคำนึงถึงการเลือกคู่ครอง เช่นคำพังเพยในสังคมไทยที่มีความหมายเกี่ยวกับคู่ครองที่เหมาะสมกันทั้งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่าง “ สมกันอย่างกิ่งทองใบหยก ” เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในการเลือกคู่ครองโดยสถานภาพทางสังคมที่ใกล้เคียงกันมีส่วนในการเลือกคู่ครอง การเลือกที่ใกล้เคียงกันนำมาซึ่งวิถีชีวิตที่เป็นไปทิศทางเดียวกัน ดังตัวอย่างบทสนทนาซึ่งเธอได้กล่าวไว้ ดังนี้

(1) “มันเป็นอร่าภายนอก บารมีทุกอย่าง ไฟร์ไฟล์ไม่มีส่วนในการวัด..จะพูดว่าอะไรดีคือ มันไม่ได้มีส่วนมากเท่าไรจะตอบว่าไม่มีส่วนเลยก็จะเหมือนต่อแลไปเป็นวินมอไซค์มันก็ไม่ใช่ ถ้าเป็นพรีนมอไซค์อยู่กับเราได้เข้าใจเรามันก็ไม่ใช่ไม่เหมาะสมกันในส่วนของทั่วไป แต่ถามว่าต้องเสาะใหม่ เสาะหาไอโซใหม่มันก็ไม่ใช่ไม่จำเป็น”

(จีบีบี, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2553)

(2) “มันก็ต้องมีบ้างแต่คงไม่ถึงต้องเยอะ ก็มีผลเราควรที่จะเลือกใครที่ดูแล้วเหมาะสม เอาเหมาะสมละกันไม่ใช่ไปคิดว่าใครมากก็ไม่รู้มันก็ต้องมีส่วนในการที่เราเลือกด้วย...คู่ครอง”

(นานา, สัมภาษณ์ 25 กันยายน 2553)

(3) “ไฟร์ไฟล์เขาสำคัญมันบ่งบอกชีวิตไลฟ์สไตล์ส่วนหนึ่ง แต่มันก็อาจจะไม่ใช่กับทุกคน บางคนมันก็ไม่จำเป็น แต่ของแบบนี้ดูย้อนไปถึงที่บ้านได้”

(จิตา, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2553)

(4) “ไม่ต้องเป็นถึงไฮโซมาเลยก็คงไม่เอา มันเหนื่อย แล้วเขาก็คงไม่เลือกเราหรอก”

(ปุกปิ๊ก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(5) “ในละครที่นางเอกเป็นคนใช้แล้วพระเอกแสนดีมาตกหลุมรักในชีวิตจริงมันไม่มีหรอก”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

(6) “สำหรับเราไม่ ถ้าชาติตระกูลเขาเราไม่สนใจนะ สนใจที่ตัวคู่ชีวิตดีกว่า เราไม่สนใจพ่อแม่เป็นใครยศอะไรใหญ่หรือเปล่า”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

การเลือกคู่ครองซึ่งมีสถานภาพทางสังคมที่ใกล้เคียงกันถือเป็นหลักเกณฑ์ที่กลุ่มตัวอย่างพิจารณาถึงการเลือกคู่ครองซึ่งมีปัจจัยนี้เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้สถานภาพทางสังคมนอกจากการเลือกที่ใกล้เคียงกันแล้วยังมีเหตุผลสนับสนุนย่อยอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องอีกคือสถานภาพทางสังคมจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงกลุ่มชั้นที่ตนสังกัดอยู่ โดยมีมิติของเรื่องทรัพย์สินและรายได้ ชื่อเสียงเกียรติยศเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

(1) “น้อยนะเราจะไปชอบแบบไหนะ ด้วยสังคมที่เราอยู่มันทำให้เราเจอคนประเภทระดับเดียวกันหมด มันจะไม่เจอคนที่โดดไป”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

(2) “สำคัญ สมมุติว่าบ้านเรามี 10 ล้านบ้านเขามีล้านเดียวแล้วเราเป็นผู้ใหญ่ใช่ไหม ต้องแบบเลือกคนที่สู้สิเรากับเขาชนิดหนึ่ง ไม่ใช่แบบเลือกผู้ชายที่ไม่มีอะไรเพราะบางที่แบบเขาเกาะเรารีเปล่าเราก็ไม่รู้”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

(3) “พี่เขาจบออส จบนอกมีหน้ามีตาในวงการการทำงานระดับหนึ่งมันก็ทำให้เราภูมิใจจะคบเขาก็ไม่อายใคร”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

(4) “เราไม่ได้ให้ยตระกูลเก่าแก่ใหญ่โตร่ำรวยไม่จำเป็นสำหรับเราขอให้เขาเป็นใครก็ได้ที่เป็นคนดี เพราะมองว่าชีวิตเราเหมือนเราเรียนมาขนาดนี้ สังคมแบบนี้ คงไม่เจอคนที่มันมาจาก แบบมาจากไหนก็ไม่รู้เพราะนั่นคือส่วนหนึ่งเรารู้เราจะเลือกใครคบใครอยู่แล้ว แต่ถามว่าเราเลือกด้วยสถานะทางสังคมการเงินมันก็มีส่วนนะ เพราะว่าเราอยู่ในสังคมแบบนี้ละ สังคมที่มันมีการศึกษาเจริญแล้ว”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

ดังนั้นประเด็นทางสถานภาพของบุคคลจึงมีผลสำคัญต่อการเลือกคู่ครอง แนวโน้มที่จะเลือกสถานภาพใกล้เคียงกับตนเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างแสดงมุมมองและความคิดเห็นเอาไว้ตลอดจนการเลือกคู่ครองที่สถานภาพทางสังคมนั้นมักจะมีมิติของทรัพย์สินรายได้และชื่อเสียง

เกียรติยศที่เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความแตกต่างของบุคคลที่มีส่วนประกอบการเลือกคู่ครอง

ประเด็นทางสถานภาพทางสังคมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อบัจจัยในการเลือกคู่ครอง เนื่องจากสถานภาพทางสังคมนั้นแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการควบคุม จัดการทรัพยากร การดำเนินชีวิตของผู้ชาย การมีสถานภาพทางสังคมสูงนำไปสู่ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้ดียิ่งขึ้น เป็นความเหมาะสมกับคู่ครองของตน ซึ่งนอกจากกลุ่มตัวอย่างพิจารณาเลือกบุคคลที่มีแนวโน้มในหน้าที่การงานดี การศึกษา สถานทางการเงินดีแล้ว ประเด็นทางด้านสถานภาพทางสังคมจะเป็นสิ่งสำคัญที่ตามมาจากประเด็นต่างๆที่กล่าวก่อนหน้านั้น สถานภาพทางสังคม (social status) กลุ่มตัวอย่างจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมคล้ายคลึงกับตน อาจกล่าวได้ว่า ค่านิยม รสนิยม จุดมุ่งหมาย อาชีพ และความคาดหวังต่างๆที่อยู่ในระบบเดียวกันนั่นเอง

(2) ศาสนากับการเลือกคู่ครอง

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมนั้น หลักเกณฑ์การพิจารณาประเด็นอย่าง “ศาสนา” ถือเป็นข้อพิจารณาที่บุคคลในสังคมมักแนวโน้มที่จะเลือกบุคคลที่มีความคล้ายคลึงกับตน ซึ่งนอกจากวัฒนธรรม ความเชื่อที่ในทุกสังคมมีเรื่องศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแล้ว แนวโน้มของความเหมือนกันทางศาสนาถือเป็นความคล้ายคลึงทางด้านทัศนคติ (attitudes) ที่แสดงถึงทัศนระหว่งคู่ครองด้วยกัน เลือกคู่ครองไม่จำเป็นต้องนับถือศาสนาเดียวกันก็ได้ สังคมไทยไม่ได้ปิดกั้นในการนับถือศาสนาอื่นๆ สังคมไทยและศาสนาพุทธไม่ได้มีข้อห้ามแต่งงานกันภายนอกศาสนา อีกทั้งสังคมอนุญาตให้นับถือศาสนาใดก็ได้หรือเปลี่ยนศาสนาจะด้วยความเชื่อของตนเองหรือเปลี่ยนศาสนาตามคู่ครองก็ย่อมกระทำได้ จากกลุ่มตัวอย่างพบคู่ครองจะนับถือว่าศาสนาใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องเลือกคู่ครองศาสนาเดียวกัน ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

(1) “การเลือกคู่ครองไม่จำเป็นต้องศาสนาเดียวกันแฟนเราเป็นคริสเตียนชีวิตก็ไม่ได้อะไรแปลกไป”

(ฉบับนี้, สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2553)

(2) “ศาสนาไหนก็ได้ ได้หมดถ้าเขาเป็นคนดีอยู่ในสังคม”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

(3) “ศาสนาไหนก็รักกันได้ คิดว่าศาสนาทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี แล้วถ้าสมมุติว่าเราต้องเปลี่ยนตามแฟนก็ยอมรับได้นะคะ”

(นานา, สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2553)

(4) “คิดว่าไม่ได้สำคัญอะไรนะคะศาสนาก็ไม่ได้สอนให้ใครไม่ดี แล้วถ้าเขานับถือมาตั้งแต่เด็กก็ไม่คิดที่จะไปเปลี่ยนเขาอะ สำหรับเราจะศาสนาใดก็ได้ถ้ารักกันแล้วเรื่องแบบนี้จูนเข้าหากันได้”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2553)

(5) “จะนับถือพุทธ ซิกซ์ คริสต์ อิสลาม ไม่เป็นผลนะ ใจที่เป็นผลคือคบกันไปแล้วไม่ให้เกิดกิริยาดังนั้น ไม่เคารพซึ่งกันและกัน”

(จิตา, สัมภาษณ์ 9 ตุลาคม 2553)

(6) “ถ้าความคิดเขาต่างเพราะหลักของศาสนาเขาก็มีผลนะ แต่ก็ไม่ใช่ว่าตัดสินเลยว่าถ้าเขา ศาสนาไม่เหมือนเราก็จะไม่เอา คือไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกคบใคร”

(ปุกปุก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(7) “ไม่จำเป็นว่าเราต้องเลือกคนศาสนาเดียวกัน ซึ่งก็สามารถแตกต่างได้ส่วนตัวคิดว่าไม่มีผลนะคะเพราะถ้าเรารักไปแล้วการปรับตัวก็จะตามมาเอง”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

(8) “ถ้าแฟนเป็นศาสนาอื่นเออไม่เป็นไรวะก็แค่ไม่กินหมู มีส่วนน้อยอะ”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

การเลือกคู่ครองกับปัจจัยสังคมวัฒนธรรมทางด้านศาสนานั้นส่วนใหญ่มีความเห็นถึงการคบหานั้นศาสนาไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่นับถือศาสนาเดียวกันกับเรา อาจมีความแตกต่างกันใน

เรื่องของศาสนาได้เพราะไม่ว่าศาสนาใดก็สามารถมีความเข้าใจ ศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ไม่ใช่ว่าจะต้องนับถือศาสนาเดียวกันแล้วจะมีความเข้าใจมากขึ้น ชัดแย้งน้อยลง อยู่ที่ความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกันโดยมีความพยายามในการที่จะปรับตัวหากผู้ครองนับถือต่างศาสนา อีกทั้งศาสนากับการกับเลือกผู้ครองในกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าจะสามารถเปลี่ยนศาสนาตามผู้ครองได้ การเลือกผู้ครองจึงไม่จำเป็นที่จะต้องเลือกแต่งงานกับบุคคลศาสนาเดียวกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ในกลุ่มตัวอย่างบางคนศาสนาส่งผลต่อการเลือกผู้ครองเนื่องจาก การเลือกคนที่นับถือศาสนาเดียวกับตนจะดีกว่าคนที่นับถือต่างศาสนาเพราะจะทำให้มีความเข้าใจกันมากกว่าหรือมีภูมิหลังทางศาสนาเหมือนกัน (similar religious background) ดังคำกล่าวดังต่อไปนี้

(1) “มีผลนะคะเพราะวัฒนธรรมต่างกันบางอย่างมันก็รับไม่ได้เราอาจจะถูกเลี้ยงดูมาแบบนี้ เขาแบบนี้ อืมต้องนับถือศาสนาเดียวกันจะเข้าใจกันได้มากกว่า”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 12 ตุลาคม 2553)

(2) “ก็ต้องดูว่ามีผลต่อทางบ้านเราไหม เพราะเราก็ค่อนข้างให้ความสำคัญกับที่บ้านอยู่นะ บางที่เราปรับตัวได้ แต่ถ้าหากที่บ้านเราไม่เห็นด้วยบางทีมันก็เข้าใจลำบากเหมือนกัน”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

ในประเด็นทางด้านศาสนากลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยเคร่งครัดยึดมั่นในหลักศาสนาของตนจนเกินไป หากจะนับถือต่างศาสนาก็อาจไม่ค่อยมีปัญหามากนักเพราะทุกศาสนาสอนให้คนกระทำความดี ฉะนั้น ผู้ที่มีหลักธรรมประจำใจก็ย่อมที่จะประพฤติดี แต่สำหรับบางศาสนาที่เคร่งครัดมาก เช่น อาจจะต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาเดียวกับตนเมื่อแต่งงานกันแล้ว อาจเกิดความขัดแย้งเรื่องศาสนาตามมา ถ้าผู้ครองนับถือศาสนาต่างกันมักก่อให้เกิดปัญหาต่างๆในเรื่องของความเชื่อ การปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนาและความรู้สึกซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกระดำเนินชีวิตในด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้ครองที่นับถือต่างศาสนากันอาจมีปัญหาและต้องปรับตัวเข้าหากันมากขึ้น

(3) เชื้อชาติกับการเลือกคู่ครอง

นอกจากการเลือกคู่ครองที่พิจารณาในเรื่องสถานะทางสังคมและศาสนาแล้ว เชื้อชาติเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นเหตุผลสนับสนุนนำไปสู่การเลือกคู่ครอง จากทฤษฎีความคล้ายคลึงเชื้อชาติจึงหมายรวมไปถึงความคล้ายคลึงกันทางด้านสังคม คำว่าเชื้อชาติในที่นี้หมายถึงกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เชื้อชาติเป็นสถานภาพติดตัวมาโดยกำเนิด (ascribed status) เพราะฉะนั้นการเลือกคู่ครอง การแต่งงานกันในเชื้อชาติเดียวกันจึงกระทำเป็นส่วนใหญ่ เชื้อชาติกับการเลือกคู่ครองนั้นมีความสำคัญเนื่องจากคนเชื้อชาติเดียวกันย่อมมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ภาษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับตน คู่ครองที่มีเชื้อชาติเดียวกันจึงมักจะเข้าใจกันได้ง่ายเนื่องจากถูกเรียนรู้ ชัดเจนภายใต้สังคมวัฒนธรรมเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามภายใต้สังคมสมัยใหม่การติดต่อในยุคของโลกาภิวัตน์เป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น ตลอดจนการย้ายถิ่นฐานส่งผลให้ผู้คนมีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การปรับตัวความเข้าใจของคู่ครองเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของเธอดังต่อไปนี้

(1) “อะไรก็ได้ ไม่ได้คิดว่าต้องระบุเป็นคนอะไร ขอให้เขารับเราได้ที่พอ”

(จีบี่, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2553)

(2) “คนไทยหละพูดกันรู้เรื่องที่สุด จะชายไทย ชายไทยจีนก็ได้”

(ขวัญ, สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2553)

(3) “อืม...ส่วนตัวพี่ไม่ค่อยชอบฝรั่งนะ คิดว่าวัฒนธรรมต่างเกินไปถ้าคบกันก็อาจต้องปรับตัวกันเยอะอาจมีปัญหาตามมาก็ได้ในระยะยาว แต่เรื่องเชื้อชาติน่าจะเป็นคนไทยด้วยกันจะดีกว่าเพราะถูกเลี้ยงไม่ต่างกันมากไป”

(นานา, สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2553)

(4) “ชายไทยดีกว่าแต่ก็ไม่มีปัญหาถ้าโชคชะตาจะให้ได้ใคร แต่เอาจริงๆไม่ชอบฝรั่งนะ เพราะรู้สึกว่ารสนิยมมันต่างกัน”

(แป้ง, สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2553)

(5) “ ถ้าเป็นเนื้อคู่กันแล้ว จะเป็นคนชาติอะไรมันก็ไม่สำคัญแต่คิดว่าสังคมที่เราอยู่เราน่าจะเจอคนไทยด้วยกัน แต่ก็มีนะแม่เคยยุเรามากแต่ทำงานกับฝรั่งสิ...”

(ปุกปิ๊ก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2553)

(6) “ รู้สึกว่าผู้ชายไทยดีกว่านะคะ คือคนทุกวันนี่มันก็เจอได้หลายแบบ ไปใช้ชีวิตอยู่ที่โน่นที่นี้โอกาสจะรักชอบใครมันก็ได้ สำคัญว่าเขาเข้ากับเราได้หรือเปล่า พูดยกกันเข้าใจไหม จะเชื่อชาติอะไรก็อาจไม่ใช่เหตุผลหลักซะทีเดียวด้วย”

(เมย์, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

(7) “ไม่ซีเรียสได้อะไรมาก็เอา เข้าใจครอบครัวเราเลยสำคัญมากเลยนะหมายถึงว่าเข้ากับครอบครัวเราได้ รักครอบครัวเราด้วยไม่ใช่รักแต่ตัวเราอย่างเดียวมันก็ไม่ใช่อันนี้สำคัญที่สุดแล้วแปมว่า แฟนเราเขาก็คิดแบบเรา”

(แปม, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2553)

ประเด็นทางด้านเชื้อชาติกับการเลือกคู่ครองมีความสัมพันธ์กันเนื่องจากความคล้ายคลึงทางด้านทัศนคติที่ใกล้เคียงกันถือว่ามีมีความสำคัญมากในการปรับตัวเข้าหากัน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่เห็นว่าเชื้อชาติเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความเข้าใจมากกว่าที่จะสังเกตเห็นถึงประเด็นแต่เรื่องเชื้อชาติ เพราะแม้จะแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติแต่สิ่งที่สำคัญมากกว่าคือความเข้าใจ การปรับตัว การมีความรักให้กันเพราะไม่ว่าเชื้อชาติใดก็สามารถจะคบหากันได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า แม้ว่าเชื้อชาติจะไม่ได้มีอุปสรรคในการเลือกคู่ครองด้วยแล้ว แต่ทั้งนี้ในกลุ่มตัวอย่างมีการเลือกคู่ครองที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนเข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเลือกคู่ครองมีความเชื่อมั่นมองความคิดเห็นจากประสบการณ์ของตนไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดความคิดจากครอบครัวมุมมองส่วนตัว โดยกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่า พิจารณาถึงความขยันอดทน ทำมาหากิน กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นของการเลือกคู่ครองในประเด็นที่ของเชื้อชาติที่ใกล้เคียงกับตนมาประกอบกับอิทธิพลของครอบครัวที่มีส่วนในการตัดสินใจ ดังคำสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

(1) “บ้านมีอย่างเดียว ต้องเป็นคนจีน”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2553)

(2) “ที่บ้านเลือกเขา พี่คิดว่าส่วนสำคัญคือเขามีเชื้อสายจีนนะก็เหมือนกับเรา”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2553)

(3) “เรามีเชื้อสายจีนนะคืออย่างบ้านเราแม่ก็จะบอกเลยว่าคนจีนขยันขันแข็งเก็บตังรู้จักทำมาหากิน ไม่ขี้เกียจ เราก็รู้ว่าพ่อแม่เราอุ่นใจที่รู้ว่าเขาเป็นคนจีน แต่ส่วนตัวจะเป็นใครเชื้อชาติอะไรไม่มีผลเรารักใครทุกอย่างมันก็ตามมาเอง”

(จิตา, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2553)

การเลือกคู่ครองโดยมีปัจจัยสังคมวัฒนธรรมทางด้านเชื้อชาติเข้ามาเกี่ยวข้องนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมุมมองความคิดเห็นว่าเชื้อชาติควรจะไม่คล้อยคลึงกันเนื่องจากความสามารถที่จะเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนความคิดเห็นว่าเชื้อชาติจะเป็นอะไรก็ได้สิ่งสำคัญอยู่ที่ความเข้าใจ พูดคุยกันรู้เรื่อง ขึ้นอยู่ที่การปรับตัวของบุคคล ความสามารถที่จะเข้าใจกันและกันได้โดยง่ายกว่าผู้ที่มีความต่าง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนการเลือกคู่ครองอิทธิพลของครอบครัวที่เชื้อชาติเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจ โดยแสดงถึงการเลือกคู่ครองที่ระบุถึงชายไทยเชื้อสายจีนที่พวกเขาให้ความสำคัญเป็นประเด็นในการตัดสินใจ

กล่าวได้ว่าปัจจัยสังคมวัฒนธรรมกับการเลือกคู่ครองที่คำนึงถึงการพิจารณาทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีความคล้ายคลึงกับตนมีผลต่อการตัดสินใจเลือกคู่ครอง แนวโน้มความชอบพอที่จะเลือกคู่ครองกับคนที่มลักษณะคล้ายคลึงกับตน ในด้านบุคลิกลักษณะทัศนคติ ความเชื่อ ธรรมเนียม สติปัญญา การศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคม เชื้อชาติ ศาสนา การเลือกคู่ครองที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมนี้ ปัจจัยต่างๆเหล่านี้จึงมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง

(4) การให้คุณค่ากับเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน

ในแต่ละสังคมวัฒนธรรมมีบรรทัดฐานทางเพศที่แตกต่างกันออกไปบางสังคมมีเสรีภาพมาก บางสังคมมีเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวน้อยแต่โดยทั่วไปสังคมให้การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์หลังการแต่งงานซึ่งถือว่าถูกต้องตามวัฒนธรรมประเพณี และเป็นการควบคุมเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศในสังคม เนื่องจากการสังคัมไทยนับตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา สังคมได้ปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับการให้คุณค่าพรหมจรรย์เป็นต้นมา การรักษานวลสงวนตัว การรักษาความบริสุทธิ์ก่อนการแต่งงานว่าเป็นสิ่งสำคัญ แนวคิดเพศวิถีในการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากกรอบเพศวิถีกระแสหลักในสังคมนั้นเป็นเพศวิถีแบบชนชั้นกลาง การศึกษาผู้หญิงชนชั้นกลางจะทำให้เข้าใจรูปแบบวิถีชีวิตและการทำงานของกลไกโครงสร้างสังคม เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดนี้มากที่สุด ผู้หญิงชนชั้นระดับสูงและชนชั้นกลางจะถูกควบคุมในเรื่องเพศอย่างเข้มงวดในเรื่องเพศมากกว่า (ยศ สันติสมบัติ, 2548: 98)

จากแนวคิดเรื่องการเลือกคู่ครอง การเลือกคู่ครองถือเป็นกระบวนการที่พัฒนาเกิดเมื่อทั้งสองตัดสินใจอยู่ร่วมกัน นอกจากสาเหตุที่เป็นความรู้สึกไม่ว่าจะเป็น ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์อันดีต่อเครือญาติทั้งสองฝ่ายด้วยแล้ว ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องทางด้านร่างกายหรือความสัมพันธ์ทางเพศถือเป็นสาเหตุหนึ่งของการเลือกคู่ครอง เนื่องจากการมีคู่ครองทำให้การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ถูกต้อง ในขณะที่สังคัมปัจจุบันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน (premarital sex) รวมทั้งผู้ที่อยู่ร่วมกันแบบไม่ได้มีการแต่งงาน (cohabitation) ที่คนในสังคัมให้ความหมายถึงการเรียนรู้ซึ่งกันและกันและกันที่จะใช้ชีวิตอยู่คู่กัน การเรียนรู้สื่อสารให้เข้าใจเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าจะมีเพศสัมพันธ์กันก่อนหรือหลังพิธีการแต่งงาน

จากแนวคิดของเพศวิถีที่เป็นแนวคิดทางเพศกระแสหลักของชนชั้นกลาง เพศวิถีถือเป็นการเชื่อมโยงเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในสังคัมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกคู่ครอง การวางตนในสังคัม ตลอดจนการเป็นผู้หญิงไทยคือการเป็นกุลสตรี มีความรักษานวลสงวนตัวเป็นที่ตั้ง การไม่สนใจไม่คบหาผู้ชายหลายคน อย่างเช่นรูปแบบความสัมพันธ์ผิวเดี๋ยวเมี้ยวเดียว สิ่งเหล่านี้สังคัมคาดหวังให้ปฏิบัติอยู่ในร่องกับรอยถือเป็น “ทุน” ของผู้หญิงในสังคัมกับการเลือกคู่ครองอย่างหนึ่งก็ว่าได้ ดังเช่นบทสัมภาษณ์ของพวกเธอที่เห็นด้วยกับการที่รักษาความบริสุทธิ์หรือเป็นผู้หญิงที่ดีงาม เช่นบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

(1) “ความเป็นผู้หญิงสิ่งสำคัญมันอยู่ที่เรารักษาตัวให้เป็นคนอย่างไร ถ้าเราประพฤติตัวดี ใครๆก็อยากคบหาเป็นเรื่องธรรมดา”

(ไข่มุก, สัมภาษณ์ 24กรกฎาคม พ.ศ.2553)

(2) “หญิงไทยไม่รักกับใครเยอะแยะ มองเรื่องนั้นว่าอย่างไร อายคะ ไม่กล้าโชว์ ลองคิดดูซิคะ สมมุติว่าเราโชว์คนที่หนึ่งดูแล้ว เรามีคนที่สองโชว์อีกเราก็แบบเอ๊ะ มันจะดีหรือผู้ชายคนที่สองจะรู้หรือเปล่า เราก็จะแบบไม่สบายใจ เก็บไว้ดีกว่า คือมันก็มีหลายๆอย่าง แต่ก็ไม่ถึงกับปล่อย เราควรเก็บไว้ในคะ”

(กรีน, สัมภาษณ์ 1 กันยายน พ.ศ.2553)

(3) “ มองว่าเป็นสิ่งที่ต้องรักษาเป็นสิ่งที่ควรรักษาเอาไว้เลยแหละแต่หลายๆอย่างโลกมันเปลี่ยนไป ...เราก็มีมาให้เลือกนะซึ่งเขาก็ดีทุกอย่างสำหรับเรา แต่ก็ไม่รู้ให้เวลาเป็นเครื่องตัดสินใจ ซึ่งเราก็รู้ว่าคุยด้วยกับทั้งสองมันก็ไม่ดี”

(ปุกปิ๊ก, สัมภาษณ์ 11 กันยายน พ.ศ.2553)

(4) “ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาที่เห็นด้วย สมัยนี้ไม่ค่อยมีใครที่จะรักษาแต่ก็คิดว่าในความคิดถ้าทุกคนรักษาพรหมจรรย์เหมือนสมัยก่อนจะทำให้เรามีคุณค่ามากๆ เมื่อเราเสียทุกอย่างไปแล้ว ทุกอย่างมันเอากลับคืนมาไม่ได้ แล้วสิ่งที่เสียไปก็เหมือนความภาคภูมิใจ ฉะนั้นจะต้องเสียในวันแต่งงานมันเหมือนเป็นความภาคภูมิใจที่เราสามารถเป็นจุดภูมิใจนะ”

(นานา, สัมภาษณ์ 25 กันยายน พ.ศ.2553)

ปัจจัยของการเลือกคู่ครองจึงไม่ได้จำกัดอยู่ที่ปัจจัยภายนอกหรือคุณสมบัติที่อยู่ในตัวผู้ชายเพียงแต่อย่างเดียว หากแต่ความเป็นตัวเรา อุดมคติที่ถูกหล่อหลอมของเราที่ส่วนผลักดันให้การเลือกคู่ครองเป็นไปดังความหมายที่สังคมกำหนดเอาไว้ด้วย ประเด็นทางด้านเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้หญิงจึงถูกส่งผ่านถ่ายทอดผ่านทางเครื่องมือทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ การอบรมสั่งสอนจากที่บ้าน งานเขียนต่างๆ จากบทสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างการเลือกคู่ครองจึงไม่ใช่ความต้องการของเราเพียงอย่างเดียวที่จะมีเป้าหมายเลือกผู้ชายแบบไหน การให้คุณค่าต่อตนเอง ดังเช่นความประพฤติที่เหมาะสมของผู้หญิง การรักษาความบริสุทธิ์ก่อนการ

แต่งงาน ค่านิยมความเชื่อซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมวัฒนธรรมให้ยึดถือปฏิบัติตาม “การเป็นผู้หญิงที่ดี” จึงเป็นสิ่งที่สังคมปรารถนาเพื่อพร้อมที่จะเป็นเมียที่ดีแม่ที่ดีต่อไป ในภายภาคหน้าซึ่งนอกจากบทบาทการทำงานของพวกเขาในสังคม จากบทสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางราย กล่าวว่าเธอมีคนที่คบหาดูด้วยสองคน ความรู้สึกของเธอที่รู้สึกผิด รู้สึกไม่ดี แม้เธอเองยังมีได้แต่งงานก็ตาม การมีชายคนเดียวหรือเดียวใจเดียวถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจเรื่องของการสร้างกรอบทางวัฒนธรรมเพื่อกำหนดแบบแผนพฤติกรรมขึ้นมา การที่สังคมให้ความหมายถึงหญิงหลายใจอย่าง “นางวันทองสองใจ” ซึ่งไม่ต่างอะไรกับหลักการผัวเดียวเมียเดียว การทำงานไม่เพียงเฉพาะกับผู้หญิงที่แต่งงานแล้วเท่านั้น แต่แม้กระทั่งในหมู่หญิงสาวในขั้นตอนการเลือกผู้ชายที่เหมาะสมที่สุดมาเป็นคู่ครอง แม้ว่าทางประวัติศาสตร์ เจตนาารมณ์ของการนำเสนอให้บังคับใช้กฎหมายผัวเดียวเมียเดียว ล้มเลิกพฤติกรรมการมีหลายเมียของชายบางกลุ่ม แต่ในความเป็นจริงแล้วหลักการผัวเดียวเมียเดียวที่ว่านี้ถือเป็นหลักการอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีไว้ครอบงำผู้หญิง (วิจิตรว่องวารวิทย์, 2542 : 269) หยั่งรากหลักในระดับอุดมคติเหนียวแน่นในสังคมตลอดมา

การที่กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นในเรื่องการให้คุณค่าของเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานหรือการคุณค่าทางพรหมจรรย์มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครอง เนื่องจากการให้คุณค่าทางพรหมจรรย์ การรักษานวลสงวนตัว ถือเป็นลักษณะทางอุดมคติที่กลายเป็น ความเชื่อ ค่านิยม ที่ประพฤติปฏิบัติกันมาในการวางตนที่จะมีคู่ครอง วันทนีย์ วาสิกะสิน (2545 : 44) สังคมวางกรอบความประพฤติให้ผู้หญิงรักษานวลสงวนตัว หวนแหนพรหมจรรย์ก่อนการแต่งงานและกลายเป็นคุณสมบัติสำคัญในการเลือกคู่ครองโดยเฉพาะผู้ชายเล็งเห็นถึงการเลือกที่มักเลือกผู้หญิงที่บริสุทธิ์มาเป็นคู่ครอง การให้คุณค่าของพรหมจรรย์ ความสำคัญของเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานจึงถือเป็นคุณสมบัติประการหนึ่งในการเลือกคู่ครองถือเป็น “ทุน” ในตัวของผู้หญิงที่มีค่าส่งผลต่อการเลือกคู่ครองของพวกเขานั่นเอง

ดังนั้นจากการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสังคมวัฒนธรรมที่แบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยย่อยที่มีบทบาทสำคัญ คือหนึ่งสถานภาพทางสังคมกับการเลือกคู่ครอง สองศาสนากับการเลือกคู่ครอง สามเชื้อชาติกับการเลือกคู่ครองและสุดท้ายประเด็นทางด้านเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกันกับปัจจัยที่ผลในการเลือกคู่ครอง พบว่า ผู้ที่มีสังคมคล้ายกันมีความเหมือนกัน เช่น สถานภาพทางสังคม (social homogamy) ศาสนา (religion attitudes) เชื้อชาติ (race) มีแนวโน้มที่จะเลือกคู่ครองที่มีคุณสมบัติเหมือนกับตน สังคมในปัจจุบันแม้ว่าจะเป็นสังคมที่มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นทางขนส่ง เทคโนโลยี การสื่อสาร ทำให้โลกใบนี้มี

ลักษณะเหมือนเป็นบ้านหลังใหญ่หากแต่ห้องแต่ละห้องแตกต่างกันไปผู้คนสามารถมีโอกาสพบปะ คบหา จนไปถึงการแต่งงาน เช่น การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นการไปเรียนหนังสือ การย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำหรือการย้ายถิ่นฐานโดยถาวร ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกคู่ครองโดยส่วนมากมักมาจากบุคคลที่อยู่ในลักษณะเดียวกันมีโอกาสพบปะติดต่อสงสรรค์ด้วยกัน เช่น ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย ในที่ทำงาน เป็นต้น

จากปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยบุคลิกลักษณะ ปัจจัยเศรษฐกิจ ปัจจัยการศึกษา ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม โดยปัจจัยดังกล่าวแสดงถึงเหตุผลสนับสนุนสำคัญที่รั้งรอยไปสู่การตัดสินใจในการเลือกคู่ครองและเบี่ยงเบนพันนาการที่นำไปสู่การเลือกคู่ครองของกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการเลือกคู่ครอง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครองในปัจจัยที่กล่าวมาเป็นสิ่งที่ส่งอิทธิพลถึงและกันอย่างใกล้ชิด แม้กลุ่มตัวอย่างบางรายอาจมิใช่ตัวกำหนดอิทธิพลซึ่งกันและกันอย่างสมบูรณ์ก็ตาม หากแต่ความสำคัญมิได้จำกัดอยู่ในเฉพาะกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นแต่ยังสำคัญต่อสังคมโดยรวม การตัดสินใจเหตุผลสนับสนุนที่เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ปัจจัยต่างๆที่สะท้อนในมุมมองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ล้วนส่งผลต่อการเลือกคู่ครองในสังคมปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

บทสรุป อภิปรายผล ข้อค้นพบ จริยธรรมการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 6 นี้เป็นการกล่าวถึงบทสรุป ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย จริยธรรมการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีลำดับการนำเสนอหัวข้อ ดังนี้

- 6.1 บทสรุป
- 6.2 อภิปรายผล
- 6.3 จริยธรรมการวิจัย
- 6.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

6.1 บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง: ศึกษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร (MATE SELECTION OF MIDDLE CLASS WORKING WOMEN IN URBAN AREAS: A CASE STUDY OF WORKING WOMEN IN THE BUSINESS SECTOR IN BANGKOK) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครองสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีแนวคิดคือ แนวคิดเรื่องการเลือกคู่ครอง (mate selection) แนวคิดการแต่งงาน (marriage) แนวคิดของชนชั้นกลางที่อยู่ในข่ายของการศึกษา (middle class) แนวคิดผู้กระทำโครงสร้างของ Anthony Giddens และแนวคิดเรื่องเพศวิถี (sexuality) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการเลือกคู่ครองมีลักษณะการเลือกคู่ครองโดยอิสระ (free choice marriage)

ผลการศึกษารูปแบบการเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง : ศึกษากรณีสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองและความคิดเห็นถึงการเลือกคู่ครองด้วยตนเองมากที่สุด รูปแบบการเลือกคู่ครองจึงเป็นไปในลักษณะของการเลือกคู่ครองอย่างเสรีโดยให้ตนเองเป็นฝ่ายตัดสินใจ (free choice marriage) ตริ่กตรองใจในการคบหากันจนถึงขั้นพัฒนาไปสู่การแต่งงานต่อไปในอนาคตโดยถือว่าการเลือกคู่ครอง การแต่งงานเป็นเรื่องของความพึงพอใจส่วนตัว เช่น ทศนคติ สุฐานะ สถานภาพทางสังคม ธรรมเนียม เป็นต้น อีกทั้งรูปแบบการเลือกคู่ครองด้วยตนเองที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีมุมมองและความคิดเห็นว่าให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ครองด้วยตนเองแต่การมีคู่ครองนั้นพิธีทางสังคมอย่างการแต่งงานอาจไม่จำเป็นสำหรับชีวิตคู่ และการให้ความหมายเรื่องคู่ครองนั้นจำเป็นต้องมีพิธีการแต่งงานเข้ามาเพื่อทำให้ชีวิตของผู้หญิงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างศึกษาคณะมี 1 รายที่มีรูปแบบการเลือกคู่ครองโดยที่ผู้ใหญ่เป็นผู้จัดหาให้ (arranged marriage) จากผลการศึกษาที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเลือกคู่ครองที่มีผู้ใหญ่เป็นผู้จัดหาให้ (arranged marriage) การเลือกคู่ครองแบบนี้ เช่นนี้ บุญลือ วันทายนต์ (2520) กล่าวว่า เป็นความคาดหวังถึงความสัมพันธ์กับครอบครัวอื่น โดยประสงค์จะเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน ระหว่างครอบครัวด้วยกัน ความอิสระในการครองชีพของคู่สมรสที่ยังต้องพึ่งครอบครัวของบิดามารดาเป็นสำคัญ ตลอดจนค่านิยมทางสังคม เช่น แต่ละฝ่ายมุ่งความบริสุทธิ์ทางเพศ ฯลฯ แต่ในโลกปัจจุบันบังคับให้เราสามารถแยกกันยืนบนขาของตนเอง มีความรับผิดชอบตนเองอาจมิได้พึ่งพาเศรษฐกิจจากเครือญาติ แต่ความสำคัญของรูปแบบการเลือกคู่ครองที่ผู้ใหญ่เป็นผู้จัดหาก็ยังมีความสำคัญ มีบทบาทในสังคมอยู่ไม่น้อย ดังเช่นในศึกษากรณีของกลุ่มตัวอย่างรายหนึ่ง ที่มีได้เป็นการคลุมถุงชนอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา หากแต่เป็นการจัดวางอย่างละมุนละหม่อมพร้อมใจของกลุ่มตัวอย่างและครอบครัวของเธอนั้นเอง การกล่าวถึงความหมายของรูปแบบการหาคู่ครองในลักษณะเช่นนี้ที่หัวใจคือความเหมาะสมทั้งเศรษฐกิจและสังคมโดยอาจไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของคู่ครองทั้งสองฝ่าย หากแต่หน้าที่ของการเลือกคู่ครองโดยผู้ใหญ่จัดหาให้ที่ยังมีความสำคัญในสังคมปัจจุบันนี้ เพราะความเหมาะสมภายใต้สังคมนิยมบริโภคนิยมสมัยใหม่ พันธนาการที่ “ตริ่ก” ไม่ว่าจะเป็น การศึกษา สถานทางสังคม อำนาจ ทุนของตระกูล วิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ครอบครัว ชุมชน จารีตประเพณี ความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อทั้งสองฝ่าย สิ่งเหล่านี้

คือพันธนาการ เป็นพื้นที่ที่ได้รับจัดวางภายใต้สังคมนิยมใหม่ การเลือกคู่ครอง ความรัก การแต่งงานของปัจเจกสามารถเกิดได้ทุกที่หากแท้จริงพื้นที่เหล่านี้และตัวเราเองถูกกำหนดเอาไว้ภายใต้สังคมนิยมที่เราเรียกว่าสังคมนิยมนั่นเอง

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีก 1 ราย ที่มีมุมมองความคิดเห็นของการเลือกคู่ครองในรูปแบบการหาคู่ครองในสังคมคนเมืองกับการจัดการแบบแม่สื่อยุคใหม่อย่าง “ธุรกิจการจัดหาคู่” ซึ่งเป็นทางเลือกในรูปแบบหนึ่งให้คนในสังคมปัจจุบัน โดยกลุ่มตัวอย่างมองว่ารูปแบบการหาคู่ครองผ่านบริษัทจัดหาคู่นี้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของตนโดยกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นที่จะเข้าไปสมัครใช้บริการ เช่น วารุณี ภูริสนธิ์ (2543) กล่าวว่า สังคมในเมืองที่ต่างมีวิถีชีวิตที่ทุกคนล้วนแข่งขัน มีชีวิตแบบเร่งรีบ ความเป็นอยู่ของคนเมืองอาจเรียกได้ว่าเป็นแบบตัวใครตัวมันไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันมากนักหากเปรียบกับในอดีตหรือในสังคมชนบท พฤติกรรมการเลือกคู่หรือภาวะของการครองโสดจึงเปลี่ยนไปจากเดิม สภาพความเป็นโสด สังคมต่างๆ ในปัจจุบันที่พบว่ามีสัดส่วนของคนที่ไม่แต่งงานเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งสังคมยอมรับชีวิตแบบคนโสดมากขึ้นด้วย การใช้ชีวิตที่แปลกหน้าซึ่งกันและกันทำให้โอกาสในการมีครอบครัวเป็นไปได้ยากขึ้น คนในวัยทำงานที่คิดจะมีครอบครัวแต่ด้วยข้อจำกัดของเวลา หน้าที่การงาน ที่บีบไม่ให้มีโอกาสเอื้ออำนวยมากนักที่จะได้พบปะสังสรรค์กับผู้คน

สิ่งที่พบในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง ตัดสินใจเลือกบุคคลที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด โดยมีเป้าหมายมุมมองความคิดเห็นที่การแต่งงานเป็นสิ่งสำคัญและประเด็นที่น่าสังเกตจากผลการวิจัย คือ การแต่งงานอาจไม่ใช่ใบรับประกันความสำเร็จในชีวิต อาจไม่ใช่สิ่งสำคัญมากไปกว่าการอยู่ร่วมกัน การใช้ชีวิตคู่โดยยังไม่ได้มีการแต่งงานแต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งยังคงมีความเห็นว่าผู้หญิงควรที่แต่งงาน แม้ว่าผู้หญิงจะสามารถพึ่งตัวเองในเกือบทุกด้านแล้วก็ตาม

ไม่เพียงแต่กลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่มีรูปแบบที่เลือกคู่ครองด้วยตนเอง โดยที่การเลือกคู่ครองด้วยตนเองสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีการเลือกคู่ครองโดยมีทฤษฎีความคล้ายคลึง (homogamy) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นที่จะเลือกคู่ครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงไม่ว่าจะเป็น ชั้นทางสังคม ทัศนคติ การศึกษา ความมั่นคงทางอารมณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพพรหมศิริ (2537) เช่นเดียวกับในงานของ อัจฉรา ภาติกะวัยวัฒน์ (2522) ในเรื่องของการเลือกคู่ครองที่พิจารณาถึงแนวโน้มในค่านิยมในการเลือกคู่ครองด้วยตนเองโดยพิจารณาถึงความ

คล้ายคลึงในปัจจัยต่างๆ อีกทั้งในงานวิจัยของฉันทิชนก สายสมบัติ (2541) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าควรเลือกคู่ครองด้วยตนเองมากกว่าที่จะเป็นผู้ใหญ่จัดหาให้โดยเป็นไปตามทฤษฎีของการเลือกคู่ครองที่มีความคล้ายคลึงกัน

การเลือกคู่ครองแม้จะเป็นจุดประจําเริ่มแรกของการมีครอบครัว แต่จุดประจําที่ร้อยเรียงเชื่อมต่อดังสัณรูปแบบของการแต่งงาน ครอบครัว จนรวมไปถึงโครงสร้างทางสังคมล้วนโยงใยเชื่อมต่อกันถึงความเชื่อ ทศนคติของคนปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้แสดงถึงพฤติกรรมของวิถีคนเมืองกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคปัจจุบัน ดังเช่น ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ (2539) กล่าวถึง การแต่งงานว่ามีหน้าที่ทางสังคม (social functions) ที่สำคัญยิ่งกว่าเรื่องทางเพศอีกหลายประการ โดยที่การแต่งงานเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อยู่กินด้วยกันอย่างเปิดเผยเป็นที่รับรู้ของคนทั่วไป โดยที่สังคมคาดหวังที่จะเห็นคู่แต่งงานร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันหรือบางครั้งยังขยายวงออกไปถึงญาติพี่น้องของแต่ละฝ่ายด้วย เมื่อการแต่งงานนั้นหมายรวมไปถึงการรวมเอาเศรษฐกิจ สังคมของแต่ละฝ่ายเข้าด้วยกัน ความหมายของการแต่งงานที่มีผู้ใหญ่เป็นฝ่ายจัดหาให้ นั่นจึงคํานึงถึงความเหมาะสมทางฐานะเศรษฐกิจ เหมาะสมทางสังคม การเลือกคู่ครองในลักษณะเช่นนี้แสดงถึงความคาดหวังความสัมพันธ์กับครอบครัวอื่น ประสงค์จะเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน ระหว่างครอบครัวด้วยกัน ความมีอิสระในการครองชีพของคู่แต่งงานที่ยังต้องพึ่งครอบครัวของบิดามารดา จึงมักปรากฏในสังคมเกษตรกรรม ความเป็นอิสระในการครองชีพของคู่ครองที่ยังต้องขึ้นอยู่กับครอบครัวเป็นสำคัญ หากแต่ในสังคมปัจจุบันปัจเจกบุคคลอาจมีต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจเหมือนดังแต่ก่อน การตัดสินใจที่เป็นอิสระจึงขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลโดยมาก การเลือกคู่ครองโดยที่ผู้ใหญ่จัดหาให้ นั่นจึงไม่ใช่แค่การรวมเอาเศรษฐกิจ สังคม ความเหมาะสมที่ถูกกรองมาจากผู้อาวุโรร้อนผู้ใหญ่มาก่อนแล้ว แต่อย่างไรก็ตามในสังคมไทยที่ยังไม่อาจปฏิเสธได้ว่าบทบาทของพ่อแม่ ครอบครัวมีส่วนอย่างมากในการเลือกคู่ครองไม่ว่าจะเป็นทั้งทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ความหมายของการเลือกคู่ครองจึงมิใช่เป็นเรื่องของการตอบสนองทางกายภาพ ทางร่างกายเท่านั้นแต่ยังมีมิติของสังคมวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความคาดหวังทางครอบครัว สังคมครอบครัววัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การกระทำที่มีได้มีแค่เพียงบุคคล 2 คน แต่การเลือกคู่ครอง การแต่งงานภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่เราอยู่จึงหมายถึงการกระทำระหว่างกันของคนหลายคนที่มีผลต่อกันถือเป็น social interaction รวมไปถึงการเรียนรู้จากผู้อื่นหรือการเรียนรู้ทางสังคม socialization สุภาวดี มิตรสมหวัง(2550) ได้ให้ความหมายว่า การเลือกคู่ครองถือเป็นแรงผลักดันทางสังคม (social force) ตลอดจนการกิน การนั่ง ฯลฯ ถือเป็นกรกระทำที่มีผลต่อกันและกัน

สังคม ดังนั้น วัฒนธรรม (culture) และธรรมชาติของมนุษย์ (human nature) จึงเป็นผลมาจาก social interaction เช่นกัน

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกคู่ครองและการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง

ปัจจัยครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง

ปัจจัยทางด้านครอบครัว จากผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า อิทธิพลของครอบครัวต่อการเลือกคู่ครองนั้นพบว่ามีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีส่วนในการเลือกคู่ครอง สมาชิกของระบบสังคมมีการเรียนรู้ขีดเกลาหล่อหลอมภายในครอบครัวผ่านการเลี้ยงดู เป็นสถาบันแรกที่ถ่ายทอดความคิด ปฏิกิริยาโลกทัศน์ทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์จากสังคมวัฒนธรรมต่อไป จนนำไปสู่การเลือกสรรผู้ที่จะมาเป็นคู่ครองต่อไปในอนาคต เมื่อเลือกคู่ครองพิจารณาแล้วครอบครัว พ่อแม่ควรเห็นด้วยหรือต้องยอมรับบุคคลทั้งสองด้วยเพื่อการแต่งงานอยู่ร่วมกันจะประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ของหนุ่มสาว อีกทั้งครอบครัวมีส่วนให้คำแนะนำในเรื่องการเลือกคู่ครอง ครอบครัวอาจพิจารณาเลือกบุคคลที่ถูกเลือกหากเหมาะสมก็จะเป็นไปในทางที่สนับสนุนหรือไม่เหมาะสมก็อาจชักจูงความคิดเสียใหม่ ปัจจัยครอบครัวกับการเลือกคู่ครอง ดังเช่น สุมาลี บำรุงสุข (2536) กล่าวว่าบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการกำหนดชี้แนะการเลือกคู่ครองของบุตรในปัจจุบันมักจะมีอยู่ในรูปอิทธิพลแอบแฝง ซึ่งเกิดจากการเลี้ยงดู ปฏิกิริยา ค่านิยม ทัศนคติ ความต้องการให้แก่บุตร การเลือกทำเลที่อยู่ โรงเรียน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ กีฬา งานอดิเรกต่างๆ ให้บุตร การแนะนำบุคคลที่น่าสนใจเมื่อบุตรอยู่ในวัยอันควร ล้วนเป็นการควบคุมที่แฝง อิทธิพลในการเลือกคู่ครองจึงมีผลต่อการแต่งงาน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็น ศาสนา เชื้อชาติ สถานทางสังคม อาชีพ การมองโลก ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตระหว่างพ่อแม่กับลูก คนในครอบครัวเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมุ่งหมายที่ไปสู่การประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต

ปัจจัยบุคลิกลักษณะมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง

ปัจจัยบุคลิกลักษณะนั้นผลการศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎีความคล้ายคลึง (homogamy theory) ซึ่งแสดงถึงความคล้ายคลึงกันทางด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ (temperament and personality characteristics) จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ความเข้าใจ นิสัยใจคอ ทัศนคติ ความ

ใกล้เคียงกันทางด้านความคิดและยังแสดงถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุสนับสนุนในการเลือกผู้ครอง โดยมีเกณฑ์พิจารณาได้แก่ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน พูดจาภาษาเดียวกัน มีความเป็นผู้นำ สามารถเป็นผู้นำ รักครอบครัว มีความขยันทำมาหากิน ไม่ห่อห่อห่อ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว มากกว่าที่จะมาพิจารณาเรื่องรูปร่างหน้าตาภายนอกมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้ครอง

ผลการศึกษาที่ได้พบว่ามีผลสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ เช่น การศึกษาของฉันทิชนก สายสมบัติ (2541) การเลือกผู้ครองบุคลิกลักษณะเป็นข้อสำคัญอีกประการของการเลือกผู้ครอง โดยเลือกบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตน ปัจจัยบุคลิกลักษณะจึงมีผลต่อการเลือกผู้ครอง

ปัจจัยเศรษฐกิจมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกผู้ครอง

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ในการเลือกผู้ครองนั้นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีผลอย่างยิ่งต่อทัศนคติในการเลือกผู้ครอง เช่น โอกาสความน่าจะเป็นในการสร้างครอบครัว การกำหนดโครงสร้างครอบครัว การดำรงชีวิตของบุคคลในครอบครัว คุณภาพชีวิต มุมมองต่อการเลือกผู้ครอง จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า การเลือกผู้ครองปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจกลุ่มตัวอย่างเลือกผู้ครองที่มีลักษณะทางฐานะเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่แตกต่างกันมาก ผลการวิจัยพบว่ารายได้นั้นได้สำคัญเพราะเนื่องจากการจะเป็นการกำหนดวิถีชีวิตแล้วยังหมายถึงความสัมพันธ์ในระยะยาวของการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจจึงหมายถึงคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีมีสุขเป็นเรื่องของปากท้องความต้องการที่มากกว่าปัจจัยอื่นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน โดยปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีทั้งสถานะการเงินที่มีบทบาทต่อการเลือกผู้ครองและอาชีพหน้าที่การงานต่อการเลือกผู้ครอง ในส่วนของสถานะการเงินที่มีบทบาทต่อการเลือกผู้ครองนั้น พบว่า สถานะการเงินที่ดีมีส่วนทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น เป็นดังต้นทุนทางสังคมต่อบุคคลที่เราจะเลือกมาเป็นคู่ครองหรือเห็นด้วยกับสถานะการเงินที่ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจรัมพร ให้ลายองและสรวัย บุญยमानนท์ (2552) ใน ปัจจัยทางเศรษฐกิจกับการสร้างครอบครัว ที่ชี้ให้เห็นว่า คนที่ตกงานมีโอกาสเป็นโสดกว่าที่คนที่มั่งคั่งทำ คนว่างงานมีโอกาสเป็นโสดและหย่าร้างสูงกว่าคนที่มั่งคั่งทำ รายได้มีบทบาทสำคัญที่จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการแต่งงาน โดยเฉพาะในกลุ่มชายไทยที่รายได้เข้ามามีบทบาทสำคัญมากในการเพิ่มโอกาสการแต่งงาน

กลุ่มตัวอย่างยอมรับได้หากรายได้ใกล้เคียงกันแต่จะพอใจมากกว่าหากรายได้ของผู้ชายนั้นมากกว่าตน อีกทั้งฐานะทางการเงินที่มีส่วนเป็นต้นทุนทางสังคมต่อบุคคลนั้นๆ โดยให้เหตุผลว่า

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต (lifestyle) ที่ใกล้เคียงตลอดจนความมั่นคงในชีวิตคู่ และทางด้านอาชีพมีส่วนสำคัญ จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อาชีพเปรียบเสมือนหน้าที่ของคนในสังคมคุณค่าของบุคคลสังคมถูกกำหนดด้วยตำแหน่งหน้าที่การงานสะท้อนถึงความแตกต่างในพื้นฐานทางการศึกษา ความรู้ ความนับหน้าถือตาในสังคมและที่สำคัญคือระดับรายได้ เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต อาชีพทำให้ชีวิตเกิดความมั่นคง สามารถดูแลเราได้ ซึ่งความหมายของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวสะท้อนถึงความสำคัญของอาชีพหน้าที่การงานเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกคู่ครอง ปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงมีบทบาทอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโครงสร้างครอบครัว การดำเนินวิถีชีวิต ทักษะคิดต่อการสร้างครอบครัวของหญิงชาย และมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อมุมมองเกี่ยวกับการแต่งงานซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจอย่างไม่สามารถแยกออกได้

ปัจจัยการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง

การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่พิจารณาถึงการเลือกคู่ครองโดยกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นของการเลือกคู่ครองที่ปัจจัยการศึกษานั้นคล้ายคลึงกับตน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกคู่ครองในทฤษฎีความคล้ายคลึง (homogamy theory) และทฤษฎีความใกล้ชิด (propinquity theory) ที่มีลักษณะความคล้ายคลึงกับตน ใกล้เคียงทางระดับการศึกษาดังเช่น ความคลึงทางระดับการศึกษา สติปัญญา (intellectual ability) ดังเช่น Scanzoni L. and Scanzoni J.(1981) ได้กล่าวถึงปัจจัยการศึกษาซึ่งมีผลต่อการเลือกคู่ครองเนื่องจากการไม่แตกต่างกันมากทางความคิด วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความคิด ทำให้บุคคลหรือคู่ครองมีการปรับตัวเข้าหากันได้ง่ายหรือเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ความสัมพันธ์ในชีวิตคู่เป็นไปอย่างราบรื่น

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดที่เลือกคู่ครองที่มีการศึกษาใกล้เคียงกันเป็นตัวกำหนดชีวิตที่สำคัญสู่หน้าที่การงานเป็นแนวทางไปสู่การประกอบอาชีพหน้าที่การงาน การศึกษาเป็นการแสดงถึงความคิด ทักษะคิด ความรับผิดชอบ มีความคิดที่ดีในการใช้ชีวิตวุฒิภาวะทางอารมณ์และการศึกษาจะเป็นปัจจัยที่อาจเลื่อนชั้นทางสังคมเป็นสถานภาพที่สร้างขึ้นมาเสริมฐานะของบุคคล คู่ครองที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตคู่แต่งงานและในชีวิตประจำวัน สามารถทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นกำหนดวิถีชีวิต (way of life) ตลอดจน

การศึกษายังเป็นแนวทางไปสู่การประกอบอาชีพและสะท้อนถึงภูมิหลังของบุคคลนั้นๆ อีกด้วย ประการหนึ่ง

ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง

การศึกษาพบว่าปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมมีส่วนการตัดสินใจเลือกคู่ครองกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นถึงความคล้ายคลึงที่เกี่ยวกับสังคม (social homogamy) การเลือกคู่ครองที่มักอยู่ภายใต้สังคมวัฒนธรรมเดียวกัน (endogamous) (Ibid., p. 77-86) โดยผู้วิจัยแบ่งออกปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ สถานะทางสังคมศาสนา เชื้อชาติ ที่มีคล้ายคลึงกับตน และการให้คุณค่ากับเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน โดยปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

- สถานะทางสังคม (social status) กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญทางฐานะสังคมที่ใกล้เคียงกันและยังมีเหตุผลที่เข้ามาประกอบการตัดสินใจอีกคือสถานภาพทางสังคมจะเป็นตัวบ่งชี้กลุ่มที่ตนสังกัดอยู่มีมิติเรื่องทรัพย์สิน รายได้ ชื่อเสียงเกียรติ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมเหมือนกันในสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นว่าค่านิยม รสนิยม จุดมุ่งหมาย อาชีพ ความคาดหวังต่างๆที่เป็นในทิศทางเดียวกันมีโอกาสแนวโน้มที่กลุ่มตัวอย่างจะเลือกบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับตน

- ศาสนา (religion) พบว่าศาสนานั้นมีมุมมองความคิดเห็นที่จะเลือกบุคคลที่ใกล้เคียงกันกับตน อีกทั้งในกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดเห็นถึงการนับถือศาสนาไม่จำเป็นต้องนับถือศาสนาเดียวกันแม้ว่าการนับถือศาสนานั้นถือเป็นประเด็นหนึ่งที่จัดอยู่ในความคล้ายคลึงกันในด้านทัศนคติ (attitudes) แต่พบการศึกษาพบว่าการเลือกคู่ครอง การปรับตัว ความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน แต่ในขณะที่เดียวกันกลุ่มตัวอย่างบางรายที่มีมุมมองต่อประเด็นทางศาสนาถึงการเลือกคู่ครอง การแต่งงานที่ข้ามศาสนาอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตคู่ในอนาคตข้างหน้าได้

- เชื้อชาติ (race) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างบางรายมีมุมมองความคิดเห็นต่อประเด็นทางด้านเชื้อชาติไม่เป็นอุปสรรคต่อการเลือกคู่ครอง แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เชื้อชาติมีทั้งคาดหวังให้คู่ครองเป็นผู้ชายที่มีเชื้อชาติไทยแท้ คู่ครองเป็นชายไทยเชื้อสายจีน และจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการเลือกคู่ครองประเด็นทางด้านเชื้อชาติเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความเข้าใจ การปรับตัวมากกว่าที่จะสังเกตเห็นประเด็นในเรื่องเชื้อชาติ

- การให้คุณค่าของเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน (premarital sex) เนื่องจากกรอบเพศวิถีกระแสหลักแบบชนชั้นกลาง การประพฤติปฏิบัติของผู้คนในสังคมทัศนคติเรื่องเพศ เพศวิถีจึงเข้ามามีบทบาทต่อระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคม จากผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งที่ทำให้คุณค่ากับเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานถือเป็นสิ่งมีค่าต่อผู้หญิง การวางตัว มีความประพฤติที่ดีส่งผลต่อการเลือกคู่ครอง ในขณะที่ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนมองเรื่องพฤติกรรมกรรมกรมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานไม่ใช่เรื่องเสียหาย เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ หากมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง พรหมจรรย์หรือความบริสุทธิ์อาจไม่ใช่สิ่งสำคัญการอยู่กินฉันท์สามีภรรยา ก่อนการแต่งงานได้รับการยอมรับจากกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย การอยู่กินด้วยกันเลยโดยไม่จัดพิธีการแต่งงานตามประเพณี มีความเหมาะสมตามสภาพการณ์ ผลการศึกษายังพบว่าผู้ที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน รวมทั้งผู้ที่อยู่ร่วมกันแบบไม่แต่งงาน (cohabitation) ถือเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในชีวิตคู่เป็นสิ่งสำคัญในการคบหาก่อนนำไปสู่การแต่งงาน เช่น งานวิจัย “สาวใหญ่ กทม. แซมปิ้งขึ้นคาน” ของ ชาย โพธิสิทธิ์ิตา (2552) กล่าวว่า การอยู่ก่อนแต่ง โสดแบบมีคู่นี้ถือเป็นอีกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการแต่งงานในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามที่กลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งมีมุมมองความคิดเห็นถึงการอยู่ก่อนแต่งงาน มีเพศสัมพันธ์ การให้คุณค่าพรหมจรรย์ รักนวลสงวนตัว การเป็นผู้หญิงที่ดี ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าผู้หญิงไทยควรยึดถือ ไม่คบมากหน้าหลายตา การให้คุณค่าของพรหมจรรย์เป็นคุณสมบัติประการหนึ่งในการเลือกคู่ครองถือเป็น “ทุน” ในตัวของผู้หญิงที่มีค่าส่งผลต่อการเลือกคู่ครองของพวกเธอ

6.2 อภิปรายผล

โดยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ประการแรก “การเลือกคู่ครองโดยอิสระภายใต้สังคมปัจจุบัน” พบว่า ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า การเลือกคู่ครองด้วยตนเอง (free choice marriage) มีอิสระในการเลือกคู่ครอง กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองความคิดว่า การแต่งงาน การเลือกคู่ครองที่ถูกบังคับไม่ควรจะเป็นรากฐานของการแต่งงาน หากแต่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลในการเลือกโดยมีความรักเป็นเหตุผลสำคัญต่อการเลือกคู่ครอง อย่างไรก็ตามรูปแบบของการเลือกที่นอกเหนือไปจากการเลือกด้วยตนเองแล้วยังมีรูปแบบการเลือกคู่ครองโดยที่ผู้ใหญ่เป็นผู้จัดหาให้หรือประเพณีการแต่งงานแบบจัดหาให้ (arranged marriage) Malinoski ที่เห็นว่า การแต่งงานจึงเป็นเรื่องของประเพณีที่แสดงออกให้ปรากฏในสังคม เกิดเป็นครอบครัวเกิดขึ้นและจะเป็นวิถีใดก็ตามแต่สังคม

นั้นๆจะตกลงยอมรับการกระนั้นว่าเป็นการแต่งงาน การเลือกคู่ครองจึงเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเอาความสัมพันธ์ของทั้งคู่ ทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน สุมาลี บำรุงสุข (2536) ได้ชี้ให้เห็นถึง การเปลี่ยนแปลงจากสังคมไทยที่จากเดิมเป็นชุมชนเกษตรกรรมอาศัยอย่างพอเพียงไปสู่ชุมชนที่เป็นเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ความทันสมัย ความเป็นเมือง และความ เป็นอุตสาหกรรมได้มีผลต่อโครงสร้างของครอบครัว สิ่งเหล่านี้มีผลให้ระเบียบแบบแผนของการเลือกคู่ครองของคนในสังคม หรือที่เรียกว่าชนชั้นกลางซึ่งเป็นกลุ่มคนจำนวนมากได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการเลือกคู่ครองไปในลักษณะอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ในปัจจุบันการเลือกคู่ครองด้วยตนเองยังคงเป็นคำตอบส่วนใหญ่ของคนในสังคมปัจจุบัน มุมมองความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างให้ความหมายว่า คู่ครองที่มาพร้อมการเลือกโดยอิสระ เช่น การเลือกคู่ครองเลือกเองเพราะจับต้องสัมผัสได้เป็นเรื่องที่ควรตัดสินใจด้วยตนเอง คู่ครองมีความ เข้าใจกันและกัน เป็นทั้งเพื่อนคู่คิด คู่ชีวิต ทุกข์สุขด้วยกันมา โดยที่พ่อแม่ให้อิสระในการเลือก คู่ครองแต่ก็ยังให้คำปรึกษาและต้องยอมรับในการเลือกคู่ครองเพื่อเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งว่าชีวิตคู่ ต่อไปในอนาคตจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ในหนังสือ (un)tying the Knot: ideal and reality in Asian Marriage (อ้างถึงใน วิจิตรา จามจุรี, 2550) กล่าวถึงการแต่งงานเป็นเรื่องของการสร้าง พันธะต่อกันแค่สองคนเท่านั้น ในปัจจุบันการแต่งงานจึงกลายเป็นเรื่องของ Marriage of Choiceหนุ่มสาวจะแต่งงานก็ไม่ต้องมานั่งรอว่าพ่อแม่จะยินยอมให้แต่งหรือไม่ ปัจจัยของการแต่งงานจึง มองข้ามเรื่องของชนชั้นวรรณะ สถานะทางสังคมรวมไปถึงสินสอดทองหมั้นด้วย ทั้งนี้คนที่มี การศึกษาสูงที่เข้าไปอพยพอาศัยในเมืองใหญ่ เมืองหลวงความเป็นอิสระเสรีในการดำเนินชีวิตของ ตนตลอดจนการแต่งงานทำให้เกิดการกระทำที่แหวกออกจากกฎเกณฑ์ของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งหลักคำสอนทางศาสนา ฐานะสังคม หรือชนชั้นวรรณะที่เป็นตัวกำหนดเงื่อนไข เรื่องการแต่งงานของคนในสังคม และ Peter Donald (1978) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกคู่ครอง นั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มาจากสภาวะสมัยใหม่ (modernization) เช่น การศึกษา การมี ประสบการณ์ การรับรู้ในแบบชุมชนเมือง การใช้สื่อสารมวลชน การมีส่วนร่วมและบทบาทของ ผู้หญิงในการทำงาน ปัจจัยความทันสมัยดังกล่าวจึงเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจมากขึ้น เพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมในสังคมว่ามีความเคร่งครัดหรือเปิดโอกาสให้มีการเลือกปฏิบัติสิ่งอื่นๆด้วย

การแต่งงานในสังคมปัจจุบันแม้อาจขึ้นอยู่กับคนสองคนเป็นส่วนใหญ่ แต่ภายใต้สังคมที่ เราเรียกว่า สังคมสมัยใหม่ที่เชิดชูอิสระเสรีเหนือสิ่งอื่นใด เหตุใดบริษัทหาคู่หรือเวบไซต์ในโลกไซเบอร์ที่ว่าด้วยธุรกิจการค้นหาคู่ที่เรารัก คนที่เรารออยู่จึงเกิดขึ้นในสังคมขึ้นมาก และ

กลุ่มเป้าหมายทางการตลาดที่หนีไม่พ้นอย่างกลุ่มคนชนชั้นกลาง จากการสำรวจทัศนคติต่อผู้ที่มาใช้บริการในบริษัทจัดหาครุภัณฑ์หนึ่ง พบว่า ในกลุ่มคนทำงานทั่วไปสาเหตุที่ทำให้หนุ่มสาวยังเป็นโสดอยู่ทุกวันนี้ คือ คนที่เราสนใจมักจะมีแฟนแล้วหรือไม่ก็ไม่สนใจเรา สาเหตุรองลงมาคือ ยังไม่เจอคนที่อยากทำความรู้จักด้วย รู้สึกว่าคนที่มีความคิดตรงกันนั้นหายาก เวลาหมดไปกับการทำงานและสัดส่วนของจำนวนเพศหญิงและชายไม่สมดุลกัน (นิตยสารเปรียว, 2553: 178-179) ในโลกเสรี สังคมสมัยใหม่ กลุ่มเป้าหมายอย่างชนชั้นกลางผู้ซึ่งมีการศึกษา ขยันทำมาหากิน ชื่อสัตย์ อุดมทุน สังคมที่เราเรียกว่าเสรีเหตุใดการเลือกคู่ครองของคนบางกลุ่มในสังคมจึงยังต้องพึ่งพารูปแบบการหาคู่ในลักษณะนี้ สิ่งเหล่านี้กลับเป็นคำถามให้เราว่าแท้จริงนั้นเรามีอิสระเสรีภายใต้สังคมที่กดทับเราหรือไม่

ในโลกสมัยใหม่ที่ไม่มีความกลัวใครจะคลุมถุงชนอย่างตรงไปตรงมา หากแต่ความรักที่เกิดขึ้นใน “พื้นที่” ที่ได้รับการจัดวาง การปลูกฝังค่านิยม ธรรมเนียม การเลือกทำเลที่อยู่ โรงเรียน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ งานอดิเรก กีฬา ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราเป็น ทุกสิ่งทุกอย่างที่ก่อเกิดกับตัวเรา การเลือกคู่ครองจึงมิได้เป็นเพียงแค่การบังเอิญ หรือ ดังพรหมลิขิตสังสรรค์สร้างหากแต่พรหมลิขิตที่ว่านั้นล้วนล้วนถูกกำหนดเอาไว้ในตัวเราแล้วทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็กฎเกณฑ์ต่างๆของในสังคม ความเชื่อ วาทกรรม ล้วนแล้วแต่ไหลเวียนอยู่ในพื้นที่ของปัจเจกที่กล่าวว่ตนมีอิสระเสรี หากแต่อิสระต่อการเลือกคู่ครองนั้นเป็นดังการที่เราจะ “เลือก” กำหนดอะไรก็ได้จริงหรือ เรามีอิสระในการเลือกคู่ครอง? วิถีชีวิต ทุนที่ทุกคนสะสมมาไม่ว่าจะเป็นการศึกษา อาชีพหน้าที่การงาน รายได้ ธรรมเนียม หรือแม้แต่สนามประลองชุดทางความคิดของสังคมต่างๆ อย่าง “ร่างกาย” ของเรา ความงาม ความผอม (ไม่ใช่เพราะไม่มีกิน) จมูกโด่ง(ทำ) ความขาว(ฉีด) ความสวย(ทำ) ความดี(?) เพื่อดึงดูดชายในฝันให้มาสยบ ณ แتبเท้า การเลือกคู่ครอง จนไปถึงการหาใครสักคนเพื่อแต่งงาน จึงเป็นดังการตอบสนองพันธนาการทั้งหลายที่ร้อยรัดเราเอาไว้วันนั้นเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประการที่สอง “การเลือกคู่ครอง การแต่งงานในแนวคิดเพศวิติ”

“สามีคืออัครแก้วกั้นเกศ งามหน้างามเนตรเป็นหมักหนา”

Michel Foucault เสนอแนวคิด Sexuality แสดงให้เห็นถึง “อำนาจแห่งความรู้ และเรื่องราวเกี่ยวกับเพศ” ถึงการผลิตซ้ำทรัพยากรของมนุษย์ นับตั้งแต่การก่อตัวของชนชั้นกรรมกรที่พร้อมการก่อตัวของรัฐชาติสมัยใหม่ในยุโรปตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา การนิยามความหมายของเรื่องเพศ การแต่งงาน ความรัก การกำหนดรูปแบบของครอบครัว ผู้หญิงถูกสถาปนาให้อยู่ในฐานะแม่ของชาติ มีหน้าที่ผลิตและเลี้ยงดูเด็ก พร้อมกับแนวคิดรักโรแมนติกค่อยๆถูกพัฒนาขึ้นมาพร้อมๆกับการทำให้เรื่องเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งสกปรก การมีเพศสัมพันธ์ในรูปแบบของการแต่งงานถือเป็นเรื่องที่ต้องดั่งเช่น ปลินดา ะมิงค์วงศ์ (2550) กล่าวถึงว่า ผู้หญิงมักจะยึดติดกับรูปแบบความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียว ความรัก การเป็นเจ้าของ การพึ่งพิงและใส่ใจความสัมพันธ์มากกว่าการมีเซ็กส์ อุดมการณ์ความโรแมนติกนี้ ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อไม่ให้ผู้หญิงหลุดพ้นจากการผูกติดกับผู้ชายได้ ทำให้ผู้หญิงมีสภาพเป็นวัตถุแห่งรักหรือวัตถุทางเพศ ผู้หญิงส่วนใหญ่จึงไม่เคยหยุดที่จะมองหาความรักและการยอมรับจากผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงตกเป็นรองผู้ชายในเรื่องทางเพศ ผู้หญิงต้องพึ่งพาสำหรับความมั่นคงทางอารมณ์ และด้วยความเชื่อที่ว่าตัวเองควรจะอยู่เพื่อผู้ชายและเพื่อเซ็กส์ที่มาพร้อมกับความรักแบบโรแมนติกนั่นเอง

อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครอบครัวมีความสำคัญมากขึ้นผู้หญิงในฐานะเมียที่ดี แม่ที่ดี ความรักโรแมนติก ครอบครัวเดี่ยวอันอบอุ่นระบบผัวเดียวเมียเดียว ถูกทำให้เป็นมาตรฐานของชีวิตครอบครัวในโลกนับตั้งแต่ วรรณกรรม ศิลปะ ความรู้ทางการแพทย์ และจิตวิทยาถูกผลิตขึ้นมาเพื่อสนับสนุนอุดมการณ์นี้จนได้กลายเป็นความจริงของสังคมตั้งแต่ทศวรรษที่ 19 เป็นต้นมา

อุดมการณ์ทางสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอบรมความเป็นกุลสตรี การแสวงหาความรัก การแต่งงานระบบความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียว เมียที่ดีและแม่ที่ ซึ่งจากแนวคิดเพศวิติศีลธรรมแบบวิคตอเรียนในกระแสของชนชั้นกลาง ผู้ชายถูกอธิบายด้วยชุดความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ส่วนหญิงนั้นอ่อนแอไร้เหตุผล มีหน้าที่ผลิตลูก ทำงานบ้านอ่อนแอทั้งทางร่างกายและความคิด อีกทั้งการมีคู่ครองและการแต่งงานยังผูกติดกับผู้หญิงให้เป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์ ผู้หญิงไทยคือเมียรที่สังคมคาดหวังให้ผู้หญิงแต่งงานเป็นฝั่งฝ้า ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ให้ความหมายของการแต่งงานว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตลูกผู้หญิง เหตุผลของความรักที่ทุกคนควรกล่าวหาว่าคนที่มีความรักต่อกันมีโอกาสที่จะได้รับเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่ไม่ได้รักกัน ความรักเป็นสิ่งปัจจัยสำคัญใน

การเลือกคู่ครองเป็นพื้นฐานของชีวิตคู่ โดยกล่าวว่าความรักเป็นพื้นฐานของการเลือกคู่ครองตลอดชีวิตครอบครัวจะมีความมั่นคง ภายใต้อิทธิพลที่เราอยู่ทุกอย่างถูกอธิบายด้วยความรักซึ่งความรักคืออะไร มันคือที่อยู่บนวินัยที่เราคุ้นเคย บทเพลงที่เราได้ยิน ละครหลังข่าวที่ตอนท้ายจบลงด้วยพระเอกแสนดีครองคู่อยู่กับนางที่มีความสุขตลอดไป พื้นที่ของความรักความหมายของความรักจึงแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมหรือจะเรียกว่าไม่มีชื่อตกลงร่วมกัน ความหมายก็ไม่ได้เป็นสากล เช่นเดียวกันทั้งหมดในแต่ละสังคมวัฒนธรรม หากแต่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ เงื่อนไขทางสังคมที่ถูกตกลงร่วมกันภายใต้โครงสร้างทางสังคม (structure) ผ่านภาษา ความเชื่อ ชุดความคิด กฎเกณฑ์ เงื่อนไขทางสังคมที่ถูกตกลงร่วมกันภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่หล่อหลอมควบคุมตั้งเงาขนาดใหญ่ตามตัว ปกคลุมความคิด การกระทำ พฤติกรรมของเราในสังคม เกิดเป็นคำถาม สังคมที่เราอยู่ทุกวันนี้คืออะไรหรือ? พันธนาการที่ร้อยรัดเรา ชุดวาทกรรมต่างๆ ไหลวนอยู่ในพื้นที่ที่เราอยู่ อย่างที่เรามองเห็นว่ามันเป็นเรื่องธรรมชาติ

สังคมแห่งเสรีนิยมความรักประดุจเสรีภาพในการเลือกของปัจเจกนิยม (individualism) ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ภายใต้อิทธิพลของความเป็นปัจเจกนิยมการมีสังคมคนโสดเกิดขึ้นมากมาย รูปแบบของครอบครัวได้เปลี่ยนไปจากเดิม ครอบครัวมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น สังคมประเพณีต่างๆ ที่ผูกติดกับความสัมพันธ์ทางสถาบันครอบครัวมานานจะเริ่มเปลี่ยนแปลง เนื่องจากความสัมพันธ์ของคนเริ่มที่มีการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ มีการตัดสินใจใหม่ๆ ภายใต้อิทธิพลของ (structure) สิ่งที่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมหรือสถิติอย่างเช่น การหย่าร้างที่เกิดขึ้นกลายเป็นเรื่องปกติ การนิยมอยู่เป็นโสด ขอบเขตต่างๆ ความผูกมัดทางเครือญาติ การแต่งงานที่มีมาแต่เดิม กำลังเปลี่ยนไปภายใต้วิถีใหม่ๆ ซึ่ง agent ทั้งหลายมีอำนาจต่อรองให้ความสัมพันธ์ต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็น การมีแฟนที่มากกว่าหนึ่งอย่างที่เราเรียกว่า “กิ๊ก” ตลอดจน ความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เราเลือกจะ ยุติหรือเริ่มอะไรกับใครใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การตัดสินใจส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับตัดสินใจของปัจเจกของผู้คนเองเพราะผู้คนในสังคมไม่ได้มีชีวิตสอดคล้องกับต้นแบบที่ถูกเรียกว่าครอบครัว ปกติอีกต่อไป (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2550 : 22) เช่น สถิติการหย่าร้าง จำนวนการจดทะเบียนลดลง คนจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้ศรัทธากับการแต่งงาน การเพิ่มขึ้นของจำนวนครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นความรู้สึก ความผูกพันในสายสัมพันธ์ การเกิดขึ้น การก่อตัวและการจัดการกับความสัมพันธ์ในด้านใหม่ๆ กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในความเชื่อ ความคาดหวัง ที่มีอยู่ในสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นผลที่ตามมาคือแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ที่จะเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

การแต่งงานจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคล เริ่มจากการเลือกคู่ครอง ไปจนถึงการตั้งครอบครัว อีกทั้งเรานั้นไม่อาจปฏิเสธถึงระบบเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อให้ใช้เป็นฐานของปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแต่งงานของคนในสังคม ขอบเขตของการเลือกคู่ครองจึงถูกหยิบยกขึ้นมาอธิบายความรักผ่านแหวนเพชร 18 carat ในการมั่นคงขอการแต่งงาน ความรักผ่านซูปไก่สกัด รังนกแท้ผสมน้ำแร่ธรรมชาติจากเทือกเขาแอลป์ฝรั่งเศสเพื่อคนที่คุณรัก ผ่านการท่องเที่ยวสถานที่โรแมนติคต่างๆ ผ่านสังคมจัดวางและเราก็เข้าใจว่าความรักที่คนยึดถือปฏิบัติกันเป็นดังเช่นนั้น ภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่ซุกซ่อนความเชื่อเหล่านี้ในทุกๆ ที่ ไหลวนอยู่ในพื้นที่ของสังคมที่เราอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นเปรียบเสมือนสิ่งที่เราเข้าใจได้ทันทีที่ถูกล่อหลอมว่านี่คือวิถีแห่งความรักที่พึงปฏิบัติกันไปโดยปริยาย

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนนั้นมีเหตุผลในมุมมองของความรัก คู่ครองแตกต่างกันออกไปตามภูมิหลัง ประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคนแต่ทุกคนมีจุดร่วมในการให้ความหมายของความรักที่นำไปสู่การเลือกคู่ครองที่เป็นทั้งความฝัน ความหวังของชีวิตผู้หญิงจะมี ฟังมี ตระกาะของสังคมที่เชื่อว่า “สามีคือฉัตรแก้วกันเกิด งานหน้างานเนตรเป็นหนักหนา” กลายเป็นดั่งบรรทัดฐานอันหนึ่งที่ใช้วัดผู้หญิงว่าใช้ได้หรือไม่ได้ ดังสอบเอนทราซีถ้าหาสามีได้แปลว่าสอบผ่าน หากหาไม่ได้อาจแปลว่าท่านสอบไม่ผ่าน กฎเกณฑ์ พิธีกรรม คำสอน สารพัด เพื่อควบคุมผู้หญิงให้อยู่กับร่องกับรอย วาทกรรมที่ล่อหลอมให้เป็นที่ไปตามกรอบครองทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้กระทำการหรือ agency ในสังคมจึงต้องมีชุดคำอธิบายในการจะแยกจากกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ เพราะไม่มีธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นอิสระที่มีมาก่อนสังคม ความเป็นหญิง ตลอดจนความเป็นชายของมนุษย์ล้วนเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาใช้อธิบายพฤติกรรม ชุดตระกาะที่ว่าการทำงานเป็น บทสรุปของทุกสิ่ง เป็นดังข้อผูกมัดทางสังคมพันธะทางสังคมเราจะต้องเป็นของกันและกัน ล้วนเกิดขึ้นและเป็นโครงสร้างครอบคลุมบทบาท พฤติกรรม วิธีคิด จนเราลืมไปว่าการแต่งงานหรือการไม่แต่งงานนั้นยังมีมิติอื่นๆอีกที่ไม่ใช่แค่เหตุผลของความรักเพียงอย่างเดียว

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมกับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เร่งเร้าผู้คนให้อยู่ตามแบบแผนตารางชีวิตแบบตัวใครตัวมัน ตารางชีวิตของแต่ละคนถูกกำกับด้วยกิจกรรมของงาน ระยะห่างเหินของความสัมพันธ์ทางครอบครัวคนรอบข้าง บทบาทหน้าที่ของการแต่งงานในสังคมไทยจึงเริ่มที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างช้าๆ ไม่ว่าจะเป็น การยืดอายุการแต่งงาน อัตราการหย่าร้าง โอกาสในการสร้างครอบครัวหรือแม้กระทั่งมุมมองของการเลือกคู่ครองว่าเราจะเลือกใคร ไม่เลือกใครหรือเลือกแบบใดให้เหมาะสมกับตนเอง ความเชื่อมโยงกันระหว่างโครงสร้างของสังคม (structure) และการกระทำ (action) ของทฤษฎีสังคมโครงสร้างและผู้กระทำการ (agency) ของ

Anthony Giddens นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษ โดยทฤษฎีสังคมโครงสร้างและผู้กระทำการนั้น องค์การทางสังคม สถาบัน ผลผลิตทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา ความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม ชุดตรรกะความคิดของสังคม ที่ผลิตซ้ำเป็นโครงสร้างของสังคม ในขณะที่สังคมปัจจุบัน agency หรือผู้กระทำการโดยในที่นี้ agency หรือผู้หญิงเองสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ ค่อยๆกำหนดรูปแบบความหมายของปฏิสัมพันธ์ สถาบันครอบครัว ชุมชน ชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่เกิดขึ้นเพราะปัจเจกนั่นเอง หากมองปรากฏการณ์ที่ Giddens มองต่อปัจเจกนั้น เจือปนพื้นฐานของชีวิตในสังคมแบบใหม่ แต่ละคนมีอิสระจากความคาดหวังทางสังคม ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ไม่สนใจที่จะมีสามี ล้มเลิกโครงการหาสามี ในขณะที่เดียวกันการหาสามีในสังคมสมัยใหม่ก็มีช่องทางรูปแบบที่เข้มข้นมากขึ้น หรือ การอธิบายถึง สถานะในแง่ลบของผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน ยังหาสามีไม่ได้ ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่สร้างตัวตน อัตลักษณ์ของตัวเองขึ้นมา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต โครงสร้างทางสังคมที่เกิดขึ้นตามมาในอนาคต ดังเช่น ค่านิยมทัศนคติต่อการเลือกคู่ครอง ทัศนคติของการแต่งงาน สิ่งเหล่านี้ครอบคลุมการกำหนดความสัมพันธ์ของคน เมื่อโครงสร้างที่ควบคุมเราอ่อนลงเกิดเป็นผู้กระทำ (agency) ได้มากขึ้น ลักษณะความสัมพันธ์ที่เคยเป็นรากฐานของสังคม ชุดความคิดของสังคมอาจต้องมีการพิจารณาอธิบายในรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ๆ การตัดสินใจของผู้กระทำการที่กำกับความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ความคาดหวังจากสังคม ชุดความคิดความเชื่อไปจนถึงนโยบายรัฐอาจต้องมีมิติใหม่ๆที่เกี่ยวข้องถึงพฤติกรรมของคนในสังคม

ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพและทางเลือกในการดำเนินชีวิตที่หลากหลายมากขึ้นโครงสร้างทางสังคมจึงปรับเปลี่ยนอย่างช้าๆเพื่อสอดรับในวิถีชีวิตของคนในสังคม ในขณะเดียวกันตราบดีที่ผู้หญิงยังไม่สามารถมองเห็นหน้าที่อื่นๆในสังคมของการแต่งงาน การเลือกคู่ครองในมิติเดียวคือรักโรแมนติกขาดใจดาวดิน เทพนิยายเจ้าหญิงและเจ้าชาย พรหมลิขิตโชคชะตา ตราบนั้นผู้หญิงก็ยังคงตกอยู่ในวังวนของเพศที่ต้องทำทุกอย่างเพื่อให้มีผู้ชายสักคนมารัก มาขอมีสิทธิในการเลือกคู่ครองและขอแต่งงาน และอาจก็นำไปสู่ทุกอย่างเพื่อให้ตัวเองอยู่ในกรอบของผู้หญิงที่ดี พึงปรารถนาสำหรับผู้ชายและสังคม พันธนาการของความรักของความคิดที่เป็นดังรากอุดมคติก็กักขังเราอยู่นั่นเอง

ในขณะที่ผู้หญิงอายุ 40 ปีขึ้นไปแล้ว หรืออาจถือได้ว่าผู้ที่ครองโสดอยู่ในอายุตั้งแต่ 45 ขึ้นไปเป็นผู้ที่ครองโสดถาวร (ชาย โพลีลิตา, 2552 : 4-5) และสำหรับคนที่เริ่มแต่งงานหลังวัยนี้ไปแล้ว โอกาสที่จะสร้างครอบครัวโดยการให้กำเนิดบุตรด้วยตนเองนั้นเป็นไปได้น้อยมาก หญิงโสดที่อายุเกิน 45 ปีขึ้นไปเมื่อเทียบกับชายวัยเดียวกัน Giddens (1994) ได้เสนอไว้ว่า ชีวิตในสังคม

ประจำวันของเรากลายเป็น “การทดลอง” เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าที่ยิ่งใหญ่โดยเฉพาะพื้นที่ของความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งนอกจากปัจจัยทางชีวภาพอย่างร่างกายที่อายุมากขึ้นก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างครอบครัว หากแต่ปัจจัยทางสังคมที่ agent หรือตัวเองเองนั้นค่อยๆ ออกแบบให้รูปแบบความสัมพันธ์เปลี่ยนไปจากสังคมวัฒนธรรมที่เราอาศัยอยู่ เช่น ในสังคมกระฎุมพี กระบวนการแต่งงานมักจะเป็นขั้นตอน ไม่ว่าจะ เริ่มออกเดท แนะนำให้พ่อแม่รู้จัก หมั่นหมาย แต่งงาน ออกเรือนกันออกไป แต่ทว่าวิถีของคนในปัจจุบันจะเลือก กระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับสิ่งที่คิดว่าดีที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการวิวาทแต่ตัวและหัวใจ การหย่าร้าง การทำแท้ง หรือปรากฏการณ์ครองโสดที่ปัจจุบันก็มักที่จะพบเห็นมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม สังคมยังถือสากับการแต่งงานของผู้หญิง หากหญิงขึ้นคาน ไม่แต่งงานเราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าท่าทีการยอมรับของสังคมก็ต่างกันออกไปด้วย ตลอดจนสตรีชนชั้นกลางกับอาชีพที่ผู้วิจัยระบุถึงการทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึงหน้าที่การงานที่ได้รับ การยอมรับซึ่งเป็นอาชีพที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มอาชีพที่มีพื้นฐานทางวัตถุ (รายได้และความมั่นคงในงาน) ใกล้เคียงกัน เราไม่อาจปฏิเสธความสำคัญของเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างครอบครัว มุมมองการใช้ชีวิต ตลอดจนรูปแบบการเลือกคู่ครองว่าจะเลือกใครเลือกในรูปแบบไหน การเปลี่ยนมุมมองความรักและความสัมพันธ์ในการก่อร่างสร้างตัวของผู้คนในสังคม ปัจจัยการทำงาน รายได้บุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเงิน ย่อมส่งผลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจที่จะสร้างครอบครัว การอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาของบุคคล สังคมมักไม่ถือสา หากผู้ชายแต่งงานช้า หรือจะเป็นการวิวาทแต่ตัวและหัวใจ เป็นต้น

ความหมายของคนๆ หนึ่ง เกิดขึ้นเพราะความสัมพันธ์ ความหมายว่าเป็นลูกของแม่ เป็นลูกของพ่อ เป็นน้องของพี่ เป็นแฟนของแฟน เป็นสามีของภรรยา เป็นภรรยาของสามี ความหมายเหล่านี้ผูกโยงให้เราเป็นตัวเป็นตน มีความหมาย หากไม่มีความสัมพันธ์เหล่านี้เราจะนิยามความหมายของตัวเองไว้ว่าอย่างไร แต่ในปัจจุบันสังคมที่ซับซ้อนขึ้นตามความสัมพันธ์ของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสภาพความโสด(แต่มีคู่) การอยู่ร่วมกันโดยไม่แต่งงานไม่ได้ผ่านพิธีแต่งงานตามประเพณี ไม่ได้จดทะเบียนสมรสหรือบางคู่อยู่ด้วยกันแล้วค่อยแต่งงาน บางคู่ก็เลิกกันไปหรือต่างฝ่ายต่างเลือกคู่ครองนั้นแล้ว แต่เขาไม่เลือกเรา ตลอดจนคู่รักร่วมเพศที่ปรากฏเป็นข่าวมีพิธีแต่งงานของเพศเดียวกันให้เห็นมากขึ้นในสังคม การแต่งงานของสาวชาวใต้วันที่แต่งงานกับตัวเอง (ข้อมูล ณ 11 ตุลาคม พ.ศ.2553, <http://www.oknation.net>, Online) การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์เหล่านี้นับวันจะมีมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คำอธิบายเหล่านี้จึงจำเป็นที่จะต้องถูกอธิบายพิจารณาในแง่มุมใหม่ๆ มิติที่ว่าไม่ใช่ปัญหาสังคมหรือไม่ได้สรุปในแง่มุมเดียวเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเลือกคู่ครองเป็นการเลือกโดยเสรี (free choice marriage) ความเป็นปัจเจกบุคคล (individualism) โดยมีความรักเป็นพื้นฐานเป็นดังสัญลักษณ์ของเสรีภาพในเอกบุคคผล การเลือกคู่ครองสอดคล้องกับทัศนคติการเลือกคู่ครองตามแนวทฤษฎีความคล้ายคลึง (homogamy theory) โดยมีค่านิยมฝังแน่นในการเลือกคู่ตลอดจนความเชื่อเรื่องเพศวิถี (sexuality) ของชนชั้นกลาง โดยสังคมกำหนดกรอบ คาดหวังให้เราปฏิบัติตามไม่ว่าจะเป็นการให้คุณค่าพรหมจรรย์ รักนวลสงวนตัว คาดหวังให้ผู้หญิงแต่งงานเป็นฝั่งฝ้า เป็นแม่ที่ดีเมียที่ดี การมีผิวขาวเมียบีขาว ตลอดจนการที่สังคมกล่าวถึงอยู่กินก่อนแต่งงานเป็นเรื่องไม่สมควร เป็นต้น อย่างไรก็ตามมุมมองต่อการเลือกคู่ครองมีการปรับเปลี่ยนตามสภาพสังคมที่เราอยู่ เช่นการอยู่ร่วมกันของหญิงชาย การเลือกใช้ชีวิตโสดของคนจำนวนหนึ่ง ตลอดจนรูปแบบการอยู่กินกันแบบใหม่ที่เริ่มเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

6.3 จริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยคำนึงถึงผลกระทบต่อตัวผู้วิจัยเองและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยการวิจัยที่ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์การติดต่อกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการหากกลุ่มตัวอย่างโดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์และข้อจำกัดของการวิจัยแล้ว ในสตรีทั้ง 10 ราย ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยจะมีการร่างคำถามตัวอย่างเป็นแนวทางในการพูดคุยและเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างพิจารณาถึงคำถามว่าเหมาะสมและกลุ่มตัวอย่างสามารถให้ข้อมูลที่จะวิจัยได้ เมื่อผู้วิจัยแนะนำตัวกับสตรีกลุ่มตัวอย่างตลอดจนอธิบายจุดมุ่งหมายของการทำวิจัยครั้งนี้ การอธิบายเกี่ยวกับการวิจัยนี้ก็เพื่อที่จะให้กลุ่มตัวอย่างได้พิจารณาประกอบการตัดสินใจก่อนที่จะตัดสินใจให้ดำเนินการในการเก็บข้อมูลและสามารถถอนตัวออกจากการสัมภาษณ์ได้ทุกเมื่อหากผู้สัมภาษณ์ไม่เต็มใจที่จะร่วมมือกับหัวข้อวิจัยดังกล่าว หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนัดทำการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้เลือกวัน เวลา สถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสะดวกที่พร้อมให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์โดยทั้งนี้การสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งตั้งอยู่ในความที่จะไม่สร้างความลำบากใจ ครอบงวนเวลางาน โดยระหว่างการเก็บข้อมูลจะลึกลงผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยแนะนำตัวที่แจ้งวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย ขั้นตอนการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบโดยละเอียด
- 2) ผู้วิจัยแสดงถึงความจริงใจกับกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ว่าข้อมูลที่ได้นั้นจะไม่มีเปิดเผยชื่อ นามสกุลจริง และใช้สรรพนามแทนทั้งหมด
- 3) ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนในการสัมภาษณ์ การขออนุญาตในการบันทึกเสียงและไม่มีภาพถ่ายของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเผยแพร่

6.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

กระบวนการสำคัญทางสังคมที่มาก่อนครอบครัว คือการเลือกคู่ครองแม้มองโดยภาพรวม อาจหมายถึงการเริ่มต้นการสร้างครอบครัวการเลือกใครมาเป็นคู่ เลือกอย่างไรแล้วเหมาะสมกับตัวเรานั้นมีความหมายที่มากกว่ากว่าการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติของมนุษย์ รูปแบบวิธีการ ตลอดจนประเพณีของการแต่งงาน การสร้างครอบครัวของคนคนหนึ่งถูกปรับให้เข้ากับสถานการณ์สภาพสังคมที่เป็นอยู่ คนหนุ่มสาวแต่งงานช้าลงก็ดี ตัดสินใจอยู่เป็นโสดก็ดี ตลอดจนการหย่าร้างล้นบ่งบอกถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในสังคมไทย รวมไปถึงบทบาทของสตรีใน

ปัจจุบันที่สามารถพึ่งพาตนเอง มีแนวคิดนโยบายเป็นของตนเอง มีอิสระในวิถีของปัจเจกแต่ละบุคคล ปรากฏการณ์หรือรูปแบบการแต่งงานในลักษณะใหม่ๆ จึงเกี่ยวข้องกับครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานทางสังคมตลอดจนเป็นพื้นฐานข้อมูลด้านประชากรที่จำเป็นต้องถูกอธิบาย พิจารณาในแง่มุมใหม่ที่แตกต่างออกไปจากเดิมเพื่อให้สอดคล้องก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

1) การวิจัยเรื่อง การเลือกคู่ครองของสตรีชั้นกลางวัยทำงานในเขตเมือง: ศักยภาพสตรีทำงานในภาคธุรกิจเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อนอย่างยิ่งหากผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลยังไม่เต็มใจพอที่จะเปิดใจบอกเล่าเรื่องราวของตนได้อย่างสนิทใจ ผู้วิจัยก็จะไม่นำข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์มาใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยพบข้อสังเกตบางประการ คือควรมีการศึกษาข้อมูลในหัวข้อลักษณะเดียวกันโดยเป็นการศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างชาย เพื่อให้มีความหลากหลายของข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการแต่งงานที่ไม่ได้เป็นแค่เพียงเพศหญิง เพศชาย ในสังคมปัจจุบันซึ่งเราไม่อาจปฏิเสธถึงการมีอยู่ของเพศลักษณะอื่นๆด้วย ตลอดจนการแต่งงานของบุคคลที่เรียกตนเองว่าชนชั้นสูง เพื่อเปรียบเทียบสังคมว่ามีความเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงไร

2) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสตรีในช่วงวัยทำงานเกี่ยวกับสายงานภาคธุรกิจควรมีการศึกษาข้อมูลในสายงานอื่นๆ หรือการศึกษาที่กำหนดกลุ่มตัวอย่างต่ำกว่าปริญญาตรีและผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสตรีชั้นกลางวัยทำงานโดยกำหนดอายุระหว่าง 25-35 ปี โดยอายุที่มากกว่านั้นหรือการโสดถาวรในลักษณะอายุ 45 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างทางอายุในเพศหญิงนั้นอาจให้ความหมายที่แยกแปลกออกไปจากงานวิจัย เช่น การสร้างตัวตน สร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มคนโสด เป็นต้น

3) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถติดตามกลุ่มตัวอย่างในการเลือกคู่ครองโดยเมื่อเลือกแล้วผ่านกระบวนการแต่งงาน วิถีชีวิต ความพึงพอใจ ความสุขในการดำรงชีวิต การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นอย่างไร ควรจะมีการวิจัยในลักษณะคู่สมรสต่อเนื่องในระยะยาว (follow up study) เพื่อติดตามผลต่อไป

4) การเลือกคู่ครองของคนในสังคมยังสามารถโยนไปสู่การใช้ชีวิตร่วมกัน เช่น การอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน การจดทะเบียนสมรสแต่ไม่ได้ผ่านการแต่งงาน เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้วิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนเมืองในมิติอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรพินทร์ พรหมศิริ. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อ การเลือกคู่ครองของนายทหารเรือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- กฤษณา ณ กำพู และ คำ ผกา. สั้นสูง สโนไวท์ ลิปสติก. กรุงเทพฯ: พรีเมียมสำนักพิมพ์, 2552.
- กัญญาณัฐ เอ็งบ้านแพ้ว. ภาวะสังคมเสี่ยงภัย: แพทย์กับชีวิตคนไข้ในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ก่อ สวัสดิพิณธิชัย. ความสัมพันธ์ในครอบครัว. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2519.
- กฤติกา โภคากร. เรื่องเล่า: การเยียวยาผู้หญิงชนชั้นกลางที่ถูกข่มขืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- กิติมา วิศวลานนท์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ชนิษฐา โพชนกุล. ทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครองและการวางแผนครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
- คู่อ่างไหนที่คุณต้องการ. นิตยสารเปรียว 662 (กุมภาพันธ์ 2553): 178-179.
- คำ ผกา. ผู้หญิงร้ายผู้ชายรัก-จริงดิ? อ่าน. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (ตุลาคม-ธันวาคม 2552): 81.
- คำ ผกา. รักไม่เคยชิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พรีเมียมสำนักพิมพ์, 2552.
- งามพิศ สัตย์สงวน. มานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาครอบครัวไทยโซ่ง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาครอบครัวญวน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

จรัมพร ให้อำเภอ และ สวรัช บุญยมานนท์. ปัจจัยทางเศรษฐกิจกับการสร้างครอบครัว. ใน ชาย โทธิสิทธิตาและสุชาดา ทวีสิทธิ, ครอบครัวในสถานการณ์เปลี่ยนผ่านทางสังคมและประชากร, 48-69. มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552.

ฉันทนา วุฒิไกรจรัส. การศึกษาปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยการเลือกคู่ครองและทัศนคติต่อการสมรส ระหว่างแรงงานที่จดทะเบียนสมรสและไม่จดทะเบียนสมรส: ศึกษากรวีแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2544.

ฉันทชนก สายสมบัติ. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกคู่ครองของนายทหาร สังกัด บพ.ทหารสูงสุด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. เมื่อผู้หญิงคิดจะมีหนวด: การต่อสู้ “ความจริง” ของเรื่องเพศในสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2549.

ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี: ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ/เรื่องเพศในประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง, 2551.

ชาย โทธิสิทธิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2550.

ชาย โทธิสิทธิตา. บทใหม่เรื่อง เกิดอะไรขึ้นกับครอบครัว. ใน ชาย โทธิสิทธิตาและสุชาดา ทวีสิทธิ, ครอบครัวไทยในสถานการณ์เปลี่ยนผ่านทางสังคมและประชากร, 1-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552.

ชาย โทธิสิทธิตา. สาวใหญ่ กทม. แชมป์ขึ้นคาน. ไทยรัฐ (14 พฤษภาคม 2553): 5.

เชษฐา พวงหัตถ์. โครงสร้าง-ผู้กระทำการ (Structure - Agency). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา, 2548.

เชษฐา พวงหัตถ์. ทฤษฎีสังคมและการทำความเข้าใจสภาวะสมัยใหม่ของแอนโทนี กิดเดนส์. วิภาษา 15 (ธันวาคม - มกราคม 2552): 46-58.

เชษฐา พวงหัตถ์. ทฤษฎีสังคมและการทำความเข้าใจสภาวะสมัยใหม่ของแอนโทนี กิดเดนส์ (จบ). วิภาษา 16 (กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2552): 47-58.

ดำรง รุณดี. มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.

- ธาวิต สุขพานิช. 108 เรื่องที่หญิงไทยควรรู้. กรุงเทพฯ: พ็อกเก็ตบุ๊กพับบลิค, 2544.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. เพศ: จากธรรมชาติสู่จริยธรรมจนถึงสุนทรียะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2551.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. วัฏจักรของทฤษฎีและประวัติศาสตร์ของชนชั้นกลาง: จากการปฏิวัติฝรั่งเศสสู่ พฤษภาทมิฬ/19 กันยายน. ใน นลินี ต้นธูวณิช. ศึกษา รู้จัก วิพากษ์ คนชั้นกลาง: รวม บทความจากการสัมมนาทางวิชาการ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 8-59. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก็อปปี, 2550.
- ธีรยุทธ บุญมี. มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault). กรุงเทพฯ: วิชาษา, 2551.
- นียบวรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยาว่าด้วยระบบครอบครัว การแต่งงานและเครือญาติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2528.
- นียบวรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. ความยุ่งของการอยู่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2548.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. หมายเหตุวัฒนธรรมร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์, 2538.
- นิรันดร์ อัสวทร. สุดฤทธิ์สุดเดช. กรุงเทพฯ: สุสานการพิมพ์, 2552.
- บุญยง ชื่นสุขวิมล. ไบบี ความเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนกับ ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- บุญลือ วันทายนต์. ครอบครัวและวงศาวาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- ปลินดา ระมิงค์วงศ์. เรื่องเพศนอกการแต่งงาน: การต่อรองด้านเพศวิถีของผู้หญิงไทยชนชั้นกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสตรีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ. ระบบเครือญาติและการจัดระเบียบสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ปาจรรย์ วัฒนากกร. ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการเลือกคู่ครอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- ปิยะนาค บุญนาค และ มรรยาท กิจสุวรรณ. การวิเคราะห์ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมไทยใน สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.2325-2394): ระบบเครือญาติ การแต่งงานและ ครอบครัว. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นามมีบุ๊คส์, 2546.
- พิสมัย ดิศกุล. ประเพณีพิธีไทย. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2522.
- เพียงใจ สมพงษ์. พฤติกรรมกรรมการสมรสในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิจัยประชากรและสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณนุศย์. จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ภัสสร ลิมานนท์. การศึกษาทัศนคติและค่านิยมของสตรีไทยเกี่ยวกับการสมรส. กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- รายงานพิเศษ. มติชนสุดสัปดาห์. 2553 (5-11 มีนาคม 2553): 76.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งแรก. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, 2543.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. ความเป็นผู้หญิงในสังคมไทย. [ออนไลน์]. 2543.
แหล่งที่มา: <http://midnightuniv.org> [2553, ธันวาคม 2]
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. ครอบครัวในความหมายใหม่การค้นหาวีธีชีวิตแบบใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบไฟ, 2550.
- วันทนี วาสิกะสิน. สังคมไทยคาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- วิจิตร ว่องวาริทิพย์. เช็ทซ์ชวลลิตี บททดลองอ่านผ่านคอมลัมน์ตอบปัญหาหัวใจ. รัฐศาสตร์สาร. ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 (2542) : 243-272.
- วิจิตรา จามจรี. ความรักบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม: การแต่งงานระหว่างสตรีไทยพุทธกับชายไทยมุสลิมที่อาศัยในเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วัลลภา หัสการณ. วิถีชีวิตและโลกทัศน์ของชนชั้นกลางคริสเตียน : ศึกษากรณีชุมชนคริสตจักรใจสมาน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ศิริพร ยอดกมลศาสตร์. แนวคิดว่าด้วยชนชั้นกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชา เศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ศิริพิชญ์ กฤษณะเศรณี. ค่านิยมของวัยรุ่นไทยเกี่ยวกับความรัก คู่ครอง และการแต่งงาน.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสารัตถศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ศิริสุข ยืนหาญ. แบบแผนการเลือกคู่ครอง : ศึกษาเฉพาะประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคม
วิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

สนิท สมัครการ. มีเงินก็นับว่าน่อง มีทองก็นับว่าพี่: ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2543.

สุรพล ปธานวนิช. รายงานการวิจัย เรื่อง เกณฑ์การเลือกคู่ครองที่มีผลต่อความมั่นคงของสถาบัน
ครอบครัว. สถาบันไทยคดีศึกษา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2545.

สุภาวดี จันทวานิช. การจัดช่วงชั้นทางสังคม: เกียรติภูมิของอาชีพต่างๆในสังคมไทย. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สุภาวดี จันทวานิช. ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สุมาลี บำรุงสุข. ใครเลือกคู่: พ่อแม่หรือป่าวสาว? การเปลี่ยนแปลงวิถีการเลือกคู่ในสังคมภาค
กลางสมัยรัตนโกสินทร์. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช 62 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2536) :
38-65.

สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร บรรณาธิการ. ชนชั้นกลางบนกระแสประชาธิปไตยไทย.

กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับมูลนิธิฟรีดิช
เฮแบรท, 2536.

สุภาวดี มิตรสมหวัง. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีกลุ่ม
ชาติพันธุ์ ชิกซ์ มอญ เขมร และไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สุภาวดี มิตรสมหวัง. ทฤษฎีทางสังคมวิทยา(Sociological Theory). กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคม
วิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550. (อัดสำเนา)

สุดสวาท ผลสนอง. ทัศนคติของข้าราชการตำรวจหญิง กองตรวจคนเข้าเมือง 2 ที่มีต่อการเลือก
คู่ครอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

- สำมะโนประชากรและเคหะ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ย้ายถิ่น...เรื่องธรรมดาที่ไม่ธรรมดา. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา <http://www.popcensus.nso.go.th/topic.php?cid=5> [2553, ธันวาคม 2]
- เสฐียรโกเศศ. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.
- เสฐียรโกเศศ. ปลูกเรือน-แต่งงาน. กรุงเทพฯ: องค์การคำคุณสุภา, 2526.
- เสนาะ เจริญพร. ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคทอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2548.
- อัฉรา ภาคิกะวีย์วัฒน์. การเลือกคู่ครองข้าราชการกรุงเทพมหานครที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- อรุณลักษณ์ เนตรศิริ. ทัศนคติของวัยรุ่นต่อการเลือกคู่ครอง: กรณีศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- อคิน ระพีพัฒน์. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
- อเนก นาวิกมูล. ลิ้นชักเกร็ดเก่า. กรุงเทพฯ : พิมพ์คำ, 2547.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. มือบื้อมือถือ-ชนชั้นกลางและนักธุรกิจกับพัฒนาการประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2536.
- โอเคนเนชัน. เข้าหลัก 3 ยังไม่มีเจ้าบ่าว ฉันเราก็แต่งงานกับตัวเองก็ได้. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: <http://www.oknation.net/blog/print.php?id52953>. [2553, ตุลาคม 11]

ภาษาอังกฤษ

Bidwell, L., M, and Brenda, J.V. Sociology of the Family. Boston : Allyn and Bacon, 2000.

Donald, P. Issues in analysis of Javanese marriage pattern. Ninth Summer Seminar in Population June-July 1978. East-West Population Institute, Honolulu Hawaii, 1978, 82.

- Everett, D.D. Courtship, Marriage, and Family: American Style. Illinois: The Dorsey Press, 1983.
- Frost, J., Ariely, D., and Norton, I.M. Improving Online Dating with Virtual Dates. Journal of interactive marketing. vol 22, 2008.
- Giddens, A. Sociology. Cambridge: Polity Press, 1989.
- Giddens, A. The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1984.
- Giddens, A. Modernity and Self-Identity. Self and Society in the late Modern Age. Cambridge: Polity Press, 1991.
- Ginger, z., and Lixin, Colin Xu, Matchmaking Means and Marriage: The Role of Information in Marriage [On-line serial]. 2004. Available from: Social Science Research Network; <http://paper.ssrn.com/sol3/papers.cfm>. [2010, March 1]
- Levinson, D. Encyclopedia of Marriage and the Family. Volume 2 New York: Simon & Schuster Macmillan, 1994.
- Perusse, D. Mate choice in modern societies. Human Nature 1994 : 255-278.
- Scanzoni, L., and Scanzoni, J., Man, Woman and Change a Sociology of Marriage and family. New York: McGraw-Hill, 1981.
- Sumalee, Bumroongsook. Love and Marriage: Mate Selection in Twentieth-Century Central Thailand. Bangkok : Chulalongkorn University Press, 1995.
- Wilasinee, Fungladda. Mate selection among thai of Chinese origin : case study in the municipal area, Ayutthaya Province. Master's Thesis, Department of Population Education, Mahidol University, 2002.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวภัสสริน รามวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2527 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมตอนปลายจากโรงเรียนสตรีวิทยา 2 สายศิลป์ฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ.2545 ต่อจากนั้นสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐเซียศึกษา) จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ.2549 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรสังคมวิทยา มหาวิทยาลัย สาขาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา พ.ศ.2551

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย